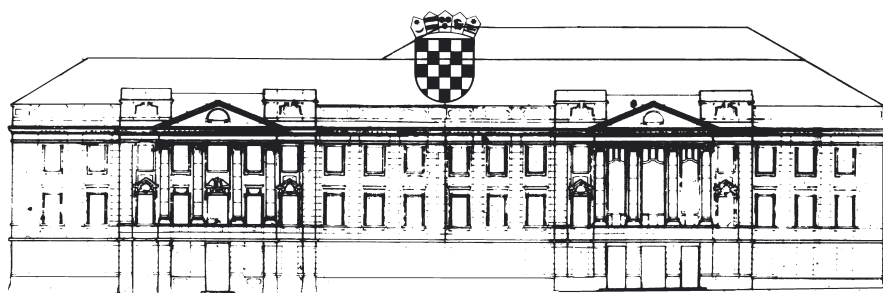

izvješća HRVATSKOGA SABORA

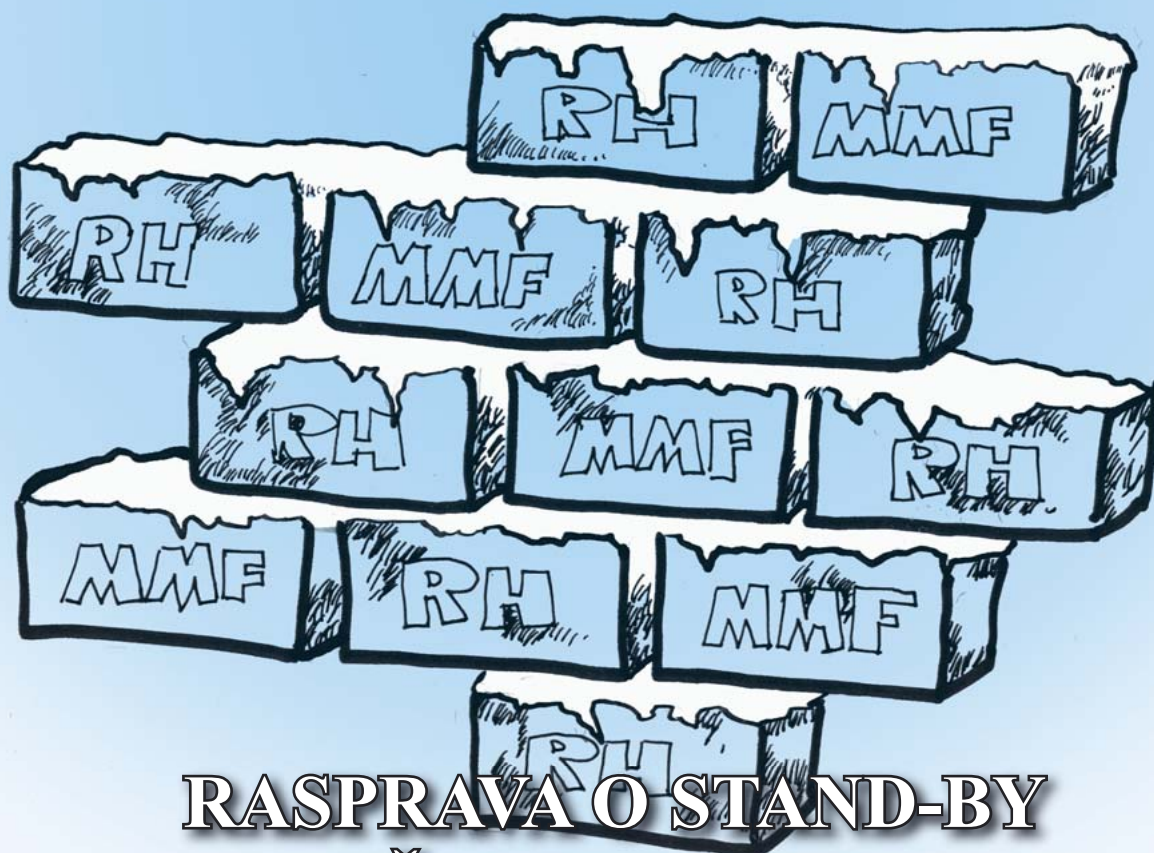

GODINA XVI.

BROJ 404

ZAGREB, 3. I. 2005.

10. SJEDNICA HRVATSKOGA SABORA

RASPRAVA O STAND-BY
ARANŽMANU RH S MMF

Stota obljetnica HSS-a

HSS, jedna od većih parlamentarnih, političkih, stranaka je zabilježila stotu obljetnicu svoga neprekidnog djelovanja. U vrijeme komunističkog razdoblja, kad je ukinuto višestranačje, stranka je kontinuirano postojala u inozemstvu.

Pod imenom Hrvatska pučka seljačka stranka osnovana je 22. prosinca 1904. godine. Naziv je promijenjen 1920. u Hrvatsku republikansku seljačku stranku, a današnji naziv HSS uzela je 1925.

Na čelu stranke je bio Stjepan Radić, karizmatični političar velike popularnosti, značajan po tome što je politički pokrenuo i okupio široku masu hrvatskog seljaštva, te pridonio njihovom osvješćivanju. Radić je sa svojom strankom zastupao i čuvao nacionalne interese. Sklopio je sporazum s nekad ljućim protivnikom Svetozarom Pribičevićem, a pristaše je osim u Hrvatskoj sticao i u BiH, Crnoj Gori pa čak i u Srbiji. Stoga je postao opasan beogradskom režimu i na njega je organiziran 1928. atentat u beogradskoj skupštini. Ima jakih indicija da je atentat, u kojem je Radić smrtno ranjen, režirao sam kralj Aleksandar Karađorđević koji je taj zločin iskoristio kao povod za proglašenje diktature.

Svoju važnost HSS je potvrdio pod vodstvom Vladka Mačeka 1939. ostvarenjem Banovine Hrvatske. Nakon višestoljetnog emigrantskog djelovanja HSS se stabilizirao 1991. pod vodstvom Drage Stipca kojeg je nakon njegove smrti naslijedio Zlatko Tomčić. Stranka je bila u oporbi do 2000, potom je u koalicijskoj vlasti da bi koncem 2003. ponovno prešla u redove oporbe.

HSS je stranka centra i karakteriziraju je umjerenjaštvo, tradicionalizam i pragmatizam. Sa svojih deset saborskih zastupnika HSS i danas ima važnu ulogu i može ponovno biti uteg na vagi u nekom budućem rasporedu političkih snaga.

Ž.S.

	strana
- Uvodnik urednika	2
- Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o ovlasti Vlade Republike Hrvatske da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Hrvatskoga sabora	3
- Prijedlog zakona o dopuni Zakona o porezu na dodanu vrijednost	6
- Konačni prijedlog zakona o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i njihovom uništenju	9
- Prijedlog odluke o popisu trgovačkih društava od posebnoga državnog interesa	11
- Izvan dnevnog reda	21
- Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici i novom stand-by aranžmanu Republike Hrvatske s Međunarodnim monetarnim fondom	27
- Godišnje izvješće o radu državnih odvjetništava u 2003. godini	52
- Izvješće o radu Odbora za predstavke i pritužbe za 2003. godinu	64
- Izvješće o radu Vijeća za regulaciju energetske djelatnosti i zapažanja koja su od značaja za razvoj energetskog tržišta i javnih usluga	65
- Izvješće o ostvarenju plana Republike Hrvatske i provedbi obrambenih priprema; Prijedlog godišnjeg izvješća o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u Oružanim snagama Republike Hrvatske	69
- Izbori, imenovanja i razrješenja	82
- Odgovori na zastupnička pitanja	83

PRIKAZ RADA:

- 10. SJEDNICE HRVATSKOGA SABORA ODRŽANE 15, 16, 17, 22, 23, 24, 29. I 30. RUJNA 2004. TE 1, 5, 6, 13, 14. I 15. LISTOPADA 2004.

PRIJEDLOG I KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O OVLASTI VLADE REPUBLIKE HRVATSKE
DA UREDBAMA UREĐUJE POJEDINA PITANJA IZ DJELOKRUGA HRVATSKOG SABORA

Vladi i dalje ovlasti za uredbe

Ocijenivši da joj i dalje treba zakonska ovlast za donošenje uredbi sa zakonskom snagom u razdoblju kad Hrvatski sabor redovito ne zasjeda te kad je raspušten ili mu je istekao mandat, Vlada RH je predložila, a Hrvatski sabor izglasao ovaj zakon.

Nije potreban hitni postupak jer ove ovlasti, prema Zakonu, Vlada može koristiti samo kad Parlament ne zasjeda.

Prethodila je tome rasprava u kojoj se iz oporbe čulo kako nije potreban hitni postupak jer ove ovlasti, prema Zakonu, Vlada može koristiti samo kad Parlament ne zasjeda. Upozoreno je također da Vlada može sazvati i izvanrednu sjednicu ako postoji potreba za uređenjem pojedinog pitanja, a i čula ocjena kako su se stekli i stvarni i pravni razlozi da ovakav zakon više ne postoji.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo podržao je Prijedlog i Konačni prijedlog s jednim nomotehničkim amandmanom. Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav svojim je amandmanom upozorio na grešku u tekstu - sukladno Ustavu, u članku 4. treba rabiti naziv Hrvatski sabor, a ne Zastupnički dom. Manji dio članova Odbora izrazio je mišljenje da nije potreban hitni postupak jer ovlasti prema ovom zakonu Vlada može koristiti samo

u vrijeme kad Parlament ne zasjeda (od 15. prosinca 2004. do 15. siječnja 2005. i od 15. srpnja do 15. rujna 2005).

Može se sazvati izvanredna sjednica

Klub zastupnika HNS/PGS-a podnio je dva amandmana. Prijedlog za brisanje članka 1. obrazložen je upozorenjem da je člankom 78. Ustava propisan institut izvanrednog zasjedanja Sabora po kojem Sabor izvanredno zasjeda na zahtjev Vlade te da zbog toga ne postoji razlog zbog kojeg bi Vlada u razdoblju navedenom u tom članku imala ovlasti da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Parlamenta. Ukoliko postoji potreba za uređenjem pojedinog pitanja u tom razdoblju Vlada može sazvati izvanrednu sjednicu.

Vlada može sazvati i izvanrednu sjednicu ako postoji potreba za uređenjem pojedinog pitanja.

Amandmanom na članak 2. usklađuje se zakonski tekst s prvim amandmanom.

Nenad Stazić (SDP) je amandmanom na članak 2. zakonskog prijedloga upozorio kako nije prihvatljivo Vladi delegirati ovlast Sabora u poslovima obavljanja izbora i imenovanja.

RASPRAVA

O zakonskom prijedlogu uvodno je govorio državni tajnik, Antun Palarić.

On je, među ostalim, napomenuo kako se Vlada vrlo rijetko koristi ovom ovlašću te da će to biti slučaj i ubuduće.

Tihi prelazak na kancelarski sustav

U ime Kluba zastupnika HSP-a, Pero Kovačević je najprije uputio zamjerke Vladinom Uredu za zakonodavstvo što, kako reče, ne zna prepisati ni zakon koji je na snazi, pa nije čudno što u parlament inače dolaze "takvi" zakonski prijedlozi. Potom se usprotivio hitnom postupku, rekavši da za to nema valjanih razloga (Hrvatski sabor je u redovnom zasjedanju), a nema ni opravdanja da stupi na snagu danom objave u "Narodnim novinama".

Ne pristaje se na to da Vlada kod donošenja uredbi sa zakonskom snagom mijenja načela na kojima je zakon donesen.

Najveći je problem međutim, po njegovoj tvrdnji, to što se tiho prelazi na kancelarski sustav. To se vidi i u drugim zakonima - Vlada može i ovlasti izmijeniti, iznimke znači postaju pravilo. Klub zastupnika HSP-a ne pristaje na to da Vlada kod donošenja uredbi sa zakonskom snagom mijenja načela na kojima je zakon donesen. Bivša je, napomenuo je zastupnik, donijela 11 uredbi i njima, u suštini, napravila izmjene i dopune zakona (primjer uredba vezana uz Telekomu-

nikacije), a i dalje je na snazi njezinih pet uredbi (čijem se donošenju, podsjetio je, protivila sadašnja Vlada).

Direktni atak na parlamentarni sustav

Nikola Vuljanić je rekao da Klub zastupnika HNS-a i PGS-a ne može prihvatiti zakonski prijedlog ostane li u ovom obliku jer - bez obzira na to što se primjenjivao i u prošloj vladi - jer predstavlja mogućnosti direktnog ataka na parlamentarni sustav RH. Osvrnuvši se na nomotehničke greške u zakonskom prijedlogu (opet se "pojavi" Zastupnički dom i Hrvatski državni sabor), rekao je da u tome ima nečega frojdovskog. Naime, očito je bilo kopiranja i to iz prethodnog zakona, što - kako reče - znači da valjda ima žala za tim.

U zakonu se govori o delegaciji zakonodavne ovlasti Sabora, a u praksi se događa "izvrđavanje" zakona koje je donio Sabor - rekao je Vuljanić, potkrijepivši tvrdnju ukazivanjem na slučaj sa Zakonom o komunalnom gospodarstvu. Donesen je na zadnjem zasjedanju da bi uredbom Vlade bio promijenjen u roku 20-30 dana. Dakle, Vlada uredbama ne reagira na situaciju kad Sabor ne zasjeda nego njima mijenja zakone mimo Sabora i suprotno njegovoj volji ili ne u skladu s njegovom voljom.

Zakonski prijedlog ne može se prihvatiti ostane li u ovom obliku jer - bez obzira na to što se primjenjivao i u prošloj Vladi - predstavlja mogućnosti direktnog ataka na parlamentarni sustav RH.

Nastavljajući obrazlaganje u ime istog kluba zastupnika, **Dragutin Lesar** je rekao da ne postoji potreba za izvršenjem zakona te da ga ovaj klub neće podržati, posebice ako se ne prihvati njegov amandman. Po njegovoj tvrdnji, nijedna vlada nije poslije 1995 (nakon stvaranja države i okončanja ratnih prilika) imala argument da traži takvu ovlast.

Vlada i tako ima mogućnost da zatraži izvanredno zasjedanje Parlamenta. Kad je riječ o razdoblju od dana raspuštanja Sabora do konstituiranja novog (kao jednom od argumenata za davanje ovlasti Vladi) Lesar je podsjetio kako su na račun bivše Vlade pale teške kritike kad je nakon raspisivanja izbora pa do primopredaje vlasti donosila neke odluke. Bilo je rečeno da je riječ o tehničkoj vladi, podsjetio je zastupnike, te im još skrenuo pozornost na to da je Zakonom o postupku primopredaje vlasti, s tim u svezi, zabranjena sva imenovanja (osim, eventualno, vršitelja dužnosti, ako bi inače bili ugroženi nacionalni interesi) i potpisivanje bilo kakvih ugovora značajnije vrijednosti (osim međunarodnih). Nije, prema tome, korektno najprije tvrditi da se ne smije ništa, a sada se traži da Vlada ima i zakonodavnu regulativu - rekao je Lesar.

Nepotreban zakon

Mr.sc. **Mato Arlović** je izjavio kako su se stekli i stvarni i pravni razlozi da ovakav zakon više ne postoji u Hrvatskoj pa da Klub zastupnika SDP-a neće podržati zakonski prijedlog. Da je nepotreban upućuju, napomenu je i argumenti koji proizlaze iz samog Ustava pa i iz obrazloženja zakona. Vrijeme rata i najtežih poremećaja u gospodarstvu u svezi s tim i privatizacije prošli su i zakon nije potreban.

U pripremi predloženog zakona trebalo je, po Arloviću, analizirati koliko je puta, u zadnjih 7-8 godina, korištena zakonodavna delegacija, a koliko je puta umjesto da uredi pravnu prazninu izvršna vlast izigrala zakonodavnu i zapravo mijenjala i dopunjavala zakone.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo: člankom 87. Ustava je predviđeno da Hrvatski sabor može najviše na godinu dana ovladati Vladu da uređuje pojedina pitanja iz njegova djelokruga, ali ne i ona već uređena; ne stoji ni argument o potrebi hitnog postupka (Ustav je to postavio kao mogućnost da zakonodavna vlast prenese delegaciju, a ne obvezu); u slučaju gospodarskih poremećaja koji zahtijevaju hitnu zakono-

datnu intervenciju Vlada može tražiti izvanrednu sjednicu; nema više potrebe sumnjati u nedovršenost i nefunkcionalnost pravnog sustava, njega samo treba usklađivati s Europskom unijom.

Nijedna vlada nije poslije 1995. (nakon stvaranja države i okončanja ratnih prilika) imala argument da traži takvu ovlast. Vlada i tako ima mogućnost zatražiti izvanredno zasjedanje.

Spomenimo još Arlovićevo upozorenje kako je, kad je riječ o Zakonu o komunalnom gospodarstvu Vlada ili promijenila politički stav o tome kako ga voditi, a da o tome nije izvijestila Sabor ili je, zapravo, svjesno izigrala zakonodavnu vlast te kako se "jezični propusti" (spominjanje Zastupničkog doma Hrvatskog državnog sabora) mogu tretirati i kao provokacija prema Parlamentu.

Podrška

U ime Kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice, **Dražen Bošnjaković** je podržao donošenje zakona uz napomenu kako ga smatraju tehničkim rješenjem, što svjedoči - dometnuo je - i to što se donosio svake godine. Zakon je potreban kako bi Vlada, s obzirom na to da Parlament dva i pol mjeseca ne zasjeda, da regulira određena pitanja tekuće gospodarske politike. A stvar je mudrosti, savjesnosti i odgovornosti, napomenuo je, da se taj institut koristi samo u izuzetnim prilikama. U prilog podršci zastupnik je još upozorio kako su troškovi zasjedanja Parlamenta ipak znatno veći nego kod sjednica Vlade.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo: analiza uredbi bi pokazala da nema bojazni da se prelazi u kancelarski sustav; kod članka 4. riječ je, naprosto, o pogrešci u prijepisu, bez zle namjere (vjerojatno kao posljedica materijalnog položaja službenika državne uprave).

Uredba koja će biti zakon

Josip Vresk je rekao da bi Klub zastupnika HSS-a mogao održati zakonski prijedlog pod dva uvjeta - da prođe dva čitanja i da ovaj zakon Vlada ne tumači ekstenzivno i ne primjenjuje često. Budući da nije tako - neće ga podržati. Objašnjavajući potanko stav, najprije je naglasio kako postoje doista okolnosti kada Vlada mora zahvatiti dio parlamentarne, zakonodavne djelatnosti bez obzira na strogu trodiobu vlasti, ali da to moraju biti izuzeci.

Kako to izgleda kada je sve formalno u redu, a zapravo se krši Ustav zastupnik je ilustrirao primjerom Konačnog prijedloga o zaštiti i spašavanju što ga je u ožujku Klub zastupnika HSS-a uputio Parlamentu na donošenje. U mišljenju o tome Parlamentu Vlada je navela da je u tijeku dorada "Nacrta prijedloga zakona o zaštiti i spašavanju" koji će Vlada uputiti u proceduru sukladno operativnom planu za 2004. Bliži se zadnje tromjesečje, a propisa nema. U istom je mjesecu izmjenom Zakona o djelokrugu ministarstava i državnih upravnih organizacija osnovana Državna uprava za zaštitu i spašavanje koja bi trebala početi s radom 1. siječnja 2005. Vlada će očitito, upozorio je zastupnik, svojom uredbom izmijeniti taj zakon ili će, alternativno, uredbom supstituirati cijeli propis i napisati uredbu koja će u biti biti Zakon o zaštiti i spašavanju. Time će stvoriti nove financijske obveze za Proračun, a za to nije ovlaštena - naglasio je Vresk.

Postrožiti zakon

Nenad Stazić (SDP) je uvodno napomenuo kako je zadaća svih zastupnika jačati parlamentarizam, a to se ovim zakonom ne čini. Nije točno da je to samo tehnički zakon, njime se slabi uloga, značaj i važnost Parlamenta.

Zastupnik je predložio da se ovaj zakon još više postroži ako se ocijeni da uistinu postoji potreba da Vlada ponekad donosi uredbu.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo: odnos Vlade i Parlamenta očituje se

neurednošću zakonskog prijedloga (greške u članku 4.); što će Vladi sad hitni postupak kad i tako ne može konzumirati zakon (Sabor je u zasjedanju), osim ako ne postoje namjere za koje zastupnici ne znaju - npr. da se raspusti Parlament (ako je tako tu bi političku namjeru trebalo iskazati); u prepisivanju iz starog zakona nije prepisano da se Vladi zabranjuje obavljanje izbora i imenovanja (Vlada umjesto da slabi, još jača svoje ovlasti u odnosu na Parlament - to bi joj, primjerice omogućilo da uredbom imenuje pučkog pravobranitelja (starom je istekao mandat).

Emil Tomljanović je, podržavši zakonski prijedlog, upozorio da ustavno-pravni institut poremećaja nadležnosti na temelju ovlaštenja samog parlamenta (zakonodavna delegacija) postoji u ustavnoj praksi svih suvremenih država. Ne vidi u tome nikakvog slabljenja parlamentarizma niti da se time Sabor u odnosu na Vladu na bilo koji način minorizira, to više što Vlada obvezno mora podastrijeti izvješće o donesenim uredbama.

Replicirajući Tomljanoviću, **Dragutin Lesar** je rekao da nije sporno da su Ustavom predviđena takva ovlaštenja Vladi. Taj isti Ustav, međutim, predviđa da Vlada može kad Sabor ne zasjeda redovno, zatražiti njegovo izvanredno zasjedanje u vremenu od 15. srpnja do 15. rujna i 15. prosinca do 15. siječnja. Da su to dva različita instituta te da kod primjene prvog nema bojazni od kancelarskog sustava niti zloupotrebe vlasti - bio je odgovor **Emila Tomljanovića**.

U završnoj riječi **Antun Palarić** je rekao kako je Vlada i dosad rijetko uredbama uređivala pojedina pitanja te da Vladi nije bilo ni u krajnjoj primisli ičime ograničavati parlamentarizam niti stvarati kancelarski sustav. Vlada inzistira na donošenju zakona jer je to instrument koji treba postojati kako bi Vlada mogla, u slučaju da se što dogodi, intervenirati u tokove gospodarskog života. Ona inzistira na hitnom postupku i da zakon stupi na snagu kako je predloženo kako se u pravnoj praznini ne bi našlo pet uredbi (prestale bi važiti).

Glasovanje

Predlagatelj (Vlada RH) uvažila je amandman Odbora za Ustav, Poslovnik i politički sustav, polovično prvi amandman Odbora za zakonodavstvo (brisanje riječi Zastupnički dom), dok je povučen drugi dio amandmana (ostaje izraz - usklađen s Ustavom da uredbu "vrijede", a ne "važe"). Nije prihvaćen amandman Kluba zastupnika HNS-a i PGS-a s obrazloženjem (predstavnik predlagatelja, Edmonda Miletića) da je člankom 1. Konačnog prijedloga Vlada ovlaštena da uređuje samo pitanja tekuće gospodarske politike te da bi se rješavanje tih pitanja teže realiziralo izvanrednim zasjedanjem Parlamenta. Predstavnik podnositelja amandmana, **Dragutin Lesar** nije bio zadovoljan objašnjenjem, rekavši kako se ta pitanja ne bi teže rješavala na taj način, zatraživši glasovanje, u kojem je, većinom glasova, potvrđen stav predlagatelja. Drugi amandman je Dragutin Lesar povukao jer je nepotreban s obzirom na odbijanje prvoga. Amandmane Nenada Stazića Vlada nije prihvatila s obrazloženjem kako je stavkom 1. članka 87. Ustava RH Vlada ovlaštena da uređuje pitanja iz djelokruga Parlamenta kojom se daje ta mogućnost, a ne daje ovlast da obavlja izbor i imenovanja iz nadležnosti Sabora. Stoga prema članku 2. Konačnog prijedloga Vlada ne bi ni mogla obavljati taj izbor pa nema osnove propisivati ograničenje.

Da u važećem zakonu takvo ograničenje postoji - upozorio je podnositelj Stazić, upozorivši kako, prema tome, neće biti štete ako se ta ustavna odredba unese u posebni zakon. Osim, dometnuo je, ako Vlada nema namjeru prekršiti Zakon o prijenosu vlasti i obavljati izbor i imenovanja po raspuštanju Parlamenta, kao tehnička Vlada.

Amandman ipak nije dobio potrebnu većinu.

Prijedlog i Konačni prijedlog zakona o ovlasti Vlade Republike Hrvatske da uredbama uređuje pojedina pitanja iz djelokruga Hrvatskog sabora prihvaćen je (77 glasova "za" i 36 "protiv") i zakon je donesen u tekstu predlagatelja, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

J. R.

Prijedlog odbijen zbog nesklada s europskim pravom

Hrvatski sabor nije prihvatio ovaj zakonski prijedlog Kluba zastupnika Libre - kojim je zatraženo da se sva pomagala za slijepe oslobode PDV-a - zato što je saborska većina uvažila mišljenje Vlade RH kako predloženo nije u skladu s načelima oporezivanja porezom na dodanu vrijednost propisanim u Šestoj smjernici Europske unije, odnosno njezino upozorenje da se u trenutku kada Republika Hrvatska postaje kandidat za pristup u Europsku uniju ne mogu donositi propisi suprotni europskom pravu.

Iz oporbe je Vladi zamjereno da se "vadi" na Smjernice EU te rečeno kako je trebala reći istinu - sadržanu u Memorandumu o monetarnoj politici, gdje piše što da Vlada namjerava ukinuti nultu stopu PDV-a za kruh, implantate i ortopedska pomagala. Čula se i tvrdnja kako se u pregovaračkoj poziciji pred EU može braniti pozicija s nultom stopom s obzirom na to da je prema Zakonu o porezu na promet proizvoda i usluga (al pari Zakonu o PDV-u do 1991.) određeni set proizvoda, među kojima su neki i sada obuhvaćeni nultom stopom, bio obuhvaćen nultom stopom.

Uvodno izdvajamo još upozorenje da se u sistemu društvenog vlasništva, uz sve teškoće, ipak uspijevalo zaposliti sve slijepe osobe, dok je u 14 godina (demokratskih promjena, provedene privatizacije, gušenja velikih poduzeća) realizirano zapošljavanje samo dvije slijepe osobe.

O PRIJEDLOGU

Najveći problem - zapošljavanje

Umjesto prikaza Prijedloga evo što je o njemu rekao predstavnik predlagatelja, Kluba zastupnika Libre **Željko Pavlic**. Ustvrdio je najprije kako se porezna politika svake države mora temeljiti i na načelima jednakosti i pravednosti, s tim da bi posebnu skrb država trebala posvećivati zaštiti invalidnih osoba i njihovom što kvalitetnijem uključivanju u društveni život. Izvijestio je zatim zastupnike kako u Hrvatskoj živi oko 400 tisuća osoba s posebnim potrebama (približno 10 posto stanovnika), od toga oko 5,5 tisuća slijepih i slabovidnih. Naglasio je još kako je sljepoća jedna od najtežih invalidnosti jer uključuje otežano kretanje, mali broj dostupnih zanimanja, a i stoga što većina perceptivnih doživljava dolazi u ljudski organizam upravo preko vida.

Sva pomagala za slijepe oslobodena su carine, ali - osim četiri osnovna - ne i PDV-a. A cijene takvih pomagala su visoke - računalo košta između 20 i 80 tisuća kuna, a udžbenik na Brailleovom pismu nekoliko tisuća kuna.

Slijepi osiguranici HZZ-a sada mogu besplatno ili uz malu participaciju dobiti

četiri osnovna pomagala - bijeli štap, sat (Brailleov i zvučni), četverokanalni kasetofon i Brailleov pisaci stroj/elektroničko pomagalo za pisanje. Ostala pomagala - Brailleovi reci i štampači, govorne jedinice, čitači ekrana, toplomjeri koji govore i slično moraju nabavljati o vlastitom trošku. Sva pomagala za slijepe oslobođena su carine, ali - osim spomenuta četiri osnovna - ne i PDV-a. A cijene takvih pomagala su visoke - računalo košta između 20 i 80 tisuća kuna, a udžbenik na Brailleovom pismu nekoliko tisuća kuna.

Napomenuvši kako predlagatelj ovim zakonskim prijedlogom želi ukazati na ukupan položaj osoba s invaliditetom, Pavlic je rekao da je najveći problem - zapošljavanje. Iako je još 2002. godine formiran Fond za profesionalnu rehabilitaciju nisu mu odobrena sredstva pa još ništa nije napravljeno.

Iz izlaganja još izdvajamo zahtjeve - omogućiti da osobe s invaliditetom dobiju jednake šanse kao zdrave, osigurati im da u cijelosti mogu sudjelovati u životu zajednice i da im se osigura da odlučuju o programima i politici koja zadire u njihove živote. A njihovo djelovanje u velikoj mjeri ovisi upravo o tim pomagalima - zaključio je predstavnik predlagatelja.

RADNA TIJELA

Uvaživši mišljenje Vlade RH, zakonski prijedlog nisu poduprla ni radna tijela - **Odbor za zakonodavstvo; Odbor za financije i državni proračun** (u kojem se, suprotno većinskom mišljenju, čulo i ono kako bi trebalo omogućiti slijepima i

slabovidnima, posebno učenicima i studentima, da za sva pomagala ne plaćaju PDV) te u **Odboru za gospodarstvo, razvoj i obnovu.**

STAV VLADE

Nije u skladu s načelima oporezivnja PDV-om propisanim Šestom smjernicom Europske unije

Stav Vlade RH donosimo u cijelosti:

”Odredbom članka 10a. Zakona o porezu na dodanu vrijednost propisana je stopa od 0% za proizvode koji se kirurškim putem ugrađuju u ljudsko tijelo te za ostale medicinske proizvode za nadomještanje tjelesnog oštećenja ili nedostatka iz Pravilnika o ortopedskim i drugim pomagalima Hrvatskog zavoda za zdravstveno osiguranje. Propisana stopa od 0% primjenjuje se na isporuke tih proizvoda u tuzemstvu, kao i iz uvoza.

Propisivanje posebnog oslobođenja pri uvozu za pojedine proizvode za slijepu osobu nije u skladu s načelima oporezivanja porezom na dodanu vrijednost propisanim u Šestoj smjernici Europske unije. Za ove proizvode, prema odredbama Šeste smjernice – Aneks H, propisana je primjena snižene stope, koja se onda primjenjuje pri uvozu dobara, kao i pri isporukama u tuzemstvu. U razdoblju kada Republika Hrvatska postaje kandidat za pristup u Europsku uniju ne mogu se donositi propisi koji su suprotni europskom pravu.

U okviru poreznog sustava, ali izvan sustava poreza na dodanu vrijednost propisano je nekoliko oslobođenja za osobe s invaliditetom. Prema odredbama Zakona o porezu na dohodak, osobama s invaliditetom se primici po posebnim propisima, osim plaće i mirovina, ne smatraju dohotkom, kao niti primici koje te osobe ostvare po osnovi darovanja za zdravstvene potrebe u koje je uključena i nabava ortopedskih pomagala. Tuzemnim se poreznim obveznicima kao osobni odbitak pri utvrđivanju poreza na dohodak priznaju i troškovi nabave ortopedskih pomagala u Republici Hrvatskoj, a najviše do 12.000,00 kuna godišnje, pod uvjetom da ti izdaci

nisu podmireni iz osnovnog, dopunskog ili privatnog zdravstvenog osiguranja te ako nisu financirani iz dobivenih darovanja, kao i povećani osobni odbitak za poreznog obveznika, svakog uzdržavanog člana obitelji i svako dijete, ako su osobe s invaliditetom. Osim toga, Republika Hrvatska u okviru socijalne i zdravstvene zaštite osigurava osobama s invaliditetom nabavu ortopedskih i drugih pomagala besplatno, ili uz plaćanje minimalne participacije.”

RASPRAVA

Uvodno je izlagao predstavnik predlagatelja - Kluba zastupnika Libre, **Željko Pavlic.**

Integrirati u sustav redovnog školovanja

Podržavši Prijedlog u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a, **Dragutin Lesar** je upozorio da slijepa djeca koja uđu u redovni sustav školovanja (a takvih je sada 124 I postižu i značajne rezultate) nemaju dopunskih prava na posebna pomagala koja su im potrebna u redovnom školovanju. Primjerice, udžbenik zemljopisa na Brailleovom pismu

Omogućiti da osobe s invaliditetom dobiju jednake šanse kao zdrave, osigurati im da u cijelosti mogu sudjelovati u životu zajednice i da odlučuju o programima i politici koja zadire u njihove živote (a njihovo djelovanje u velikoj mjeri ovisi upravo o pomagalima).

za 7. razred osnovne škole košta 1360 kuna, a udžbenik njemačkog jezika za isti razred 3150 kuna. Za jedan razred osnovne škole, kad bi roditelji željeli opremiti dijete takvim udžbenicima, u kombinaciji s audiokasetama, trebalo bi najmanje 18.000 kuna. Za računalo za slijepu osobu, koje je najveće pomaga-

lo, jer putem skenera tekst iz udžbenika pretvara u govor i potom ga printa na Brailleovom pismu trebalo bi, pak, izdvojiti 60 tisuća kuna, a slijepi nisu za njegovu kupnju oslobođeni PDV-a već samo carine.

Iz izlaganja ovog zastupnika još izdvajamo: invalidne osobe ne zatvarati u geta nego integrirati u sustav redovnog školovanja; nastojanja ministra Primorca koji je pomogao u rješavanju nekoliko potreba slijepu djece na redovnom školovanju zavrđuju javnu zahvalu, ali to nije sustavno rješenje.

PDV-a osloboditi i kupnju u Hrvatskoj

Zakonski prijedlog podržao je i Klub zastupnika IDS-a, čija je predstavnica **Dorothea Pešić-Bukovac** najprije rekla kako u 21. stoljeću nije dovoljno osigurati samo četiri osnovna pomagala. Ustvrdila je zatim kako ne bi samo uvoz trebalo osloboditi PDV-a nego i kupnju u domaćim trgovinama (Klub zastupnika IDS će dati takav amandman). Zastupnica je zatim podsjetila kako se u sustavu društvenog vlasništva, uz sve teškoće, ipak uspjele zaposliti sve slijepu osobe, dok je u 14 godina (demokratskih promjena, provedene privatizacije, gušenja velikih poduzeća) realizirano zapošljavanje samo dvije slijepu osobe. Danas ih je zaposleno ukupno 30-tak, a kad oni ođu u mirovinu na njihovim se mjestima zasigurno neće zaposliti druga slijepa osoba - rekla je predstavnica IDS-a.

Povodom Vladinog obrazloženja o neusklađenosti sa smjernicom EU, zastupnica je upitala kako to da se za neke stvari europske smjernice moraju poštovati, a za druge ne (primjerice u slučaju 0,5 posto promila alkohola u krvi u prometu).

Smjernice govore i o međustopama

Mr. sc. **Mato Arlović** je, u ime Kluba zastupnika SDP-a, podržao zakonski prijedlog uz ocjenu da ga treba sadržajno proširiti, najprije opsežno elabo-

riravši napomenu kako se raspravom o načelima i pojedinostima o ovom zakonu polako ulazi u raspravu o najavljenom i očekivanoj poreznoj reformi.

S tim u svezi je ukazao na to da je Prijedlog suprotan onome što je prihvaćeno s MMF-om te upozorio da je Smjernicama EU predviđena najniža stopa (15 posto), ali i da se govori o međustopama (koje Hrvatska nema a trebalo bi ih predvidjeti), te da je predviđeno da se mogu zadržati nulte stope ako su bile propisane zakonom o porezu na dodanu vrijednost 1991. U pregovaračkoj poziciji pred EU se, po njegovoj tvrdnji, može braniti pozicija s nultom stopom s obzirom na to da je prema Zakonu o porezu na promet proizvoda i usluga (tada nije bilo zakona o PDV-u) za određeni set proizvoda, među kojima su neki i sada obuhvaćeni nultom stopom bio obuhvaćen nultom stopom. S tim u svezi je podsjetio da 22 od 25 zemalja EU imaju međustopu te da njih 13 ima nultu stopu.

Ukidanje nultih stopa, naglasio je Arlović, samo po sebi podrazumijeva da se treba otvoriti rasprava o međustopama pa u tom kontekstu nije moguće odbijati ponudene prijedloge a da se prethodno nije, kroz poreznu reformu našla odgovarajuća pozicija ne samo domaćih proizvođača nego i potrošača s načela ustavnog prava i jednake, pravedne, porezne opterećenosti.

Na vlastiti upit - zašto se uopće na spomenuta pomagala za slijepce plaćao PDV, predstavnik SDP-a je odmah i odgovorio - zato što je Pravilnikom zapravo suženo ono što je htio Parlament.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: za gluhe i nagluhe važno je pomagalo fax; PDV-om ne oporezivati humanitarnu pomoć koju građanima dostavljaju humanitarne organizacije, kao ni na onu koja stiže izvana; do drugog čitanja proširiti raspravu o međustopama; uvesti međustopu za potrepštine vezane uz obrazovanje za djecu; postupno uvoditi one stope koje će inicirati stimulativnu ulogu PDV-a u razvoju proizvodnje i gospodarstva.

Narušilo bi se načelo jednakosti i pravednosti

U ime Hrvatske demokratske zajednice, **Gordan Jandroković** je rekao da je pomoć osobama s posebnim potrebama zadaća svih, ali da prijedlog Kluba zastupnika Libre nije najbolje rješenje te da to pitanje ne može i neće cjelovito riješiti dopunom Zakona o porezu na dodanu vrijednost. Usvajanjem predloženog bi se, po ocjeni toga Kluba, narušilo načelo jednakosti i pravednosti. Naime, iako je sljepoća težak hendikep oslobađanjem od PDV-a samo za pomagala za slijepce i slabovidne osobe u neravnopravan bi se položaj dovele ostale osobe s posebnim potrebama - rekao je zastupnik. Citirao je s tim u svezi stav Vlade te još skrenuo zastupnicima pozornost na to da je i Mato Arlović ukazao na suprotnost Prijedloga sa Smjernicama EU.

Ispravljajući prethodnika mr. sc. **Mato Arlović** je pojasnio da je u ime Kluba zastupnika SDP-a govorio o tome da Smjernice EU dopuštaju i mogućnost da se zadrže nulte stope ako je porezom na dodanu vrijednost to bilo propisano do 1991. te da je bivši Zakon o prometu proizvoda i usluga al pari Zakonu o porezu na dodanu vrijednost.

Ne treba se "vaditi" na smjernice EU nego reći istinu

Nenad Stazić je rekao kako nema nikakve logike u tome da oslobađanje četiri pomagala od PDV-a nije u suprotnosti sa Smjernicama EU, a dodavanje petog bi bilo. Mišljenje Vlade ga ne čudi jer je, kako reče, očekivano. Ne treba se, međutim, naglasio je, "vaditi" na Smjernice EU nego reći istinu. A istina je o tom pitanju sadržana u Memorandumu o monetarnoj politici, gdje piše što Vlada misli o nultoj stopi PDV-a (namjerava je ukinuti za kruh, za implantate i ortopedska pomagala). Trebala je, dakle, po njegovim riječima reći da ne prihvaća prijedlog Libre zato što ne misli proširiti listu nultog PDV-a nego je smanjiti, ukinuti je.

Jandrokovićevo objašnjenje Stazić je nazvao vrhuncem cinizma, rekavši kako se ovdje ne radi o Smjernicama Europske unije već o tome hoće li zastupnici ili ne pomoći slijepima. Zastupnici u ovom slučaju, napomenuo je, neće biti pripadnici političkih stranaka već će glasati kao humani odnosno nehumani ljudi.

Izlaganje je Stazić završio napomenom kako nije dovoljno na Dan bijeloga štapa obilaziti udruge slijepih i slikati se s njima, kao što to redovito radi potpredsjednica Vlade.

Ispravljajući Stazića, **Gordan Jandroković** je rekao da je zlonamjerno interpretiran. Nije rekao, pojasnio je, nemojmo pomoći slijepim osobama, jer bi takvo što bilo uistinu strašno, već je ukazao kako promjene Zakona o PDV-u nisu najbolje rješenje jer bi se na predloženi način narušilo načelo jednakosti i pravednosti.

Država bi trebala dati primjer

Rekavši da društvo ima obvezu pomoći hendikepiranim osobama, **Dragica Zgrebec (SDP)** je izjavila kako bi na planu njihova zapošljavanja država trebala dati primjer - njihovim zapošljavanjem u državnim ustanovama te stimuliranjem njihova zapošljavanja kod privatnih osoba, odnosno trgovačkih društava.

Rekavši da je napredak tehnike i tehnologije značajna pomoć upravo tom dijelu populacije, zastupnica je naglasila kako su povoljniji uvjeti za nabavu pomagala posebno bitni za mlade ljude koji su u sustavu školovanja, kako bi im se omogućilo što ravnopravnije sudjelovanje u svijetu učenja i stjecanja znanja.

Ova sudionica rasprave je zatim: rekla da stav Vlade ne čudi s obzirom na to da je ona nekoliko dana prije zauzimanja stava o ovome uputila Memorandum MMF-u u kojem najavljuje bitnu promjenu u poreznom sustavu; podsjetila kako je Vlada nedavno, povodom prijedloga Kluba zastupnika SDP-a rekla kako se ne mogu uvoditi međustope, što nije točno jer ih ima većina europskih zemalja i zemalja EU; predložila da se

razmotri mogućnost uvođenja međustope za određeni broj proizvoda i usluga.

Povodom Vladine najave o preispitivanju mnogih olakšica pri obračunu poreza na dohodak, zastupnica je upozorila kako se velik dio invalida ne može koristiti olakšicama jer ne rade, a ne može roditelj koristiti ni osobni odbitak za poreznog obveznika jer je Pravilnikom o porezu obračuna poreza na dohodak to suspendirano na način da su uvedeni cenzusi (samo do određenih primanja).

Željko Kurtov (HNS) je rekao da je Vlada dužna riješiti pitanje slijepih osoba i da zbog uvjeta u kojima ti ljudi žive treba hitno nešto poduzeti. Predlo-

ženo je bilo upravo u tom smislu, pojašnio je, ustvrdivši zatim kako je odbijanje u redu ako Vlada misli problem riješiti na drugačiji način - povećanjem naknada (vraćanjem na 50 posto). S tim u svezi je podsjetio da je ta naknada u bivšoj državi iznosila 65 posto prosječnoga osobnog dohotka.

Podržava se prijedlog o proširenju oslobađanja od PDV-a i ostalih pomagala za invalide

Predstavnik predlagatelja, Željko Pavlic, je u završnoj riječi, među

ostalim, rekao: da Klub zastupnika LIBRE podržava prijedlog o proširenju oslobađanja od PDV-a i ostalih pomagala za invalide te da s ovim prijedlogom ide upravo zato što u ovakvom sustavu školstva i radnog osposobljavanja, nažalost, nije moguće da invalidi budu osposobljeni da mogu živjeti i komunicirati što sličnije drugima ljudima.

Za prijedlog da se ne prihvati Prijedlog zakona o dopuni Zakona o porezu na dodanu vrijednost glasovala su 74 zastupnika, dok su se protiv toga izjasnila 23 zastupnika.

J.R.

KONAČNI PRIJEDLOG ZAKONA O ZABRANI UPORABE, STVARANJA ZALIHA, PROIZVODNJE I PRIJENOSA PROTUPJEŠAČKIH MINA I NJIHOVOM UNIŠTENJU

Zastupnici su na 10. sjednici raspravili i prihvatili sa 113 glasova "za", 2 "suzdržana" i 2 "protiv", Zakon o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i njihovom uništenju, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

U raspravi je rečeno da se radi o važnom zakonskom tekstu jer se njima rješava velik problem razminiranja s kojim je Hrvatska suočena. Glavna primjedba odnosila se na nedostatak financijskih sredstava za provedbu vrlo zahtjevnog posla razminiranja.

RADNA TIJELA

Odbor za zakonodavstvo razmotrio je i prihvatio te uložio amandmane na tekst Prijedloga zakona.

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost podupire donošenje Zakona te je na sjednici navedeno da su države potpisnice Konvencije o zabrani uporabe, stvaranju zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina, kojoj je Republika Hrvatska stranka, dužne donijeti provedbene zakone te je njegovo donošenje jedina međunarodno-pravna

obveza Republike Hrvatske koja je ostala neispunjena do danas, iako je RH vodeća država u ispunjavanju svih ostalih obveza iz Konvencije.

RASPRAVA

O Konačnom prijedlogu zakona govorio je ministar obrane, Berislav Rončević, rekavši da je Republika Hrvatska stranka Konvencije o zabrani uporabe, stvaranju zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina od 1999. kada je Konvencija stupila na snagu.

Zakonom o potvrđivanju Konvencije o zabrani uporabe stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina koji je donio Zastupnički dom Hrvatskoga sabora na sjednici u travnju 1998. godine potvrđena je Konvencija o zabrani uporabe i stvaranja zaliha protupješačkih mina i njihovu uništenju. Radi se o Konvenciji iz Ottawe iz prosinca 1997. godine.

Nakon te Konvencije, zaključeno je još pet dodatnih protokola i, prethodnim Zakonom o potvrđivanju ove Konvencije, Republika Hrvatska preuzela je obvezu iz članka 9. da poduzme sve odgovarajuće zakonske, upravne i druge mjere uključu-

jući nametanje kaznenih sankcija kako bi spriječila i obustavila svaku djelatnost što je poduzimaju osobe u njejoj nadležnosti ili pod njenim nadzorom ili se obavlja na njenom državnom području, a zabranjena na temelju ove Konvencije.

Republika Hrvatska je u članku 163. Kaznenog zakona propisala kaznene sankcije za korištenje nedozvoljenih sredstava, međutim ova odredba svojim opsegom i preciznošću ne udovoljava zahtjevu koji se stavlja pred države članice Konvencije postavljene na temelju članka 9.

Zakonom točno određene nadležnosti ministarstava

Drugi razlog za donošenje posebnog zakona je i preciziranje ovlasti za provedbu i nadzor nad provedbom zakona i donošenje provedbenih propisa, a s obzirom na podijeljenu nadležnost između Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova i Hrvatskog centra za razminiranje, za obavljanje različitih poslova koji se odnose na protupješačke mine.

Time se izbjegava sukob nadležnosti između različitih tijela kao i u odnosu na Zakon o potvrđivanju Konvencije.

Iz istog razloga su unesene i odredbe o osnivanju Povjerenstva na državnoj razini u koje bi Vlada RH imenovala predstavnike ministarstva u čiju nadležnost ulaze poslovi vezani uz protupješačke mine, a čija bi zadaća bila koordinacija praćenja, primjena ovog Zakona, međunarodno djelovanje Republike Hrvatske i podnošenje godišnjeg izvješća iz područja djelatnosti Vlade Republike Hrvatske.

Donošenje provedbenog Zakona je jedina međunarodno pravna obveza Republike Hrvatske koja je ostala neispunjena do danas po Konvenciji koja je svojim Zakonom unijeta u domaće zakonodavstvo.

Zakonom o potvrđivanju Konvencije o zabrani uporabe stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina koji je donio Zastupnički dom Hrvatskoga sabora na sjednici u travnju 1998. godine potvrđena je Konvencija o zabrani uporabe i stvaranja zaliha protupješačkih mina i njihovu uništenju.

Zakonom se propisuje zabrana uporabe, razvijanja, proizvodnje ili na drugi način nabave stvaranja zaliha, čuvanja ili ustupanja i prijenos protupješačkih mina, a dopuštena su i dva izuzetka, kada se koriste za obuku ili razvoj tehnika uništenja mina i izuzetak kada u odnosu na vrstu protupješačkih mina, rasprskavajuće mine usmjerenog djelovanja čije je korištenje s obzirom na njihova svojstva dozvoljeno državama potpisnicama Konvencije.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Zdenko Haramija** naglasivši da je prema Godišnjem izvješću o provedbi Plana razminiranja hrvatskog državnog prostora i utrošenim sredstvima za 2002. godinu utvrđeno da je na području Republike Hrvatske od posljedica mina smrtno stradalo šest, teže ozlijeđeno 11 osoba, a lakše je ozlijeđeno.

HSS prihvaća da kaznene odredbe budu dio Zakona ali je učinjen propust od predlagatelja. Naime, u stavku trećem članka 9. gdje se govori o sankcioniranju i kažnjavanju pravnih osoba koje su prouzročile smrt, a kazna trajanja je od pet godina ili se radi o kazni dugotrajnog zatvora.

Smatraju da nedostaje stavak koji bi sankcionirao slučaj ozljeđivanja, stoga je HSS podnio amandman.

U Hrvatskoj 800 osoba stradalo od mina, a desetina tisuća ljudi živi u minskom okruženju

Davorko Vidović je u ime Kluba zastupnika SDP-a rekao da mu se ne sviđa dio Zakona gdje stoji da se Zakon donosi zato da bi Hrvatska bila uvrštena među države koje su ovu obvezu već ispunile, te tako potvrdile svoju istaknutu ulogu u procesu nadzora razoružanja i zabrani uporabe oružja, te da bi se izbjegle daljnje primjedbe o nepridržavanju obveza koje su preuzete potpisivanjem Konvencije.

Tekst Zakona je u odnosu na prvo čitanje poboljšana, uvažene su primjedbe zastupnika. No, traži da se preciznije odredi rok za izvršenje podzakonskih akata. Predlaže da se zaključkom obvežu svi koji su dužni to urediti, da to učine u roku od četiri mjeseca točnije da se odredi precizniji rok. Naveo je podatak da je u Hrvatskoj 800 osoba stradalo od mina, a desetina tisuća ljudi živi u minskom okruženju.

Primijećena su određena poboljšanja u odnosu na zakonski tekst u prvom čitanju te je ovakav Zakon itekako važan u zakonodavstvu jer se njima rješava velik problem razminiranja s kojim je Hrvatska suočena, iznio je u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a, **Srećko Ferenčak**.

Upozorio je da u obrazloženju Zakona stoji da nisu potrebna sredstva za provođenje Zakona što nije točno jer za usklađivanje, čuvanje i uništenje tih mina potrebna su sredstva te je savjetovao da se osiguraju ta sredstva kako bi Zakon mogao zaživjeti.

Ivan Jarnjak je u ime Kluba zastupnika HDZ-a objasnio kako Zakon ne osigurava rješenje problema razminiranja u Hrvatskoj već i sprječava mogućnost zloporabe i proizvodnje minsko-eksplozivnih sredstava i protupješačkih mina.

HDZ smatra da je Zakon precizno propisao ovlasti za provedbu i nadzor Zakona kao i donošenje propisa, a to znači onih provedbenih propisa u nadležnosti Ministarstva obrane, Ministarstva unutarnjih poslova.

Za pojedinačnu raspravu javila se **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)** ponovivši da se radi o kvalitetnom zakonu no uz prigovor da su u dijelu zakona gdje su navedene glavne kaznene odredbe pomiješani prekršaji i kaznena djela.

Navodi da nema niti jednog načela koja su posebno razrađena u Kaznenom zakonu, tako je predlagatelj pomiješao počinitelje, poticatelje i izvršitelje.

Predlaže da se u Kaznenom zakonu izmijeni visina kazne, a u Prijedlogu zakona u kaznenim odredbama predvidjeti oštre novčane kazne kao i kazne za pravnu osobu.

Šime Lučin (SDP) primijetio je nelogičnost i neracionalnost u pitanju nadležnosti ministarstava unutarnjih poslova i obrane.

Najvećim nedostatkom predloženog teksta smatra to da uopće nije predviđena cijena posla razminiranja, odnosno uništavanja, čuvanja i prijevoz mina. Dodao je da su poslovi razminiranja jako skupi.

AMANDMANI

Odbor za zakonodavstvo je amandmanima pokušao pravno i nomotenički urediti izričaj. Također se otvara mogućnost da se podzakonskim aktom na temelju Zakona uredi i dodatna pitanja koja proizlaze iz Zakona.

Odbor je također ukazao na potrebu da se preispitaju rješenja sadržana u odredbama članka 4. Zakona kako se ne bi tumačilo da se daje ovlast jednom ministru da pravilnikom propisuje bitna prava i obveze iz djelokruga i načina

rada drugog ministarstva i Hrvatskog centra za razminiranje.

Zastupnici **Zdenko Haramija i Josip Vresk (HSS)** podnijeli su amandman na članak 9. jer je u predloženom tekstu Konačnog prijedloga zakona očigledno da je omaškom propušteno kazneno sankcionirati slučajeve ozljeđivanja pa se zbog toga predlaže novi stavak, dok je isto tako propušteno u postojećem stavku 3. navesti i slučaj pogibije jedne osobe.

Predloženi amandman ostvaruje cjelovito sankcioniranje svih mogućih posljedica nastalih uslijed uporabe, razvijanja, proizvodnje ili na drugi način nabave,

stvaranja zaliha, čuvanja ili istupanja i prijenosa protupješačkih mina, njihovih sastavnih dijelova i naprava protiv deminiranja.

Vlada RH je uložila amandman na članak 9. Konačnog prijedloga zakona koji je izmijenjen radi prihvatanja primjedbi zastupnika Hrvatskog sabora iznijetih tijekom rasprave, a koje u potpunosti nisu dobile amandmanski oblik. Jasnijim izričajem pojedinih odredbi izvršen je i usklađivanje s kaznenim zakonodavstvom.

Amandmane Vlade RH obrazložio je ministar obrane koji su nakon glasovanja prihvaćeni sa 79 glasova

”za”, 17 ”suzdržanih” i 12 ”protiv”. Zastupnik Josip Vresk povukao je amandmane što ih je podnio zajedno sa zastupnikom Haramijom. O sedam amandmana Odbora za zakonodavstvo također je provedeno glasovanje i nakon glasovanja amandmani su prihvaćeni.

Zastupnici su sa 113 glasova ”za”, 2 ”suzdržana” i 2 ”protiv”, prihvatili predloženi Zakon o zabrani uporabe, stvaranja zaliha, proizvodnje i prijenosa protupješačkih mina i njihovom uništenju, zajedno s prihvaćenim amandmanima.

M.Mi.

PRIJEDLOG ODLUKE O POPISU TRGOVAČKIH DRUŠTAVA OD POSEBNOGA DRŽAVNOG INTERESA

Na popisu 210 tvrtki

Nakon rasprave zastupnici su donijeli Odluku o Popisu trgovačkih društava od posebnoga društvenog interesa u tekstu predlagatelja (Vlada RH) zajedno s prihvaćenim amandmanima (nomotehničke naravi). Odluka je sastavni dio Zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti, koji svojim člankom 11. propisuje da državni dužnosnici mogu, iznimno, biti članovi nadzornih odbora u trgovačkim društvima koja su od posebnoga državnog interesa, ali bez prava na ikakvu naknadu, osim prava na naknadu putnih i drugih troškova. Popis trgovačkih društava koji je sastavni dio Odluke usklađen je sa strategijom privatizacije, a obuhvaća ukupno 210 tvrtki pod nazivom ”Društva” (133 tvrtke), ”Grupa društava” (34), ”Javna i državna poduzeća” (35), te ”Javna poduzeća-Grupe društava” (8).

O PRIJEDLOGU

Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona sprječavanju sukoba interesa u

obnašanju javnih dužnosti (članak 11.) propisuje da državni dužnosnici mogu, iznimno, biti članovi nadzornih odbora u trgovačkim društvima koja su od posebnoga državnog interesa ali bez prava na ikakvu naknadu, osim prava na naknadu putnih drugih troškova. Propisano je i da Hrvatski sabor utvrđuje popis trgovačkih društava od posebnoga državnog interesa na prijedlog Vlade RH i u skladu s tim podnesen je ovaj Prijedlog.

Stav Vlade RH je da su do završetka procesa privatizacije, a u smislu sprječavanja sukoba interesa, trgovačka društva od posebnoga društvenoga interesa sva poduzeća u portfelju HFP-a u kojima država ima više od 25 posto udjela, odnosno sva javna i državna poduzeća u 25 i više postotnom vlasništvu države, kako bi se utjecajem kroz nadzorne odbore ta društva bolje pripremila za predstojeću privatizaciju, stoji u obrazloženju Prijedloga odluke.

Sastavni dio Odluke je Popis trgovačkih društava od posebnoga državnog interesa u RH. Na Popisu je ukupno 210 tvrtki pod nazivom ”Društva” (133 tvrtke), ”Grupa

društava” (34), ”Javna i državna poduzeća” (35) i ”Javna poduzeća –Grupe društava” (8).

RADNA TIJELA

Odbor zakonodavstvo ne protivi se donošenju ove Odluke, na čiji je predloženi tekst podnio dva amandmana radi nomotehničkog uređivanja izričaja. Ujedno je predložio Hrvatskome saboru zaključak da se ovlašćuje Stručna služba HRvatskoga sabora da zajedno s predlagateljem objavi redakciju teksta ovog Popisa prije objave Odluke u ”Narodnim novinama”.

RASPRAVA

Na sjednici hrvatskoga sabora uvođeno je govorio državni tajnik Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju dr.sc. **Ante Babić**. Naglasio je da je Prijedlog ove odluke sastavni dio Zakona o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti. Popis trgovačkih društava usklađen je sa strategijom privatizacije

koju je radio ova Ured. U prvom dijelu Popisa su društva iz portfelja Hrvatskoga fonda za privatizaciju, zatim su sva ona društva koja imaju više od jednog društva poput "Đure Đakovića" koji se računaju u popis a slijede javna i državna poduzeća odnosno javna i državna trgovačka društva, objasnio je.

Zatim je rasprava je otvorena.

Najprije je riječ dobio **Josip Leko (SDP)** u ime Kluba zastupnika SDP-a. Jedna zakonska obveza i u biti dobra ideja na ovaj je način razvodnjena i postala je kontraproduktivna i dovodi do apsurdna, rekao je. U Popisu nije našao "Plivu" a provjerio je da je država vlasnik značajnog udjel, nije našao "INU" ali je zato tu "Pastor" koji ima 23000 kuna kao raspoloživi portfelj HFP-a ili veterinarska stanica Pag sa 10000 kuna. Nema ni "Sunčanog Hvara", rekao je ("tu je namjerno pogriješio") naglašavajući da je smisao Zakona da se utvrde firme koje su od posebnoga državnog interesa no cijeli smisao Zakona gubi svrhu ako su firme od posebnoga državnog interesa od 10 000 ili 18 000 kuna kapitala a nema primjerice, "Plive". Ako se tome doda pravilo vladajuće koalicije, posebno HDZ-a, da u nadzorne odobre ovih društava postavlja svoje članove i svoje simpatizere onda ovaj Popis dobiva sasvim dobar smisao i on sugerira da je Vlada RH u sukobu stranačkih i javnih interesa. Zbog toga se ne može podržati ovakav Popis, rekao je.

Ispravljajući netočan navod predgovornika **Franjo Matušić (HDZ)** rekao je da kolega Leko obmanjuje javnost jer je "INA" na Popisu a isto tako i "Sunčani Hvar". **Jure Bitunjac (HDZ)** naglasio da nije točan navod da Vlada i HDZ žele u nadzorne odbore staviti svoje članove i simpatizere. Vlada želi voditi brigu o tvrtkama u kojima ima većinski udjel ili pak 25,01 posto i skinuti one članove nadzornih odbora koji su nekompetentni a stavljeni su samo zato što su pripadali određenoj političkoj opciji.

Nisu vidljivi kriteriji odabira

Ljubica Lalić (HSS) govorila je u ime Kluba zastupnika HSS-a. Navela

je da je ovo novi Prijedlog odluke, a neuobičajeno škrtim obrazloženjem, a nakon što su dva ili tri prijedloga povučena iz procedure. Iz obrazloženja nije razvidno zbog čega se predlaže da se upravo navedena društva kapitala proglašavaju od posebnoga državnog interesa, ne vide se kriteriji odabira. Jedino što je vidljivo je da u tim trgovačkim društvima državni dužnosnici mogu biti članovi nadzornih odbora a da time nisu u sukobu interesa. Ako je to jedini cilj tada je ova Odluka nepotrebna, rekla je, dodajući da se još sjećamo predizborne retorike kada se na zastupnike i ministre bacalo drvlje i kamenje jer su bili članovi nadzornih odbora iako su te dužnosti obnašali bez lipe naknade. Obećano je da se pod vodstvom nove Vlade to neće događati. Slijedom obećanja u nove upravne i nadzorne odbore imenovani su, ako je vjerovati tisku, zetovi, šogori, kumovi nekih ministara a o prijateljima da se ne govori.

Svim ovim trgovačkim društvima je zajedničko da su u vlasništvu države od 25 do 100 posto (prethodni spiskovi se razlikuju od ovog, rekla je navodeći razlike i dodajući da je teško vjerovati podacima vlasnika/suvlasnika koji nije znao ni koliki je temeljni kapital društva čiji je on vlasnik). Teško je vjerovati da su obuhvaćena sva trgovačka društva u kojima država ima udio veći od 25 posto, nije vidljivo s kojim uspjehom navedena društva rade a još manje je vidljiva vizija njihove budućnosti, neke su od primjedbi koje je iznijela zastupnica govoreći ujedno o protekloj privatizaciji i nalazima revizije uz pitanje je li na vidiku nastavak privatizacije po receptu iz polovine 90-tih. Nastavak takve privatizacije ne želi niti onih 450 000 radnika koji su, revizijom obuhvaćenim privatiziranim poduzećima, ostali bez posla a niti oni koji imaju sreću pa i danas rade.

Kako uspješnost poslovanja ovih firmi nije vidljiva iz dostavljenih materijala o njoj se može suditi, nastavila je zastupnica, po iskustvima u vlastitim županijama. Primjerice, u Brodsko posavskoj županiji, iz koje dolazi zastupnica, od ukupno tri trgovačka društva za koja

se predlaže da su na spisku društava od posebnoga državnog interesa jedno je nakon katastrofalne privatizacije ponovno u stopostotnom državnom vlasništvu ali je pod stečajem, nad jednim je već davno trebao biti otvoren stečaj a jedno je – "Đuro Đaković", nekada okosnica gospodarskoga razvitka županije i nakon dugogodišnjeg propadanja prošle je godine zaustavio negativan proces ali s politikom nove Vlade propadanje se nastavlja, rekla je šire govoreći o poslovanju "Đure Đakovića" i ponašanje države kao vlasnika

Ako je ovo samo zakonski okvir za imenovanje članova nadzornih odbora do odlaska društava u stečaj onda vam njihovi zaposlenici ali i uprave poručuju ostavite na miru, možemo i sami bez troškova dovoza i dovoza članova nadzornih odbora iz Zagreb i nazad, rekla je na kraju.

Kriterij – udjel u vlasništvu

Na to izlaganje bilo je više ispravaka netočnih navoda. **Branimir Glavaš (HDZ)** ispravio je neistinu da "mi stavljamo u nadzorne odobre zetove, šogore itd.". Upravo vaša vlast je u proteklom mandatu stavljala na određene funkcije supruge i bivše žene, ljubavnice kojekavih funkcionera, rekao je, među ostalim, dodajući da se za držanje lekcije mora imati i čist moralni obraz (i gaće). **Ljubica Lalić** upozorila je na povredu Poslovnika jer da je predgovornika ispravio nešto što ona nije rekla. Zahvalila je predsjedniku i predsjedatelju Vladimiru Šeksu na intervenciji (vjerojatno dobacivanja) jer da o moralu svako govori sam o sebi. No predsjednik i predsjedatelj **Vladimir Šeks** izrekao joj je opomenu jer se javila za povredu Poslovnika a nije navela članak. Za povredu Poslovnika javio se i **Branimir Glavaš** jer da predsjedatelj jučer nije izrekao opomenu zastupniku iz stranke iz koje dolazi gospođa Lalić a da ga je vrijeđao istim riječima. A tu njegovu izjavu odmah su prenijeli neobjektivni mediji kako bi prikri-

li na stotine i stotine milijuna kuna koju je Račanova Vlada plasirala u privatne džepove, rekao je.

Emil Tomljanović (HDZ) rekao je da je apsolutno netočno da Vlada nema kriterije za određivanje ovog Popisa jer se iz obrazloženja vidi da je kristalno jasan kriterij 25 posto i više udjela u temeljnom kapitalu trgovačkih društava. **Zdravko Sočković (HDZ)** ispravio je kao netočan navod zastupnice Lalić da je "Đuro Đaković" prvi put pozitivno poslovao nakon 13 godina jer da je istina da je taj Holding 2002. poslovao s katastrofalnim gubitkom od 198 milijuna kuna, najvećim u postojanju "Đure Đakovića". Kad je u pitanju spomenuta konfekcija Nova Gradiška, gdje je direktor bio član HDZ-a i nakon izbora 2000. je šutnut, došao je drugi čovjek baš iz njihovih redova i ova je tvrtka opet otišla u stečaj, naveo je. **Krunoslav Markovinović (HDZ)** netočnim je ocijenio, među ostalim, da su članovi bivše Vlade prozivani samo zato što su bili u nadzornim odborima. Prozivani su što su pojedinci bili i u 12 nadzornih odbora i što se na kraju četverogodišnjeg mandata njihov privatni kapital bitno povećao što je nemoguće od ministarskih plaća.

Možemo i sami bez troškova odvoza i dovoza članova nadzornih odbora iz Zagreba i nazad.

Željko Pecek (HSS) zatražio je u ime Kluba zastupnika HSS-a stanku kakao bi se Klub odredio "prema ovakvim ljudima kao što je gospodin Glavaš" i o načinu vođenja sjednice. Predsjedatelj Hrvatskoga sabora i predsjedatelj **Vladimir Šeks** nije odobrio traženu stanku rekavši da su stegovne mjere izvršne i da se o njima ne vodi rasprava.

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju dr.sc. **Ante Babić** zatražio je riječ kako bi usmjerio tok rasprave i rekao da je predmet ovog popisa Zakon (i izmjene) o sprečavanju sukoba interesa. S obzirom na to da je

zastupnica Lalić rekla kako nije jasno koji je to državni interes u ovom popisu Vlada smatra da je jedan od glavnih interesa općenito u ekonomskom poslovanju vlasništvo a ovdje se radi o državnom vlasništvu od 25 i više posto.

Ingrid Antičević-Marinović (SDP) ispravila je navod državnog tajnika jer da je ovaj prijedlog popisa negacija Zakona o sprječavanju sukoba interesa.

Sukob interesa

Antun Kapraljević (HNS) govorio je u ime Kluba zastupnika HNS-a/PGS-a te rekao da ono što je uvodno naveo državni tajnik ne stoji. Vlada je imala obvezu prema Zakonu o sprječavanju sukoba interesa taj popis dostaviti još davno, 28. veljače. Dala je dva prijedloga o kojim Sabor nije raspravljao a treći je prijedlog povučen. Čitavo to vrijeme državni dužnosnici koji su bili u nadzornim odborima (od 25. veljače do izmjena i dopuna Zakona) bili su u sukobu interesa što znači da je Vlada direktno opstruirala odluke Sabora i nije provodila Zakon, naglasio je, među ostalim.

Sada je ovdje druga varijanta popisa sa 210 poduzeća (ranije 185) no pitanje je na temelju čega se došlo do 25 posto vlasništva jer je u sudskom registru, na Trgovačkom sudu, on potpuno različit od ovog u Popisu, rekao je i pitao kome onda vjerovati. Postavlja se i pitanje što je s onim dionicama koje su u Hrvatskom zavodu za mirovinsko osiguranje a takvih trgovačkih društva ima puno na ovom popisu pa jesu li ona vlasništvo Vlade. Tu je i pitanje što je s "Liburnijom" koja je golemi kompleks hotela, a toga na popisu nema pa znači li to da država uopće ne zna da je "Liburnija" njena. Znači li da država ne vodi računa o onima koji su veliki a vodi računa o nekakvom Knjigovodstvu čiji je cijeli temeljni kapital 15, 20 tisuća kuna, pitao je.

Po udjelu državnog kapitala u poduzećima iz popisa radi se o 135 milijardi i u prvih deset poduzeća (ukupno 88 posto) pa se postavlja pitanje kome je u interesu da taj popis naraste na 210 poduzeća

i zbog čega se uništava ideja Zakona da se onemogući državnim dužnosnicima da sudjeluju u nadzornim odborima. Što je s onim poduzećima od javnoga interesa čiji popis trebaju donijeti županije, gradovi i općine i kakav im je ovo primjer, pitao je dalje.

Na kraju je rekao da ovaj Klub zastupnika ne može glasovati za ovakav popis trgovačkih društava.

Krunoslav Markovinović (HDZ) javio se radi ispravka netočnog navoda da država, Vlada, uopće ne vodi brigu o velikim firmama i da ih ovdje ne spominje. Pozvao se na zadnju stranicu iz Prijedloga gdje stoji da su podaci o kapitalu dobiveni iz FINE na temelju završnih računa za 2002. godinu. On nikada nije, kaže, ovaj Popis shvatio kao konačan.

Privatizacija nije dovršena

Klub zastupnika HDZ-a podržava Prijedlog ove odluke jer je posljedica donošenja Zakona (izmjene) o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti državnih dužnosnika, izvijestio je **Emil Tomljanović**. Ovaj Prijedlog treba podržati jer se odnosi na sva trgovačka društva u potrfelju HFP u kojima država ima više od četvrtine udjela odnosno na sva javna i državna poduzeća s 25 posto i više u vlasništvu države. Naglasio je da proces privatizacije nije dovršen i logično je da predstavnici vlasnika odnosno države budu u članstvu nadzornih odbora tih trgovačkih društava kako bise ti gospodarski subjekti bolje pripremili za privatizaciju.

Državni tajnik Središnjeg ureda za razvojnu strategiju dr.sc. **Ante Babić** osvrnuo se na navod zastupnika Kapraljevića da su dužnosnici i članovi Vlade koji su bili članovi odbora bili u sukobu interesa i rekavši da to nije potpuno točno jer je Zakon donesen 2003. a određeni Popis bio je i prije a s ovim se Popisom čekalo zbog izmjena i dopuna Zakona jer je prije je bila ograničavajuća odredba o više od 50 posto udjela. To bi onda ispalo da H-Telekom, u koje država ima 49 posto udjela nije poduze-

će od državnog interesa i da se ne može uvrstiti u Popis. Popis se naravno mijenjao i to je tekuća stvar radi aktivnosti HFP (neka su društva privatizirana) a i došlo je do promjena obuhvata poduzeća jer su u prijašnjim verzijama popisa bila društva s više od 50 posto vlasničkog udjela države a sada počevši od 25 posto, rekao je, među ostalim, državni tajnik, objasnivši da je ovo Popis svega što HFP ima u svom portfelju.

Oprezno s privatizacijom brodogradnje

U javljanju u ime Kluba zastupnika IDS-a **Damir Kajin (IDS)** govorio je istarskom gospodarstvu koje je nešto učinkovitije od hrvatskoga prosjeka. To je zato što se u ovom Popisu teško može naći poduzeće iz Istarske županije, točnije između ovih 210 tvrtki tri su iz Istre, rekao je. Ujedno je naveo je da tvrtku "Agrolaguna", koja se na 136. mjestu u Popisu, treba brisati jer ju je prije nekoliko dana kupila "Todorić grupa". "Uljanik" je na 163. mjestu na ovom Popisu, u 80,08 postotnom vlasništvu države i bitno je što relativno solidno posluje u odnosu na ostala hrvatska brodogradilišta. Tu su još Zračna luka Pula s temeljnim kapitalom od 81 milijun kuna i "Brijuni rivijera" u čijom jednoj trećini sudjeluje Županija a u dvije trećine država. Po prvi put se nad tim potonjim prostorom može suodlučivati i iz Istre, naglasio je dodajući da je dosad to uvijek bilo rezervirano za nekoga u Beču, Beogradu, Rimu itd.

Osobno se nada da "Uljanik" neće biti naglo privatiziran, jer, iduće godine HFP treba pripremiti privatizaciju hrvatskih brodogradilišta. "Uljanik" je svetinja i ako mu se može pomoći svi su dobrodošli a ako ne, bolje je da se nitko ne miješa, rekao je, još jednom naglasivši da, bez obzira na to što govori MMF, oprezno s privatizacijom brodogradnje ali i velikim javnim poduzećima. Država ulaže golem novac kroz subvencije no to čine i druge države i nema vlasti koja bi mogla dignuti ruke od te brodogradnje koja treba biti državna kao i zračne luke, rekao je, među ostalim.

Na kraju je napomenuo da je iz Popisa izostavljena "Liburnija", hotel iz Opatije, a nakon što mu je rečeno iz klupa da je "Liburnija" u Popisu, pitao je hoće li se ta tvrtka ustupiti Esen holdingu kako bi se deblokirao HFP. Ako do toga dođe naši umirovljenici neće dobiti ništa i postavlja se pitanje kako je ta međusobna potraživanja moguće kroz takvu formu jednostavno prebiti.

Oprezno s privatizacijom brodogradnje, ali i velikim javnim poduzećima.

Marija Bajt (HDZ) je rekla da je netočan navod zastupnika Kajina da se neće vratiti dug umirovljenicima jer je i on svjestan kao i svi da se na tome radi, da se traže rješenja oko načina vraćanja tog duga tako da ta tvrdnja ne stoji.

Zaštita imovine

Franjo Piplović (DC) izvijestio je da Klub zastupnika DC-a i HSLs-a daje podršku ovom Popisu – zastupnik ga je figurativno nazvao "210 veličanstvenih" - zato što u njemu vidi zaštitu državnih interesa, zaštitu imovine, prava radnika. Iz popisa se može vidjeti da su ova društva međusobno različita po veličini, broju zaposlenih, financijskim potencijalima no zajednički im je vlasnik, država, u najmanjem iznosu od 25 posto. Godi biti u društvu ovih tvrtki, osobito onih u kojima su redovite plaće, za koje je tržište osigurano a to osobito godi kada se gleda iz ugla Slavonije, 11 tvrtki sa područja triju županija – Brodsko posavske, Vukovarsko-srijemske i Požeško –slavonske. Jasno da bez pomoći i utjecaja države neće moći izaći iz problema u kojima jesu jer svi znamo da je to područje iznimno stradalo u Domovinskom ratu i kad se nađete na ovakvom Popisu odmah se pomisli da će dio ugleda, snage i te energije koje imaju te veće tvrtke prijeći i na vas.

Godi, nastavio je zastupnik, kad se čuje da si na popisu od posebnoga državnog interesa napose kad te u biti godi-

nama nitko ne gleda i dovede te na rub egzistencije, posebno se to odnosi na Slavoniju gdje smo mi u Slavoniji i tvrtke na popisu za proteklu Vladu bili na popis posebnoga državnog zaborava, rekao je, među ostalim.

Ovaj Klub zastupnika je za privatizaciju ali nije za rasprodaju i siromašenje društava kako bi ih se moglo kupiti za budzašto. Biti vlasnik znači biti obvezan na odgovorno postupanje s imovinom i svime onime što ide uz tu imovinu (ima teza da je država najlošiji vlasnik). Po nama u DC-u i HSLs-u primarni interes bio da se u ovim tvrtkama odgovorno i domaćinski postupa s imovinom, jasno, preko nadzornih odbora a tamo gdje se pokaže da je privatizacija bolje rješenje privatizaciju kvalitetno pripremiti no u svakom slučaju u ovome gledamo da je interes države spriječiti daljnje propadanje poduzeća, rekao je, među ostalim, navodeći da su u ovih proteklih 12 godina sve su hrvatske Vlade trebale osigurati vanjske čimbenike za djelovanje ovih tvrtki, znači integracijske procese, tržište, razvoj

Klub zastupnika DC-a i HSLs-a za privatizaciju ali nije za rasprodaju i siromašenje društva kako bi ih se moglo kupiti za budzašto. Biti vlasnik znači biti obvezan na odgovorno postupanje s imovinom i svime onime što ide uz tu imovinu.

Ako se ovih 11 tvrtki s navedenih područja - Agro Ilok, Klas iz Nove Gradiške, Nova modna konfekcija iz Nove Gradiške i druge – usporede s ovim drugim tvrtkama vidjet će se da su one u znatno nepovoljnijem položaju, da im je okruženje sasvim drugačije. Što može napraviti jedan nadzorni odbor ako izostane strategija na razini RH pitao je. Predložio je da svi oni nadzorni odbori koji su bili uspješni i plaćeni u Slavoniji pokažu svoje znanje i sposobnosti i pomognu u rješavanju pitanja. Ujedno je usporedio gospodarstvo Zagreba-

čke županije sa slavonskim županijama i rekao da je 47 posto prerađivačke industrije u Hrvatskoj koncentrirano u Zagrebačkoj županiji pa što će onda raditi Slavonija i Lika, pita.

Dajući na kraju podršku ovom Popisu rekao je neka to bude popis koji će izvršiti povezivanje potencijala i spomenutih društava s kvalitetnom državnim podrškom i neka to bude naš doprinos akciji "Pokrenimo Hrvatsku".

Antun Kapraljević (HNS) javio se zbog ispravka netočnog navoda (kaže da ih ima nekoliko) da je to popis veličanstvenih, garant zaštite prava radnika itd. Sve je to netočno jer radi se o Popisu kojim Vlada samo ispunjava Zakon.

U odbore mlade stručnjake

Pero Kovačević (HSP) u ime Kluba zastupnika HSP-a naglasio je da je ovaj Klub prvi prepoznao sukob interesa i predložio svoj prijedlog zakona i sada je ta odlična ideja totalno upropaštena. Mi smo bili protiv toga da državni dužnosnici budu u nadzornim odborima tvrtki u pretežitom vlasništvu države i zalagali smo se da bi pametnije bilo da tu dužnost obnašaju visokoobrazovani nezaspoleni mladi ljudi, magistri, doktori, koji bi mogli dati prisegu u Saboru i puno bi odgovornije obnašali tu dužnost.

Podsjetio je također da se s ovim Popisom kasni šest mjeseci i da su za to vrijeme državni dužnosnici koji su obavljali te dužnosti bili u sukobu interesa te pitao zašto se nisu dali podaci o kapitalu tih tvrtki za 2003. godinu, zašto nema popisa tvrtki kćeri INE itd. Sve to govori, zaključuje, da se mora krenuti ispočetka ali na način koji su predlagali pravaši. Mi nismo opterećeni i naši ljudi nisu u nadzornim odborima, neće ni biti, jer ćemo prednost dati mladim ljudima, naglasio je.

Željko Krapljan (HDZ) ispravio je navod o mladim ljudima jer oni koji nemaju radnog iskustva i ljudi koji ni dan nisu radili u nijednom poduzeću ne mogu biti u nadzornim odborima, kaže. A ne može shvatiti da doktor znanosti može bi nezaposlen. Predsjedatelj i potpredsjednik Sabora **Luka Bebić** upozorio je da

je to bio pokušaj ispravljanja mišljenja kroz institut netočnoga navoda.

Nenad Stazić (SDP) također je naglasio da s ovim Prijedlogom Vlada kasni, ali i da je aljkav bez ikakvog popratnog materijala. U obrazloženju se kaže da su trgovačka društva od posebnoga državnog interesa sva poduzeća u portfelju HFP-a u kojima država ima više do 25 posto udjela a u Popisu je nekakva "Metalna oprema" Senj, kaže zastupnik, gdje je portfelj HFP 0 posto a državni portfelj se penje na 63,60 posto. Zatražio je objašnjenje gdje se ostvaruje ovaj državni portfelj ako ne kroz Fond i zašto baš u toj "Metalnoj opremi" a nije mu ni jasno zašto je na Popisu nekakva Veterinarska stanica iz Paga s temeljnim kapitalom od 21200 kuna.

Cijeli taj Prijedlog potpuno je nejasan, netransparentan, nepotpun, navodi zastupnik dodajući da ima dojam da je Popis sastavljen tako da je Vlada najprije imenovala članove HDZ-a u nadzorne odbore u trgovačkim društvima i onda nabrojala ta društva i Popis poslala Saboru. Ujedno je podsjetio da se je Memorandumom s MMF-om Vlada obvezala da će 800 trgovačkih društava u kojima ima manje od 25 udjela prodati odmah pa znači li da i ovih 210 namjerava privatizirati. No što će se onda dati umirovljenicima, pitao je.

Predstavnik Vlade državni tajnik dr.sc. **Ante Babić** objasnio je da državni interes Zakonom nije definiran odnosno da je definiran pravom vlasništva države i to je temelj kako su definirana određena društva u državnom interesu. "Pliva" je 2002. godine bila u vlasništvu države iznad 25 posto ali ove godine više nije tako da je ispala iz Popisa a kašnjenje Popisa uvjetovano je, kao što je već rečeno, čekanjem izmjena i dopuna Zakona.

Nenad Stazić (SDP) ocijenio je netočnim navod državnog tajnika o "Plivi" jer prema obrazloženju Popis je napravljen prema podacima FINE za 2002. godinu a onda "Pliva" mora biti u Popisu.

Proširiti definiciju

Dragica Zgrebec (SDP) predložila je da se proširi definicija "posebnoga

državnog interesa" jer da samo kriterij udjela u vlasništvu ne može biti kriterij za definiranje tog interesa. Također je navela određene tvrtke s Popisa - "Prostor" Šibenik, "Iti" Dubrovnik" i druge - sa svega nekoliko tisuća kuna temeljnog kapitala i čija imena široj javnosti, kaže, a i njoj, ništa ne predstavljaju. Pitanje je što bi tu mogao biti državni interes i koji su kriteriji za to. Zaposlenost, visina temeljnog kapitala, djelatnost koja se može definirati kao djelatnost od posebnoga državnog interesa, regionalno značenje, sigurno su bolji kriteriji nego samo vlasništvo.

SDP je protiv predložene odluke jer želi zadržati postojeće članove nadzornih odbora i tako i dalje bez obzira što nije na vlasti imati produženu ruku upravljanja kada je riječ o gospodarstvu.

Tu je i pitanje, smatra, zašto bi uopće dužnosnici trebali biti nadzornici jer i sam Zakon kaže da to mogu biti samo iznimno. Za ovako predloženi Popis neće glasovati rekla je, među ostalim.

Emil Tomljanović (HDZ) replicirao je rekavši da su spomenuti kriteriji logična posljedica primjene Zakona (izmjene i dopune) i s njima netko može složiti ili ne a sve ono što je zastupnica govorila predmet je Zakona o trgovačkim društvima, rekao je, među ostalim. **Dragica Zgrebec (SDP)** odgovorila je da kriterij vlasništva dovodi do apsurdna tako da je tvrtka s 10 000 temeljnog kapitala tvrtka od posebnoga državnog interesa.

Pomiješane kruške i jabuke

Dosad je državno vlasništvo bilo zanemarivano, uzvratilo je državni tajnik Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju dr. sc. Ante Babić te ustvrdio kako se u određivanju popisa trgovačkih društava od posebnog državnog interesa Vlada rukovodila pravom vlasništva kao

jednim temeljnim pravom svake osobe i države kao kolektivne osobe.

Dragica Zgrebec (SDP) tvrdi kako nije točno da se Vlada u određivanju Popisa rukovodila samo vlasništvom. Činila je to tek djelomično, i to samo u tvrtkama u kojima je imala vlasništvo iznad 25 posto iako ima interes da sudjeluje i nadzire poslovanje i u tvrtkama gdje ima vlasništvo ispod spomenutog postotka. "Pa ne mislite valjda da bi ste imali pravo i u privatnim tvrtkama postavljati svoje ljude", reagirala je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. **Ljubica Lalić (HSS)** je ispravila netočan navod da je vlasništvo jedini kriterij za sastavljanje ovakvog popisa. Postoji npr. društvo kapitala "Sušionica povrća i voća" u Vrpolju u kojoj je država, odnosno županija vlasnik 38,7 posto kapitala pa bi i tu trebao postojati interes države, a zastupnica kaže kako vjerojatno postoji još neka takva društva kapitala.

Popis trgovačkih društava od posebnog društvenog interesa nije nikakva nužna posljedica Zakona o sukobu interesa nego alat da se zakon izvrši, rekao je **Nikola Vuljanić (HNS)**. Ako je vlasništvo jedini kriterij ustrojavanja takvih trgovačkih društava nije li riječ o komičnom kriteriju. S tim u vezi pojašnjava da država nije kupila ta poduzeća već ih je kao društvena jednostavno dobila budući ih nitko drugi nije htio. Ustrojavajući taj popis država se rukovodila mehaničkim principom jer predlagatelj nigdje nije definirao poseban interes po kojem je predložena tvrtka važna. Zanimalo ga je također zašto se na listi u Popisu ne mogu pronaći Hrvatske vode? **Branimir Glavaš (HDZ)** je reagirao na opasku prethodnika da je država jednostavno došla do vlasništva tih poduzeća jer ih nitko drugi nije htio. Tako nešto, kaže, nikada nije čuo i predstavlja vrhunac vrhunca što se sve može izgovoriti za saborskom govornicom, i kakve se sve poruke odašilju građanima RH koji gledaju prijenos ove rasprave. Vuljanić smatra da je ovaj popis sastavljen na temelju komičnog kriterija, a **Katarina Fuček (HDZ)** drži da je on jedini logičan kriterij. Interes vlasnika u poduzeću je da ono uspješno posluje

i zastupnica podvlači da je to logičan državni i poseban interes svake države koja onda u tom smislu formira svoju strategiju. **Franjo Piplović (DC)** nije se složio s Kapraljevićevom konstatacijom da je pomiješao kruške i jabuke, babe i žabe, i misli kako ga je zapravo zasmatala konstatacija o popisu 210 veličanstvenih. Naglašava da je veličanstveno za svakog građanina i Hrvatsku kao državu to što 210 takvih trgovačkih društava nije rasprodano kako se npr. to pokušalo u proteklom mandatu Vlade sa "Sunčanim Hvarom" i "Croatia osiguranjem". Ponovio je svoju konstataciju iz rasprave o Viktoru Lencu da je država prema Slavoniji bila maćeha, a prema drugim dijelovima Hrvatske široko gruda majka. Ovim popisom tvrtki od posebnog državnog interesa, osobito područje Vukovarsko-srijemske županije, vid jednu skrb države da će potencijali koji su tamo još u vlasništvu države biti stavljeni u funkciju razvoja tog kraja i namirivanja životnih potreba građana te županije, ali i Brodsko-posavske županije. U Popisu trgovačkih društava od posebnog državnog interesa našao se i Đuro Đaković Holding iz Slavenskog Broda. Poslovodstvo te tvrtke informiralo je proteklu Vladu o potraživanju koja je prema Vladi RH imala ta tvrtka. Tako su 2000. potraživanja iznosila 20 milijuna kuna, a krajem protekle godine oko 80 do 85 milijuna kuna i to po osnovi potraživanja prema HŽ-u, MORH-u, Hrvatskim cestama itd. Kada bi se ta potraživanja koja država ne osporava naplatila bila bi to velika pomoć ovom poduzeću, naglašava Piplović. Zastupnik pruža podršku Prijedlogu odluke o Popisu trgovačkih društava od posebnog državnog interesa i očekuje od Vlade da će prepoznati sve interese i ostvariti ih.

Radi ispravka netočnog navoda javio se **Antun Kapraljević (HNS)**. U prethodnom je istupu, kaže, konstatirao da Piplović miješa samo kruške i jabuke, ali nakon ovog izlaganja smatra da zbraja i babe i žabe jer se ne drži teme. Tvrdi da ga ne smeta što Piplović govori o 210 veličanstvenih, i poručuje mu kako te tvrtke može nazvati zlatnim, srebrnim, ljubičastim, žutim, ali

ipak ostaje da Vlada mora ispoštovati Zakon.

Šime Lučin (SDP) smatra da je netočna konstatacija kako je Slavonija na štetu drugih dijelova Hrvatske dobila mnogo manje novaca. Drži kako bi bilo dobro da se u Saboru govori na temelju egzaktnih podataka pa bi se vidjelo koliko je proteklih godina po svim osnovama išlo u "zelenu Slavoniju", a koliko prema "modroj Hrvatskoj". Jednako tako nije točno da je bivša Vlada rasprodale hrvatske firme. U svom mandatu bivša je Vlada, kaže, prodala svega 36 firmi, zaključuje Lučin.

Replicirajući dr.sc. **Mato Crkvenac (SDP)** nije se složio da se radi o 210 veličanstvenih jer eto nisu prodani, odnosno rasprodani. Mnogi zastupnici tvrde da se ovdje radi o državnom interesu, a zastupnik podvlači da gdje god je vlasnik država mora imati interes u takvom poduzeću. Isto tako za poseban državni interes nije dovoljan uzeti kao kriterij samo vlasništvo u tvrtki, jer je to prilično primitivan kriterij koji ništa ne određuje, posebno ne poseban državni interes. Da bi nešto predstavljalo poseban državni interes mora biti bitno za razvoj, zapošljavanje, izvoz, tržišno liderstvo i mnogo toga drugog. Podsjetio je zatim da su do 2000. godine dužnosnici koji su bili u nadzornim odborima tih poduzeća za to dobivali visoke naknade.

"Ako je točno da je vlasništvo primitivan kriterij čemu tolika jagma za njim", uzvratilo je **Franjo Piplović (DC)**. Unijeti u popis 210 trgovačkih društava od posebnoga društvenog interesa znači da tu nema nikakvog interesa, primijetila je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Smatra kako Vlada RH krši Zakon o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti imenujući svoje predstavnike u članstvo nadzornih odbora poduzeća. Valja smjestiti svoje ljude koji to zahtijevaju, a nisu odgovarajuće smješteni. Iz tiska se moglo pročitati kako jedan Vukovarski član nadzornog odbora piše u svom životopisu npr. da mu je djed stradao od partizanske ruke, kaže zastupnica i odmah dodaje: "To su dakle te kvalifikacije vezane za

stručnost, a napose osobe koje će voditi trgovačko društvo od posebnog interesa, odnosno sretnici i 210 veličanstvenih". Ne čekajući donošenje odluke o popisu tvrtki od posebnog društvenog interesa ljudi se smjenjuju u nadzornim odborima i postavljaju se HDZ-ovi stranački dužnosnici i članovi, tvrdi zastupnica. S tim u vezi intervenirao je i predsjednik Povjerenstva za sprječavanje sukoba interesa (zastupnik Kapraljević) jer su u nadzorne odbore ušli državni dužnosnici, a da Sabor nije odredio popis tih ljudi. Po slovu spomenutog Zakon izrijekom oni nisu mogli ući u nadzorne odbore niti je Vlada tako nešto mogla učiniti ako poštuje Zakon, rezolutna je bila zastupnica. Očito je, međutim, da Vlada postupa suprotno Zakonu, bahato i ignorantski što možda ne čudi obzirom na nedavnu raspravu u Saboru o dva protuustavna zakona, kaže Antičević-Marinović.

Emil Tomljanović (HDZ) smatra da nije točno, i da je neprimjereno reći da Vlada sustavno, namjerno i bahato krši Zakon imenujući svoje predstavnike u članstvu nadzornih odbora. Drži kako nitko ne može uskratiti pravo Vladi da provodi svoje ovlasti određene propisima.

Lučiti upravljanje i nadzor u trgovačkim društvima

Njegova stranačka kolegica **Katarina Fuček** upitala je zastupnicu Antičević-Marinović "zna li možda je li postojala mogućnost da za vrijeme mandata SDP-a jedan apsolvent bez ikakvog radnog staža uđe u nadzorni odbor jednog državnog poduzeća, koje upravlja kapitalom od 500 milijuna kuna". **Anton Peruško (SDP)** reagirao je na konstataciju svoje stranačke kolegice da se ovime stvaraju pretpostavke za namještanje budućih podobnih u nadzorne odbore" i ujedno odgovorio zastupnici Fuček kako to radi HDZ. Iznio je primjere VIII. Izborne jedinice pokazujući kako ima i časnih ljudi koji ne žele ući u ovakve igre. S tim u vezi pročitao je jedan članak iz tiska pod naslovom "Potres u 3. maju, smijenjen Nadzorni

odbor" kada je nesuđeni član tog odbora, inače pripadnik Hrvatske stranke umirovljenika, potresao rutinsku i unaprijed pripremljenu sjednicu na kojoj je nadmoćnom odlukom većinskog vlasnika smijenjen vrlo uspješan kompletan sastav dosadašnjeg nadzornog odbora čije je izvješće jednoglasno prihvaćeno, i imenovan novi. Član stranke umirovljenika o kojem je riječ odbio je sudjelovati u toj smjeni, zaključio je Peruško.

I prije su državni dužnosnici bili članovi nadzornih odbora, a i ubuduće će biti s obzirom na prirodan interes vlasnika da zna što mu se događa s vlasništvom.

Zastupnica **Antičević-Marinović** dobro je konstatala da je vlasništvo osnova, odnosno kriterij za utvrđivanje Popisa trgovačkih društava, primijetio je Jure Bitunjac (HDZ). Spomenuta zastupnica i njezine stranačke kolege protiv se ovom popisu želeći zadržati postojeće članove nadzornih odbora. Razlog – time bi SDP i dalje, bez obzira što nije na vlasti, imao produženu ruku upravljanja kada je riječ o gospodarstvu.

"Ako je takva briga države da upravo njezini dužnosnici, članovi i stranački simpatizeri budu članovi nadzornih odbora zašto vi gospodo koji imate trgovačka društva lijepo ne uposlite svoga stranačkog kolegu", reagirala je **Ingrid Antičević Marinović (SDP)**. Na taj biste način dali plaću svom stranačkom kolegi, a i posao bi cvjetao", zaključila je zastupnica.

Dražen Bošnjaković (HDZ) ne vidi ništa sporno u tome da država postavi svoje dužnosnike u nadzorni odbor trgovačkih društava u kojima ima većinski udjel, a od posebnog su državnog interesa. "Jer ako država ima 25 posto vlasničkog udjela u jednoj tvrtki, što je prilično visok vlasnički udjel, prirodno je da je zainteresirana za to što se događa u tom društvu", nastavlja zastupnik. Na mišljenje nekih kako državni dužnosni-

ci uopće ne bi trebali biti u nadzornim odborima pita koja bi se fizička osoba ili građanin sa 25 posto dionica u trgovačkom društvu odrekla prava, odnosno mogućnosti uvida (nadzora) u takvo društvu? Drži kako valja lučiti razliku između upravljanja trgovačkim društvom i nadzora nad njegovim radom. Kriteriji za ustanovljavanje ovog popisa mogu biti i neki drugi npr. društvo sa tisuću i više zaposlenih i temeljnim kapitalom od 500 i više milijuna kuna, ili da su to samo izvoznici itd. ali bi se time, kaže Bošnjaković, sve samo zakompliciralo i možda bi smo dobili nešto nižu listu trgovačkih društava.

Ispravak netočnog navoda zatražio je **Antun Kapraljević (HNS)** pitajući zastupnika Bošnjakovića zašto onda ovdje nema firmi u kojima država ima većinski udjel, čak veći od 50 posto npr. Liburnije i Hrvatskih voda, a zastupnik Bošnjaković primijetio je da ovo nije bio netočan navod nego replika.

Država ima interes da nadzire poslovanje u svim tvrtkama bez obzira na to ima li tamo udio od 1 posto vlasništva, 25 posto ili 100 posto, i naći će način kako osigurati uvid u poslovanje trgovačkog društva, primijetila je **Dragica Zgrebec (SDP)**. Tamo gdje joj udio u vlasništvu tvrtke iznosi 1 posto svoju će kontrolnu funkciju provoditi na skupštini dioničara pa će glasovati o tome hoće li prihvatiti izvješće uprave ili neće. Sigurno je, međutim, da je interes države u jednom HT-u, obzirom na ostvarenu dividendu od 4 milijarde kuna veći nego u tvrtki sa temeljnim kapitalom od 10 tisuća kuna, i koja vjerojatno ne može ostvariti niti 10 tisuća kuna dividende, zaključila je zastupnica. **Šimu Lučina (SDP)** je najprije izrazio zadovoljstvo što je HDZ-e promijenio retoriku jer se prije ove rasprave u sabornici moglo čuti kako ministri ne bi trebali sjediti u nadzornim odborima. Kaže kako ga nitko ne može uvjeriti da država ima poseban interes u tvrtki gdje vlasnik ima udio od 15 tisuća kuna. Drži da bi bilo dobro kada bi se dobio popis članova nadzornih odbora ili samo dužnosnika u nadzornim odborima koji sa datumom ove sjednice sjede u tvrtkama sa ovog popisa. **Marija Bajt**

(HDZ) smatra da je prethodnik u okviru replike povrijedio članak 214. Poslovnika pokušavajući imputirati HDZ-u promjenu stavova. Prema zakonu o sprječavanju sukoba interesa u obnašanju javnih dužnosti državni dužnosnici mogu iznimno biti članovi nadzornih odbora u trgovačkim društvima koja su u državnom vlasništvu ili u kojima država ima većinski udjel, podsjetila je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. Osnovni je problem što je predlagatelj od te iznimke napravio pravilo, replicirala je zastupnica. Odgovarajući na repliku **Dražen Bošnjaković (HDZ)** je primijetio kako su i prije državni dužnosnici bili članovi nadzornih odbora, a i ubuduće će obzirom na prirodni interes vlasnika da zna što mu se događa u trgovačkom društvu. Ponovio je kako se ovom odlukom tek otvara državnom dužnosniku mogućnost članstva u nadzornom odboru, i zastupnik u tome ne vidi ništa sporno. Slaže se sa prijedlogom da se dostavi popis državnih dužnosnika koji su članovi u nadzornim odborima trgovačkih društava od posebnog državnog interesa, ali misli da bi trebalo također vidjeti kako oni tu svoju obvezu, odnosno dužnost provode. **Franjo Matušić (HDZ)** slaže se sa svojim stranačkim kolegom da se ovom odlukom samo otvara spomenuta mogućnost za državne dužnosnike, ali se nije složio sa Lučinovom konstatacijom da je HD promijenio stavove. Upravo obrnuto Matušić misli da je SDP promijenio svoje stavove jer se upravo moglo čuti iz usta jedne zastupnice te stranke da je nemoguće obnašati jednu odgovornu dužnost i k tome još biti član nadzornog odbora. HDZ ne odustaje od svog ranijeg upozorenja i stava da je nemoguće to na način kako je to činio SDP. Smatra da je jedini razlog zašto se SDP buni na predloženu odluku taj što je prije četiri godine zajedno sa svojim koalicijskim partnerima postavljao članove nadzornih odbora isključivo po stranačkoj podobnosti, jednako tako i predsjednike uprava ili direktore državnih društava, poduzeća itd. Suština je, dakle da želi, da ti članovi i dalje ostanu članovi nadzornih odbora. Za **Šimu Lučina (SDP)** nema dvojbe

da je Matušić povrijedio Poslovnik jer se na repliku ne daje replika, te dodao još kako "kolega čeka mjesto u maloju dubrovačkoj firmi za člana nadzornog odbora". Ovom odlukom treba otvoriti mogućnost da državni dužnosnici budu članovi nadzornih odbora tvrtki u kojima država ima većinski udjel, ustrajao je **Dražen Bošnjaković (HDZ)**. "Bit ćemo neodgovorni prema vlasništvu kojega imamo ako si to pravo sami oduzmemo", zaključio je Bošnjaković.

Predloženi je popis nedostatan

Državni tajnik Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju dr.sc. **Ante Babić** objasnio je razloge zbog kojih se Vlada odlučila na podnošenje predložene odluke, a napose za ovaj kriterij od 25 posto udjela u vlasništvu. Pojašnjava da se vlasništvo od 10 posto u nekom društvu smatra značajnim udjelom, a sve što je ispod tog postotka manjinskim udjelom koji ne znači puno u upravljanju tvrtkom. Osim ovih svjetskih okvira, Vlada je uzela u obzir i hrvatsku zbilju, a napose zbilju tranzicijske ekonomije. Uz kriterij vlasništva u nekom trgovačkom društvu (25 posto je dovoljan udjel u vlasništvu da se utječe na djelovanje i poslovanje firme) Vlada je uzela u obzir i kriterij strategije ubrzane privatizacije. Poduzeća koja su na predloženoj popisu bit će prije ili kasnije predmet privatizacije ili pripreme za privatizaciju za što postoji poseban državni interes da sudjeluje u radu nadzornih odbora tih firmi.

Predloženi Popis služi da se što većem broju državnih dužnosnika omogući da mimo Zakona uđu u nadzorne odbore, bez naknade, ali je očito da imaju druge interese.

Za **Antuna Kapraljevića (HNS)** netočan je navod da je udjel u vlasništvu neke firme od 25 posto dovoljan razlog da se poduzeće nađe na ovom popisu

uz predloženu odluku. Jer da se Vlada držala tog kriterija tada bi i poduzeće koje je 50 posto u državnom vlasništvu ("Liburnija") ušlo u Popis. Zanima ga stoga zašto to nije tako.

Miroslav Korenika (SDP) kaže kako ne osporava pravo vlasnika da postavi svoje ljude u nadzorne odbore, ali osporava broj poduzeća, odnosno trgovačkih društava koja su na tom popisu i kriterij koji se primjenjuje. Drži kako kriterij vlasništva može biti tek jedan od kriterija za ustrojavanje popisa, ali sasvim sigurno tu treba uzeti u obzir i visinu kapitala trgovačkog društva, zaposlenost koju ona drže da li nose razvoj nekog područja itd. Stoga bi mu bilo puno draže kada bi se unaprijed propisali kriteriji po kojima će se određivati ta društva jer na području državne skrbi mogu npr. biti trgovačka društva od interesa za to područje i samim tim od interesa za državu. Drži da se Vlada pri sastavljanju popisa nije rukovala nekakvim jedinstvenim kriterijima pitajući npr. koji je interes države kada je u pitanju neko knjigovodstveno društvo ili npr. jedne vapnare sa područja Varaždinske županije, a napose tiskara u Gospiću i Delnicama. Bez obzira na sve sigurno je, kaže, da Vlada i bez ovog popisa imenuje članove nadzornih odbora, a drži kako je s tim trebalo pričekati dok se ne usvoji ovaj prijedlog koliko god on bio dobar ili loš. Napominje da od 2000. godine državni dužnosnici koji su bili u nadzornim odborima nisu za to dobivali naknade. Donošenjem ove odluke postavlja se pitanje kakav će se primjer pružiti jedinicama lokalne i regionalne samouprave npr. županijama koje također trebaju u svojim predstavničkim tijelima donijeti odluku o trgovačkim društvima od posebnog interesa za njih. Konačno zašto u ovom popisu svoje mjesto nisu našle bolnice jer je njihova izgradnja skupa i u njih se ulažu veliki novci, a napose imenuju dužnosnici. Sve u svemu zastupnik smatra da je popis nedostatan.

Usljedili su ispravci netočnih navoda. **Marija Bajt (HDZ)** smatra da država mora skrbiti o svojoj imovini. Glede opaske da se u popisu ne nalaze bolnice podsjeća da se nakon trećeg siječnja

2000. u Narodnim novinama moglo pročitati o smjeni svih upravnih i nadzornih odbora u bolnicama, a kao kriterij za te smjene navodila se potrebna stručnost članova. Tako je i akademik Padovan smijenjen kao član jednog Upravnog odbora valjda kao nestručnjak, komentirala je zastupnica. Glede primjedbe zastupnika Korenike da se u popisu ne mogu naći bolnice, **Jure Bitunjac (HDZ)** upozorava da je riječ o neprofitnim ustanovama koje nisu trgovačka društva i ne mogu biti na popisu trgovačkih društava od posebnog državnog interesa. Isto tako smatra kako neće doći do hiperinflacije trgovačkih društava od posebnog državnog interesa glede jedinica lokalne samouprave. To, naime, nije u ingerenciji Hrvatskoga sabora nego nadležnih tijela jedinice lokalne samouprave da stanovito društvo s njihovog područja proglase društvom od posebnog interesa za dotičnu općinu, grad i eventualno županiju.

Iz popisa je izostavljen čitav niz agencija i poduzeća, podvukao je **Jakša Marasović (HNS)** pa je, kaže, vjerojatno da su u ta trgovačka društva već imenovani ljudi. Misli kako svaka vlast treba postaviti svoje ljude, a pametna postavlja pametne ljude, no da li su pametni oni koji će na sebe preuzeti takvu obvezu bez naknade, pita Marasović i odmah dodaje kako on to ne bi učinio. Sve do 2000. godine mnogi su iz tadašnje vlasti dobivali visoke naknade za članstvo u nadzornim odborima, ali je nakon 2000. to ukinuto. Naglašava zatim kako interes vlasnika, u ovom slučaju države, može štititi samo netko tko je za to kvalificiran i plaćen. Smatra da predloženi popis služi da se što većem broju državnih dužnosnika omogući da i dalje mimo Zakona o sprječavanju sukoba interesa uđu u nadzorne odbore, bez naknade, ali je očito da imaju druge stanovite interese, zaključio je zastupnik.

U ponovnom istupu zastupnik **Korenika (SDP)** je rekao kako niti jednog časa nije osporavao pravo vlasnika da postavi svoje ljude u nadzorne odbore, nego je osporavao broj trgovačkih društava koja su ušla u Popis, a napose kriterije koji su s tim u vezi primijenjeni. Ponavlja da

vlasništvo može tek biti jedan od kriterija za sastavljanje popisa tih društava.

Mr. sc. **Marko Širac (HDZ)** je mišljenja da je Vlada vrlo razložno i sa čvrstim argumentima predložila popis od 210 trgovačkih društava vodeći pritom računa da u popis uđu sva poduzeća u kojima je država vlasnik najmanje 25 posto vlasničkog udjela, te da se društvo nalazi u portfelju Hrvatskog fonda za privatizaciju, odnosno da je javno ili državno trgovačko poduzeće. Vlada se izjasnila da će u relativno kratkom roku privatizirati sva poduzeća u kojem ima vlasnički udjel do 25 posto i nema potreba da se takva poduzeća nađu u ovom popisu. Predloženom se odlukom samo razrješava problematika sukoba interesa kada državni dužnosnici iznimno mogu biti u nekim poduzećima članovi nadzornih odbora i to bez naknade. Zastupnik Širac smatra da su sva pravna i tehnička pitanja oko ove odluke i ispunjavanja obveze Vlade u svezi sa Zakonom o sprječavanju sukoba interesa ispunjena pa će stoga podržati donošenje iste.

Strateški dokument

Jure Bitunjac (HDZ) smatra da su na djelu dvije koncepcije. S jedne strane je koncepcija promatranje trgovačkih društava od posebnog državnog interesa u sklopu i okviru zakona o sprječavanju sukoba interesa, a s druge strane njihovo promatranje u smislu gospodarskih i ekonomskih kriterija. Predložena se odluka vezuje isključivo uz spomenuti zakon. Rasprava o ovoj temi na neki način dodiruje i područje privatizacije. Ako nam je cilj prevesti i do kraja dovesti privatizaciju u određenim trgovačkim društvima shodno politici Vlade i odlukama Sabora tada je sudjelovanje hrvatskih dužnosnika u tim društvima apsolutno nužno i potrebno da bi se na neki način nadzirao gospodarski tijek u njima, a napose tijek privatizacije, podvlači Bitunjac. Uostalom, to bi trebao biti cilj svih nas, zaključuje zastupnik. Na primjedbu nekih da bi se u predloženom popisu trgovačkih društava trebale naći i neke ustanove kao Hrvatske vode i sl., Bitunjac odgovara da je riječ

o državnim ustanovama od posebnog državnog interesa te da je njihova uloga definirana na drugi način. Na kraju je predložio jedan zaključak po kojem su trgovačka društva od posebnog državnog interesa i društva u kojima država ima ili stekne udjele iznad 25 posto, a Vlada je dužna izvijestiti Hrvatski sabor u roku od 15 dana od dana nastale promjene. Neka trgovačka društva koja sada nisu na ovom popisu zbog neplaćanja obveza kada je riječ o dionicama mogu doći na popis i eventualno biti shodno zakonu trgovačka društva od posebnog državnog interesa, pojasnio je Bitunjac.

Vlasništvo može biti tek jedan kriterij za sastavljanje Popisa.

Prijedlog popisa državnih poduzeća u kojima država ima poseban interes u naravi stvari trebao bi predstavljati jedan strateški dokument iz kojeg bi znali što je to vrijednost hrvatske imovine bila ona u dionicama ili određenim drugim vlasničkim oblicima, u pravima ili vjerovničkim potraživanjima. Registar državne imovine je nešto što svaku ozbiljnu državu legitimira na način da ona zna čime raspolaže jednako tako kao što zna koliko ima svojih građana pa je u tom smislu popis trgovačkih društava uistinu opravdana stvar i nešto što valja podržati, podvukao je **Ante Markov (HSS)**. Neupitno je da je od osamostaljenja Hrvatske postojala tendencija odumiranja države, posebno da treba odumrijeti njezin udio u trgovačkim društvima, i da je vrlo bitna upravo brzina privatizacije. Tako se stvorila jedna iluzija da će brzina privatizacije bez neke kontrole i selektivnosti donijeti jedan tržišni karakter koji je nedostajao, promijeniti odnose u društvu i u konačnici dovesti do blagostanja. Stvorila se jedna ideološka, politička i ekonomska oligarhija koja je uistinu vjerovala da će se nekontroliranom brzinom privatizacije stvoriti drugi odnosi u društvu i nastati blagostanje. Teza da je država najlošiji gospodar te da stoga ne može opstati

jednaka je tezi da su svi oni koji su nešto u Hrvatskoj privatizirali dobri gospodari, a znamo da nisu, nastavlja Markov. Kod toga valja razmisliti je li možda za nas najbolja kombinacija zaštite državnih interesa tamo gdje država ima poseban interes i privatizacije onoga što po naravi i karakteru stvari pripada privatnom poduzetništvu. Komplementarnost jednog i drugog učinka može generirati onaj razvoj koji Hrvatskoj nedostaje. Zastupnik misli da je velika iluzija da će sve riješiti tržište u suvremenom globalnom svijetu. Drži da država mora biti stabilan garant i poluga hrvatskog gospodarstva i u tom sklopu podržava ovu odluku u smislu popisa koji kaže što je to sve hrvatsko.

Njegov stranački kolega **Željko Pecek** podržao je mogućnost sudjelovanja državnih dužnosnika u radu nadzornih odbora, ali uz uvjet da jednako tako bude uključena struka i konzultirana lokalna samouprava i drugi, i da to bude izuzetak, a ne pravilo. Bivša je vlast, posebno u Fondu za privatizaciju, konzultirala lokalnu samoupravu, naročito kod manjih poduzeća koja su dislocirana iz metropole, nastavlja Pecek. Naglašava pravo aktualne vladajuće koalicije da konzumira mogućnost da državni dužnosnici uđu u nadzorne odbore trgovačkih društva od posebnog državnog interesa ali upozorava i na njihovu odgovornost i obvezu u tom smislu te se nada da će oni koji odlučuju o imenovanju tih dužnosnika koji put dobiti povratnu informaciju članova tih odbora o tome što su poduzeli kako bi zaštitili državne interese. Glede predloženog popisa trgovačkih društva kaže kako su neki već primijetili da nekih društava nema jer su otišla u stečaj, odnosno kupljeni su na tržištu. Popisu je interesantan jer se u njemu nalaze i trgovačka društva koja bitno utječu na medije (Vjesnik i Slobodna Dalmacija npr.), ali i društva koja su već dva puta privatizirana pa opet podržavljena kao što je PPK Valpovo. Zamjera što se u popisu ne mogu pronaći društva kćeri koja su osnovale matične tvrtke, a često su puta u mješovitom vlasništvu. Isto tako bilo bi dobro znati koja su to društva sa

ograničenom odgovornošću koja imaju potpuno različit portfelj od državnog te tko se nalazi u njihovim nadzornim odborima.

Frano Matušić (HDZ) smatra da je potpuno netočno da je bivša vlast kod privatizacije konzultirala lokalnu samoupravu, a kao primjer naveo je prodaju hotela "Excelsior" u Dubrovniku gdje uopće nije konzultirana lokalna samouprava, pa čak niti tadašnja resorna ministrica Pave Župan-Rusković. Za **Nevenku Majdenić (HDZ)** netočan je navod u svezi PPK Valpova. Zastupnica kaže kako ovo društvo nije više senzacija kao što je bilo do posljednjih parlamentarnih izbora kada su stranački lideri bivše vlasti (vladajuće koalicije) tamo dolazili sa lažnim i neiskrenim obećanjima. **Krunoslav Markovinović (HDZ)** drži pak netočnom tvrdnju o stanju u nekim poduzećima koje je nabrojio Pecek, a vjerojatno je, kaže, netočna i njegova tvrdnja o njihovoj sanaciji "jer ako su išta dobro napravili to su jako dobro prikriili", zaključio je Markovinović.

Nepotrebna i kriva Odluka

Dr. sc. **Tonči Tadić (HSP)** kaže kako on i stranka kojoj pripada smatra da je predložena odluka potpuno nepotrebna i kriva. Drži da je to još jedan potpuno krivi korak koji derogira i razvodnjava osnovnu inicijativu HSP-a kada je svojedobno na izričitu zamolbu Hrvatske udruge poslodavaca podnio Prijedlogu zakona o sprječavanju sukoba interesa po kojoj državni dužnosnici ne bi trebali biti nazočni u nadzornim odborima. Pritom se smatralo da su sva trgovačka društva, neovisno o tome jesu li u privatnom ili državnom vlasništvu izjednačena na tržištu pa je zato posve svejedno je li državni dužnosnik u većinskom privatnom ili većinskom državnom trgovačkom društvu. Sukob interesa koji se pritom javlja potpuno je isti, i zato je HSP-e smatrao da takva odredba ne bi trebala biti u spomenutom zakonu, ali je bivša Vlada tu mogućnost na kraju ipak zakonom predvidjela. To je, kaže, iznenadilo HSP-e, a i sadašnju vladajuću većinu koja je bila na strani te stran-

ke i iščuđavala se toj zakonskoj odredbi. Čudi stoga što vladajući danas mrtvo hladno pristaju na realizaciju takovog zakona kroz ovakav popis trgovačkih društava, i zaprepašuju tvrdoglavost Vlada u ustrajavanju na provedbi jednog potpuno krivog koncepta.

Radi ispravka netočno navoda javio se **Antun Kapraljević (HNS)**. Reagirao je na navod da ga čudi što je vladajuća većina pristala provoditi tako loš zakon. Zastupniku Tadiću poručio je: "vladajuća većina ne provodi zakon koji ste vi predlagali, nego je vladajuća većina taj zakon prvo promijenila i sada provodi svoj zakon".

Predložena je odluka dobar početak za profiliranje jednog problema i sređivanje stanja u državnom portfelju i državnim poduzećima pa i za daljnju strategiju privatizacije.

Osnovno pitanje koje postavlja svaki vlasnik, pa tako i država, svodi se na to je li zna s kojim vlasništvom raspolaže i koliko je ono "teško" te tko i na koji način zastupa vlasništvo, odnosno tko nadzire upravljanjem tvrtki u vlasništvu države, podvukla je **Katarina Fuček (HDZ)**. U nalazu državne revizije opisano je da država ne zna s kojim tvrtkama raspolaže i koliko one zarađuju te imaju li koju obvezu temeljem dividendi, budući su pretvorene u dionička društva. Kaže kako je tu bilo dosta nesnalaženja pa su se tako propisivale određene odluke o raspodjeli dijela dobiti, a onda nad time nije provoden nadzor što znači da su pojedine tvrtke uplaćivale novac na određene račune, ali se u kontroli državnog proračuna nije znalo gdje su ti novci, odakle su stigli i s kojom su namjenom uplaćeni. To samo govori o nebrizi države za vlasništvo s kojim raspolaže, a sigurno ima i jednu širu političku poruku u smislu da ako država ne vodi brigu o svom vlasništvu kako će onda osigurati uvjete da i drugi subjekti koji nisu u njezinom vlasništvu posluju. Budući da rješavanje

tog pitanja nije jednostavno s nečim se moralo krenuti pa se tako krenulo sa predloženim popisom trgovačkih društava, a kao kriterij je uzeto vlasništvo. Interes je države da zna da li tvrtka uspješno posluje, a ta se uspješnost ostvaruje u ostvarivanju zadanih ciljeva. Zastupnica se ne slaže da se kadrovanju u nadzorne odbore pristupi na način kako što se pristupilo 2000. kada je, kaže, maknuto sve što miriše na HDZ-e. Osim političkog kadrovanja postoji i drugi način kadrovanja gdje se uzima u obzir stručnost, sposobnost, kompetencija što se da jako lako provjeriti. Zastupnica ne misli da će se preferirati sudjelovanje državnih dužnosnika u nadzornim odborima, ali im se to mora omogućiti u djelu gdje oni mogu kompetentno sudjelovati i zastupati državni interes. Zaključujući raspravu podvukla je kako je predložena odluka dobar početak za profiliranje jednog problema i sređivanja stanja u državnom portfelju i državnim poduzećima, pa i za daljnju strategiju privatizaciju koja također mora biti kvalitetno obavljena. Replirajući **Marija Lugarić (SDP)** je primijetila kako se iz izlaganja prethodnice može steći dojam da se predloženim popisom trgovačkih društava žele riješiti puno važnije stvari. Zastupnica smatra da se ovim popisom ne može riješiti pitanje upravljanja državnim portfeljem. Motiv

donošenja predloženog Popisa je utvrditi trgovačka društva od posebnog državnog interesa koja zavrjeđuju da se tretiraju kao iznimna, nastavlja **Lugarić**, i u čijem radu, odnosno radu njihovih nadzornih odbora mogu sudjelovati državni dužnosnici. Cijeli je prijepor tijekom rasprave nastao oko toga je li predloženi propis preširok ili nije obzirom na primijenjeni kriterij vlasničkog udjela u društvu. I ova zastupnica smatra da sam kriterij vlasničkog udjela države u nekoj tvrtki ne može i ne smije biti dovoljan kriterij da se iste tretiraju kao tvrtke od posebnog državnog interesa. Misli kako se s jednim ovakvim provedbenim aktom ne smije imati ambicija rješavanja većih državnih problema jer to naprosto nije moguće, a upropastit će se i provedba Zakona.

Reagirajući **Katarina Fuček (HDZ)** rekla je kako je SDP-ova zastupnica nije baš dobro slobodno interpretirala. Ponovala je da se od nečega mora početi jer dosad nije bilo takvog popisa. Vlada je kao kriterij za njegov ustroj uzela vlasništvo jer na temelju vlasništva može se postaviti određen interes, interes vlasnika. Sigurno je samo da će danas-sutra taj popis izgledati drugačije, no ovog trenutka je jedini moguć. Njegov stranački kolega **Ivica Klem** smatra da je potrebno da zastupnici donesu predloženu odluku jer kao odgovorni obnaša-

telji vlasti imaju obvezu i pravo skrbiti o državnoj imovini. Popis trgovačkih društava bit će kraći nakon što se okonča privatizacija u poduzećima u kojima država imao svoj udio u vlasništvu, a do tada je nužno da vladajuća struktura nadzire, između ostaloga, i imovinu koja je u vlasništvu države jer je za to odgovorna.

Njegovim je istupom rasprava zaključena. Nakon istupa državnog tajnika Središnjeg državnog ureda za razvojnu strategiju dr. sc. **Ante Babića** koji je u ime Vlade prihvatio dva amandmanska prijedloga Odbora za zakonodavstvo (postali su sastavni dio predložene odluke).

Zastupnici su sa 80 glasova "za", 6 "suzdržanih" i 31 "protiv" donijeli Odluku o Popisu trgovačkih društava od posebnog društvenog interesa u tekstu predlagatelja (Vlade RH) zajedno sa prihvaćenima amandmanima. Sukladno prijedlogu Odbora za zakonodavstvo zastupnici su sa 101 glasom "za", 6 "suzdržanih" i 9 "protiv" donijeli zaključak kojim ovlašćuju Stručnu službu Hrvatskog sabora da, zajedno s predlagateljem, obavi redakciju teksta Odluke o Popisu trgovačkih društava od posebnog državnog interesa prije objave u "Narodnim novinama".

D.K; J.Š.

IZVAN DNEVNOG REDA

O stankama i redosljedu rasprave

Traži se stanka za očitovanje Kluba

Zlatko Tomčić (HSS) u ime Kluba zastupnika HSS-a, 6. listopada, zatražio je stanku od 30 minuta za očitovanje Kluba, poradi vođenja jučerašnje sjednice, kada je "grubo" prekršen Poslovnik od potpredsjednika Sabora, Luke Bebi-

ća, odnosno članak 223a, kada Bebić nije odobrio zatraženu stanku koju je u ime Kluba zastupnika HSS-a zatražila potpredsjednica Kluba.

Milanka Opačić (SDP) u ime Kluba zastupnika SDP-a također je zatražila stanku od pola sata iz istih razloga koje je naveo **Zlatko Tomčić**. "Mislim da je doista sinoć napravljen jedan presedan u

Parlamentu, da se prvi put jednom klubu na zahtjev koji je u skladu s Poslovnikom, nije odobrila stanka za klub".

Damir Kajin (IDS) u ime Kluba zastupnika IDS-a zatražio je stanku iz istog razloga. "Jučer je na djelu bilo grubo kršenje odredbi Poslovnika Sabora RH, povrijeđene su odredbe članka 205. i 233." Navodi da je "duh" Poslovnika u

cijelosti doveden u pitanje, kao i smisao opozicijskih prijedloga.

Konstatirao je da je na djelu marginalizacija parlamentarne manjine od strane većine. Isto tako, rekao je da je njegov Klub zainteresiran za punu informaciju o događajima u Piranskom zaljevu.

U dosadašnjem radu 5. saziva Sabora čini mi se da smo na najbolji način potvrdili radi čega ovaj Parlament ima nizak ugled u hrvatskoj javnosti.

Dragutin Lesar (HNS) u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a zatražio je u ime ovih klubova stanku od 30 minuta za očitovanje, jer smatraju da je jučer prekršen članak 205. Poslovnika Sabora i da nije poštovan utvrđeni dnevni red.

I zastupnik **Željko Pavlic (LIBRE)** zatražio je stanku u ime Kluba zastupnika LIBRE iz istih razloga.

Nije bilo kršenja Poslovnika

Luka Bebić (HDZ) u ime Kluba zastupnika HDZ-a zatražio je također stanku od 10 minuta. Rekao je da će pitanje jučerašnjeg mogućeg kršenja Poslovnika biti raspravljeno na Odboru za Ustav, Poslovnik i politički sustav, temeljem traženja Kluba zastupnika HSS-a, i da će Sabor o tome biti izvješten. On sam tvrdi da nije bilo kršenja Poslovnika, jer za točku dnevnog reda koja je odgođena nije bilo predstavnika Vlade. "Sam neobrazloženi prijedlog za pauzu sam nazvao kao što ste čuli svi sinoć, opstrukcijom rada ovoga Sabora".

Zlatko Tomčić (HSS) javio se za ispravak navoda. Rekao je da je njegov Klub zastupnika zatražio stanku radi prekršaja nad člankom 233 a., a ne na nad člankom 205.

Pero Kovačević (HSP) zatražio je stanku u ime Kluba zastupnika HSP-a.

Predsjednik **Šeks** rekao je da prihvaća prijedlog Kluba zastupnika HSP-a da se osigura nazočnost ministra unutar-

njih poslova da podastre potpunu informaciju o zadnjim incidentima koji su se dogodili u Savudrijskoj vali. Tijekom dana uslijedit će ovo očitovanje.

Prijedlog Kluba zastupnika HSP-a od 10. 9., točnije Prijedlog Rezolucije o načelima međudržavnih pregovora RH s Republikom Slovenijom, bit će uvršten u skladu s Poslovníkom u dnevni red, rekao je Vladimir Šeks.

Što se tiče jučerašnjeg vođenja sjednice i mogućeg kršenja Poslovnika od strane Luke Bebića, Šeks je pozvao predsjednika Odbora za Ustav da što hitnije sazove sjednicu Odbora, da dade mišljenje radi li se o povredi ili ne i izvijesti Sabor.

Predsjednik je potom odredio stanku u trajanju od 30 minuta.

Nakon stanke, **Pero Kovačević (HSP)** govorio je u ime Kluba zastupnika HSP-a. Vezano uz sinoćnji događaj prilikom rasprave o Prijedloga zakona o povratu duga umirovljenicima, Klub zastupnika HSP-a se pridružuje zahtjevima svih oporbenih stranaka, smatrajući da je bio prekršen Poslovnik i da je trebalo dati pauzu, kada je bila zatražena. "Pridružujemo se i tražimo da se propišu točna pravila, da se ne tumači Poslovnik kako kome odgovara". U tom smislu zatražio je da se ovo raspravi na sjednici Predsjedništva Sabora.

U ime Kluba zastupnika HSS-a govorio je **Zlatko Tomčić (HSS)**. Rekao je da je temeljna pretpostavka urednog i konstruktivnog funkcioniranja Sabora poštivanje Poslovnika, poslovničke prakse, parlamentarne prakse i pravila demokracije i parlamentarizma koja su uobičajena. U tome trebaju predvoditi predsjednik Sabora i predsjedavajući. "U dosadašnjem radu 5. saziva Sabora čini mi se da smo na najbolji način potvrdili zbog čega ovaj Parlament ima nizak ugled u hrvatskoj javnosti".

Tomčić je ustvrdio da je sinoć ozbiljno prekršen članak 223.a. Poslovnika, gdje stoji da predsjedavajući nema pravo arbitrirati na zahtjev Kluba zastupnika i mora odobriti stanku minimalno od 10, a maksimalno 30 minuta.

Odmah prekinuti plenarnu sjednicu

Sugerirao je predsjedniku Šeksu da temeljem članka 37. Poslovnika zakaže zajedničku sjednicu Predsjedništva Sabora i predsjednika klubova zastupnika, kako bi se raspravilo o tim važnim pitanjima za rad Sabora. Predložio je da se odmah prekine plenarna sjednica i zakaže sjednica proširenog Predsjedništva, te da se pokušaju iznaći pravila između pozicije i opozicije u Parlamentu.

U ime Kluba zastupnika SDP-a **Milanka Opačić (SDP)** također se osvrnula na sinoćnje događaje. Rekla je da se ponovno dogodila situacija u kojoj se preskaču točke dnevnog reda bez poslovničkih potreba, "samo zbog toga što je parlamentarna većina odlučila da o nekoj temi koja njoj nije prihvatljiva, želi raspraviti u vrijeme kada nema televizijskih kamera".

Rekla je da parlamentarna pravila trebaju biti ista za sve. Zatražila je u ime Kluba da se prekine rad sjednice, da se sazove prošireno Predsjedništvo Sabora i da se na toj sjednici raspravi kako dalje raditi u parlamentu.

Damir Kajin (IDS) u ime Kluba zastupnika IDS-a također se pridružio zahtjevima ostalih opozicionih klubova da se tijekom dana održi prošireno Predsjedništvo Sabora. Isto tako, Klub traži da se ispravi pogreška koju je učinio tijekom jučerašnjeg zasjedanja potpredsjednik Luka Bebić, te da se raspravi o Prijedlogu zakona o povratu duga umirovljenicima.

Klub zastupnika IDS-a drži da se jučer dogodilo "grubo silovanje" Poslovnika, povrijeđena je odredba članka 205., kao i odredba članka 233.a. Smatra da je na djelu bojkot oporbenih prijedloga.

"Ovo skrivanje istine kod povrata duga umirovljenicima tumačim prije svega na način da Vlada ne kani izvršiti taj povrat". Postavio je pitanje smisla opozicionih prijedloga, kao i samog sudjelovanja oporbe u ovakvim uvjetima rada u parlamentu, "ako je na djelu marginalizacija opozicije".

Zatražio je sjednicu proširenog Predsjedništva Sabora, te raspravu po IDS-ovom prijedlogu.

Predsjednik Šeks izrekao je opomenu zastupniku Kajinu, zbog njegove izjave da "većina terorizira manjinu" u Hrvatskom saboru.

Sazvati sjednicu proširenog Predsjedništva

Dragutin Lesar (HNS) govorio je u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Rekao je da je tijekom jučerašnjeg dana saborskog zasjedanja u više navrata povrijeđen Poslovnik. Drži da se namjerno ne stvaraju uvjeti za poštivanje utvrđenog dnevnog reda. Pozvao je predsjednika Sabora da temeljem Poslovnika sazove sjednicu proširenog Predsjedništva, kako bi se raspravila sva sporna pitanja i time otklonile sve sumnje da parlamentarna većina "terorizira" parlamentarnu manjinu, onemogućavanjem rasprave o prijedlozima oporbenih klubova, koji su sukladno Poslovniku uvršteni u dnevni red.

Na djelu bila opstrukcija od strane predsjedavajućeg, jer je preskočio dnevni red.

U ime Kluba zastupnika LIBRE govorio je **Jozo Radoš (LIBRA)**. Prvo, ističe da se ne bi smio dovoditi u pitanje zahtjev Kluba za stankom, "pogotovo ne dok je Poslovnik takav". Smatra da je jučer na djelu bilo kršenje Poslovnika i dobre parlamentarne prakse. Što se tiče očitovanja Odbora za Ustav po tom pitanju, Radoš naglašava da je taj Odbor dosad uvijek davao onakav stav kakav ima predsjednik Sabora, što je formalno u redu, "ali tu nema stvarnog demokratskog sadržaja, jer Odbor iskazuje volju većine".

Klub zastupnika LIBRE podržava zahtjev oporbenih klubova da se sazove sjednica proširenog Predsjedništva, a da se prekine plenarna sjednica.

Opstrukcija rada Sabora

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govorio je **Luka Bebić (HDZ)**. Rekao je da je već duže vrijeme na djelu svojevrsna, opstrukcija rada Sabora od nekih parla-

mentarnih stranaka, što je ustvrdio i na sinoćnjoj sjednici. Drži da nije povrijeđen članak 205. Poslovnika, koji kaže da "na početku svakog radnog dana zasjedanja, predsjednik u pravilu objavljuje kojim će se redoslijedom raditi", dakle, u pravilu utvrđuje, ali ne obvezno. Nadalje, predsjedavajući tijekom sjednice iznimno može promijeniti redoslijed rasprave i odlučivanja, ako za pojedinu točku dnevnog reda nema izvješća radnih tijela, predlagatelja i Vlade, koje nije bilo, komentira Bebić. Dodaje da je oporbeni prijedlog Kluba zastupnika SDP-a najavio kao prvu točku dnevnog reda jutros, što znači da se ne ignoriraju inicijative oporbe, a nastoji se i osigurati nazočnost predstavnika Vlade.

Što se tiče traženja stanke od 5 minuta, u Poslovniku stoji da je potrebno iznijeti razloge zbog kojih se traži stanika i prijedlog duljine njenog trajanja, a "nisu bili izneseni nikakvi razlozi".

"Ja sam i u jednom i u drugom slučaju donosio odluku, u to sam duboko uvjeren, u skladu s Poslovníkom, a naročito kada sam rekao da je moje mišljenje da je na djelu opstrukcija rada Sabora".

Dr.sc. **Vesna Pusić (HNS)** javila se za povredu Poslovnika. Upozorila je da je opetovano povrijeđen Poslovnik u članku 214. kada se kao razlog za izricanje opomene ili kao uvreda kvalificira izraz "teror većine nad manjinom". Ističe da se radi o već poznatom, tehničkom terminu iz samih temelja demokracije.

Predsjednik Šeks izrekao je prof. Pusić opomenu, rekavši da je polemizirala sa stajalištem Luke Bebića i njegovim mišljenjem. "To nije nikakva povreda Poslovnika".

Damir Kajin (IDS) javio se za ispravak netočnog navoda. Rekao je da je krivi navod Luke Bebića da je na djelu opstrukcija manjine nad većinom. Kajin drži da je na djelu bila opstrukcija od predsjedavajućeg, jer je preskočio dnevni red.

Predsjednik Šeks rekao je da ovo nije ispravak netočnog navoda, već vrijedna ocjena izlaganja zastupnika Bebića.

Željka Antunović (SDP) javila se za povredu Poslovnika. Rekla je da je predsjednik Šeks tri puta u nekoliko

minuta povrijedio Poslovnik dva puta članak 214. kada je bez osnove izrekao opomenu.

Predsjednik Šeks ustvrdio je da nije povrijedio Poslovnik, izrekavši opomene, jer o opomenama koje izrekne predsjednik se ne vodi rasprava, one su izvršne. Izrekao je opomenu i ovoj zastupnici.

Ljubica Lalić (HSS) javila se za ispravak netočnog navoda. "Netočno je da nisam navela razloge kada sam tražila stanku". Naime, prema članku 233a. točno je da predstavnik Kluba mora navesti razloge, a "razlozi su bili ti što je u izlaganju u 5 minuta, kao i reakciji predsjedavajućeg na način da je uskraćivao pravo zastupnika bio narušen rad Sabora". Drži da je sasvim dovoljno što je navela da su se dogodile i izgovorile riječi zbog kojih njen Klub traži stanku. Dodaje da predsjedavajući po Poslovníku nije imao pravo kvalificirati da li postoje ili ne razlozi, nego prema stavku 3. bio je dužan odobriti stanku.

Diskrecijsko pravo predsjedatelja

Predsjednik Šeks rekao je da onaj koji predsjedava sjednicom Hrvatskog sabora je dužan provoditi Poslovnik. "Ako u članku 205. stoji da predsjednik Sabora ili osoba koja ga zamjenjuje sa svim ovlastima, pravima i dužnostima ili potpredsjednik, može tijekom sjednice promijeniti iznimno redoslijed rasprava ili odlučivanje, ako za pojedinu točku dnevnog reda nema izvješća nadležnog radnog tijela, ako nema predlagatelja ili ako nema Vlade, to je diskreciono pravo predsjedatelja da odluči hoće li promijeniti ili izmijeniti redoslijed rasprava o pojedinim točkama dnevnog reda". Ta odluka predsjedatelja je izvršna i po njoj se postupa, dodao je Šeks.

Nadalje, što se tiče govora o određenoj temi, Poslovnik izriječno kaže da se zastupnik mora držati teme, a da je predsjedatelj dužan upozoriti ga i opomenuti ako odstupa od teme. Dakle, stvar je predsjedatelja i njegovo je pravo procjene da li se zastupnik udaljio ili nije od teme, jer tako nalaže Poslovnik, komentira Šeks.

Naglasio je da se upravo novelom Poslovnika uvela odredba kada tijekom sjednice predsjedatelj neće odobriti sjednicu Kluba, a određeno je također da onaj tko traži u ime Kluba stanku za sjednicu Kluba treba obrazložiti zahtjev. "Potpredsjednik Bebić se nije složio da je dano valjano obrazloženje za sjednicu Kluba", s čime se Klub zastupnika HSS-a nije složio. U takvom slučaju po slovu Poslovniku ovaj prijedpor, da li se radi o povredi Poslovnika ili ne, od predsjedatelja, rješava Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav, koji je dužan dati svoje mišljenje u roku od 24 sata.

Potpredsjednik Bebić se nije složio da je dano valjano obrazloženje za sjednicu Kluba.

"Prema tome, u skladu s Poslovníkom, Odbor za Ustav, Poslovnik i politički sustav dat će svoje mišljenje u slučaju toga prijedpora o povredi Poslovnika o kojem će Hrvatski sabor, kada dobije to mišljenje, isto na temelju članka 209. stavak 1. Poslovnika, odlučiti bez rasprave".

Zaključio je da s obzirom na članak 205. Poslovnika, prema kojem predsjednik ili predsjedavajući ima diskrecijsko pravo da promijeni redosljed rasprava, ako za pojedinu točku dnevnog reda nema izvješća radnog tijela, predstavnika predlagatelja ili predstavnika Vlade, smatra da Luka Bebić jučer nije prekršio Poslovnik. Šeks je rekao da neće sada prekidati plenarnu sjednicu, a sjednicu proširenoga Predsjedništva Sabora sazvat će kad tako procijeni.

Ekskluzivno pravo tumačenja Poslovnika

Josip Leko (SDP) javio se zbog povrede Poslovnika. Rekao je da je Šeks povrijedio odredbu članka 209. Poslovnika, jer je sebi uzeo ekskluzivno pravo

tumačenja Poslovnika, a na što mu sam Poslovnik ne daje pravo. Rekao je da mu Poslovnik daje pravo samo da ga primjenjuje, a tumačenje Poslovnika dano je Saboru i Odboru za Ustav. "Sukob u Saboru oko važnosti tema i redosljeda nije sukob oko Poslovnika, nego o prioritetima tema". Naglasio je da oporba ima pravo i dužnost da po svojim prioritetima predlaže Saboru raspravu i to pravo se ne smije oduzimati.

Mr. sc. **Mato Arlović (SDP)** javio se također zbog povrede Poslovnika. Rekao je da je povrijeđen članak 205. stavak 2. te da nije točna izjava predsjednika Šeksa da je diskrecijsko pravo predsjednika odnosno predsjedavajućeg da može promijeniti redosljed rasprave ili odlučivanja. Naime, odredbom članka 205. stavka 2. propisano je da tijekom sjednice iznimno može promijeniti redosljed rasprave i odlučivanja, ako za pojedinu točku dnevnog reda nema izvješća nadležnih radnih tijela, predlagatelja ili vlade. "Prema tome, ne radi se o diskrecionom pravu, nego se radi o poslovničkoj mogućnosti kada se ispune poslovnički uvjeti". Potom je predsjednik Šeks izrekao opomenu i Mati Arloviću, rekavši da nije povrijedio Poslovnik citirajući njegove odredbe.

Selektivna primjena poslovnika

Zlatko Tomčić (HSS) u ime Kluba zastupnika HSS-a, zatražio je stanku od pola sata uz slijedeće obrazloženje: Rekao je da je Šeks dobro identificirao neposredan povod za nastalu situaciju u Saboru, ali nije dobro identificirao razloge, koji su mnogobrojni. U prvom redu, "predsjedavajući prečesto koristi diskrecijsko pravo da daje političke ocjene, bezrazložno i po diskrecijskoj ocjeni predsjedavajućeg oduzima se riječ zastupnicima, te se selektivno primjenjuje Poslovnik kada su u pitanju određene kaznene mjere prema zastupnicima". Zbog svih tih razloga Klub zastupnika HSS-a sugerirao je predsjedniku Šeksu da prekine plenarnu sje-

dnicu i sazove prošireno Predsjedništvo Sabora, kako bi se pokušala riješiti sporna pitanja i ustanovili neki standardi ponašanja u Saboru.

Kako ovu sugestiju Šeks ne prihvaća, Klub zastupnika HSS-a traži stanku od pola sata kako bi zauzeli svoj stav oko zadnjih događanja u Saboru.

Mr.sc. **Mato Arlović (SDP)** javio se zbog povrede Poslovnika. Rekao je da je Šeks povrijedio članak 32. stavak 1. podtočku 18. koja govori o pravima i dužnostima predsjednika Sabora, koji između ostalog brine o zaštiti prava i ispunjavanju dužnosti zastupnika. "Gospodine predsjedniče, vi ste u svom obraćanju Domu citirali članak 205. kada ste govorili o diskrecijskom pravu predsjedavajućeg da može promijeniti redosljed rasprava, i u tom pogledu moja je bila dužnost Vas upozoriti da ste prekršili Poslovnik, a u isto vrijeme, umjesto da zaštitite moje pravo i dužnost da se brinem o povredi Poslovnika u ovom Domu, Vi ste meni izrekli opomenu". Arlović smatra potrebnim sazivanje sjednice proširenog Predsjedništva, na kojoj bi se dogovorio daljnji način rada u Saboru.

Sjednica se nastavlja

Predsjednik Šeks opet je izrekao opomenu mr. Arloviću, jer "Vaše upućivanje mene na to da se brinem o zaštiti i ispunjavanju prava dužnosnika nije nikakva povreda Poslovnika". Smatra da je na djelu jedan pokušaj opstrukcije rada Hrvatskoga sabora. Rekao je da neće odobriti stanku Klubu zastupnika HSS-a, jer je predstavnik tog Kluba rekao da stanku traži zbog toga što je nezadovoljan objašnjenjima predsjednika Sabora oko primjene Poslovnika. Šeks drži da to nije valjano obrazloženje za traženje i odobravanje stanke.

Rekao je da se sjednica nastavlja i da više neće dopustiti opstruiranje rada Hrvatskoga sabora.

S.Š.

Još o redosljedu rasprave

Prije rasprave o Prijedlogu odluke o popisu trgovačkih društava od posebno interesa, 29. rujna, **Milanka Opačić (SDP)** u ime Kluba zastupnika SDP-a upozorila je da je sada na dnevnom redu trebala biti rasprava o Memorandumu o ekonomskoj i financijskoj politici i novom Stand-by aranžmanu Republike Hrvatske s MMF-om. Rekla je da je predsjednik i predsjedatelj i predsjednik Hrvatskoga sabora **Vladimir Šeks** tu točku preskočio iako je na proširenom Predsjedništvu Hrvatskoga sabora rečeno da će se o tome raspravljati u drugom tjednu rada Sabora, a sada je već treći tjedan. To što Vlada RH puna tri tjedna nije dala mišljenje na vlastiti akt nije argument da se o ovoj temi ne raspravlja nego je, smatra ovaj Klub zastupnika, samo izgovor Vlade da se o tome što duže ne otvori rasprava u hrvatskome Parlamentu. Mišljenja smo da se o MMF-u ne želi otvoriti rasprava u Saboru zbog toga što iz Vlade nema odgovora na pitanja građanima RH, primjerice, da je 400 kuna skuplji život otkako je HDZ preuzeo vlast, zašto je potpisano u Memorandumu da će se ukinuti nulta stopa pdv-a na kruh i mlijeko rekla je, među ostalim. Tražimo da se o tome otvori rasprava u hrvatskome Parlamentu i ako se ne bude danas o toj temi raspravljalo zastupnica traži stanku u ime Kluba zastupnika SDP-a.

Stanku je zatražio i **Dragutin Lesar (HNS)** u ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a. Cjelokupni rad ovog zasjedanja do sada je išao po dogovorenom dnevnom redu da bi se predložilo da se ova tema preskoči jer nisu ispunjeni poslovnički uvjeti. A to što nije bilo mišljenja Vlade i radnih tijela nije bila prepreka da se prethodni cijeli dan raspravlja o točki dnevnog reda, rekao je. Traženju stanke pridružila se i **Ljubica Lalić (HSS)** u ime Kluba zastupnika HSS-a zbog istih razloga. Ujedno je podsjetila na zaključak Hrvatskoga sabora koji obvezuje Vladu RH da se o Memorandumu raspravlja prije bilo kakvog potpisivanja. Čini se,

rekla je, da sami marginaliziramo Sabor. **Luka Bebić (HDZ)** u ime Kluba zastupnika HDZ-a zatražio je stanku zbog potrebnih konzultacija. **Damir Kajin (IDS)** misli da radi parlamentarne pristojnosti danas treba otvoriti raspravu o Memorandumu a suštinskim pitanjem drži zašto radna tijela bojkotiraju inicijative saborskih zastupnika, zašto ih bojkotira Vlada i zašto predsjednik Sabora bojkotira inicijative parlamentarnih klubova. U ime Kluba zastupnika IDS-a zatražio je stanku.

Predsjednik Hrvatskoga sabora i predsjedatelj **Vladimir Šeks** najprije je objasnio da Poslovnik određuje tko predlaže i utvrđuje dnevni red i da ga utvrđuje Sabor na plenarnoj sjednici. Vlada vodi svoju politiku dinamike i prioriteta, klubovi zastupnika imaju svoje prioritete i dakle on, predsjednik Sabora, ništa ne bojkotira. U skladu sa zahtjevom klubova zastupnika odredio je petnaestminutnu stanku.

Što je prioritet Vlade

Na te riječi predsjednika Sabora osvrnula se nakon stanke **Milanka Opačić** javljajući se u ime Kluba zastupnika SDP-a. Iz te izjave može se zaključiti da Vlada RH ne poštuje odluku Sabora. Čuli smo i da Vlada vodi računa o svojim prioritetima i upravo smo o toj politici htjeli raspravljati u ovom Parlamentu zbog toga što ta politika iz Memoranduma određuje gospodarsku politiku zemlje do 2006. godine. Žalosno da je Vladi sve drugo prioritet ali joj nije prioritet standard naših građana i kako će građani u ovoj zemlji živjeti i ne želi raspravljati o tome zašto se skida nulta stopa pdv-a za kruh i mlijeko, zbog čega se uvode restrikcije u zdravstvu. Nakon upozorenja predsjednika i predsjedatelja Hrvatskoga sabora da već raspravlja o meritumu stvari i da se drži onoga što ima reći (dobacivanja iz klupa) zastupnica **Milanka Opačić** naglasila je da Klub zastupni-

ka SDP-a misli da treba raspravljati o tome da se o povratu duga umirovljenicima neće odlučivati u Hrvatskome saboru nego u MMF-u. Tražimo da odmah dođe u sabornicu predsjednik Vlade ili bilo koji od potpredsjednika Vlade i objasni zbog čega je Vladi RH prioritet sve osim toga kako naši građani žive, rekla je.

U ime Kluba zastupnika HNS/PGS-a **Dragutin Lesar (HNS)** naglasio je da nije sporan utvrđeni dnevni red već njegov poštovanje jer je po dnevnom redu sada trebala biti rasprava o Memorandumu. Obrazloženje da nisu stečeni poslovnički uvjeti za raspravu o tome nije moguće prihvatiti jer se radi o dokumentu koji je sastavila i proizvela Vlada RH i nikad nismo vidjeli da Vlada daje svoje mišljenje na svoj prijedlog zakona koji upućuje u proceduru, rekao je, među ostalim. Slaže se da Vlada ima svoje prioritete no ako u tome treba prethodnu suglasnost Sabora onda treba odgovoriti zašto je to utvrdila prije rasprave u Saboru i zašto ne pristaje da se barem o tome raspravlja post festum (danas). Radna tijela pokušala su uoči ovog zasjedanja to imati na dnevnom redu i donijeti mišljenja no zbog bojkota i napuštanja sjednica većina članova, prvenstveno iz redova HDZ-a, nije bilo kvoruma ali su ostali članovi dali svoja izdvojena mišljenja kako bi se ispunili poslovnički uvjeti da točka bude na dnevnom redu, naveo je. Ako pak još neka radna tijela trebaju dati mišljenje predložio je da se prekine ova plenarna sjednica i da se ta radna tijela odmah sastanu i utvrde svoje stavove o Memorandumu i da zatim rasprava u Saboru o toj temi normalno ide.

Nepoštovanje odluka Predsjedništva Sabora

Zlatko Tomčić (HSS) iznio je da Klub zastupnika HSS-a smatra da zapravo ovdje nema nekih velikih poslovničkih pa ni poslovničkih prekršaja. Razumi-

jemo u potpunosti da vlast zapravo ima pravo određivati dinamiku svog posla, prioritete, znamo da se uvijek može dogoditi da za neku točku "nema uvjeta" no tu se onda postavlja pitanje smisla postojanja Predsjedništva Hrvatskoga sabora i proširenog Predsjedništva (klubovi zastupnika). Postavlja se pitanje smisla zašto bi uopće predsjednici klubova zastupnika s Predsjedništvom raspravljali o dnevnom redu, dogovarali se, utvrđivali, da bi onda taj dogovor bio izigran. No ovdje se ne radi o političkoj utakmici, kako je rekao predsjednik Sabora, već o nepoštivanju odluka Predsjedništva, o najobičnijoj prijeveri, rekao je naglašavajući i pitanje političke odgovornosti.

Na ovaj način kako danas vodstvo Sabora postupa zapravo se dodatno marginalizira Sabor, dakako od vladajuće većine, rekao je, među ostalim. Dodao je da se pokušava sakriti od hrvatske javnosti činjenica da je Vlada potpisala nešto što nije smjela potpisati, Memorandum s MMF-om, koji je štetan za RH. Zamolio je predsjednika Sabora da odredi konačno datum kad će se održati ova rasprava i da oporba dobije šansu da hrvatskoj javnosti objasni - da je Vlada napravila nedopustiv, štetan potez - ne samo radi marginalizacije Sabora nego radi prihvatanja jedne potpuno pogrešne i štetne ekonomske politike.

Damir Kajin (IDS) javio se u ime Kluba zastupnika IDS-a i složio se s predsjednikom Sabora da je ovo stvar političke utakmice. No ima dojam, kaže, da je na djelu bojkot opozicijskih inicijativa i ne radi se samo o bojkotu o prijedlogu o MMF-u. Stoga Klub zastupnika IDS-a traži da se otvori rasprava sada, da za vrijeme stanke odbori zauzmu svoja stajališta i da rasprava o MMF-u počne

uz izravan televizijski prijenos. S druge strane Klub drži da ne treba mišljenje Vlade na vlastiti akt. A Vlada nije tražila mišljenje Sabora prije nego što je potpisala aranžman s MMF-om a što je trebala temeljem zaključka Sabora.

Zastupnik osobno tvrdi da kao što nema Vlade koja ne bi surađivala s Haagom isto tako da bi teško bilo koja Vlada odustala od suradnje s MMF-om. Međutim, suštinsko je pitanje da bi li svaka Vlada potpisala uvjete iz aranžmana s MMF-om koji je potpisala Sanaderova Vlada, bilo da se radi o privatizaciji a s druge strane obećava da će se vratiti dug umirovljenicima prodajom tih dionica iz portfelja Hrvatskoga fonda za privatizaciju. No ima stvari koje su dobre u tom aranžmanu (obuzdati javnu potrošnju) i stoga, kaže zastupnik, da bi se izbjegao gorak okus bojkota zamolio je predsjednika Sabora da otvori raspravu o tome držeći da i javnost to očekuje. Tražimo da se otvori rasprava kako bi se poštivala saborska procedura, da se ne dovodi u pitanje dignitet saborskih inicijativa, rekao je, među ostalim.

Nitko ne želi izbjeći raspravu o Memorandumu

Luka Bebić (HDZ) izvijestio je da Klub zastupnika HDZ-a smatra da će Vlada uskoro pripremiti sveobuhvatni materijal koji bi bio podloga za raspravu o ovoj točki dnevnog reda i to bi mogli dobiti odbori i time bi se stekli uvjeti za raspravu. Nitko ne želi ni na jedan način izbjeći raspravu o ovom aranžmanu s MMF-om i primjedbe o prioritetima, rekao je, među ostalim. Osvrnuo se i na primjedbuzastupnika Kajina o bojkotu oporbenih prijedloga i rekao da su to neistine jer, primjerice, cijeli prošli tjedan bila je rasprava o oporbenim prijedlozima. Zasipate Sabor prijedlozima za koje unaprijed znate da

neće biti prihvaćene i onda govorite o bojkotu. A što se tiče navoda zastupnika Lesara da su manjine u odborima donijele neke zaključke naglasio je da sjednica odbora nije održana ako nema kvoruma a pojedinačna mišljenja se mogu iznijeti, rekao je, među ostalim.

Zlatko Tomčić ispravio je navod predsjednika koji ga je citirao te podsjetio da je rekao da Predsjedništvo i predsjednik Sabora trebaju poštivati donesene odluke na Predsjedništvu (i na proširenom). Ako se odluka ne može realizirati onda se Saboru treba dati obrazloženje za to. **Damir Kajin** rekao je da su inicijative legitimne, da se radi o ustavnoj kategoriji i da se ne mogu dovoditi u pitanje.

Zatim je predsjednik i predsjedatelj Hrvatskoga sabora **Vladimir Šeks** iznio da je pažljivo saslušao sve prijedloge i mišljenja klubova zastupnika. Ponovio je propisani način predlaganja i utvrđivanja dnevnog reda sjednica Sabora te da je i ovaj konkretan prijedlog za raspravu o Memorandumu uvršten u dnevni red. Vladajuća većina zauzela je stajalište o dinamici i prioritetu i pripremi za tu točku dnevnog reda. U skladu s tom političkom odlukom se postupa i Vlada priprema kompletni prateći materijal za tu točku, ne samo Memorandum, koji je išao uz te pregovore. Zato su i zastupnici vladajuće većine zauzimali politička stajališta u radnim tijelima i skidali ovu točku s dnevnog reda dok ne dođe materijal od Vlade, rekao je predsjednik Šeks. Dodao je da uvažava politička stajališta vladajuće većine zastupnika, klubova zastupnika vladajuće većine a kako je uz to i danas sjednica Vlade stoga neće prekidati ovu sjednicu (nema poslovnčkih uvjeta za spomenutu raspravu) i ne može uvažiti prijedloge u tom smislu.

Sjednica je nastavljena prema dnevnom redu.

Đ.K.

MEMORANDUM O EKONOMSKOJ I FINANCIJSKOJ POLITICI I NOVOM STAND-BY ARANŽMANU REPUBLIKE HRVATSKE S MEĐUNARODNIM MONETARNIM FONDOM

Memorandum Saboru na znanje

Zaključkom Hrvatskoga sabora od 20. ožujka 2002. obvezala se Vlada da, prije eventualnog potpisivanja novog Stand-by aranžmana s MMF-om, o svojim namjerama izvijesti Sabor, te da aranžman ne potpiše prije provođenja rasprave u Hrvatskom saboru. Vlada je izradila Memorandum kojeg je raspravio MMF ali ne i Sabor pa je sve to ponukalo Klub zastupnika SDP-a da zatraži otvaranje rasprave o Memorandumu o ekonomskoj i financijskoj politici i novom Stand-by aranžmanu Republike Hrvatske s MMF-om. Klub je također predložio Saboru da ne prihvati Memorandum od 13. srpnja 2004. godine. Tijekom višesatne rasprave iznošena su oprečna stajališta. Neki su upozoravali na sličnost ranijeg i ovog dokumenta naglašavajući pritom da je ovaj zadnji ipak puno realniji i ostvarljiviji te da Vlada nije propisala ništa što nije imala zacrtano u svom programu. Drugi su opet zagovarali stajalište da je ovaj Sporazum preuzak za domaću ekonomiju i da predstavlja kočnicu razvoja. Na kraju zastupnici su glasovanjem primili na znanje Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici i novom Stand-by aranžmanu Republike Hrvatske s MMF-om. Potrebnu većinu glasova nije, međutim, dobio prijedlog Kluba zastupnika SDP-a da se donese zaključak da Vlada nije izvršila spomenuti zaključak Hrvatskog sabora od 20. ožujka 2002. godine u svezi s odnosom Republike Hrvatske i Međunarodnog monetarnog fonda.

Hrvatski je sabor (prihvaćajući taj prijedlog, sa 74 glasa "za", jedan "suzdržan" i 35 "protiv") donio zaključak kojim se prima na znanje Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici i novom Stand by aranžmanu Republike Hrvatske s MMF-om.

O zahtjevu Kluba zastupnika SDP-a

Zaključkom od 20. ožujka 2002. Hrvatski je sabor primio na znanje materijale vezane uz Stand-by aranžman između Republike Hrvatske i Međunarodnog monetarnog fonda te obvezao Vladu da prije eventualnog potpisivanja novog Stand-by aranžmana s MMF-om o svojim namjerama izvijesti Sabor, i predmetni aranžman ne potpiše prije provođenja rasprave u Saboru. Vlada je izradila Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici koji je potpisala 13. srpnja 2004. kojeg je raspravio MMF početkom kolovoza 2004, ali ne i Hrvatski sabor. "Memorandum" je izrađen prije završetka redovne 9. sjednice. U međuvremenu održana je i izvanredna sjednica Sabora (16. srpnja 2004.), 15. rujna započela je 10. redovna sjednica, a Vlada nije izvršila Zaključak Hrvatskoga sabora od 20. ožujka 2002., upozorava Klub zastupnika SDP-a. Stoga Klub drži da je neprihvatljivo ponašanje Vlade RH koja u vrijeme rada Hrvatskoga sabora odbija izvršiti Zaključak Sabora, te o ekonomskoj politici pregovora sa MMF-om, a o ekonomskoj i financijskoj politici u 2004, 2005. i polovici 2006. nije provela raspravu u Saboru.

Takvim postupkom, kažu u Klubu zastupnika SDP-a, Vlada ruši dignitet Hrvatskoga sabora i ozbiljno narušava ustavnu obvezu po kojoj je Vlada odgovorna Hrvatskom saboru. Osim toga, tim činom Vlada o svojoj politici izvještava međunarodne čimbenike, a u isto vrijeme o životnim pitanjima za građane Hrvatske i gospodarstvo ne izvještava Sabor niti hrvatsku javnost. Memorandumom Vlada se odredila za nisku stopu rasta BDP - a i to nižu od ostvarene za peri-

od 2002-2003. i time pokazala da ne želi pokrenuti Hrvatsku, naglašavaju u Klubu zastupnika SDP-a. Upozorava se zatim da je niska stopa rasta razlog što se napušta politika razvoja i ulaganja u Hrvatsku, a time i borba za nova radna mjesta, sigurnu plaću i mirovinu te standard naših građana. Neprihvatljivo je da se zbog niske stope rasta BDP-a i smanjenje ulaganja u razvoj Memorandumom predviđa i smanjenje standarda građana. Zbog svega navedenog Klub zastupnika SDP-a predložio je dva zaključka u dopunskom materijalu u svezi s raspravom o Memorandumu. Tako se prvim zaključkom konstatira da Vlada RH nije izvršila zaključak Hrvatskoga sabora od 20. ožujka 2002., a vezano uz odnose Republike Hrvatske i MMF-a. S tim u vezi Klub predlaže Hrvatskom saboru da ne prihvati Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici Vlade Republike Hrvatske od 13. srpnja 2004. godine.

RADNA TIJELA

O navedenom aktu **Odbor za financije i državni proračun** raspravljao je u svojstvu matičnog radnog tijela. Izraženo je mišljenje kako se memorandumom Vlada RH obvezala provesti niz mjera koje će se odraziti na životni standard građana. Posebno se to odnosi na povećanje trošarina te provođenja dodatnih mjera u vidu povećanja participacija za medicinske usluge i lijekove, smanjenja broja oslobođenja od participacije, uvođenja promjena u dopunsko zdravstveno osiguranje, moguće ukidanje određenih poreznih olakšica kao i smanjenje broja roba koje podliježu nultoj stopi PDV-a itd. Glede "duga umirovljenicima" napomenuto je kako se Vlada odlučila za rješavanje tog pitanja koristiti samo državne dionice u

poduzećima ili druge vrsta kapitala te da planira konzultirati osoblje MMF-a i Svjetske banke prije nego što utvrdi detalje ovog rješenja i pristupi njegovoj provedbi. Postavljeno je i pitanje opravdanosti provođenja ubrzane privatizacije i izraženo stajalište kako se ovako koncipiranim programom ne stvaraju temelji za ubrzani gospodarski razvoj. Upozoreno je također kako je Hrvatska potpisnica Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju s EZ i njezinim državama članicama te je u skladu s navedenim preuzela obvezu poštivanja i provedbe niza obveza. Pored toga naglašeno je kako prijašnji stand-by aranžman s MMF-om nije proveden. Zbog propusta koji su učinjeni na području fiskalne politike krajem 2003. većina kriterija postavljena za kraj prosinca 2003. nije

Vlada nije izvršila zaključak Hrvatskoga sabora od 20. ožujka 2002. godine u svezi s potpisivanjem najnovijeg stand-by aranžmana.

zadovoljena pa je nova Vlada odlučila pustiti da prethodni stand-by aranžman bude okončan bez provođenja trećeg i konačnog preispitivanja provedbe programa, a ujedno su započeti i pregovori o novom stand-by aranžmanu. Premašivanje fiskalnih ciljeva značajno je destabiliziralo cijeli program, pa je tako utvrđeno kako je ostvareni manjak proračuna konsolidirane opće države lani iznosio 12,2 milijarde kuna ili 6,3 posto vrijednosti BDP-a, a ne prvotno isticanih 9,8 milijardi kuna tj. 5,1 posto BDP-a. Napomenuto je kako je, uz visoki prošlogodišnji fiskalni deficit, Vlada preuzela i visoku razinu inozemnog duga, te izraženo stajalište kako politika koja će se provoditi u sklopu ovoga stand-by aranžmana ima za cilj ponovno uvođenje reda u javne financije, smanjenje deficita na tekućem računu platne bilance, smanjenje inozemnog duga, unapređenje djelatnosti privatnog sektora te smanjivanje uloge države. Navedeno će

stvoriti temelj za dugoročnu konkurentnost i rast gospodarstva. Nakon rasprave Odbor je većinom glasova predložio Saboru da primi na znanje Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici i novi Stand-by aranžman Republike Hrvatske sa MMF-om te ne prihvatiti zaključke koje je Klub zastupnika SDP-a predložio u dopunskom materijalu u svezi rasprave o Memorandumu.

Članovi **Odbora za pomorstvo, promet i veze** iz redova stranke HDZ-a (7 članova) kod utvrđivanja dnevnog reda na svojoj 13. sjednici, predložili su da se odgodi rasprava o Memorandumu, dok se ne dostavi mišljenje Vlade RH. Kako je Vlada donositelj spomenutog akta, te nema osnova da se rasprava odgodi budući da Vlada ne daje mišljenje na vlastite akte, ostali članovi Odbora (njih 6) nisu se složili s iznesenim prijedlogom, zbog čega su zastupnici HDZ-a, članovi Odbora odbili sudjelovati u radu ovoga radnog tijela, napuštajući sjednicu. Sukladno odredbi članka 51. Poslovnika Hrvatskoga sabora manjina Odbora (6 članova) izvještava o svom stajalištu o Memorandumu koji je podnio Klub zastupnika SDP-a. Manjina je jednoglasno zauzela stajalište da Vlada nije izvršila zaključak Sabora od 20. ožujka 2002., a vezano uz odnose Republike Hrvatske i MMF-a i stoga nije prihvatila Memorandum od 13. srpnja 2004. godine.

RASPRAVA

Govoriti o Memorandumu, a ne osvrnuti se pritom na okruženje i trenutak u kojem se aktualna Vlada odlučila da počne pregovore oko novog stand-by aranžmana s MMF-om značilo bi preskočiti vrlo bitne činjenice, jer su mnoge odrednice potpisane u ovom stand-by aranžmanu posljedice prethodnih aranžmana, primijetio je ministar financija **Ivan Šuker**. Objasnio je da je novi stand-by aranžman s MMF potpisan jer Račanova Vlada nije uspješno okončala prethodni. Njemu je kao ministru pred kraj 2003. MMF-a poručio da očekuje od Vlade uspješno okončanje stand-by aranžmana. No, 30. prosinca

lani aktualnoj je Vladi bilo jasno da se to očekivanje neće ispuniti jer je zatečeno stanje pokazivalo da se kriteriji iz tog dokumenta ne mogu ispuniti i da je ostavljen kaos u javnim financijama. Bivša je Vlada neodgovorno obećavala da će biti ispunjeni kriteriji iz aranžmana i da će sve biti u redu u trenutku kada je znala da je stanje deficita daleko od navedenog i da nema mandat da dovrši stand-by aranžman. U takvoj je situaciji aktualna Vlada započela svoj mandat s teškoćama opterećenim iz prošlosti koje se odražavaju u dvjema karakteristikama našeg gospodarstva, nastavio je ministar Šuker. Prvo, javni je sektor velik, nedjelotvoran, a udjel javne potrošnje u BDP-u veći nego u drugim zemljama na sličnom stupnju razvoja. Državne agencije i poduzeća ne podliježu strogoj financijskoj disciplini, državna potpora u različitim oblicima veća je od onih u ostalim srednjoeuropskim i istočnoeuropskim zemljama, što više premašuje prosjek u EU. Uz to, inozemni dug javnog i privatnog sektora dosegao je vrlo visoku razinu čime je Hrvatska izložena velikim rizicima. Uz potporu MMF-a Vlada RH i HNB surađivali u izradi programa ekonomske politike koja ima dva glavna cilja. Prvo, kratkoročno ponovo uvesti red u javne financije u Hrvatskoj i ograničiti ranjivost uzrokovanu vrlo visokim deficitom na tekućem računu platne bilance i opterećenim inozemnim dugom, te srednjoročno modernizirati i smanjiti ulogu države, unaprijediti djelatnost privatnog sektora i pripremiti Hrvatsku da bude konkurentna u EU. Za dugoročnu konkurentnost i rast gospodarstva te, posebice, pristupanje EU, potrebno je stabilno makro-ekonomsko okruženje i nizak fiskalni deficit, i Vlada vjeruje da su u ovom Memorandumu izložene politike pomoću koje će se, vjeruje postići ti ciljevi, a on je sastavni dio šireg ekonomskog i socijalnog programa Vlade. Značajna fiskalna prilagodba potrebna je kako bi se kompenziralo prekoračenje iz prošle godine, kada je zbog prekomjerne potrošnje prijašnja Vlada u posljednjem tromjesečju deficit prora-

čuna konsolidirane države povećan na 6,3 posto vrijednosti BDP-a (uključujući skrivene subvencije Hrvatskim željeznicama), čime je uvelike premašen ciljni proračun za 2003. i destabiliziran prethodni stand-by aranžman s MMF-om. Vlada istodobno namjerava nastaviti s najvažnijim infrastrukturnim projektima i pronaći mogućnost da se iz proračuna pokriju troškovi vezani uz proces usklađivanja s EU-om, a njezina prva ovogodišnja zadaća bila je riješiti problem nepostojanja transparentnog računovodstva i nagomilanih fiskalnih obveza naslijeđenih iz 2003. S obzirom na zatečeno stanje najvažniji cilj fiskalne politike u 2004. bio je ponovno uspostaviti transparentnost i red u javnim financijama i započeti proces srednjoročne konsolidacije. Vlada namjerava ostvariti deficit proračuna opće države u iznosu od 9,3 milijarde kuna (4,5 posto BDP-a), što znači prilagodbu od 1,8 posto BDP-a u odnosu na 2003. godinu. Ministar naglašava da će se financiranje proračuna postupno okrenuti domaćim izvorima čime bi se smanjila izloženost države tečajnom riziku, potaknuo razvoj domaćeg tržišta kapitala i vjerojatno apsorbirao višak likvidnosti u privatnom sektoru. A proces privatizacije koji se spominje u okviru strukturnih reformi naslijeđen je iz prethodnih aranžmana, odnosno obveze koju prethodna Vlada nije ispunila, i njena neefikasnost prelila se u novi stand-by aranžman. S tim u vezi namjerava se ponovno ubrzati privatizacijski proces, ali se ne govori o datumu privatizacije.

Bivša je Vlada neodgovorno obećavala da će biti ispunjeni kriteriji iz aranžmana i da će sve biti u redu u trenutku kada je znala da nema mandat dovršiti stand-by aranžman.

Radi ispravka netočnog navoda javio se mr. sc. **Mato Arlović (SDP)**. Naglašava kako se u točki 25. Memoranduma

izričito utvrđuje rok do kada će se obaviti privatizacija i koji sve oblici.

U nastavku rasprave stavove Odbora za financije i državni proračun prenio je njegov predsjednik **Šime Prtenjača**, a Kluba zastupnika HSS-a **Zlatko Tomčić**. Novi stand-by aranžman sklopljen je unatoč zaključku Sabora kojim se obvezuje Vlada da to ne učini prije provođenja rasprave o predmetnom aranžmanu u Saboru. Tako je Vlada učinila nešto što nije smjela učiniti, a ekvilibristika s kojom to pokušava opravdati ministar financija naprosto je prozirna i vrijeđa parlament, podvlači zastupnik Tomčić. Trebalo je imati veliku hrabrost usuditi se to napraviti, ali jednako tako treba imati hrabrost i priznati da je dio ekonomske politike s ingerencije Sabora prebačen na MMF. U takvim je okolnostima bespredmetno govoriti o traženju suglasja jer prostora očito za to više nema i stvar je završna, barem što se Vlade tiče, kaže zastupnik Tomčić. Potpisan zadnji stand-by aranžman ocjenjuje štetnim za Hrvatsku, a za takvu temeljnu tezu dao je opsežno obrazloženje. U razlozima koje MMF, pa i naša Vlada navode za potpisivanje novog aranžmana navedene su dvije notorne činjenice: prevelik deficit na tekućem računu platne bilance (prevelika javna potrošnja) te ino-zaduženost. Na temelju tih činjenica proizašle su ekonomske politike zastupljene u aranžmanu s MMF-om koje inzistiraju na stabilnosti cijena i tečaja, ubrzanoj privatizaciji, niskim razvojnim stopama (od 3,5 do 4,5 posto), limitiranju ino-zaduženosti, smanjenju deficita platne bilance, odnosno javne potrošnje i fiskalnoj prilagodbi. Zastupnik kaže kako tu nema bitno novih elemenata, i da su takvi bili svi dosadašnji uvjeti MMF-a te kako je riječ o već viđenom monetarističkom pristupu. Tvrdi da je stabilizacijska politika za HSS potrošen model, ali očito ne i za MMF i aktualno Vlada. Valja jednom za svagda shvatiti da je uloga MMF-a prvenstveno osigurati vjerovnike i povrat dugova koje je Hrvatska uzela od vanjskih institucija. U zamjenu za to Hrvatskoj je potrebna nova razvojna ekonomska politika koja će omogućiti dinamiziranje gospodar-

skog rasta po znatno višim godišnjim stopama (7-8 posto), a ne na razini od 3,5 posto i ekonomsku prilagodbu EU na višoj razini BDP-a. To znači, prije svega, razrješenje temeljne kočnice hrvatskog gospodarstva, a to je strukturni raskorak jer je Hrvatska ostala bez proizvodnje i nema je, a aranžmanom se planira niska razvojna stopa od svega 3,5 posto. Zaključujući raspravu ponovio je da monetarističkim pristupom ekonomskih politika koje su zastupljene u ovom aranžmanu, a ne razvojnim pristupom, i sa skromnim razvojnim stopama te fiksnim tečajem kune, ovog momenta Hrvatska nema šansu riješiti svoja temeljna pitanja – nezaposlenost i potrebu brze prilagodbe europskom gospodarstvu.

Krunoslav Markovinić (HDZ) rekao je kako je primijetio puno netočnih navoda pa tako i da je Hrvatska ostala bez proizvodnje. Uostalom, takav je navod u potpunoj suprotnosti s tvrdnjama HSS-a da su učinili veliki bum u malom i srednjem poduzetništvu.

Dimna zavjesa

Stajališta Kluba zastupnika HSP-a objasnio je dr. sc. **Tonči Tadić (HSP)**. Uoči sklapanja stand-by aranžmana s MMF-om aktualna se Vlada baš kao i prethodna bavila nizom tema, a mediji su se punili svim i svačim nerijetko skrećući pozornost javnosti s ove iznimno važne teme. Ta se dimna zavjesa svih ovih godina ponavljala uvijek kada je u pitanju bila neka gospodarsko-socijalna tema, primijetio je zastupnik Tadić. Jedanput je to bilo u jeku kampanje protiv generala Norca, liberalizacija tržišta energije provedena je u sendviču rasprava o odnosima sa sudom u Den Haagu, a jednako tako u sjeni početka progona generala Gotovine zaboravilo se na okolnosti privatizacije Hrvatskoga telekoma. Danas je, međutim, javna rasprava za i protiv uklanjanja pojedinih spomenika bila važnija od gospodarsko-socijalnih poteza Vlada i od uvjeta pod kojima je sklopljen ovaj stand-by aranžman. Napominje pritom da stand-by aranžman nije jedini mogu-

ći oblik suradnje sa MMF-om. Prvi i najblaži oblik suradnje je konzultacija po članku 4. Statuta MMF-a, a onda po težini, odnosno utjecaju MMF-a slijede neformalno praćenje, pojačani nadzor, aranžman predostrožnosti, stand-by aranžman, i konačno kao najstroži oblik suradnje prošireni aranžman. Od osamostaljenja do danas Hrvatska je prošla kroz sve te oblike suradnje, ali je jasno da Vlada koja nema jasan gospodarski program ne može Hrvatskoj izboriti bilo koji povoljniji aranžman u pregovorima s MMF-om. Pri sklapanju aranžmana s MMF-om vrijedi pravilo da što je aranžman stroži to povlači veću podložnost zemlje eksperimentima MMF-a, i sve manju vezu i učincima predloženih mjera, nastavlja Tadić. MMF i Svjetska banka svakoj državi nameću isti koncept unatoč tome što su uzroci gospodarske krize od zemlje do zemlje različiti. Naime, uvijek se nude ista rješenja, neovisno o stvarnom stanju i mogućnostima izlaska iz krize. Uvijek se kao prvi korak nudi opća privatizacija (u prvom redu velikih državnih poduzeća) radi navodnog ulaska stranog kapitala i smanjivanja državnih investicija. Kao drugi korak nudi se liberalizacija tržišta i privatizacija banaka (kod nas je to gotovo kompletno učinjeno). Treći je korak tržišno određivanje svih cijena i sniženje cijena rada kao i rezanje socijalnih prava, dok je četvrti korak slobodna trgovina po receptu WTO-a (kod nas je to gotovo već učinjeno). Niti jedna vlada u svijetu, pa ni naša ne mora prihvatiti savjete MMF-a, a prihvaća ih onda i samo onda ako sama ništa nema pametnije ponuditi u svom gospodarskom programu. Potanko je usporedio zaključeni stand-by aranžman iz 2002. s najnovijim takvim aranžmanom. Za izlazak iz krize potrebna su određena odricanja, a bit će ih lakše provesti ako su dio nacionalnog konsenzusa, ako su kratkotrajna i dio nekakve smislene strategije razvoja, podvlači zastupnik HSP-a. Još uvijek, kaže, nemamo socijalni pakt sa sindikatima i poslodavcima, a jednako se tako ne nazire kraj eksperimentima u poreznom sustavu. Ako Vlada doista želi gospodarski rast

tada nije dovoljno razmetati se u tom smislu i najavljivati moguće postotke rasta nego pitati gospodarstvenike što ih konkretno smeta da bi bolje poslovali, a nakon toga uputiti i sindikatima što im to treba da bi njihovi radnici postigli čim veću efikasnost ne zanemarujući pritom njihova prava na razini koju jamče međunarodne konvencije organizacije rada. Iz svih tih razloga, ali i zbog načina na koji je sklopljen novi stand-by aranžman potpuno je neprihvatljiv za Klub zastupnika HSP-a, zaključio je zastupnik Tadić.

Uoči sklapanja ovoga stand-by aranžmana s MMF-om aktualna se Vlada baš kao i bivša bavila nizom tema, a mediji su se punili svim i svačim nerijetko skrećući pozornost javnosti s ove važne teme.

Aktualni stand-by aranžman otprilike je nalik onomu kojega je potpisala prethodna Vlada, primijetio je **Damir Kajin** istupajući u ime Kluba zastupnika IDS-a. I kao što bivša Vlada nije ispoštovala taj sporazum, ponajviše zbog izbora, tako je siguran da niti aktualna Vlada neće ispoštovati najnoviji stand-by aranžman. Tragedija je, međutim, što se u Hrvatskoj živi iznad naših gospodarskih mogućnosti, i to je tragediji ne nazire kraj. Najteže i politički najneisplativije je u Hrvatskoj reći istinu, a ta je istina bila iskazana u sporazumima s MMF-om. Tako je bilo 2002. godine kada je sporazum osporavan od HDZ-a (tada u oporbi), a tako je i danas kada aktualna oporba osporava ovaj sporazum. Kao što ne bi bilo odgovorne Vlade koja ne bi surađivala s Haaškim sudom, jednako tako u ovom času nema odgovorne Vlade koja ne bi surađivala s MMF-om pogotovo u kontekstu predpristupne strategije, događanja oko Gotovine i sl. Kajin tvrdi kako nije problem što se potpisuju aranžmani s MMF-om i što oni postaju Vladini politički i gospodarski dokumenti već je pro-

blem što se građane u toj izbornoj kampanji često svjesno obmanjuje. Smatra da srljamo u dužničku krizu. Lani je ino-dug porastao za 4,5 milijardi eura, a u prvih sedam mjeseci ove godine za gotovo 2,5 milijardi eura i iznosi 26 milijardi dolara što je krajem srpnja ove godine iznosilo 27,3 posto više nego 2003. To je znatno brži rast od rasta BDP. Vanjski je dug sa 73,8 posto BDP-a u prosincu lani povećan na 79,2 posto u srpnju ove godine, i već je danas iznad ograničenja preuzetih stand-by aranžmanom - za oko 600 milijuna dolara, nastavlja Kajin. Sve to vodi, kaže, jednoj ekstremnoj ovisnosti o vanjskom zaduživanju. Prekinemo li taj lanac zaduživanja, a morat ćemo, Hrvatska će doživjeti stravičan šok. Hrvatskoj treba oko 5 milijardi eura za normalno funkcioniranje tj. za otplatu ino- duga uvećanog za deficite tekućih transakcija platne bilance, a to je izdrživo samo ako deficit nastavi padati. Stoga smatra da će posao kojeg mora odraditi ministar financija s guvernerom Rohatinskim biti vraški težak jer valja obuzdati potrošnju, ograničiti apetite svojih partnera i poručiti hrvatskoj javnosti da se jednostavno mora stati na loptu, i to u zemlji koja je bila naučena živjeti od uvoza, odnosno vanjskog duga. Zastupnik se plaši da vladajući neće to na kraju izabrati jer pred predstojeće izbore valja izabrati između konsolidiranja javne potrošnje i mogućnosti gubitka izbora. Ako se dogodi ovo drugo i vladajuća koalicija izgubi vlast aktualna će vlast samo preseliti u oporbu, a ukoliko se dogodi ovo drugo i smanji javna potrošnja te spusti deficit tada izražava bojazan da će se mnogi građani preseliti i na ulice. Stoga bi minimum pristojnosti nalagao da se prije zaključenih stand-by aranžmana o preuzetim obvezama na neki način obavijestila oporba otprilike onako kako je pred "razgraničenje" u Piranskom zaljevu - Savudrijskoj vali - učinio Drnovšek sa svojim parlamentarnim klubovima, rekao je Kajin.

Neambiciozna stopa rasta

Vlada RH boji se hrvatskim građanima predstaviti svoj program ekonomske i financijske politike i pokretanja gospo-

darstva, a Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici ukazuje da Sanaderova Vlada nema plan razvoja i rasta hrvatskoga gospodarstva, podvukao je **Slavko Linić** istupajući u ime Kluba zastupnika SDP-a. Jednako tako nema niti potrebnih znanja i sposobnosti u borbi za višu stopu rasta, ulaganja u krupnu infrastrukturu i poticanje gospodarstva. Nedovoljna stopa rasta razlog je što Sanaderov kabinet napušta projekte razvoja i gradnje krupne infrastrukture te uvodi restrikcije u očuvanje standarda građana Hrvatske. Iz tog razloga neće biti u stanju riješiti problem nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj niti omogućiti bezbolnu prilagodbu hrvatskog gospodarstva radi pristupanja EU. To je bio razlog da je Klub zastupnika SDP-a predložio da se nakon tri mjeseca raspravlja o Memorandumu. Osim opstrukcije Sabora Vladin je dokument o ekonomskoj i financijskoj politici neprihvatljiv za Klub, nastavlja Linić. Za najnoviji memorandum prvi put se u našoj povijesti optužuje bivša Vlada, pa tako ministar Šuker poručuje da to nije program aktualne Vlade nego je ovaj program rezultat lošeg rada bivše Vlade. Pitanje je stoga zašto se ministar Šuker odriče tog programa. Linić kaže da to vjerojatno čini od straha pred građanima Hrvatske i vjerojatno zato jer je teško pokazati da se u godinu dana mora promijeniti razmišljanje. Iz Memoranduma se može iščitati da su najveći problemi u Hrvatskoj strukturni problemi, prevelika javna potrošnja, ali i udio javne potrošnje u GDP-iju, neefikasan javni sektor te visoki ukupan vanjski dug. Ako želimo naći rješenje glede problema strukturnih promjena, prevelikog i neefikasnog udjela javne potrošnje tada je stopa rasta za nas najbitnije rješenje. I nije cilj stopom rasta pokušati riješiti krupne probleme u Hrvatskoj. U protekle četiri godine koalicijske vlasti ona je u prosjeku bila iznad 4,1 posto. Želimo li, pak, postići 15 tisuća dolara GDP-ja po glavi stanovnika (to je minimum kojeg bi morali ostvariti da bi smanjili nezaposlenost i hrvatsko gospodarstvo sa što manje trauma prilagodili europskim uvjetima poslovanja) tada bi u narednih pet godina ta stopa trebala biti oko 6 posto. No, stopa od samo

3,5 posto govori da ćemo tek u narednih 21 godinu biti u stanju postići tih 15 tisuća eura po stanovniku. Naglašava da je prethodna koalicijska Vlada u četiri godine ostvarila rast od 75 posto GDP-ja po glavi stanovnika i stigla do 7000 dolara. S tako nisko postavljenom stopom rasta od 3,5 posto, kaže, da je nemoguće ostvariti utjecaj Vlade na razvojne projekte u Hrvatskoj i vidjeti kako angažirati Vladu i cijeli javni sektor da bude efikasan i u funkciji gospodarstva. S tako neambicioznom stopom rasta to se neće moći ostvariti. To je razlog zbog kojeg misli da nikada više nećemo znati fiksne datume i brzinu gradnje ceste do Dubrovnika, Siska, a napokon ceste Novi Vinodolski-Žuta Lokva. Bit će samo naznake projekata jer ih niska stopa razvoja neće osigurati.

S nisko postavljenom stopom rasta od 3,5 posto nemoguće je ostvariti utjecaj Vlade na razvojne projekte u Hrvatskoj.

U Memorandumu se kaže kako će se smanjiti potpore i aktivnosti HBOR-a te kako neće više biti kreditiranja. Tu je onda vrlo jasna poruka radnicima "Varteksa" i "Željezare Sisak" da od države neće dobiti pomoć, kaže Linić.

Iako je, kaže, primijetila niz netočnih navoda **Marija Bajt (HDZ)** se zadržala na konstataciji prethodnika da Sanaderova Vlada uvodi restrikcije u čuvanju standarda građana. Restrikcije u standardu građana uvela je prema stand-by aranžmanu bivša Vlada u veljači 2003., napominje zastupnica. Pritom je rečeno kako ključ uspjeha fiskalnog programa predstavlja odlučna politika smanjenja plaća i broja zaposlenih, pogotovo u Ministarstvu obrane (za oko 12 tisuća) u 2003. godini. Uz to je išla i promjena fiskalne metodologije u obračunu deficita i vrlo visoka vanjska zaduženost, podsjeća zastupnica Bajt.

Kao netočan navod **Željko Nenadić (HDZ)** izdvojio je konstataciju da se

Vlada i Ministarstvo financija ne bave rješavanjem problema. Baš obrnuto, Vlada i spomenuto ministarstvo uhvatili su se u koštac s tim problemima, a prvi korak u strategiji tog rješavanja je potpisivanje aranžmana s MMF-om.

Katarina Fuček (HDZ) osvrnula se na konstataciju kako projicirana stopa rasta aktualne Vlade od 3,7 posto nije razvojna u usporedbi sa stopom rasta bivše Vlade koja je u proteklim godinama iznosila 4 posto, a u 2002. čak je bila 5,2 posto. Sada predviđena stopa rasta je realna, a stopa rasta iz programa bivše Vlade bila je rezultat povećane potrošnje i državnih investicija, rekla je uz ostalo ova zastupnica.

Za **Emila Tomljanovića (HDZ)** netočan je navod da u programu ove Vlade nije postavljen cilj razvoja, a pritom se misli na stopu rasta, smanjenje broja nezaposlenih i porast GDP-a. Iz dokumenta aktualne Vlade to ne proizlazi, tvrdi zastupnik, te naglašava kako je prioritet rješavanje nekih drugih gorućih problema poput uvođenje reda u javne financije, smanjenje deficita na tekućem računu platne bilance, smanjenje inozemnog duga i unapređenje djelatnosti privatnog sektora te smanjenje uloge države.

Slično je govorio i njegov stranački kolega **Josip Đakić** ustvrdivši kako nije točna konstatacija da Sanaderova Vlada nema znanja i volje u rješavanju nagomilanih problema i problema nezaposlenosti, a napose u povećanju stope rasta. Đakić podvlači da aktualna Vlada RH ima dva glavna cilja u svom programu ekonomske politike. Kratkoročno, uvesti red u javne financije Hrvatske i ograničiti ranjivost uzrokovanu visokim deficitom na tekućem računu platne bilance i opterećenjima inozemnim dugovima koje je učinila prethodna vlast, a srednjoročno, modernizirati i smanjiti ulogu države, unaprijediti djelatnost privatnog sektora i pripremiti Hrvatsku da bude konkurentna u EU.

Sadašnja stopa razvoja je realna

Nakratko se u raspravu uključio i ministar financija **Ivan Šuker**. Podsje-

tio je na podatak da je inozemni dug Republike Hrvatske krajem 2003. godine iznosio 42 milijarde i 221 milijun kuna, a u srpnju ove godine 42 milijarde 644 milijuna kuna. Prema tome aktualna se Vlada nije zadužila nekoliko puta više nego prošla Vlada, podvukao je ministar dodavši kako postoji jasno zaduženje Hrvatskih autocesta i zaduženje povrata duga. Ove godine, podsjeća, na naplatu dolazi više od 21 milijarde kuna što glavnice što kamata. "Kada se potpiše Memorandum izvan očiju hrvatske javnosti da se kapitalne investicije u polovici godine smanjuju za 700 milijuna kuna tada je to u funkciji razvoja i riječ je o hrabrosti prijašnje Vlade, a kada druga Vlada potpiše da će uvesti red u financiranje Hrvatskih autocesta tada to nije dobro", primijetio je ministar Šuker. U dodatku Memorandumu stand-by aranžmana iz veljače 2003. koji je potpisan van očiju hrvatske javnosti u srpnju 2003. navedeno je da će se kapitalni rashodi smanjiti temeljem pretpostavke kašnjenja u izgradnji autocesta do kojih je došlo zbog loših vremenskih prilika početkom te godine. Tu je i prijedlog da se kapitalne investicije smanje s 12 milijardi 790 milijuna kuna na 12 milijardi 70 milijuna kuna, pa se čak predlaže i smanjenje deficita s isplaniranih 5 na 4,5 posto, bez pritiska MMF-a. A samo tri mjeseca iza toga Nadzorni odbor Hrvatskih autocesta donosi izmjenicu plana prihoda i rashoda gdje povećava rashode za milijardu i 600 milijuna kuna. Glede situacije u "Varteksu" ministar je rekao da Vlada neće izdavati jamstva privatnim poduzećima, ali nije pritom rekla kako neće pomoći da se riješi problem 1600 radnika te firme. "Varteksu" će se sigurno pomoći na odgovarajući način, ali ne izdavanjem jamstava po babama i stričevima.

Dr.sc. **Mato Crkvenac (SDP)** reagirao je na to da "Varteksu" ne treba dati jamstva jer je privatno poduzeće pitajućí koji je to kriterij po kojem se jamstva daju privatnom, državnom ili mješovitom poduzeću. Tvrdi pritom da tako što nigdje u svijetu ne postoji i poručuje kako se jamstva daju kada za to postoje razlozi i opravdanje bez obzira je li

poduzeće privatno ili državno. Prošla je Vlada, kaže, pomogla "Varteksu" da uz podršku osvoji svoje kapacitete u Srbiji i Crnoj Gori.

Problem "Varteksa" ne može se sveesti na problem davanja jamstva, ustrajao je ministar Šuker i dodaje da se ovdje radi o nepovoljnim kreditima te firme iz prošlih godina i hipoteci nad imovinom "Varteksa". Šuker drži da se najveći dio obveza i potreba "Varteksa" može riješiti reprogramiranjem starih kredita. Davati jamstva pa sve završiti kao u slučaju Viktora Lenca ne bi bilo pametno, poručio je ministar Šuker.

Jedan fleksibilan aranžman Vlade s MMF-om želi se prikazati kao nešto bogohulno i nešto što će upropastiti hrvatsko gospodarstvo, a naše građane dovesti na prosjački štap.

Stajalište Kluba zastupnika HNS/PGS-a obrazložio je **Radimir Čačić (HNS)**. Drži kako je interes hrvatske države da se "Varteks" ne dovede u poziciju da temelj svog restrukturiranja pretvori u novac, a tisuće ljudi ostanu na cesti. "Varteks" ima imovinu koja može pokriti svaku garanciju, pa tako i državnu jer je utrživa, naglašava zastupnik. U prvom stand-by aranžmanu dogovoren je deficit od 5 posto BDP-a, ali je bivša Vlada sama inzistirala na smanjenju deficita na 4,5 posto, HNB je u svojim papirima imala zapisan postotak od 5,1 posto. Pita se zatim ostavlja li najnoviji stand-by aranžmana prostor da se krene ozbiljno dalje? Kaže se kako će se najvažniji kratkoročni cilj programa ostvariti ponovnim uspostavljanjem održivijeg tempa gospodarskog rasta. Pritom se navodi kako se očekuje da će se slabljenjem kreditnog buma i ponovnim uspostavljanjem fiskalne discipline rast realnog BDP-a održati na razini od 3,5 do 3,75 posto, a deficit tekućeg računa platne bilance na približno 5 do 5,5 posto BDP-a u razdoblju od 2004. do 2005. Kao svoj cilj aktualna je Vlada

s jedne strane zacrtala zaustaviti gospodarski razvoj, kaže zastupnik Čačić, a s druge strane zaustaviti deficit. Naivno je, kaže, pomislio hajde neka žrtva za neku korist tj. da se reže razvoj i smanjuje rast, a zaustavlja deficit, ali samo dok nisu objavljeni ovi dokumenti Vlade u kojima se crno na bijelo navodi da deficit i dalje snažno raste. Hrvatska treba Vladu koja zna kuda ide i što hoće te koja je u stanju na razvoju, a ne na potrošnji stvarati temelj za budućnost, naglašava Čačić. Da je tome tako govore, po njegovom mišljenju, i grafikon iz kojih iščitava snažan rast i utjecaj javne potrošnje za vrijeme HDZ-ovih vlada i snažan pad javne potrošnje u vrijeme bivše koalicijske Vlade. Drži da će se Hrvatska zbog ekonomske politike koju je Vlada zacrtala u stand by aranžmanu vratiti tri godine unatrag. Doći ćemo na negativne pokazatelje kakvi su nas dočekali 2000. i ponovno će nas čekati krvavi posao razvoja, istaknuo je Čačić.

Uslijedili su ispravci netočnih navoda. **Željko Nenadić (HDZ)** rekao je kako je netočno da je Hrvatska narodna banka obračunala dug na pritečaj Vlade RH. S tim u vezi pozvao se na dopis HNB-a od rujna ove godine gdje, među ostalim, piše da prema modificiranom obračunskom načelu koje uključuje neplaćene i neevidentirane obveze osnovni manjak proračuna opće države u 2003. u skladu s podacima Ministarstva financija iznosi 12,2 milijarde kuna ili 6,3 posto vrijednosti BDP-a.

Reagirao je dr.sc. **Mato Crkvenac (SDP)** konstatacijom da je došlo do povrede Poslovnika jer je ispravljeno nešto o čemu zastupnik Čačić uopće nije govorio. Tekst kojeg je poslao HNB-u nema nikakve veze s konstatacijama zastupnika Čačića, zaključio je Crkvenac.

Za **Katarinu Fuček (HDZ)** netočna je konstatacija po kojoj je aktualna Vlada projekcijom razvojne stope koja je opisana u Memorandumu poručila zaustaviti gospodarski rast zemlje. Zastupnica napominje da je sadašnja stopa razvoja realna, dok je bivše Vlade bila nerealna, i proizlazila je iz zaduženja, povećane osobne potrošnje i državnih investicija

koje su također slijedile iz zaduženja. Kada je HNB intervenirala i kada je po tim rezultatima počelo zaustavljanje osobne potrošnje zaustavljena je stopa rasta u 2003. na 4,3 posto.

Niti zastupnik **Emil Tomljanović (HDZ)** nije se složio s Čačićevom konstatacijom da je cilj ove Vlade zaustaviti gospodarski rast zemlje. To nije cilj ove Vlade niti to piše u njezinim dokumentima, rezolutan je Tomljanović uz opasku da će to potanko elaborirati u okviru individualne rasprave.

Njegov stranački kolega **Krunoslav Markovinović** drži da nije točna tvrdnja da je bivša Vlada uspjela pokrenuti privredu, a **Jure Bitunjac (HDZ)** misli da zastupnik Čačić "svojom umotvorinom pokušava uvesti jednu novost u financijsko i računovodstveno poslovanje i obračunavanje te evidentiranje prihoda i rashoda" a aktualni ministar financija, kaže, trebao bi uzeti u obzir ovu originalnost prilikom izmjena i dopuna računovodstvenih evidencija.

Na Čačićev istup reagirao je i ministar financija **Ivan Šuker**. Primijetio je da je javni dug bujao u protekle četiri godine. Osnovno je pitanje, kaže, zašto je bivša Vlada u dodatku Memorandumu (iz srpnja 2003.) tražila da cjelokupno fiskalno izvješće bude na modificiranoj obračunskoj osnovi umjesto na gotovinskoj, a danas kad ta modificirana obračunska osnova pokazuje deficit od 6,3 posto onda se osporava. Zanima ga koji je cilj bio da se praktički na polovici godine i stand-by aranžmana mijenja model za obračun deficita, a onda šest mjeseci iza toga napravi obračun po modificiranoj metodi i tvrdi kako to nije to. A kada guverner HNB-a pošalje dopunsko izvješće u kojem piše da je po toj modificiranoj metodi deficit 6,3 posto tvrdi se kako to nije istina. Ponovno podsjeća da je u srpnju lani bivša Vlada donijela odluku o smanjenju kapitalnih rashoda sa 12 milijardi 790 milijuna kuna na 12 milijardi 70 milijuna kuna, a član te iste Vlade i ujedno predsjednik Nadzornog odbora Hrvatskih cesta 3. studenoga donosi odluku o rebalansu poslovanja društva Hrvatskih autocesta gdje se za milijardu i 766 mili-

juna kuna povećavaju ukupno rashodi. Konačno, 18. prosinca 2003., debelo nakon izbora, Vlada donosi suglasnost za to povećanje. Interesantno je da se u odluci Nadzornog odbora Hrvatskih autocesta kaže da će ukupni rashodi u iznosu milijardu i 120 milijuna kuna platiti iz proračuna 2004. godine. "Da je bivša Vlada podmirila te rashode lani ovo bi Vlada imala za toliko više uložiti u autoceste, ovako moramo pokriti Vaš gubitak", poručio je Šuker.

A što se tiče "Varteksa" interesantno je da se samo govori o jamstvima. Ako poduzeće ima sve tržišne kriterije tada mu nije problem dobiti kredit, ali sigurno je samo da aktualna Vlada neće biti socijalno neosjetljiva jer je svjesna važnosti tog poduzeća za područje kojem pripada. Jedan fleksibilan aranžman ove Vlade s MMF-om želi se prikazati kao nešto bogohulno, kao nešto što će upropastiti hrvatsko gospodarstvo, a hrvatske građane dovesti na prosjački štap. A kada se u proteklom razdoblju radnim zakonodavstvom definiralo koja se sve prava moraju ukinuti hrvatskim radnicima pa tako npr. da se 2001. neće isplatiti božićnica, regres i dar za djecu tada to nije bio udar na socijalu i hrvatsko građanstvo. Uostalom, sve to piše u prošlim memorandumima, dok u aktualnom Memorandumu nečeg sličnog nema, zaključio je ministar Šuker.

Novi aranžman znatno ublažen

Govoreći u ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Luka Bebić** je izjavio da je ugodno iznenađen atmosferom ove rasprave te da su ga posebno obradovale riječi gospodina Čačića koji je za saborskom govornicom govorio o moralu i etici (to bi trebalo značiti da nam predstoje bolja vremena). Među ostalim, ustvrdio je da je prekoračenje iznosilo 5,1 a ne 6,3 milijardi. Ako je to točno, obveze Vlade koja ove godine mora vratiti 22 milijarde duga, treba umanjiti za taj iznos. U svakom slučaju, treba detaljno istražiti kako i gdje novac putuje i nije li možda završio u nekim privatnim džepovima.

Kako reče, ne dijeli mišljenje haespeovaca da nema bitne razlike izme-

đu stand by aranžmana koji je potpisala bivša Vlada i ovog aktualnog. Naime, ovaj novi stand by aranžman je znatno ublažen, što se vidi iz pokazatelja koji su predloženi zastupnicima (bivša Vlada se obvezala da će hitno usvojiti paket zakona kojima se reduciraju socijalna i prava iz mirovinskog i zdravstvenog osiguranja, i dr.)

U nastavku je primijetio da predstavnici SDP-a prigovaraju da ova Vlada napušta razvojne projekte te da nema znanja i sposobnosti. Zašto joj stalno podmećemo i dovodimo u pitanje vjerodostojnost onoga što poduzima, pita zastupnik (pustimo je da radi ono što je najavila). Uostalom, u pregovorima s MMF-om polazišna osnova je bio postojeći stand by aranžman koji je bivša Vlada potpisala preko noći, također bez znanja Sabora, iako su se time ranije prihvaćeni uvjeti promijenili nagore. Aktualna Vlada nije imala puno manevarskog prostora u spomenutim pregovorima, jer je MMF smatrao da je proračunski deficit na razini 4,6 a ne 6,3 posto, i u datim okolnostima napravila je što je mogla. Nakon što su raščišćene sve pozicije i nakon što je tijelo direktora MMF-a 4. kolovoza potvrdilo taj aranžman, on je stupio na snagu i objavljen je hrvatskoj javnosti.

Vlada nije imala puno manevarskog prostora u pregovorima s MMF-om i u datim okolnostima učinila je što je mogla.

Na kraju je apelirao na zastupnike da dadu potporu Vladi u realizaciji njenih projekata i programa, među ostalim i onoga što je zaključila i ovim aranžmanom s MMF-om, kao i provođenju njene gospodarske i socijalne politike.

Dr.sc. **Mato Crkvenac (SDP)** mu je prigovorio da izjednačuje dug, deficit, obveze i prenesene obveze, iako se radi o stubokom različitim stvarima. Primjere, uobičajeno je da se struja potrošena u prosincu plaća u siječnju iduće godine. Međutim, vi sad uzimate 2,3 mlrd.

dividende iz prošle godine ostavljene za razvoj i za podmirenje određenih troškova kao prenesenih obveza. Da smo mi ta sredstva uključili u proračun deficit bi zasigurno bio ispod 4 posto, tvrdi zastupnik.

Zvonimir Mršić (SDP) zamjerio je Bebiću na tvrdnji da Sabor ometa Vladu. Kako reče, rasprava u Parlamentu je obveza koju je Sabor namestio Vladi RH (ona nema obvezu samo prema MMF-u).

Ovaj Memorandum ne može biti program Vlade

Predstavnik Kluba zastupnika HSU-a, **Silvano Hrelja**, najprije je replicirao kolegi Čačiću, rekavši da ni po zakonima fizike ne postoji mogućnost da za tri godine budemo tamo gdje smo bili 2000. Po njegovoj ocjeni ovaj Memorandum se bitno ne razlikuje od sličnih dokumenata koje su bivše hrvatske vlade potpisivale s MMF-om, odnosno Svjetskom bankom. Mišljenja je da ovaj materijal ne može biti program hrvatske Vlade jer se radi o uvjetima koje na neki način moramo ispoštovati.

Neprihvatljivo je da se prednost daje servisiranju inozemnog duga na štetu razine nacionalnog zdravlja, i to bez ozbiljne analize odnosa u hrvatskom zdravstvu.

Primjerice, u točki 2. tog dokumenta govori se o devijaciji sustava i generatorima povećane javne potrošnje, uz konstataciju da se Hrvatska izlaže velikim rizicima buduće nekontrolirane dužničke krize. Nedostaje, međutim, specifikacija rizika da bi se kvalitetnije mogle ocijeniti predložene mjere smanjenja rizika.

Nadalje, u točki 3. Memoranduma je kao srednjoročni cilj navedena modernizacija i smanjivanje uloge države, što je po ocjeni njegovih stranačkih kolega prihvatljivo. Međutim, u sadržaju tog dokumenta ništa ne govori u prilog

decentralizacije određenih funkcija države, već o centralizaciji. Nedostaju i konkretne mjere za smanjivanje neravnoteže na tekućem računu platne bilance i oslanjanja na inozemno zaduživanje. Za HSU su neprihvatljivi i stavovi izneseni u točki 12., kojima se daje prednost servisiranju inozemnog duga na štetu razine nacionalnog zdravlja, i to bez ozbiljne analize uzročno-posljedičnih odnosa u hrvatskom zdravstvu.

Po riječima zastupnika umirovljenike zanima što to Vlada smatra distorzijama poreznog sustava i koje robe s nultom stopom PDV-a utječu na to. Pitaju se i jesu li porezne olakšice poticaj građanima na štednju i preuzimanje brige o socijalnoj sigurnosti ili ne, i što znači potpora zaposlenima s niskim primanjima. Pozdravljaju, inače, najavljene mjere u točkama 15. i 16. koje su u funkciji smanjenja ukupnog duga države. Čudi ih, međutim, da se treći put u zadnjih 14 godina predviđa restrukturiranje brodogradilišta. Pitaju se, naime, radi li se o trećoj sanaciji i nisu li ostale izvozne djelatnosti hrvatskog gospodarstva taoci brodogradnje.

Socijalna sidra ne može određivati MMF

Napominju, nadalje, da u poglavlju o monetarnoj i tečajnoj politici nedostaje odgovor na pitanja kako kompenzirati utjecaj porasta cijena nafte na stabilnost cijena na malo i tečaja kune, te namjera va li država dokapitalizirati jednu domaću banku, postati njen većinski vlasnik i na taj način biti u funkciji stabilnosti financijskog tržišta. Po riječima njihova predstavnika neprihvatljiv je sadržaj točke 24. koji definira promjenu formule za usklađivanje mirovina. Kako je napomenuo, razvoj Hrvatske je moguć samo u uvjetima socijalnog mira, ali socijalna sidra mora odrediti Hrvatska a ne MMF. Saborski zastupnici bi trebali konsenzusom definirati političku platformu borbe protiv siromaštva u Hrvatskoj (za to nam nije potreban supervizor koji je u funkciji zaštite interesa kapitala) - tvrdi Hrelja. Nedopustivo je, također, da MMF i Svjetska banka određuju

rješenja i daju "zeleno svjetlo" za provedbu projekta obeštećenja hrvatskih umirovljenika.

Uvažavajući sve navedeno, HSU daje svojevrsni žuti karton, odnosno upozorenje Vladi zbog grešaka u koracima i zbog toga što ova materija nije raspravljena. To, međutim, ne znači da time amnestiramo i prošlu Vladu za pretjerani klijentelizam prema MMF-u, pogotovo u funkciji smanjenja radničkih i umirovljeničkih prava, kaže zastupnik. Na kraju je najavio da će oni prihvatiti ovo Izvješće, ali bit će suzdržani prema bilo kojim zaključcima. Kako reče, svjesni su toga da im, i kao stranci i u Parlamentu, predstoji daljnja borba za zaštitu prava umirovljenika i radnika.

Mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** je opovrgnuo njegov navod da ovo ne može biti program hrvatske Vlade. U prilog tome spomenuo je izjave potpredsjednika Vlade Andrije Hebranga, kao i samog premijera, da to što je potpisano nije nametnuto od MMF-a.

Razvoj Hrvatske moguć je samo u uvjetima socijalnog mira, ali socijalna sidra mora odrediti Hrvatska a ne MMF.

Negirajući Hreljine navode da je prošla Vlada smanjila radnička i umirovljenička prava, **Davorko Vidović (SDP)** je podsjetio na činjenicu da je posljednjim izmjenama Zakona o radu i radnom reformom u Hrvatskoj položaj radnika poboljšana (dodano je oko 50 novih zaštitnih instituta za hrvatske radnike). Osim toga, mirovine su u razdoblju od 1999. do 2003. porasle za 47 posto. Uspoređi li se to s 4-postotnim rastom mirovina u ovoj godini, nameće se zaključak da bi ovoj Vladi, da bi osigurala takav rast, trebala najmanje tri mandata ili 12 godina.

Vlada postupila neodgovorno

Dok su se naši građani ljetos odmarali uljuljkani lažnim hrvatskim optimi-

zmom, Vlada je mimo njihova znanja i bez njihove volje i potrebne suglasnosti neovlašteno potpisala aranžman s MMF-om, konstatala je **Ingrid Antičević-Marinović (SDP)**. A da je to nešto što ne valja najbolje svjedoči gotovo iznudena rasprava o ovoj temi od Kluba zastupnika SDP-a, pa makar noću i bez televizijskog prijenosa. Vlast očito želi prikriti to što nam je pripremila potpisavši ovaj dokument, iako se istina ne može sakriti.

Nema sumnje da je ovaj Sporazum preuzak za domaću ekonomiju i da predstavlja kočnicu razvoju, toliko potrebnom Hrvatskoj.

U nastavku je podsjetila ministra Šukera kako je kritizirao bivšu Vladu kada je ona potpisala stand by-aranžman s MMF-om. Naime, tvrdio je da nam ne treba tutor odozgora koji će dirigitirati čak i to kakve će nam biti plaće i kako će nam funkcionirati državna uprava, te da dolazi u pitanje i sigurnost naše zemlje. Međutim, i aktualna Vlada je postupila neodgovorno, jer je najprije trebala o tome obavijestiti Sabor pa tek onda potpisati novi stand by aranžman. Nema sumnje - kaže - da je taj sporazum preuzak za domaću ekonomiju i da predstavlja kočnicu razvoju, toliko potrebnom Hrvatskoj. To znači da se nezaposlenost neće smanjiti već povećati, da će se dodatno pogoršati zdravstveni standard, a o jačanju pravne sigurnosti se više gotovo i ne govori. Budući da Vlada zanemaruje naše glavne ekonomske probleme, ne začuđuje činjenica da je život u Hrvatskoj sve više na silaznoj putanji, kaže zastupnica. Kako Vlada nema svoju ekonomsku politiku, na što smo upozoravali od samog početka, nije čudo da je MMF za svega jedan sat uspio s njom zaključiti ovaj aranžman.

U trenutku kad se priprema Proračun za 2005. godinu krajnje je vrijeme - kaže - da se Vlada suoči s golemim političkim, socijalnim, ali i ekonom-

skim izazovima. Nakon što se cijena benzina opasno približila iznosu od 8 kuna po litri, jasno je da će povećanje cijene goriva dovesti do lančanih poskupljenja svih roba i usluga, a to znači i do pada životnog standarda. Naime, mediji najavljuju da Hrvatskoj već sada prijete bauk inflacije (prvi put nakon 11 godina). I tako se zemlja gura u dužničku krizu iz koje se nakon 2000. godine jedva uspjela nekako iskobeljati, dakako, zahvaljujući odricanju građana i mukotrpnim naporima koalicijske vlasti. Već se najavljuje smanjenje poreznih olakšica kod obračunavanja poreza na dohodak i to za troškove podstanarstva, za rješavanje stambenog problema i troškove liječenja, kao i smanjenje olakšica na porez na dobit. Predviđa se, nadalje, ukidanje nulte stope poreza za kruh i mlijeko, i dr. Priprema se i uvođenje financijske policije, umjesto da se ide na jačanje porezne uprave. S obzirom na ono što je potpisano s MMF-om (nema realnog povećanja mase plaća, ograničava se mogućnost zaduživanja lokalne samouprave, uvode se restrikcije u zdravstvu i socijalu, itd.), više nitko ne vjeruje premijerovoj jamstvenoj kartici, zaključila je zastupnica.

S obzirom na ono što je potpisano s MMF-om (nema realnog povećanja mase plaća, ograničava se mogućnost zaduživanja lokalne samouprave, uvode se restrikcije u zdravstvu i socijalu, itd.) nitko više ne vjeruje premijerovoj jamstvenoj kartici.

Ispravljajući njene navode **Emil Tomljanović (HDZ)** je napomenuo da je Vlada potpisala ovaj sporazum temeljem ovlasti koje su razrađene Zakonom o Vladi i Ustavom RH (čl. 112.). Primijetio je, također, da povećanje cijene goriva uslijed porasta cijene barela nafte na svjetskom tržištu nema nikakve veze s ovom temom.

Franjo Arapović (HDZ) je opovrgnuo tvrdnju zastupnice da se o ovoj točki dnevnog reda raspravlja noću, i to tajnovito. Kako reče, rasprava je započela još u popodnevni satima, a nije ni tajnovita jer HRT Plus prenosi ovu sjednicu. Zamjerio je zastupnici i što je nakon svog izlaganja napustila sabornicu (po tome se vidi koliko cijeni ovaj Dom i zastupnike koji nisu u njihovoj stranci).

Replicirajući joj, **Stjepan Bačić (HDZ)** je rekao da ova Vlada svojim mjerama upravo želi spriječiti dužničku krizu u koju je državu uvela bivša Vlada. S njim se složio i **Gordan Jandroković**, uz napomenu da je Račanova Vlada povećala dug za oko 15 mlrd. dolara, dok ova Vlada nastoji zaustaviti taj proces zaduživanja. Potaknut navodima gospođe Antičević da premijerova jamstvena kartica više ništa ne vrijedi **Josip Đakić (HDZ)** je napomenuo da u kratkoročnom programu hrvatske Vlade i u ovom Memorandumu stoji da treba uvesti red u javne financije. Isto to piše i u jamstvenoj kartici, pod gospodarskim programom.

Niko Rebić (HDZ) je konstatirao da je zastupnica "pobrkala kruške i jabuke" te da je novi stand by aranžman zasigurno bolji od onoga koji je potpisala bivša Vlada. Naime, ova Vlada nije potpisala ništa što nije imala zacrtano u svom programu, poput smanjivanja deficita, odnosno ograničavanja zaduženja i javne potrošnje, itd. Prisiljena je jedino podmiriti neizvršene obveze naslijeđene od bivše Vlade. Nerazumno je govoriti da smanjivanjem deficita na 4,6 posto ne bi bilo razvoja, dok bi kod vas bio strašan razvoj sa 4,5 posto deficita, dometnuo je.

Neopravdana bojazan od ukidanja poreznih olakšica

Potaknut riječima zastupnice **Ivan Šuker** je rekao da bi i danas raspravljao na isti način kao i 2000. da se ovim stand by aranžmanom predviđa 10-postotno smanjenje plaća proračunskih korisnika, da se najavljuje neisplata regresa za godišnji odmor te božićnice državnim

službenicima i namještenicima, itd. Što se tiče primjedaba zastupnika da Vlada nije imala hrabrosti korigirati trošarine na naftne derivate, ministar financija je pojasnio da je bivša Vlada donijela odluku o slobodnom formiranju cijena naftnih derivata te da ništa od te cijene praktički ne ide u državni proračun (trošarine su fiksne).

U nastavku je poručio zastupniku Liniću da je protekle četiri godine imao dosta prilike govoriti o rezultatima politike vladajuće koalicije. A što se tiče faktora sigurnosti, u zadnjem stand by aranžmanu piše da će uslijediti otpuštanje 5 tisuća zaposlenih u sektoru obrane. Interesantno je - kaže- da se oni koji nisu ni vidjeli Prijedlog izmjena Zakona o porezu na dohodak (o tome još nije raspravljao ni uži kabinet Vlade) boje da će se ukinuti neke porezne olakšice koje su imale socijalni kriterij, ali nisu koristile onima kojima su bile namijenjene.

Informirao je zastupnike da je odluka o ukidanju nulte stope PDV-a samo prenesena iz AVISA u Memorandum (interesantno je da onda kad je Hrvatska dobila pozitivan AVIS za ulazak u EU niste imali hrabrosti kritizirati mišljenje Europljana oko porezne politike Hrvatske). Kako možemo raditi predpristupni ekonomski program za ulazak u EU kontra onoga što piše u AVIS-u o Hrvatskoj - pita Šuker.

Vlada nije potpisala ništa što nije imala zacrtano u svom programu, poput smanjivanja deficita, odnosno ograničavanja zaduženja i javne potrošnje, itd.

Financijske policije se boje oni kojima smeta red u državi, konstatirao je dalje. Nakon njena ukidanja prebacili ste trošarine u Carinsku upravu, ali nikada niste oformili porezni nadzor, iako se od njih u Hrvatskoj ubire 8,5 mlrd. kuna, prigovorio je (prije dvije godine tamo su prebačena svega tri educirana djelatnika).

Slavko Linić (SDP) demantirao je njegovu izjavu da bi i danas negativno

komentirao bilo kakvo smanjenje plaća. Kako reče, u proteklih deset mjeseci nije bilo rasprave u kojoj ministar Šuker nije negativno komentirao sporazum socijalnih partnera iz kraja prošle godine.

Nije točno da su olakšice kod obračunavanja poreza na dohodak namijenjene bogatima, kao što to prikazuje ministar Šuker, primijetila je **Dragica Zgrebec (SDP)**. Izgleda da su prema njegovoj percepciji siromašni samo socijalno ugroženi građani, ali ne smijemo se miriti s takvom definicijom siromaštva u Hrvatskoj. Naime, za mene nisu bogati oni koji kupuju stan na kredit, koji plaćaju podstanarstvo, ili kupuju lijekove.

Mr.sc. **Mato Arlović** je primijetio da nije posve točan navod ministra Šukera, kako se na temelju AVISA može zaključiti da se EU zalaže za ukidanje nultih stopa PDV-a. Naime, smjernicom EU o harmonizaciji stopa PDV-a utvrđeno je da članice te zajednice, uz opću stopu, mogu koristiti jednu ili više sniženih stopa (najniža ne može biti manja od 15 posto) te da se nultom stopom i dalje mogu koristiti one zemlje koje su je primjenjivale prije početka 1991. godine. Republika Hrvatska je u svom poreznom sustavu prije 1991. imala ugrađene nulte stope poreza na promet proizvoda i usluga, (tako se ranije zvao porezni zakon) i stvar je pregovora kako ćemo se izboriti oko ovog pitanja, kaže zastupnik.

Dr.sc. **Mato Crkvenac** ispravio je Šukerov navod da nakon ukidanja Financijske policije nije ništa učinjeno na kadrovskom ekipiranju porezne uprave, itd. Naime, zaposleno je dosta mladih, kvalificiranih ljudi koji su pojačali poreznu upravu u dijelu poreznog nadzora, odnosno inspekcija. Postoje podaci o tome koliko su povećani porezni prihodi nakon što je porezna uprava preuzela sav taj nadzor, kaže Crkvenac i napominje da financijsku policiju ima samo jedna država u Europi, i to zbog posebnih razloga, dok u ostalima djeluju porezne inspekcije koje rješavaju porezne prekršaje (nije racionalno da se poslovi preklapaju).

Štedite na zdravima, a ne na bolesnima

Budući da je potpisala stand by aranžman s MMF-om unatoč izričitoj zabrani Hrvatskog sabora, ova Vlada omalovažava ne samo Parlament nego i građane koji su ga izabrali, konstatirao je **Nenad Stazić (SDP)**. Ujedno je podsjetio na to da je spomenuta zabrana uvedena na inzistiranje HDZ-a kojem se sada "fućka" za takav stav Sabora, kao i njegovoj Vladi.

Ovaj dokument je rezultat tajnih pregovora s MMF-om u kojima je Vlada bez pogovora prihvatila sve što se od nje tražilo.

Ako uopće postoji ekonomska i financijska politika ove Vlade, onda je ona sadržana u ovom Memorandumu, potpisanom 13. srpnja s MMF-om, kaže zastupnik. Taj dokument je, međutim, rezultat tajnih pregovora s MMF-om u kojima je Vlada bez pogovora prihvatila sve što se od nje tražilo. Po njegovim riječima HDZ je u procesu tranzicije i da bi skinuo sa sebe etiketu rigidne, ekstremne, nacionalističke i ksenofobične stranke kojom se uporno dičio jedno čitavo desetljeće (takva slika je antipatična demokratskom svijetu) poslušno surađuje sa svijetom. To je dobro za stranku i za gospodina Sanadera, no kakvu će cijenu zbog toga morati platiti građani Hrvatske piše upravo u ovom Memorandumu. Primjerice, u točki 11., među ostalim, stoji da planirate ograničiti broj recepata po liječniku koje refundira HZZO, iako te recepte najviše koriste stariji ljudi koji su i najbolesniji. Navodi se, nadalje, da će se u slučaju da se predloženim mjerama u zdravstvu ne postignu zacrtani ciljevi povećati participacija za medicinske usluge i lijekove te smanjiti broj oslobođenja od participacije, što će opet pogoditi stare i bolesne ljude (ako baš morate, štedite na zdravima, a ne na bolesnima).

Umjesto da se planira povećanje mirovina, kako bi umirovljenici imali dovoljno novaca da plate potrebne lijekove i medicinske usluge, u točki 24. Memoranduma najavljuje se izmjena formule za indeksiranje mirovine, na način da se njihov porast veže s promjenom prosječne realne plaće u gospodarstvu (dosad su pratile nominalni porast plaća). Međutim, u točki 11. tog dokumenta stoji da neće biti realnog povećanja plaća, što rječito svjedoči o tome na koji način HDZ misli pokrenuti Hrvatsku. Tome treba dodati i činjenicu da se u točki 14. planira smanjiti broj roba koje podliježu nultoj stopi PDV-a. Riječ je o svega 5 proizvoda, među kojima su i kruh i mlijeko, koji će istog časa poskupjeti 18,5 posto. Dakako, to neće pogoditi bogate, u koje se i sami manje-više ubrajate, već najsiromašnije građane, negodovao je Stazić. Kako reče, sve ovo se brižljivo skrivalo od očiju javnosti, najvjerojatnije zbog svih onih koji će skupo platiti ceh HDZ-ova povratka na vlast. Izrazio je uvjerenje da građani Hrvatske to neće zaboraviti.

Najava da neće biti realnog povećanja plaća rječito svjedoči o tome na koji način HDZ misli pokrenuti Hrvatsku.

Franjo Matušić (HDZ) je opovrgnuo njegov navod da je HDZ htio potpisati ovaj sporazum u tajnosti. Naime, odmah nakon potpisivanja tog dokumenta on je objavljen na Internetu, što znači da je bio dostupan svima koji su ga željeli pročitati.

Po riječima zastupnika HDZ je, suprotno od tvrdnje kolege Stazića, pokazao poštovanje prema Parlamentu i hrvatskom narodu, jer je ovaj stand by aranžman neusporedivo bolji od onoga koji je bivša Vlada potpisala u srpnju 2003., i to u potpunoj tajnosti. Niste poštivali odluku Sabora koja vas je obvezivala da o tome najprije raspravite u Parlamentu, spočitnuo je Staziću. Vi doista nimate pravo govoriti o tranziciji HDZ-a,

budući da ste nasljednik jedne totalitarne stranke.

Nije točno da hrvatska Vlada skriva od hrvatskog naroda i Sabora uvjete koje je potpisala s MMF-om. Ona vodi tešku bitku da bi Hrvatsku izvukla iz zaduženja i stečaja koji ste joj vi, gospodo, priredili, napomenuo je i **Josip Đakić (HDZ)**.

Luka Bebić je upozorio zastupnike da više neće tolerirati da se pod izlikom ispravka netočnog navoda ispravljaju nečija mišljenja i da će zbog toga dijeliti opomene.

Kako to, kolega Staziću, da onda kad ste potpisali prethodni stand by aranžman s MMF-om kojim je prihvaćena obveza da se smanje transferi za mirovine i zdravstvo, niste vodili brigu o bolesnima i starima, komentirao je **Ivan Šuker**.

Gospodarska politika dogovorena s MMF-om

Žalosno je da danas raspravljamo o gospodarskoj politici Vlade koja nije utvrđena u Hrvatskom saboru već u dogovoru s MMF-om, konstatala je **Marija Lugarić (SDP)**. Kako reče, može samo nagađati koji su razlozi ponukali Sanaderovu Vladu da skriva vlastitu gospodarsku politiku, ali činjenica je da se u Parlamentu ni danas ne bi o tome raspravljalo da na tome nije inzistirao SDP (to najbolje svjedoči o nedosljednosti politike HDZ-a). Rasprava o ovoj temi nije toliko važna zbog MMF-a, a izgleda da nije bitna ni hrvatskoj Vladi, ali je itekako važna za naše građane koji bi željeli znati što ih čeka. Međutim, u ovom Memorandumu najavljuje se niska stopa gospodarskog rasta i zaustavljanje investicija, odnosno razvoja (Vlada to zove "ponovno uspostavljanje održivijeg gospodarskog rasta"). Dok je za vrijeme Račanove Vlade prosječna stopa rasta iznosila 4,5 posto, za Vladu Ive Sanadera taj već postignuti rezultat je neodrživ, pa predviđa smanjenje stope rasta na 3,5 - 3,75 posto, negodovala je zastupnica. Kako reče, to je vrlo zanimljiv način pokretanja Hrvatske, ali očito unazad,

jer izgleda da ne znaju istim tempom nastaviti razvojne programe u obnovi, plinifikaciji, cestogradnji, modernizaciji željezničkog prometa, itd. S druge strane, daju se brojna obećanja (roditeljima, umirovljenicima, braniteljima) koja, gledano s aspekta proračuna, znače povećanu potrošnju. A što se tiče PDV-a, HDZ je pokazao dosad nevidenu političku nedosljednost. Najprije je, uoči izbora, obećao njegovo smanjenje za dva indeksna poena. Nakon toga je odgodio primjenu manje stope, pa suspendirao, i na kraju odustao od toga, za što je Vlada čak posebno pohvaljena od MMF-a. I ne samo to. Sprema se ukinuti nultu stopu PDV-a na sve vrste kruha, mlijeka, udžbenike za školarce i studente, lijekove i medicinske implantate. Poskupljenje tih proizvoda, kao i najavljeno ukidanje poreznih olakšica, bit će direktan udar na standard najsiromašnijih ljudi u zemlji, negodovala je zastupnica. To je posebno čudi kad je riječ o mladim obiteljima kojima bi te pogodnosti trebale olakšati rješavanje stambenih problema, s obzirom na to da se Vlada, posebno gospođa potpredsjednica, zalažu za demografsku obnovu.

Zbog loše gospodarske politike Vlade, zbog zaustavljanja razvoja Hrvatske odnosno investicija i, što je najvažnije, zbog rušenja standarda hrvatskih građana, ne mogu podržati takvu gospodarsku politiku koja Hrvatsku pokreće unazad, napomenula je zastupnica.

Poštovana kolegice, HDZ najprije mora pokrpati crne rupe u proračunu koje ste vi ostavili, kako bi mogao pokrenuti Hrvatsku i podići standard njenih građana, replicirao joj je **Marijan Bekavac (HDZ)**. Replicirajući kolegici **Jure Bitunjac** je ocijenio da je planirana stopa gospodarskog rasta od 3,5 do 3,7 posto realna, dok je bivša Vlada ostvarila za 1 posto veći gospodarski rast, ali temeljem enormnog zaduženja i na bazi uvozno orijentiranog gospodarstva. Osim toga, u protekle četiri godine investiralo se uglavnom u javnom sektoru, tako da se ne može govoriti o stvaranju novog proizvoda i izvozu, što bi bio veliki kvalitativni pomak u gospodarstvu.

U odgovoru na repliku **Marija Luga-rić** je konstatala da Vlada Ive Sanadera sama sebe demantira. Naime, u njenom Programu piše da je cilj ostvarenje novog gospodarskog razvoja, što je moguće uzdržavanje visoke stope rasta društvenog proizvoda. Kad ste stupali na vlast zalagali ste se za to, a sada ponovno morate uspostaviti neku manju stopu rasta koja je održivija, negodovala je zastupnica.

Premijerova obećanja i Memorandum u raskoraku

Ja uopće ne osporavam činjenicu da današnja Vlada ima pravo pregovarati i potpisati Memorandum i stand by aranžman s MMF-om, rekla je **Dragica Zgrebec (SDP)**. Budući da se ministar u svojim istupima stalno vraća na Memorandum koji je potpisala prethodna Vlada, treba reći da se o njemu raspravljalo u Parlamentu i da je taj dokument "primljen na znanje" u ožujku 2002. MI smo željeli samo to da ova Vlada predstavi u Parlamentu svoje aktivnosti s MMF-om, da se o tome raspravi i da parlamentarna većina podrži ovaj Memorandum, kako bi i naši građani znali što ih očekuje.

U Memorandumu se najavljuje je niska stopa gospodarskog rasta i zaustavljanje investicija, odnosno razvoja (Vlada to zove "ponovno uspostavljanje održivog gospodarskog rasta").

Kako reče, vjeruje riječima potpredsjednika Hebranga da MMF nije vršio pritisak na Vladu i da su ovi uvjeti sastavni dio njenog programa. To potvrđuje i pismo upućeno generalnom direktoru MMF-a, koje su potpisali ministar Šuker i guverner Narodne banke. Postavlja se pitanje, međutim, zbog čega Vlada nije izvijestila zastupnike o svojim namjerama da potpiše novi stand-by aranžman na posljednjoj sjednici u proljetnom dijelu zasjedanja, ili makar inicirala raspra-

vu o tome post festum, na prvoj sjednici u rujnu. Nije imala nikakvog razloga da to ne učini, jer ima potrebnu većinu u Parlamentu da dobije suglasnost ("očito je da u pozadini stoji nešto drugo"). Nije jasno ni zašto je trebalo proteći čak mjesec dana od inicijative klubova SDP-a i HSP-a da se ta rasprava provede. Možda se Vlada bojala obznani da neće biti povećanja plaća, da će se smanjiti prava u zdravstvu, da je moguće uvođenje povećanih trošarina, što je i realizirano na prošloj sjednici Sabora, zatim da se može očekivati ukidanje poreznih olakšica i nultih stopa PDV-a, ili da će se izvršiti konzultacija osoblja MMF-a i Svjetske banke o Fondu za povrat mirovina.

U zaključnom dijelu izlaganja zastupnica je ukazala na raskorak između premijerova obećanja prilikom predstavljanja Vlade i njenog Programa, da će se kroz privatizaciju osigurati zamah gospodarskog rasta, i naznake u Memorandumu da svi prihodi od privatizacije i sukcesije idu za smanjenjem duga. U tom se dokumentu najavljuje i restrukturiranje u najvažnijim javnim poduzećima (npr. Hrvatske šume, Jadrolinija) kako bi se poboljšalo upravljanje imovinom i smanjio broj zaposlenih, te pripremi ta poduzeća za privatizaciju. Kako je navedeno, odredit će se limiti za ukupno zaduživanje 8 velikih javnih poduzeća u ovoj i narednoj godini, što znači da u njima neće biti ulaganja. Najavljena je i stvarna rasprodaja preostale državne imovine u kratkom roku (INA, Croatia osiguranje, Hrvatska poštanska banka, treća faza privatizacije HT-a, itd.), pa postoji opasnost da će se ponoviti negativni efekti privatizacije iz 90-ih godina. S tim u svezi spomenula je primjer HT-a gdje je, nakon preuzimanja većinskog paketa dionica i nakon što je na poticaj države povučeno nekoliko milijardi kuna dividende, došlo do otpuštanja radnika. Tko garantira da se sutra to neće dogoditi u Ini, preko sutra u Croatia osiguranju, Poštanskoj banci, itd. Budući da ni mi u Saboru, a ni hrvatska javnost, ne znamo kakva je strategija privatizacije (hoće li to biti model javnog privatnog vlasništva kroz

Škegrin fond, ili prodaja za jednu kunu i sl.) želimo da se o tome javno progovori, makar i nakon potpisivanja sporazuma s MMF-om, zaključila je.

Marija Bajt (HDZ) je negirala njen navod da će Vlada u kratkom roku rasprodati državnu imovinu. U prilog tome spomenula je da u stand by aranžmanu iz veljače 2003. piše da je Vlada odlučila prodati sva javna poduzeća i zadržati manjinski udjel u samo nekima od njih, zatim da Hrvatski fond za privatizaciju očekuje da će do kraja 2003. smanjiti svoj portfelj od oko 1100 poduzeća za polovinu, itd.

Budući da je najavljena stvarna rasprodaja preostale državne imovine u kratkom roku, postoji opasnost da će se ponoviti negativni efekti privatizacije iz 90-ih godina.

Dragica Zgrebec je prigovorila da je kolegica povrijedila Poslovnik budući da je ispravljala njene navode koji se nisu odnosili na Memorandum iz 2003., nego iz 2004. godine. A u njemu doista stoji da će se konačna privatizacija izvršiti do lipnja 2005. godine.

Interesantno je, kaže **Ivan Šuker**, da se ne možemo složiti oko nekih elementarnih stvari, odnosno da se identične stvari različito ocjenjuju. Primjerice, tvrdi se da je jedna Vlada s deficitom od 4,5 posto mogla napraviti čuda, dok druga s istim deficitom vodi državu u propast. Nadalje, u prošlom stand by aranžmanu nema govora o načinu prodaje Poštanske banke, ali o tome su potpisana pisma namjere prema IFS-u. Naime, prošla Vlada je procijenila da to treba napraviti i ja to poštujem. Nisam ni jednom riječju kritizirao tu njenu odluku, samo sam pokušao komparirati iste stvari koje su bile u oba dokumenta. Uostalom, postavlja se pitanje zašto dodatak Memorandumu iz srpnja prošle godine nije bio razmotren u Saboru, iako su u njemu također sadržane bitne odluke, među ostalim i promjena metodo-

logije za izračun deficita. Većina stvari koje sadrži najnoviji stand-by aranžman već je raspravljena u Parlamentu, među ostalim i prilikom rebalansa Proračuna (tada smo premijer i ja jasno rekli da se u to ide zbog novog sporazuma s MMF-om. Inače, osnovni problem je bio u tome što MMF proljetos nije htio zaključiti postojeći stand by aranžman (zbog čega, to znaju moji prethodnici) a Europska komisija je upravo odlučivala o AVIS-u za Hrvatsku. Tada smo se našli u dilemi da li nastaviti pregovore ili ne. Do kraja srpnja nismo bili sigurni da će Board MMF-a prihvatiti ovakav Prijedlog memoranduma, jer je on izuzetno fleksibilan u odnosu na onaj stari aranžman, odnosno da neće čvršće stisnuti našu Vladu.

Dragica Zgrebec je ponovila da nije govorila o prošlom Memorandumu, nego da je samo usporedila kako je privatizacija definirana u programu aktualne Vlade i 7 mjeseci kasnije u Memorandumu. Slaže se, inače, s ministrom da o bitnim pitanjima za budućnost Hrvatske treba postići konsenzus, ali to je moguće samo ako se o tome prethodno povede rasprava u Parlamentu. **Davorka Vidovića** zasmatala je ministrova tvrdnja kako njegovoj Vladi ne pada napamet knjigovodstveno muljanje. Zamjerio mu je što daje tako paušalne ocjene na račun prošle Vlade, i to bez ijednog dokaza, i cijelo vrijeme citira stand by aranžman koji je ona potpisala.

Vlada nema rješenja za aktualne probleme

U troipolsatnoj raspravi o Sporazumu s MMF-om definitivno se potvrdila teza o tome da Vlada nema gospodarsku politiku za pokretanje Hrvatske i da nema rješenje za aktualne probleme u ovoj zemlji, konstatirala je **Milanka Opačić (SDP)**, uz napomenu da je takvom dojmu najviše pridonijela retorika samog ministra. Naime, u svojim istupima on se neprestano vraća na poslove bivše Vlade i na Memorandum koji je potpisan prije nekoliko godina, što je već pase (povratak u prošlost znači da nemate odgovore za sadašnjost). Građana

ne više ne zanima sporazum s MMF-om koji je potpisao Slavko Linić, već ih zanima kakav će biti njihov standard do 2006. godine, zahvaljujući ovakvom Memorandumu koji ste vi potpisali. Nažalost, istraživanja javnog mnijenja pokazuju da veliki postotak hrvatskih građana smatra da vi vodite Hrvatsku u pogrešnom smjeru i jako su zabrinuti za svoju budućnost i za svoj standard.

Gradane više ne zanima sporazum s MMF-om koji je potpisao Slavko Linić, već ih zanima kakav će biti njihov standard do 2006. godine, zahvaljujući ovakvom Memorandumu koji je potpisala aktualna Vlada.

Primjerice, u Memorandumu se govori o tome da će se ukidati brojne porezne olakšice koje je uvela bivša Vlada. Iako po vašem mišljenju te povlastice koriste samo bogati, nisam sigurna da oni žive u brdsko-planinskim ili područjima od posebne državne skrbi, ili da su možda podstanari, kaže zastupnica. Ne može se reći ni da su bogati oni koji u dobi od 50 godina prvi put kupuju stan, poput učitelja i znanstvenika, koji su tijekom nedavnog štrajka prosvjedovali i protiv ukidanja olakšica za kupnju prvog stana.

Nažalost, i kod promjene poreznog sustava pokazujete da se niste u stanju uhvatiti ukoštac s pravim problemima, negodovala je dalje. Naime, porezni sustav u ovoj zemlji nije osnovni problem nego su temeljne prepreke nefunkcioniranje države, veliki sustavi i monopoli. To znači da biste vi trebali puno više raditi i ići u određene reforme te povući mnoge nepopularne poteze. Umjesto toga, radije pribjegavate ukidanju nekih poreznih olakšica, pa i nulte stope PDV-a na osnovne prehrambene proizvode, unatoč zalaganju zastupnika SDP-a da se ta stopa proširi i na dječju hranu i potrepštine. Iako u Programu Vlade RH stoji da je glavni prioritet Hrvatske povećanje ukupnog društvenog

standarda i stimulativni porezni sustav, sudeći po onome na što ste se obvezali u sporazumu s MMF-om, od toga neće biti ništa. Naime, analitičari su izračunali da su se samo u zadnjih osam mjeseci životni troškovi povećali za oko 400 kuna. Ukidanjem nulte stope PDV-a na kruh i mlijeko troškovi četveročlane obitelji mjesečno bi se povećali za dodatnih 60 kuna (pod pretpostavkom da kupuju samo kilogram kruha i litru mlijeka dnevno). U svakom slučaju, o tome kakav će biti standard naših građana trebalo je raspraviti u ovom Parlamentu prije potpisivanja stand by aranžmana s MMF-om. Osim toga, sve nas, a posebno vas koji ste sada na vlasti, trebao bi zabrinuti i duh pesimizma koji se s tim u svezi širi Hrvatskom. Umjesto da se stalno vraćate na aranžmane koji su pase i na Vladu koja više nije na vlasti, bilo bi puno bolje da i vi počnete rješavati probleme u ovoj zemlji, poručila je ministru Šukeru. Uostalom, da je bivša Vlada tako loše radila ne bi bilo ni pozitivnog AVISA za Hrvatsku, ni autoceste do Splita, a ni svih onih pomaka koji su se ipak dogodili u protekle tri i pol godine, zaključila je.

Franjo Matušić je ispravio njen navod rekavši da nigdje u ovom Memorandumu ne piše da će se ukinuti nulta stopa PDV-a na kruh i mlijeko, a **Velimir Pleša** je primijetio da kolegica nikada neće biti zadovoljna s ovom Vladom HDZ- a.

Memorandum "cementira" nepovoljno stanje

Josip Đakić (HDZ) opovrgnuo je njenu tvrdnju da se prošla Vlada nije bavila svim negativnostima one Vlade do 2000. Kako reče, to demantira izjava potpredsjednika bivše Vlade da će se obračunati sa HDZ-om i njegovim satelitima, što su i činili. Po riječima dr.sc. **Mate Crkvenca** prošlogodišnji deficit je mogao biti i manji od 4,5 posto, pa čak i daleko niži, ali to bi bilo loše za Hrvatsku. Naime, trebalo je usporiti radove na autocesti i tada ne bi bilo prenesenih obveza u ovu godinu. Osim toga, mi smo lako mogli strpati u prora-

čun 2,3 mlrd. dividendi samo iz HT-a a i iz drugih javnih poduzeća i deficit ne bi bio ni približno 3,5 posto. Međutim, taj smo novac usmjerili u razvoj (definirali smo projekte softverske i informatičke industrije). Mogli smo potrošiti 55 mln. iz Basela, te sto mln. druge tranše SAL kredita, što bi pokrilo dobar dio deficita, itd. Prema tome, deficitom treba naprosto upravljati (ne znači da je loše za državu ako je i nešto veći).

Ovaj Memorandum ne može se uspoređivati s onima ranijim jer su se i okolnosti u međuvremenu promijenile, ali ni Vlada nije smjela prihvatiti sve ono što u njemu piše.

Po riječima zastupnika ovaj Memorandum se ne može uspoređivati s onima ranijim jer su se i okolnosti u međuvremenu promijenile. Međutim, Vlada nije smjela prihvatiti sve ono što u njemu piše (da se prihvatilo sve ono što je MMF zahtijevao od Račanove Vlade ne bi bilo ni metra ceste Split-Zagreb). Doduše, HDZ sada tvrdi da je to njegova politika, ali to je pogrešan pristup. Naime, to znači da je vaša politika usporavanje investicija i razvoja, restrikcije u socijalu, zadržavanje iste mase plaća, iste razine mirovina i stope PDV-a, itd. Najavljuje se i privatizacija svega što je u portfelju HFP-a, smanjuju se potpore, ograničavaju se plasmani HBOR-u, kao i investicije u infrastrukturu, a uza sve to dug i dalje raste. Nema smisla više ponavljati da se država zadužuje radi toga da bi vraćala stare dugove, jer u tom slučaju dug ne bi dalje rastao. Danas ste, gospodo, ovdje imali priliku pokazati viziju Hrvatske koja stoji iza ove vaše politike, ali uopće nije jasno koji su to prioriteti koje Hrvatska brani u pregovorima o priključivanju Europi.

Vlada je već potrošila više od četvrtine mandata, a da nije napravila niti jedan važniji potez, odnosno poduzela mjere koje bi promijenile situaciju u Hrvatskoj, kaže zastupnik. Kruna svega je

ovaj Memorandum koji cementira nepovoljno stanje i vraća stvari unatrag, pojačavajući i socijalne tenzije, ali i ograničavajući mogućnosti razvoja. Loše je za Vladu i za parlamentarnu većinu da ne traže podršku javnosti za svoju politiku jer, postavlja se pitanje kako će se ostvarivati potrebne reforme.

Vlada je već potrošila više od četvrtine mandata, a da nije napravila niti jedan važniji potez, odnosno poduzela mjere koje bi promijenile situaciju u Hrvatskoj.

Po riječima zastupnika državna riznica nije savršena i još dugo neće biti (to je stvar procesa u koji se moraju uključiti mnogi). Međutim, ne može se negirati da je u protekle četiri godine napravljen značajan napredak. Primjerice, preko riznice je obuhvaćeno četiri puta više naplate nego ranije, a siva ekonomija smanjena je za 8 postotnih poena. Kako reče, posebno zamjera Vladi što nema nikakve vizije kako oživjeti investicije, nego ih ograničava (ne koristi niti jedan od 6 raspoloživih izvora, pa ni mogućnosti na lokalnoj razini).

Potaknuta njegovim navodima da je i bivša Vlada mogla uzeti dividendu iz javnih poduzeća **Katarina Fuček (HDZ)** je primijetila: "Vaša Vlada nije znala ni točan popis imovine poduzeća niti njihove obveze prema proračunu, što pokazuje nalaz državne revizije (neka poduzeća su uplaćivala sredstva, ali nitko ih nije povlačio u Ministarstvo financija)."

Nije točna tvrdnja kolege Crkvenca da dug države jednako raste, konstatirao je **Dražen Bošnjaković (HDZ)**. On doista raste, ali znatno sporijom dinamikom nego prošle godine (da tome nije tako u ovom trenutku bio bi znatno veći). **Emil Tomljanović** je opovrgnuo tvrdnju kolege Crkvenca, da će se povećati cijena prijevoza na otoke (naprotiv, prema najavama iz "Jadrolinije", inače glavnog brodarar, karte će pojeftiniti).

Ivan Jarnjak (HDZ) je, pak, negirao njegov navod da se mirovine uopće ne povećavaju (ove godine su povećane 4 posto). Dr.sc. **Krešimir Čosić (HDZ)** je konstatirao kako je tvrdnja dr. Crkvenca da je bivša vlast pokrenula mnoge projekte softverske informatičke industrije neutemeljena i pokazuje jednu razinu improvizacije.

Replicirajući dr. Crkvenca **Stjepan Bačić (HDZ)** je konstatirao da deficit može biti u funkciji razvoja, ali stvar je u tome koje se procedure moraju poštovati. Obrativši se izravno zastupniku, rekao je: "Vi ste se namjerno zadužili da bi izgradili ceste, investirali u bolnicu Rebro i sl., i to je u redu. Međutim, nije u redu da ste to napravili bez odobrenja Sabora, jer ste na taj način prekršili Zakon o izvršenju državnog proračuna (preko toga prelazite a stalno se pozivate na poštovanje Sabora).

Smanjiti zakonsko ograničenje za zaduživanje lokalne samouprave, kako bi se lokalnim jedinicama omogućilo da raznim oblicima financiranja kapitalnih projekata osiguraju poželjnu kvalitetu života svojih građana.

Dr.sc. **Mato Crkvenac** je pojasnio da je cijelo vrijeme govorio o sadašnjem Memorandumu, a ne o bivšoj praksi, te da te dvije stvari nisu usporedive. Ranije su - kaže - javna poduzeća dva puta godišnje podnosila Vladi izvješća o realizaciji programa koje im je zadala. Iz dugova u kojima su bila 2000. godine većina ih je izašla s visokim dobitima. Primjerice, novac koji se ostvario u HT-u bio je vezan uz projekte koji su bili pripremani u području i softverske i informatičke industrije ne samo s disperzijom Siemens i Ericssona, nego s brojnim manjim kompanijama. Prema tome, sve što je rađeno ipak je bilo pokretanje razvoja (u tim uvjetima, čak i nešto viši deficit nije bio problem), zaključio je Crkvenac.

Smanjiti ograničenje za zaduživanje lokalne samouprave

Danas razgovaramo o nečemu što je Vlada obećala MMF-u koji je to vrlo brzo prihvatio, no pitanje je je li to ono što bi građani željeli da se provodi u naredne četiri godine, kaže **Zvonimir Mršić (SDP)**. Upravo zato da bismo reprezentirali stavove građana i dali Vladi jasni mandat za pregovore s MMF-om, uvedena je obveza da se prije sklapanja stand by aranžmana o tome raspravlja u najvišem predstavničkom tijelu građana. Da se to poštivalo vjerojatno bismo danas o istim stvarima isto govorili, jer bismo unaprijed raščistili neka pitanja. Budući da toga nije bilo, pregovori su, prema izjavama premijera, trajali svega jedan sat, a rezultat je ovaj Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici te dokument koji se može skinuti s web stranice Ministarstva financija, pod nazivom "Vremenski raspored obaveza po stand by aranžmanu potpisanom 4. kolovoza 2004. godine". Budući da je Vlada potpisivanjem tog dokumenta preuzela obvezu da do kraja rujna pripremi Državni proračun za 2005. s projekcijama za naredne dvije godine, čudim se da Vlada danas nije predočila zastupnicima i taj dokument. Nameću se tri zaključka - ili ovo ne vrijedi, ili Vlada ne poštuje to što je potpisala ili Proračun postoji, ali mi u Saboru to ne znamo. U svakom slučaju, drago mi je da je MMF utjecao na to da Vlada sastavi Proračun za sljedeću godinu prema Zakonu o proračunu, a ne da taj zakon svake godine prilagođavamo svakom proračunu.

Nakon ovih načelnih opaski osvrnuo se na odredbu Memoranduma koja predviđa da će se zakonsko ograničenje za zaduživanje lokalne države (trebalo je navesti lokalne samouprave) smanjiti sa 3 na 2 posto godišnjih prihoda iz prethodne godine. Smatra da to treba promijeniti, kako bi se lokalnim jedinicama omogućilo da raznim oblicima financiranja kapitalnih projekata osiguraju poželjnu kvalitetu života svojih građana.

U prilog tome navodi da se uopće ne može govoriti o utjecaju zaduženosti jedinica lokalne samouprave na dug države jer ukupno duguju oko milijardu kuna, dok država ima 93 mlrd. kuna duga (u takvim uvjetima njen proračun teži oko 80 mlrd. kuna, dok lokalni proračuni iznose oko 12, 13 mlrd. kuna). Umjesto da omogućimo lokalnoj samoupravi da sljedeće godine ostvari jedan razvojni zamašnjak, lokalne jedinice moći će se nominalno zadužiti za oko 250 - 300 mln. kuna, što će dostajati samo za izgradnju 4 škole (bila je planirana izgradnja 300 škola u 10 godina), ili 6 sportskih dvorana ili 2 biološka pročistača. Po riječima zastupnika lokalna samouprava godinama trpi zbog toga što se trebaju rješavati neki problemi na nivou države. Stoga je krajnje vrijeme, nakon što smo sagradili većinu autocesta i realizirali neke druge kapitalne projekte na nacionalnom nivou, da joj omogućimo da "diše". S obzirom na činjenicu da država ove godine povećava svoj dug za oko 7 mlrd. kuna, a lokalne jedinice se mogu zadužiti za svega 300 mln. kuna, doista ne možemo govoriti o samostalnosti lokalne samouprave.

Nedopustivo je da imamo jedan program ekonomske i razvojne politike za domaću upotrebu, drugi za međunarodnu zajednicu i treći koji se ostvaruje ad hoc.

Zbog restrikcija koje su ugovorene u proračunu, očito je - kaže - da neće biti ništa ni od decentralizacije. Izrazio je žaljenje što se ministar Šuker danas ne zalaže za to da više novaca ostaje tamo gdje se porezi stvaraju, kao što se zalažao onda dok je bio oporbeni zastupnik, budući da se država u narednom razdoblju zasigurno neće odreći ni kune svojih poreznih prihoda.

Po riječima dr.sc. **Mate Crkvenca** lokalna samouprava je jedno od 6 važnih područja gdje se u Hrvatskoj u kraćem roku mogu aktivirati sredstva i

snage za investicije. Međutim, iz predloženog se ne vidi da je Vlada osmislila i razvila ijedan od tih izvora, iako se tržište kapitala razvilo. Ne stoje konstatacije da su javne financije nesredene, jer su napravljene velike reforme u financijskom sustavu (od bankarstva, platnog prometa do Zakona o HNB-u, novog Zakona o deviznom poslovanju, i dr.), izvedena je mirovinska reforma i novo zdravstveno osiguranje, itd. Što se tiče servisiranja obveza prema inozemstvu ova godina je za Hrvatsku najteža, a one se ipak podmiruju bez problema, konstatira zastupnik. Naime, država nije nelikvidna, čak štoviše, lako povlači sredstva na domaćem tržištu kapitala. Dok je vladala nelikvidnost nije se ništa moglo napraviti s tim u svezi i zato bi sada trebalo produbiti sve varijante za podupiranje i pokretanje određenih razvojnih programa. A da su one realne svjedoči primjer Koprivnice i nekih drugih gradova.

Neke lokalne jedinice, poput Koprivnice i Zadra, su doista napravile inovacije u financiranju kapitalnih projekata, potvrdio je **Zvonimir Mršić**. Umjesto da potaknemo što više njih na izdavanje unicipalnih obveznica, mi ih u tome onemogućavamo, negodovao je.

U nastavku je konstatirao da se u raspravi provlači teza da će se zaduživanjem na domaćem tržištu smanjiti ino dug. To će se teško ostvariti ako se izdaju obveznice denominirane u eure i ako su kupci takvih obveznica uglavnom banke u stranom vlasništvu.

Sporazum u funkciji zaštite stranog kapitala

Mr.sc. **Mato Arlović** je primijetio da bi trebalo raspravljati o puno širem segmentu pitanja, budući da po svom sadržaju Memorandum ulazi u cjelokupnu programsku politiku Vlade RH i države, a istodobno imamo opravdane državne i nacionalne ciljeve vezano uz vanjsku politiku, europske integracije, ostvarivanje gospodarskog rasta i razvoja, rješavanje socijalnih problema, itd.

U nastavku je upitao zašto se marginalizira i ne poštuje ustavna pozici-

ja Parlamenta koji treba obavljati nadzor nad izvršnom vlašću. Na to ga je ponukala ne samo činjenica da je ovaj stand by aranžman potpisan bez znanja Sabora, nego i sadržaj tog dokumenta. U njemu je, naime, prvi put javno napisano da će HNB, koja je odgovorna jedino Hrvatskom saboru, zajedno s MMF-om poduzimati određene mjere, a i nadzor nad njegovim provođenjem povjerava se MMF-u, u suradnji s Vladom. S obzirom na to zastupnik smatra da su sazreli poslovnički uvjeti da Vlada sama podnese Parlamentu izvješće o svom radu i stanju u pojedinim područjima koja pokriva, ili da Sabor zatraži od nje izvješće o politici koju provodi.

Nedopustivo je - kaže - da imamo jedan program ekonomske i razvojne politike za domaću upotrebu, drugi za međunarodnu zajednicu (konkretno za MMF i Svjetsku banku) i treći koji se ostvaruje ad hoc. Naime, u programu Vlade za ovo mandatno razdoblje nudi se razvojna koncepcija, i pokušavaju riješiti određena socijalna i gospodarska pitanja, dok se ovaj Memorandum bazira na tzv. monetarističkom pristupu. Po ocjeni zastupnika ovaj dokument je okrenut prema stranim vjerovnicima - bankama i stranim kompanijama koje su plasirale kapital u Hrvatsku, a ne prema građanima Hrvatske i razvoju, ili rješavanju pitanja nezaposlenosti i socijalnih problema. Po svemu sudeći, trebao bi omogućiti stranim kompanijama da uđu u najvitalnije pore našeg gospodarstva, pa i prirodnih resursa, poput šuma, poljoprivrednog zemljišta, i dr., i da izvuku taj kapital iz Hrvatske, a ne da ga ovdje investiraju (to je čak suprotno sporazumima i ugovorima koje su oni potpisali kod privatizacije).

Budući da je potpisivanjem ovog Memoranduma Hrvatska preuzela određene financijske obveze i obvezala se na promjenu zakonodavstva (čak su predviđene i sankcije u slučaju njihova neispunjavanja), ovaj program treba potvrditi Sabor i to dvotrećinskom većinom, zaključio je zastupnik.

Da bi opovrgao njegov navod kako su u najnovijem stand by aranžmanu s MMF-om same negativnosti, **Josip**

Dakić je spomenuo jednu točku iz ranijeg sporazuma u kojoj stoji da je ključ uspjeha fiskalnog programa odlučna politika plaća i smanjenje broja zaposlenih, pogotovo u Ministarstvu obrane (za oko 12 tisuća ljudi u 2003. godini). U drugom dijelu tog dokumenta govori se o zdravstvenim reformama, odnosno o povećanju participacije, ograničavanju potrošnje za ambulante i poliklinike, itd.

Mr.sc. **Mato Arlović** mu je spočitnuo povredu Poslovnika (čl. 209. stavak 2.) jer je ispravljao njegove navode, iako uopće nije uspoređivao ovaj Memorandum s onim koji je potpisala bivša Vlada, nego s programom aktualne Vlade za razdoblje 2003 - 2007.

Replicirajući mu, dr.sc. **Mato Crkvenac** je priznao da je ostvarivanje prihoda od privatizacije uvijek bio problem, a pogotovo će to biti ubuduće. Procjenjuje, naime, da će MMF ovu Vladu "jako stegnuti" u vezi sa svakom cifrom koja je zapisana u ovom aranžmanu, a trenutno nismo ni blizu deficita od 4,5 posto za ovu godinu (nedostaje oko 2,5 mlrd.) Po njegovoj ocjeni Vladina strategija je bila loša, jer se nastojao prikazati što veći deficit u 2003. godini, kako bi nakon njegova neznatnog smanjenja (u decimali) još uvijek bio dovoljno visok da se može savladati 2004. "Na taj ste način ne Račanovoj, nego hrvatskoj Vladi, navalili na leđa terete zbog kojih vas je MMF stegao za vrat i izdiktirao uvjete." Izrazio je uvjerenje da Vlada ima rezervna rješenja, jer će ovaj aranžman već u ovoj godini biti vrlo teško ostvariti.

Mr.sc. **Mato Arlović** je rekao da se u načelu slaže s njim, te izrazio bojazan da ovakva privatizacija kakva je predviđena Memorandumom neće odgovoriti na programske ciljeve koje je prihvatila Vlada dr. Sanadera (trebalo bi oživjeti gospodarstvo i potaknuti njegov rast i razvoj, otvoriti zapošljavanje, itd.) već će imati štetne posljedice za Hrvatsku. U prilog svom stajalištu citirao je dio teksta iz točke 17. tog dokumenta, u kojoj stoji da će se nastaviti s restrukturiranjem brodogradilišta u državnom vlasništvu, da bi se smanjilo njihovo

oslanjanje na proračun i radi pripreme za privatizaciju. Najavljuje se i nastavak restrukturiranja u najvažnijim javnim poduzećima, npr. u Hrvatskim šumama i pomorskom poduzeću Jadroliniji, kako bi se poboljšalo upravljanje imovinom, smanjio broj zaposlenih i ta poduzeća također pripremila za privatizaciju. Umjesto da potaknemo gospodarski rast otvaranjem novih radnih mjesta, mi ćemo izvršiti privatizaciju, na način da mnogi radnici ostanu bez posla, a uništiti ćemo i jedan dio metalne industrije koja prati brodogradnju, negodovao je zastupnik.

Potpisivanjem ovog stand by aranžmana nije se poremetio ustavno-pravni odnos Vlade i Hrvatskog sabora, pogotovo ne u smislu odredbe članka 114. prema kojem je Vlada odgovorna Parlamentu za svoj rad, naglasio je **Emil Tomljanović**. Napomenuo je, također, da prema članku 112. Ustava Vlada, među ostalim, ima obvezu i da brine o gospodarskom razvitku zemlje.

Nitko ne bježi od toga da ju je ovaj Dom, u ožujku 2002, obvezao da o svojim namjerama za sklapanje ovakvog ili sličnog aranžmana izvijesti Sabor, što je ona i učinila u raspravi o rebalansu Državnog proračuna, kaže zastupnik. Konstatirao je, nadalje, da su se uvjeti za potpisivanje ovog dokumenta u konačnici stekli 4. kolovoza ove godine, dakle u vrijeme kad Sabor ne zasjeda. To znači da je trebalo sazvati izvanrednu sjednicu da bi se o njemu provela rasprava prije potpisivanja.

Memorandum treba biti potvrđen u Hrvatskom saboru

Mr.sc. **Mato Arlović** je rekao da uopće ne dvoji da su se uvjeti za potpisivanje ovog Memoranduma stekli 4. kolovoza, no postavlja se pitanje jesu li ministri imali Vladinu punomoć da to učine.

Ovdje nije sporan članak 112. već članak 139. Ustava, koji nalaže da Hrvatski sabor potvrdi međunarodne ugovore kojima se traži donošenje ili izmjena zakona, međunarodne ugovore vojne i političke naravi, te one koji financijski obvezuju Republiku Hrvatsku. Budu-

ći da ovaj Memorandum obvezuje Hrvatsku na izmjenu zakona i donošenje nekih novih, on svakako treba biti potvrđen u Hrvatskom saboru, smatra Arlović. Osim što njime Hrvatska preuzima određene financijske obveze, ustavne ovlasti vezane uz nadzor i kontrolu nad njegovim provođenjem prenose se s Parlamenta na Vladu i MMF, što je u suprotnosti s člankom 80. Ustava. Nema sumnje - kaže - da je time Hrvatski sabor doveden u nepovoljnu poziciju u odnosu na svoj ustavni položaj i odgovornost u odnosu na Vladu RH. To se može popraviti, ali tada treba otvoriti raspravu o potvrđivanju ovog dokumenta u hrvatskom Parlamentu, zaključio je.

Gospodarski trendovi se pogoršavaju, a potpisani sporazum s MMF-om betonira zatečeno stanje.

Nema nikakvog opravdanja da je ovako važan dokument, koji određuje budućnost zemlje i njenih građana u naredne dvije godine, Vlada potpisala bez njihova, ili barem znanja njihovih predstavnika, kaže **Josip Leko**. Doduše, aktualna HDZ-ova Vlada je na početku mandata objavila svoje ciljeve koje podržavaju i građani (smanjenje poreza, gospodarski rast, povećanje zaposlenosti i životnog standarda), ali od većine njih je već odustala. Naime, kad je riječ o tržištu i tržišnoj privredi nisu dovoljne samo dobre želje ili politička volja, već su potrebni programi, mjere i projekti. Kako reče, očekivao je da će Vlada izaći sa strategijom i vizijom ubrzavanja zapošljavanja na dobrim projektima koje je bila pripremila, ali to je izostalo. Umjesto da se kreativni stručnjaci stave u funkciju razvoja društva, zapošljavaju se politički navijači koji ne mogu riješiti probleme. Osim toga, Vlada nije poduzela ni odgovarajuće mjere kojima bi neutralizirala nepovoljnu tečajnu politiku i povećala konkurentnost našeg gospodarstva. Kako misli smanjiti zaduženje u inozemstvu, kad ne

planira ni investiranje, čak ni završetak svih projekata koje je započela još prethodna Vlada - pita zastupnik. Nije moguće povećati konkurentnost domaćih roba i usluga kad su kamate na kredite i financijska sredstva u nas znatno veća nego u EU. Putem basnoslovne dobiti poslovnih banaka, koje smo mi sami sanirali na teret poreznih obveznika i prodali, veliki dio novostvorene vrijednosti domaćeg gospodarstva izlazi izvan zemlje. Jednom riječju, gospodarski trendovi se pogoršavaju, a potpisani sporazum s MMF-om betonira zatečeno stanje, konstatira Leko. Građani se ne mogu s tim pomiriti, već zahtijevaju razvoj i stoga moramo osigurati nove projekte i ulaziti u rizike. U nastavku je konstatirao da MMF-u obećavamo da ćemo privatizirati naše firme, a neće ih imati tko kupiti kad vlada takva restrikcija i imamo toliko nezaposlenih. Kako reče, ova politika podsjeća ga na onu iz razdoblja 1993 - 2000. godine, kad se išlo u privatizaciju i kad su nestajala radna mjesta i čitave firme. U nastavku privatizacije zacijelo će se opet bogatiti imućniji građani, dok će oni koji su bili siromašni postati još siromašniji, na što ne možemo pristati.

Replicirajući mu, **Marin Jurjević (SDP)** je primijetio da je ovaj Memorandum program vladajuće stranke, a ne ono što su govorili u predizbornoj kampanji (to je potvrdio i kolega Hebrang). Njime se predviđa ograničenje broja recepata po liječniku, koje refundira HZZO, povećanje participacije za medicinske usluge i lijekove, smanjenje daljnjih ulaganja u cestogradnju, odgoda smanjenja PDV-a, smanjenje broja roba koje podliježu nultoj stopi PDV-a, itd. Nisu se ostvarila ni ministrova obećanja da će nagibni vlak do ljeta skratiti putovanja u Split na 5 sati (sada vozi prema Rijeci i to ravno). Najavljuje se i privatizacija "Jadrolinije" te otpuštanje velikog broja radnika, a više neće biti ni subvencija. Doduše, cijena karata se smanjuje, ali na taj će se način faktički sniziti cijena te tvrtke na tržištu, tako da će se moći jeftinije prodati. Kad se govori o mirovinama spominje se i pitanje duga umiro-

vljenicima, ali pod navodnicima, kao da se ne priznaje da taj dug postoji. A kruna svega je najava ubrzanja privatizacijskog procesa i to po principu koji je vladao do 2000. godine.

Nakon opaske predsjedatelja da se zastupnici SDP-a dogovore unutar Kluba, kako ne bi bilo toliko replika na izlaganje njihova kolege, za riječ se ponovno javio **Josip Leko**.

Memorandum ogoljuje svu nemoć, neinventivnost i nesposobnost aktualne vlasti, a i nedostatak bilo kakve razvojne vizije ove zemlje.

Konstatirao je da je kolega Jurjević iznio ono što boli žitelje Dalmacije, dok je on govorio općenito o građanima Hrvatske. Naime, spomenuo je privatizaciju Croatia osiguranja, Croatia banke, Hrvatske poštanske banke, HT-a, itd., te konstatirao da hrvatski građani nemaju novca da kupe te dionice. To znači da će oni koji su kupovali u prošloj privatizaciji postati još bogatiji. Kako reče, protivi se toj politici, bez obzira na to o kojem se kraju radilo.

Građanima se loše piše

Ovaj Memorandum najavljuje hrvatskim građanima i poduzetnicima da im se loše piše, primijetio je dr.sc. **Crkvenac**. Naime, gospodin Leko je govorio o ozbiljnim financijskim problemima preko kojih se ne smije prijeći. Kako reče, slaže se s njim da u takvim okolnostima neće imati tko kupovati hrvatsku imovinu. Naime, čekaju nas dodatne restrikcije i u socijalu i u investicijama, a to vodi osiromašenju građana i totalnom sputavanju poduzetnika. Ilustracije radi, spomenuo je da se ove godine iz budžeta ulaže u razvoj 4,4 mlrd. (zajedno s infrastrukturom 6,4 mlrd.), dok su prošlogodišnja izdvajanja za tu namjenu bila trostruko veća, s tim da je podrška izvozu povećana s 576 mln. na 2,5 mlrd.

Po mišljenju dr.sc. **Antuna Vujića (SDP)** ovo je proglas o totalnoj pasivnosti hrvatske Vlade spram bilo kakve inicijative koju je dužna prema ovim građanima i prema Saboru. Paradoksalno je, kaže, da se stalno govori o suverenitetu, pogotovo iz klupa naših uvaženih kolega, a da ne možemo odgovoriti u čemu se taj suverenitet sastoji. Postavlja se pitanje, naime, ima li on aspekte gospodarskog suvereniteta, ako smo rasprodali tvornice. Može li se govoriti o monetarnom suverenitetu, ako smo rasprodali banke, i ako ne možemo uspostaviti vlastitu financijsku i poreznu politiku, nego moramo postupiti onako kako nam diktiraju? Nažalost, u cijelom stand by aranžmanu i ovom Memorandumu nema ni jednog aspekta koji bi upućivao na mobilizacijsku osnovu na kojoj ćemo dalje organizirati i voditi ovo društvo, zaključio je Vujić.

Vlado Jelkovic je primijetio da kolege iz SDP-a, umjesto da odgovaraju na replike, koriste vrijeme za raspravu.

Nato je **Dragica Zgrebec (SDP)** sugerirala potpredsjedniku Sabora da se pokrene inicijativa za promjenu Poslovnika, tako da zastupnici ubuduće ne bi mogli replicirati članovima svoga kluba. U nastavku je nastojala uvjeriti kolegu Leku da će ove i naredne godine biti dosta zainteresiranih za kupovinu državne imovine. Po njenim riječima 2000. godine nije bilo interesenata jer je 47 posto od ukupno 943 društva u državnom portfelju bilo nesolventno. Ukupne obveze svih društava iznosile su 49 mlrd. kuna ili 54 posto ukupnog temeljnog kapitala. U tim poduzećima radilo je 244 tisuće radnika, od čega gotovo 90 tisuća u nesolventnima. U međuvremenu je, međutim, došlo do izrade programa privatizacije, i kroz restrukturiranje i konsolidaciju u ta su poduzeća uložena značajna sredstva. Primjerice, u brodogradnju nešto više od 10 mlrd. kuna, a u poljoprivredu više od 12 mlrd. kuna. O tome da danas zaista ima reflektanata za kupnju tih poduzeća najbolje govori Questus fond (vodi ga bivši ministar financija), koji se vrlo aktivno uključuje i u privatizaciju i u koncesije u Hrvatskoj.

Restriktivan i nerazvojan dokument

Gordana Sobol (SDP) također stoji na stanovištu da je stand by aranžman s MMF-om namjerno potpisan u tajnosti. Činjenica da je Memorandum objavljen na internet stranicama nije nikakvo opravdanje, budući da se tek manji dio građana koristi internetom, kaže zastupnica (krug korisnika bi se zacijelo proširio da je uvažen prijedlog Kluba zastupnika SDP-a, da kupnja informatičke opreme uđe u porezne olakšice). Po njenom mišljenju Sporazum s MMF-om je postignut na obostrano zadovoljstvo. Naime, potpisivanjem tog dokumenta MMF je dao signal stranim financijerima da je hrvatsko gospodarstvo stabilno, te da ne postoje rizici u pogledu otplate dospjelih anuiteta inozemnim zajmodavcima. S druge strane, Vlada je više nego zadovoljna, jer je kroz ovaj aranžman MMF podržao većinu mjera koje je dosad donijela, ili koje tek namjerava donijeti. Sporazum je u svojoj osnovi restriktivan, jer traži od Vlade zamrzavanje plaća u javnom sektoru i vodi ka neispunjavanju sporazuma s umirovljenicima. Naime, sudeći prema predloženom došlo bi do daljnjeg pada realnog udjela mirovina u plaćama, umjesto da u skladu s obećanjima raste, a pitanje vraćanja duga umirovljenicima rješavalo bi se samo uz prethodnu suglasnost MMF-a i Svjetske banke. Prema ovom sporazumu izgleda da će se porezna opterećenja dodatno povećati, umjesto da se smanje, kao što su to obećavali HDZ i aktualni premijer. Jednom riječju, ovo je jedan nerazvojni i neinvesticijski aranžman koji će se zasigurno negativno odraziti na gospodarstvo Hrvatske.

Prema Sporazumu Vlada mora provesti brzu privatizaciju najvećih poduzeća u vlasništvu države u vrlo kratkom roku, napominje zastupnica. Stoga se s pravom postavlja pitanje kako će se to odraziti na obećanje umirovljenicima i na stvaranje tzv. umirovljeničkog fonda u kojem bi se trebale naći neke "kvalitetne dionice". Predviđa se, nadalje, ukiđanje žiro- računa Hrvatskog fonda za

privatizaciju, što otvara mogućnost malverzacija.

Kako reče, čudi je što Vlada ovim aranžmanom nije pokušala potaknuti ulogu izvoza u ekonomskoj politici narednog razdoblja, koji bi trebao biti glavni oslonac dugoročnog održivog razvoja. To je isticao i HDZ u predizborno vrijeme, ali u ovom dokumentu izvoz je posve zapostavljen, kao i jedna od naših najperspektivnijih izvoznih grana - turizam. Iz ovog Sporazuma se ne mogu vidjeti ni mjere (55) koje je predložilo Vijeće za konkurentnost, radi povećanja konkurentnosti našeg gospodarstva na inozemnom tržištu. Sigurno je jedno - zbog onoga što je prihvaćeno ovim dokumentom u budućnosti će najviše trpjeti najširi sloj stanovništva s prosječnim ili ispodprosječnim standardom. Nema sumnje da svaka politika koja je trenutno na vlasti snosi i najveću odgovornost za svođenje socijalnih davanja u realne financijske okvire, ali isto tako zaslužuje i društvenu i stručnu osudu za davanje nerealnih obećanja.

Nedostatak razvojne vizije

Ovu raspravu ne bismo trebali voditi kao polemiku, pogotovo ne radi toga da pokažemo tko je u pravu, nego prvenstveno zbog toga što nam je valjda svima stalo do interesa i boljitka građana ove zemlje, primijetio je **Davorko Vidović (SDP)**. Nažalost, ovaj Memorandum ogoljuje svu nemoć, neinventivnost i nesposobnost aktualne vlasti, a i nedostatak bilo kakve razvojne vizije ove zemlje. Cijelo vrijeme slušali smo kako ministar Šuker govori o tome što je pisalo u nekim prošlim memorandumima, no to nije odgovor na ključno pitanje - kakva će biti gospodarska i socijalna budućnost ove zemlje u naredne dvije godine.

U nastavku je one koji pristaju na ovakav restriktivan i kompromiserski tekst podsjetio na to da je tobožnji dug, novac za koji se tvrdi da je u prošlom mandatu proćerdan, iskorišten za razvoj, odnosno za dobrobit Hrvatske i njenih građana. Činjenica je, kaže, da je u proteklom četverogodišnjem razdoblju gospodarski

rast od minus 0,9 povećan na 5 posto, broj nezaposlenih smanjen je sa 475 (tu su uračunati i radnici koji 6 i više mjeseci nisu dobivali plaću) na 300 tisuća. Plaće su u tom razdoblju povećane za 31 posto, a mirovine za 47 posto. Devizne rezerve su povećane za 100 posto, a iznos odobrenih stambenih kredita se udvostručio. U te četiri godine potrošnja hrvatskih kućanstava je doista povećana za 24 posto, ali se zato štednja građana u bankama više nego udvostručila (2,5 puta), a ugovorena štednja u stambenim štedionicama povećana je 29 puta u odnosu na 1999. Osim toga, svake godine je prodano za 30 posto više vozila nego 1999., a da se i ne govori o izgrađenim autocestama. Ako vi ostvarite barem dio od ove sirotinjske vizije bit će dobro, ali ne možemo prihvatiti da zaustavljate razvoj željeznice, rast standarda hrvatskih građana, itd.

Vlada namjerava nagraditi svoje građane za povjerenje iskazano HDZ-u na izborima ukidanjem izvjesnog broja poreznih olakšica, među ostalim i na pružene medicinske usluge koje su sami platili.

Po riječima zastupnika ovaj Memorandum zlokobno zvuči za ljude čija se budućnost kreira, jer s ovakvom restriktivnom filozofijom, koja se ogleda i u lingvistici ovog dokumenta (prevladavaju izrazi poput: smanjenje, snižavanje, ograničavanje, obuzdavanje, itd.) nema budućnosti, a već sada smo na dnu ljestvice europskih zemalja po konkurentnosti. Mi nismo ni Danska, ni Nizozemska da si možemo dozvoliti činovničku vladu, kaže Vidović. Mi trebamo hrabru Vladu s vizijom, koja će znati poduzimati i skokovite razvojne projekte i ozbiljne reforme, želimo li ostvariti boljitak za naše građane.

Nenad Stazić je primijetio da stambeni krediti koje koriste građani također ulaze u ukupni vanjski dug. Kako reče,

ministar Šuker i cijela ova Vlada optužuju bivšu Vladu da je omogućila građanima da podižu kredite i da na taj način rješavaju svoja stambena pitanja.

Nakon napomene predsjednika Šeksa da replika nije polemika i da neće dopustiti da zastupnici na taj način krše Poslovnik, za riječ se javio **Ivan Jarnjak**. U ime Kluba zastupnika HDZ-a zatražio je kraću stanku, radi zauzimanja stajališta o raspravi.

U nastavku sjednice, nakon stanke, prenio je zastupnicima ocjenu njihova Kluba, da je dosadašnja rasprava bila vrlo raznolika i sadržajna, te da je rečeno sve što je bitno o ovoj problematici. Stoga, radi racionalnosti rada Parlamenta, apeliraju na sudionike u raspravi da nastoje sažeti svoja izlaganja te da se ne ponavljaju, jer takva rasprava neće donijeti ništa kvalitetno novo. **Franjo Piplović** je izjavio da to mišljenje dijeli i Klub zastupnika DC-a i HSLS-a, te sugerirao da se rasprava privede kraju. "Pustimo Vladu neka vlada i postavljajmo joj konstruktivna pitanja kad za to dođe vrijeme". Napomenuo je da joj njihov Klub zamjera jedino to što nije ranije izašla s ovim materijalom, jer zaista nije imala što tajiti.

Marginalizira se turizam

Zanimljivo je - kaže **Zdenko Antešić (SDP)** da se ovim Memorandumom potpuno marginalizira hrvatski turizam, iako se spominje važnost izvoza za ukupni razvoj države. Budući da je riječ o jednoj od glavnih gospodarskih djelatnosti, turizam bi trebao dobiti odgovarajuću podršku države, odnosno ekonomske politike. To znači da se Vlada mora postaviti prema toj djelatnosti kao strateškoj grani, te je pomagati nizom usklađenih aktivnosti. Nažalost, to u praksi nije slučaj, već nam se turizam još uvijek dešava kao stihijska pojava, prvenstveno zahvaljujući tradiciji, prirodnim ljepotama i maru vrijednih turističkih djelatnika.

Već sama činjenica da je Vlada ukinula Ministarstvo turizma, odnosno pripojila ga mamut Ministarstvu mora, turizma, prometa i veza, rječito govori

o njenom odnosu prema toj djelatnosti, kaže zastupnica. Nadalje, Hrvatska ima najvišu stopu PDV-a za turizam od svih konkurentskih zemalja u okruženju. Odredba Zakona o sigurnosti prometa na cestama o 0,0 promila alkohola u krvi vozača u suprotnosti je s civilizacijskim stečevinama našeg društva i izravno ugrožava potrošnju u turizmu, a početak njene primjene u sredini turističke sezone je izvan pameti. U prilog toj djelatnosti ne ide ni raniji početak ove školske godine, što je primoralo roditelje sa školskom djecom da se vrate s godišnjeg odmora prije 1. rujna. Nadalje, smanjivanje poticaja i nemušta politika razvoja poljoprivredne proizvodnje dovela je do toga da se u hrvatskim hotelima serviraju meso, voće i povrće iz uvoza, dok naši poljoprivrednici ne mogu prodati svoje proizvode. Uskoro ćemo tamo jesti i uvoznju ribu, jer će zbog nedostatka vizije razvoja ribarstva i odustajanja od ribolovno-ekološke zone, moćne međunarodne ribarske flote uništiti naš riblji fond, kaže Antešić. Zamjera Vladi i da nije našla načina da se nosi s crnim tržištem koje, kako na moru tako i na kopnu, stvara nelojalnu konkurenciju našem turizmu i generira veliki odljev novca izvan bilo kakve društvene kontrole.

Standard građana određuje MMF

Uvodni dio ovog dokumenta je pozitivno intoniran, ali taj se dojam gubi već u drugom poglavlju, konstatirala je **Jelena Pavičić-Vukičević (SDP)**. Naime, hrvatskoj Vladi je trebalo osam mjeseci da zaključi kako je javni sektor velik i nedjelotvoran, što hrvatski građani već odavno znaju. Osvrnuvši se na točku 12. Memoranduma primijetila je da se javna potrošnja u zdravstvu može smanjiti samo ako bude manje bolesnika. Kako na to ne možemo utjecati, građani već početkom studenoga mogu očekivati povećanje participacije za medicinske usluge i lijekove, kao i naknade za dopunsko zdravstveno osiguranje, itd. Osim toga, Vlada namjerava nagraditi svoje građane za povjerenje

iskazano HDZ-u na izborima ukidanjem izvjesnog broja poreznih olakšica, među ostalim i na pružene medicinske usluge koje su sami platili. Što će umirovljenicima 4 posto veće mirovine, ako će sav taj dodatak, pa i puno više od toga, dati natrag državi zbog skupljih lijekova.

Umjesto pregovora o tome kako da se građanima osiguraju kvalitetniji uvjeti života, Vlada je prepustila MMF-u da određuje njihov standard u ovoj i iduće dvije godine, negoduje zastupnica. Upravo iz tog razloga - kaže - Klub zastupnika SDP-a sugerira Hrvatskom saboru da ne prihvati ovaj stand by aranžman s MMF-om. Mišljenja su, naime, da su građani tri puta prevareni. Prvi puta 2002. godine kad je HDZ, tada u oporbi, tražio da se prije potpisivanja stand by aranžmana o tome provede rasprava u Hrvatskom saboru, drugi put onda kad je taj isti HDZ, bez saborske rasprave (u vrijeme zasjedanja Parlamenta u srpnju) potpisao taj isti dokument, i treći put kad je javnost upoznata s njegovim sadržajem, koji je posve suprotan socijalnim i gospodarskim komponentama HDZ-ovog predizbornog programa.

Definitivno nas očekuje gospodarska kriza koja će se slamati na leđima siromašnih a ministar Šuker, osim prizivanja prošlosti, nije ponudio nikakva rješenja.

Jagoda Martić (SDP) je podsjetila na to kako su zastupnici HDZ-a, dok su bili u oporbi, kritizirali MMF i stand by aranžman koji je s njim potpisala bivša koalicijska Vlada. Na račun MMF-a tada su se čuli brojni epiteti - manekeni MMF-a, globalni policajci, tutori odzgora, itd. Rečeno je, među ostalim, i to da takve aranžmane potpisuju oni koji ne mogu vraćati svoje kredite pa traže reprogramme. Znači li to da svjetska financijska i politička javnost ne vjeruje današnjoj hrvatskoj Vladi i zbog toga joj uvjetuje stand by aranžman - pita zastupnica. Kako reče, ne može im se zamjeriti jer je teško vjerovati nekome tko s

pozicije opozicije govori jedno, a kad dođe na vlast promijeni retoriku i vrlo lako odustaje od olako datih obećanja.

Osvrnuvši se na tekst Memoranduma upozorila je na to da u točki 11. stoji kako nema realnog povećanja mase plaća. Budući da se nekima ipak povećavaju isplate, konkretno sektoru obrane, to automatski znači da se drugima moraju smanjiti plaće ili se mora smanjiti broj zaposlenih. S druge strane, pojedina ministarstva, poput Ministarstva obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, najavljuju znatno povećanje broja zaposlenih. U točki 13. tog dokumenta piše da će se obuzdati rast mase plaća opće države, tako da ne premašuje stopu inflacije, iako je samo prije dvije godine sadašnji ministar financija zamjerao MMF-u da nam određuje kakve će nam biti plaće i upozoravao na to da sa smanjenim plaćama nećemo moći dobiti kvalitetne stručnjake u državnu upravu.

Zastupnica je, među ostalim, podsjetila na to da je u lipnju 2002. potrošačka košarica u Hrvatskoj težila 5.069 kuna, a u lipnju ove godine 5.332 kune. Sindikalne procjene govore da će u zimskom razdoblju, prvenstveno zbog visokih troškova grijanja, sindikalna košarica prvi put probiti granicu od 6.000 kuna. To bi značilo da će u samo 4 mjeseca poskupjeti s 900 na 1.100 dolara, što je povećanje od 200 dolara. Nije jasno kako bi se u uvjetima prijetee inflacije i zamrznute mase plaća mogao povećati životni standard građana, što je jedno od obećanja u čuvenoj jamstvenoj kartici HDZ-a, a i u Programu Vlade - kaže zastupnica. Nažalost, ovaj Memorandum govori posve drugačije - umjesto smanjenja poreza očekuje se povećanje porezne presije, usporavanje gospodarskog rasta, manja ulaganja u znanost, tehnologiju i obrazovanje, nema trajnijeg rješenja problema zapošljavanja, itd. Ništa nije učinjeno na poticanju izvoza, nema izgleda za veća strana ulaganja i brzo će se usporiti investicije države. Sve to je zapravo nova jamstvena kartica ove Vlade koja građanima Hrvatske ne jamči ružičastu budućnost.

Očekuje nas gospodarska kriza

Na lažnim obećanjima se možda mogu dobiti izbori, ali kad - tad dođe trenutak istine, primijetio je **Anton Peruško (SDP)**. Iz ovog Memoranduma je vidljivo da nas definitivno očekuje gospodarska kriza koja će se slamati na leđima siromašnih, a ministar Šuker, osim prizivanja prošlosti, u svom uvodnom izlaganju nije ponudio nikakva rješenja. Zadatak Vlade nije traženje alibija, već načina za izlazak iz ovakve situacije u kojoj se, prema ministrovj tvrdnji, našla zbog grijeha bivše Vlade, napominje zastupnik.

Nije istina da se neće ulagati u autoceste, ili da Vlada namjera-va ukinuti porezne olakšice.

U nastavku se posebno osvrnuo na predviđeno smanjenje potpora u poljoprivredi i ribarstvu, unatoč obećanjima ministra Čobankovića da će se poticati uzgoj stoke za klanje, sadnja maslinika, vinograda i drugih kultura, te proizvodnja hrane iz plave njive. S obzirom na to da se smanjuju i potpore za brodogradnju zabrinjava ga i sudbina 5 velikih i više manjih brodogradilišta u Hrvatskoj. Napominje da je u najvećim brodogradilištima, čiji je većinski vlasnik država, zaposleno 12 tisuća radnika i oko 5 tisuća kooperanata, a u proizvođačima raznorazne brodske opreme još oko 26 tisuća radnika. Po riječima zastupnika hrvatska brodogradnja je na 5. do 6. mjestu u svijetu po proizvodnji i afirmirala se na svjetskom tržištu o čemu najbolje svjedoči činjenica da su u posljednjih 25 godina 22 broda izgrađena u našim brodogradilištima proglašena brodom godine. Koalicijska Vlada se zaključkom iz 2002. godine obvezala subvencionirati gradnju brodova u našim brodogradilištima u iznosu od najmanje 10 posto na realiziranu prodajnu cijenu. Međutim, aktualna HDZ-ova Vlada to ruši i dovodi tu industrijsku granu, značajnu za cijelu zemlju, u nepovoljan položaj. Naime, u točki 2. Memoranduma se

govori o smanjenju subvencija, iako bi naredne godine trebalo biti isporučeno više brodova nego ove godine.

Ne smijemo zaboraviti da je brod zajednički pothvat brodograđevne i prateće industrije, podsjeća zastupnik (udio domaće supstance iznosi oko 65 posto). Zbog velikog broja uposlenih brodograđnja ima i značajnu socijalnu komponentu. Primjerice, brodograđevna industrija "Uljanik" iz Istre svojevremeno je zapošljavala i do 10 tisuća radnika a danas tamo radi više od 2 tisuće zaposlenika. Oni koji su, nažalost, otpušteni, lako su našli zaposlenje u Italiji i Njemačkoj, što govori o njihovoj kvaliteti. "Uljanik", inače, spada među ona hrvatska brodograđilišta koja ostvaruju pozitivan rezultat i samo ono ima veću vrijednost od temeljnog kapitala. Ukoliko idemo na restrikcije u subvenciji brodograđnje uništiti ćemo i ono kvalitetno što imamo, upozorava zastupnik.

Emil Tomljanović mu je progovorio da svojim netočnim navodima nepotrebno stvara katastrofičnu atmosferu (nije istina da će ovaj sporazum rezultirati "gospodarskom katastrofom").

Vlado Jelkovic je opovrgnuo tvrdnju zastupnika Peruška da su HDZ i Vlada prevarili građane (to će se moći ocijeniti nakon nekog vremena) te da ministar Šuker nije ponudio nikakvo rješenje. Kako reče, rješenje je ponuđeno i u Sporazumu s MMF-om, odnosno u programu o ekonomskoj i financijskoj politici, ali i u programu Vlade RH (konačnu ocjenu dat će birači na sljedećim izborima).

U dosadašnjoj raspravi ispostavilo se da nam ove mjere nisu nametnute nego da je to naša politika, konstatirao je mr.sc. **Marin Jurjević** (nismo valjda mi nametnuli MMF-u ovakve restrikcije). Iz predloženog se stječe dojam da je ovaj Memorandum poput biča kojim će se "mlatiti po leđima najugroženijih slojeva društva". Naime, umjesto smanjenja stope PDV-a, Vlada namjerava smanjiti broj roba koje podliježu nultoj stopi tog poreza. Osim toga, dodatno ograničenje potrošnje u zdravstvu pogodit će također najsiriromašnije slojeve stanovništva.

Pitanje je, kaže, što će se desiti s brodograđnjom kad više ne bude subvencija. Neizvjesna je i sudbina Jadrolinije kojoj, zajedno s Hrvatskim šumama, obećavamo da ćemo otpustiti veliki dio radnika a potom ih prodati, iako je riječ o firmama od nesumnjivog državnog interesa, negodovao je zastupnik. Znači li ovaj Memorandum i to da se prometovanje nagibnog vlaka između Splita i Zagreba odgađa na neodređeno vrijeme - upitao je.

Gospodine ministre, ako kanite vratiti dug umirovljenicima i ispuniti vaše obećanje da će do kraja godine prosječna mirovina u Hrvatskoj iznositi 50 posto prosječne plaće, zašto je taj izričaj u Memorandumu stavljen u navodnike (možda sumnjate da taj dug ne postoji, kao što se dugo govorilo iz vaših krugova).

Iako smo se mi naslušali optužbi da smo rasprodali porodično srebro, jer nemilice privatiziramo (istina je posve drugačija) i vi namjeravate ponovno ubrzati privatizacijski proces. Nije čudo da kod mnogih to izaziva blagu strepnju, jer nismo sigurni na koji način će se ta privatizacija odvijati (nedaj Bože da se odvija na onakav način kao do 2000. godine)

Mr.sc. **Ivan Bagarić (HDZ)** je konstatirao da se u raspravi povećanje participacije za lijekove i smanjenje broja recepata neopravdano dovode u vezu sa stand by aranžmanom i MMF-om.

Ne stoji tvrdnja zastupnika SDP-a, da potpisivanjem Memoranduma ova Vlada ide na štetu zdravstvu, konstatirala je **Ruža Lelić (HDZ)**. Uostalom, u Memorandumu koji je potpisala bivša Vlada jasno piše da je povećanje subvencija za željeznicu i brodograđilište kompenzirano nižim transferima za mirovine i zdravstvo. Naime, te je mjere ministar Hebrang najavio u sklopu reforme zdravstvenog sektora i prije potpisivanja ovog Sporazuma, radi racionalizacije potrošnje. Svrha je participacije ne samo prikupljanje novaca, nego i da odvraća građane od prekomjernog korištenja zdravstvene zaštite i trošenja novaca koji se mogu upotrijebiti i tamo gdje su potrebni.

Riječ predlagatelja

Očigledno je da pojedini sudionici u raspravi iz ovog dokumenta žele iščitati nešto što u njemu ne piše, da bi mogli kritizirati HDZ-ovu Vladu, konstatirao je **Ivan Šuker**. Tvrdi se, primjerice, da se neće ulagati u autoceste, ili da Vlada ukida nultu stopu PDV-a na kruh i mlijeko, odnosno da namjerava ukinuti porezne olakšice, a to nije istina. Naime, u fiskalnim projekcijama proračuna 2005 - 2007. godine koje su svima dostupne, jasno piše da je planirani deficit Hrvatskih autocesta u 2005. 3,2 milijarde, a ove godine 3,4 mlrd. (planirani deficit 2003. je također bio 3,4 mlrd. ali je kasnije smanjen za 700 mln). Ako su financijski pokazatelji potpuno identični, ne shvaćam koji su to vaši vebelni uspjesi ili naši vebelni neuspjesi, kaže Šuker. Interesantno je, kaže, da se lani s 4 milijarde manjim proračunom od ovogodišnjeg sve moglo napraviti, dok proračun za 2004. ne jamči ni socijalna davanja, ni mirovine, ni razvoj. Ne možete reći da koncept gospodarskog rasta baziran na nekontroliranom zaduženju nije nešto oko čega bi se trebalo zabrinuti. Da ste vi prošle godine uredno proknjižili onih milijardu i 600 milijuna kuna iznad crte, ne bismo ih mi morali knjižiti ove godine. Zato jer ste te novce poreznih obveznika potrošili unaprijed, nedostaje i sredstava za nagibni vlak. Vladu se optužuje da stopira razvoj jedinica lokalne samouprave, kao da je 2003. bilo u redu kad im je Zakonom o proračunu bilo potpuno zabranjeno zaduživanje, da to ne bi utjecalo na deficit. Kako reče, kao gradonačelnik gradića koji je izuzetno solventan, čekao je 10 mjeseci na dozvolu za zaduženje.

A što se tiče poreznih olakšica, nije sporno da su određene olakšice imale socijalni predznak, tvrdi ministar. Međutim, ne može se osporiti ni činjenica da oni koji bi tek trebali kupiti stanove jednostavno ne mogu iskoristiti te pogodnosti jer, nažalost, nemaju dovoljno velika primanja. To su pokazali rezultati obrade 25 posto poreznih prijava iz kojih je vidljivo da je više od 80 posto

olakšica kod poreza na dohodak iskorištila vrlo mala skupina građana.

U nastavku je primijetio da su se u raspravi koristili izrazi koji su u prošlom sazivu Sabora bili nezamislivi ("mi kao vladajuća koalicija nećemo se nikada spustiti na takav nivo"), a čule su se i tvrdnje da se u AVISU EU spominje stečevina nulte stope prije 1991. godine, što nije točno. U tom dokumentu se govori jedino o nultoj stopi PDV-a, što smo mi samo prenijeli u Memorandum, s tim da nam nije ni nakraj pameti da u ovom trenutku ukinemo nultu stopu na kruh i mlijeko, naglašava Šuker.

Kolega Crkvenac je u pravu - svaki memorandum je potpisan u određenom političkom okruženju i određenim uvjetima ekonomskog razvoja. Zašto vi niste lani u srpnju raspravili u Saboru dodatni Memorandum koji ste potpisali, iako je bio vrlo bitan (prvi ste predložili Parlamentu jer u njemu nije bilo ništa sporno) upitao je zastupnike oporbe. Na kraju je ponovio da je osnovni problem ove Vlade bio taj što raniji stand by aranžman nije bio zaključen i to zato što je MMF ocijenio da prošla Vlada nije ispunila kriterije iz tog dokumenta.

U ispravku netočnog navoda **Nenad Stazić (SDP)** naglašava da se navodi da se iščitava nešto što ovdje ne piše, da izmišljamo i da vam podmećemo kako namjeravate ukinuti nulte stope na kruh i mlijeko. A u točki 14. piše kako planirate smanjiti broj roba koje podliježu nultoj stopi – kruh, mlijeko, knjige, ortopedska pomagala i medicinski implantati. Pa ako ne mislite na kruh i mlijeko recite na koju robu mislite, rekao je. **Josip Leko** je rekao da bi "nas ministar trebao optužiti da mi tražimo nečega čega nema" kao što je program Vlade koji bi omogućio zapošljavanje. **Miroslav Korenika (SDP)** drži da nije točno da u prošlom sazivu nije bilo neprimjerenih izraza opozicije prema vlasti jer treba se samo sjetiti rasprave o braniteljima, ribolovnom području kada su zastupnici iz pozicije i članovi Vlade proglašavani izdajnicima nacionalnih interesa. **Slavko Linić (SDP)** ispravljajući navod rekao je da je zadnji potpisani Stand-by aranžman realiziran i završen a da je ostala neizvršena samo jedna točka.

Vlada izgubila orijentaciju?

Mato Gavran (SDP) naglašava da je strpljivo čekao na svoj red za raspravu ali ne da bi napadao našu Vladu, ne zbog senzacionalizma, već zbog zabrinutosti za ono što se može iščitati iz Memoranduma. Vlada je jamčila smanjenje poreza, gospodarski rast, rast zaposlenosti, rast standarda odnosno pokretanje Hrvatske a nepunih sedam mjeseci kasnije evidentno je da se je MMF-u obvezala suprotno. Umjesto pokretanja Hrvatske ona se obvezala zaustaviti Hrvatsku, rekao je.

Vlada je jamčila smanjenje poreza, gospodarski rast, rast zaposlenosti, rast standarda odnosno pokretanje Hrvatske a nepunih sedam mjeseci kasnije evidentno je da se je MMF-u obvezala suprotno.

Umjesto dosegnutih visokih razvojnih stopa Vlada nudi niže, nema realnog povećanja masa plaća što znači da nema povećanja životnog standarda, potrošnja za izgradnju autocesta vratit će se na razumniju razinu što u "prijevodu" znači, naveo je, među ostalim, zaustavljanje izgradnje autocesta što se u suradnji s Bechtelom postiglo na prilično bezbolan način. S tim u vezi zastupnik je pitao što će ostati neizgrađeno nadajući se da nije upitan završetak autoceste do Dubrovnika, od Županje do Lipovca, koridor 5C i druge značajne prometnice u Slavoniji.

Opet se rješenje traži, kaže zastupnik, u policiji, financijskoj, u stezi. Sve što je on nabrojao, veli, napisala je sama Vlada, a ne kritičari i to upućuje na zaključak da je Vlada izgubila orijentaciju pa je Hrvatsku umjesto naprijed pokrenula unazad.

Josip Đakić (HDZ) ispravio je navod zastupnika Gavrana da se potpisom Stand by aranžmana Vlada obvezala zaustaviti Hrvatsku. Točno je da nam

lekciju dijelite vi koji ste prevarili hrvatske građane parolom radom i poštenjem, a ustvari ste pošteno zadužili Hrvatsku i napunili džepove svojih prijatelja i vlastitih firmi, omalovažili hrvatske branitelje, ostavili "atomsku bombu" koju treba demontirati. Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskoga sabora **Luka Bebić** izrekao je predgovorniku opomenu jer uporno ispravlja tuđa mišljenja.

Mr.sc. **Neven Mimica (SDP)** kaže da vijest da je u postojećim uvjetima Vlada u suradnji s MMF-om sastavila ovaj Memorandum nije dobra zbog sadržaja ali i zbog načina na koji su s njim zastupnici upoznati. Sve ovo vrijeme bilo je posebno zabrinjavajuće da Vlada nema gospodarske politike sve dok neobičnim putovima svjetlo dana nije ugledao ovaj Memorandum. No uvijek je pitanje čega će u dogovoru s MMF-om biti više – nacionalnoga interesa u gospodarskoj politici ili poznatih recepata MMF-a. Ali to pitanje i nije najvažnije jer je za Vladu još gore ako je to izvorno Vladin rad jer je sadržaj gospodarske politike u njemu potencijalno poguban za razvitak hrvatskoga gospodarstva.

Ponovio je iznesene primjedbe u raspravi te zaključio da iz svega proizlazi da se ovdje radi o štetnom ugovoru, štetnoj politici zbog koje hrvatski građani za vrijeme mandata ove Vlade sasvim sigurno ne trebaju niti mogu očekivati bolje dane i bolji životni standard. Vlada se uz zdušno nagovaranje i odobravanje MMF-a upustila u prioritarno smanjivanje deficita proračuna opće države i uspostavu reda i transparentnosti u javne financije što nikako ne može biti najučinkovitija politika u trenutku kad u relativno kratkom razdoblju moramo pripremiti gospodarstvo i društvo u cjelini za što bolje uklapanje u uvjete članstva u EU. Tu je temeljno pitanje povećanje konkurentnosti hrvatskoga gospodarstva a to nećemo postići u uvjetima fiskalnih i drugih restrikcija. Većina država koje su nedavno ušle u članstvo EU nisu kao prioritet zacrtale smanjivanje proračunskog deficita, suprotno, priklonili su se politici većeg ali održivog deficita ulažući javna sredstva u razvojne projekte koji jamče mogućnost vraćanja uloženi-

sredstava a pritom su se odlučno suprotstavljale pokušajima restriktivnoga pristupa kakav su i kod njih zagovarala i EU i MMF.

Bivša je Vlada vrlo dobro znala da graditi ceste i prometnu infrastrukturu znači graditi državu i tako se ponašala. Misli li ova Vlada da je stvaranje hrvatske države definitivno završeno i da se ništa više ne treba raditi da bude bolja, razvijenija, stabilnija, pitao je zastupnik. Smatra da ovakav dogovor s MMF-om izravno otežava, usporava pa i ugrožava približavanje i prilagodbu Hrvatske europskim gospodarskim standardima. Velik je i problem način na koji je Vlada pregovarala i sklopila aranžman s MMF-om jer je o svojim namjerama prema zaključku Sabora morala izvijestiti i Hrvatski sabor i nije ga smjela potpisati bez rasprave u Saboru. Samo po sebi nameće se pitanje, rekao je, povjerenja u Vladu koja nema povjerenja u Parlament a i jesu li saborski zastupnici spremni prijeći preko omalovažavanja svoje ustavne nadležnosti i pozicije.

Ministar financija **Ivan Šuker** ocijenio je čudnim da je deficit od 4,5 posto u 2003. godini bio zadovoljavajući a deficit od 4,5 posto u 2004. godini ograničavajući. Već Proračun za 2004. godinu nešto je manji od prethodnog za četiri milijarde i to je, kaže ministar, nevjerojatna računica. A što se tiče predzadnjeg Stand by aranžmana Misija nije nikada napisala i podnijela treće zaključno izvješće jer performance kriteriji nisu izvršeni i HBOR nikad nije konstatirao da je Stand by aranžman završen. Ali impresionira, dodao je, evolucija gospodina Mimice od HDZ-ove preko SDP-ove pa neke treće vlasti.

Početak s teškim opterećenjem

Čini se, kaže **Gordan Jandroković (HDZ)**, da je svima jasno na čijoj su strani argumenti i istina. Nevjerojatno je kojom energijom zastupnici SDP-a nastoje izbjeći argumente koji ne idu u prilog njihovoj Vladi. U Memorandumu je definirano da Vlada započinje svoj mandat s teškim opterećenjem iz

prošlosti, nedjelotvornim javnim sektorom, visokim fiskalnim deficitom i inozemnim dugom. To je nasljeđe bivše Vlade i tu nema ničeg spornog, rekao je, među ostalim, napominjući da se u Memorandumu navodi da je pristupanje rješavanju uzroka i ublažavanje ovog opterećenja ključno za zdravlje gospodarstva i za skori i uspješan ulazak u EU, rekao je, među ostalim.

Slavko Linić ispravio je navod da Memorandum počinje s negativnosti jer govori i o tržišnoj ekonomiji, tradiciji, rastu, niskoj inflaciji. **Dragica Zgrebec (SDP)** u svojoj replici naglasila je da ulaz u EU ima nekoliko uvjeta. Potrebno je pripremiti ukupno društvo, imati dobro pravosuđe, gospodarstvo i potrebno je poštivati ljudska prava, te, među ostalim, harmonizirati domaće zakonodavstvo sa zakonodavstvom EU a u ovih devet mjeseci usklađeno je svega 16 zakona.

U Memorandumu je definirano da Vlada započinje svoj mandat s teškim opterećenjem iz prošlosti, nedjelotvornim javnim sektorom, visokim fiskalnim deficitom i inozemnim dugom. To je nasljeđe bivše Vlade i tu nema ničeg spornog.

Za **Miroslava Koreniku (SDP)** potpisivanjem ovog Memoranduma Vlada je pokazala prije svega da je neodgovorna i da ne poštuje instituciju Hrvatskoga sabora. Zanimljivo je da su oni koji su to tražili kao oporba naglo zaboravili. Nesposobnost Vlade očituje se u tome da je zaustavila i prije potpisivanja ovog Memoranduma neke značajne projekte u ovoj državi. To se odnosi na Hrvatske željeznice, cestogradnju, naveo je zastupnik šire govoreći o HŽ-u. Pitao je ujedno koji je razlog da Vlada još uvijek nema programa izgradnje i modernizacije cesta za iduće četiri godine jer sve što se najavljuje je autocesta prema Sisku.

Zastupnik ujedno pita na koji se način namjerava popraviti dodatni standard umirovljenika jer ovo dosad nije povećanje mirovina nego zakonsko usklađivanje. A odakle novci za obećane dionice pita i dodaje da se i na ovome vidi nesposobnost hrvatske Vlade a pokazatelj da Vlada nema gospodarske politike je i što je donijela odluku o smanjenju PDV-a.

Emil Tomljanović (HDZ) ispravio je predgovornika i rekao da se cestogradnja ne stopira a niti izgradnja autoceputeva. **Jure Bitunjac (HDZ)** je dodao da ovih dana izlazi natječaj za autocestu za dionicu Dugopolje-Ploče, a **Gordan Jandroković (HDZ)** da nije točno da Vlada nije izradila program izgradnje autocesta jer, koliko on zna, bit će na dnevnom redu sljedeće sjednice a do tada je na snazi program koji važi za ovu godinu i to se zna, jako dobro.

Slavko Linić kaže da je najvažnije da oni (oporba) žele razgovarati o ekonomskom i socijalnom programu Vlade a da im se to ne omogućava. A danas umjesto razgovora o toj politici imamo lekcije iz prošlosti. Kad se govori o svakodnevnom životu jedno od najbitnijih pitanja je sigurno radno mjesto a mi ne vidimo, rekao je, da je ta sigurnost definirana. Povodom konstatacije iz Memoranduma da će se znatno smanjiti potpore, subvencije i jamstva pitao je zna li se što je onda sudbina velikih prehrambenih kompleksa koji još nisu privatizirani, brodogradilišta i Pule i 3. maja i Brodotrogira i Brodosplita. Može se tu nastaviti i s Borovom, Vupikom i Beljem iz Vukovara i to nas zanima i želimo o tome raspravljati no zbog toga smo politikanti, rekao je, među ostalim.

Predsjedatelj i potpredsjednik Hrvatskoga sabora Luka Bebić izvijestio je, prije najave sljedećeg govornika, da je u sabornici nazočno 36 zastupnika HDZ-a, jedan SDP-a i jedan DC-a te da to pokazuje interes za ovu raspravu.

Igranje lažnog parlamentarizma

Franjo Piplović (DC) svoje izlaganje počinje, veli, na malo smiješan način,

jer da je ostao u sabornici u "sitne" sate kao svjedok zato što je od kolega iz SDP-a doznao da bi u ove sitne sate moglo doći do koalicije između SDP-a i HDZ-a. Na neki način ova rasprava mu izgleda smiješna jer je puno larpurlartizma i igranja lažnog parlamentarizma. Ne može se oteti dojmu da je to jedna vrsta opstrukcije Hrvatskoga sabora. Zna se koliko traje žalost i ako se izgube izbori žali se dva, tri dana a ne mora se žaliti toliko mjeseci. Tijekom rasprave uočio je, kao sociolog, riječi koje zapravo spadaju u područje teorije straha. I sreća da to nije došlo do ušiju hrvatskih građana jer, otprilike, pokušalo se uplašiti hrvatske građane sa sadašnjom hrvatskom Vladom, rekao je.

Mr.sc. **Marin Jurjević (SDP)** ispravio je navod predgovornika i rekao da nije točno da HTV ne prenosi ovu sjednicu te dodao da ovakav govor u tri zastupnička mandata nikada nije čuo te da na svu sreću javnost to gleda. **Slavko Linić** u svojoj replici navodi da je Klub zastupnika DC-a u 2002. godini inzistirao da se ozbiljne rasprave vode na temu Vladinog dokumenta o ekonomskoj politici i financijskoj politici i zahvaljujući njihovoj inicijativi Sabor je obvezao Vladu da je neprihvatljivo ući u aranžmane s MMF-om bez rasprave u Saboru a ovo što se čulo od zastupnika Piplovića bitno se od toga razlikuje. **Dragica Zgrebec** je začuđena i frapirana ovakvom raspravom o dokumentu koji određuje budućnost zemlje u narednih dvadeset mjeseci a normalno je, kaže, da o njemu raspravljaju najjača vladajuća stranka i najjača oporbena stranka. **Frano Piplović** odgovorio je da ne zna što je nedostojno u njegovom izlaganju jer da je on iznio svoje mišljenje a da bi se moglo postaviti pitanje da li je nečega nedostojnog bilo kada trojica repliciraju na jedno izlaganje. To je igrokaz, to je sramotno, to nema veze s parlamentom. Hrvatski građani nas plaćaju da radimo i prema njima treba biti odgovoran a da li ste ponudili neko rješenje, pitao je i dodao da i on ima pravo biti nezadovoljan.

Rast na održivim temeljima

Vlado Jelkovic (HDZ) kaže da nakon svega što se čulo u ovoj osam-satnoj raspravi čovjeku ne preostaje drugo nego da se zapita što je u stvari cilj ovakve rasprave a bilo je više riječi o svemu drugome nego o Memorandumu. I onaj raniji i ovaj dokument u dobrom su dijelu slični no bitno da je ovaj puno realniji i sigurno ostvarljiviji. Iz rasprave se također čini da bi SDP htio da HDZ provodi SDP-ovu politiku a to je nemoguće jer je HDZ izbore dobio na svojoj politici i svojim obećanjima. Vlada premijera Sanadera započela je svoj mandat zaista s teškim opterećenjem iz prošlog razdoblja, s nedjelotvornim javnim sektorom, previsokim fiskalnim deficitom i visokom zaduženosti zemlje.

Činjenica je da je Hrvatskoj potreban rast, međutim, na održivim temeljima. U posljednjih nekoliko godina Hrvatska je imala relativno visoke stope rasta ali zbog velikih investicija u infrastrukturu. To ne bi bilo loše da ti izvori financiranja nisu bili na teret nekih budućih prihoda i proračuna, rekao je, među ostalim. U ovom Sporazumu Vlada se obvezala na nešto nižu stopu rasta ali stopu koja je ostvariva i održiva. S druge strane, sve je teže predvidjeti same stope rasta jer one umnogome ovise o uslugama i turizmu. Naravno u svim ovim raspravama bilo bi dobro postići konsenzus oko ciljeva, metoda i načina njihova ostvarivanja, rekao je na kraju.

Dragica Zgrebec replicirala je predgovorniku naglašavajući da SDP ne bi htio da HDZ vodi SDP, ali da bi bilo dobro da vodi sličnu politiku kakvu je vodila bivša Vlada. A HDZ je dobio vlast na jamstvenoj kartici, na tome što je obećao smanjenje poreza, povećanje životnog standarda a sada je sasvim drugačije. Da ste rekli da ćete po tekućoj vrpci isporučivati hrvatske generale u Haag pitanje je da li bi ti birači dali glas vama, rekla je. **Vlado Jelkovic (HDZ)** odgovorio je zastupnici da se jamstvena kartica ostvaruje a kad bismo vodili vašu politiku završili bismo u provaliji, dodao je.

Biserka Perman (SDP) najprije je napomenula da je tema rasprave najnoviji Stand by aranžman a da ministar Šuker u svakom izlazu za govornicu spominje prošli aranžman koji nije tema ove rasprave. Još se nije čuo odgovor zašto ovaj Sporazum nije, kao što je trebalo, bio na raspravi u Saboru prije potpisivanja. Vaša je Vlada sadašnjost i nemojte u prošloj tražiti alibi za vlastito neznanje i neuspjeh, rekla je, te govoreći o Memorandumu skrenula pažnju na mjere prema kojima će se plaće ili broj zaposlenih objektivno smanjiti. Zatim, da nema novih ulaganja u autoceste, da jedinice lokalne samouprave neće moći provesti svoje projekte iz programa zbog ograničenja mogućnosti dizanja kredita. Pozivajući se na točke iz Memoranduma navela je i da se pripremaju nove rasprodaje najvažnijih i najvrijednijih hrvatskih javnih poduzeća, Jadrolinije, Hrvatske šume itd. pa se zastupnica pita, kaže, dokle će se ići s rasprodajom hrvatske imovine, valjda dok ne ostanu samo grb, zastava i himna ili se možda i njih namjerava prodati.

Šime Prtenjača najprije je naglasio što je tema ove rasprave a neposredan povod za nju trebale bi biti neke proceduralne greške i propusti. No da se to izrodilo u nešto sasvim drugo i da bi čovjek mogao mirno reći o čemu zapravo gubitnik drži lekciju. Čovjek ne može shvatiti toliku količinu vrijeđanja koja se danas ovdje čula pa se postavlja pitanje zašto. Čitavo vrijeme ove rasprave pokušava se zapravo optužiti sadašnju Vladu, premijera, da ne znaju kud se ide, rekao je te odgovarajući na to podsjetio je, među ostalim, na izjave tadašnjeg ministra financija (studeni 2000.) o tadašnjem postignutom pregovoru s MMF-om "da su rezultati balans između mogućeg i prijeko potrebnog." A danas to ne vrijedi jer su druga vremena, kaže te podsjeća i na izjavu da će se prihod od 12,5 milijardi kuna u idućoj godini (2001.) ostvariti privatizacijom HT-a, dijela energetike, zatim banka. A nama se večeras predbacuje i priča da razgovaramo o rasprodaji države i da ćemo rasprodati grb i zastavu, rekao je citirajući i tadašnje povodom toga nega-

tivne izjave ekonomskih kritičara i pitajući zar se sve ovo već zaboravilo i kako to da se večeras to drugačije komentira. Da su vam građani vjerovali i da ih niste prevarili prošli biste i drugačije na izborima, kaže. Priče o rasprodaji hrvatske države ne bi bilo da se nije zatekla ova situacija. Mimo propisa o mogućem zaduženju radnika, umirovljenika do jedne trećine plaće naša se država u prethodnoj godini zadužila oko 9 milijardi dolara što je više od svih prenesenih dugova stare Jugoslavije, troškova rata i svih prognanika koje smo imali i tu ekonomiju zastupnik ne razumije.

Vlada se odriče ekonomskog instrumenta

Dr.sc. **Ljubo Jurčić (neovisni)** uz druge primjedbe iznio je da se u ovom Memorandumu odmah "skočilo" na financijske pokazatelje koji su više posljedica strukture gospodarstva nego upravljanja financijama države (bilo bi dobro da je od Vlade nazočan netko tko vodi gospodarstvo). Zabrinjava ga što se Vlada u situaciji u kojoj se nalazi Hrvatska odriče snažnoga instrumenta ekonomske politike - proračunskog deficita, rekao je, šire govoreći o tome. Uz tumačenje da proračunski deficit može nastati na tekućem dijelu proračuna i na tzv. proračunu kapitala napomenuo je da je važno njihovo razlikovanje. Sve razvijene zemlje koriste (koristile su) proračunski deficit kao instrument razvoja. Navodi da Hrvatska (neiskorišteni prirodni resursi, industrijski kapaciteti, nezaposleno radno stanovništvo itd.) može imati i veće proračunske deficite nego što su zacrtani u Memorandumu ako bi se s tim deficitom financirali faktori rasta bruto domaćeg proizvoda odnosno restrukturiranje. Zbog toga nije bilo potrebno ograničavati proračunski deficit i definirati ga kao opći cilj nego ga zapravo određivati prema projiciranoj stopi rasta koji bi trebalo maksimizirati tako da zaposli sve nezaposlene resurse koji stoje u Hrvatskoj, rekao je, među ostalim, govoreći i o javnom dugu. U tom okviru istaknuo je i da se javni dug ne mora uvijek vratiti u roku dospijeca nego se refinancira.

Ljubica Brdarić (SDP) također je upozorila da bi hrvatska Vlada pri potpisivanju dokumenata trebala poštivati proceduru jer, procedura je demokracija a ne vidi razlog zašto se o Memorandumu nije ranije raspravljalo. To je jedan od naših glavnih prigovora, kaže. Za proklamirane ciljeve Vlade kao što su smanjenje poreza, gospodarski rast, rast zaposlenosti, životnog standarda, članstva u EU i NATO-u postoji konsenzus i nitko u Saboru ne može biti protiv toga samo se razlikujemo u načinima kako do tih ciljeva stići. Smatramo, rekla je, da je potpisivanje ovog Memoranduma način koji do toga ne dovodi i mi s punim pravom, jer su nam to dali birači, izražavamo zabrinutost. Smatramo, rekla je među ostalim, da je taj Memorandum štetan za građane Hrvatske.

Da su vam građani vjerovali i da ih niste prevarili prošli biste drugačije na izborima.

Kad bi se ovaj dokument sažeo u jednu riječ ona bi bila "restrikcija" i bit će vidljivo da od lijepih obećanja neće biti ništa. Ali ne zato što to Vlada ne želi već se čini da ne zna ispuniti obećanja. Mi smo ovdje da pronademo najbolja rješenja ako nam je zaista na srcu dobrobit ove zemlje i nikad se neće složiti, kaže, kada se tvrdi HDZ-ova Vlada ovo ili ono, to jest HDZ-ova Vlada ali i Vlada naša hrvatska, svih građana i očekujemo da se ona tako i ponaša, rekla je na kraju.

Ulazni parametri već zadani

Emil Tomljanović (HDZ) ističe da je svakako jedna od osnova demokracije poštivanje procedure ali isto tako i odgovornost za vođenje ove države. Nedvojbena je obveza provođenja rasprave u ovom dokumentu (to se sada i čini), no prema Ustavu RH Vlada brine o gospodarskom razvoju zemlje i upravo zbog toga trenutak potpisivanja i osjetljivost ove problematike uvjetovali su da se ova rasprava nije mogla obaviti u lipnju

ili srpnju ove godine već na jesenskom zasjedanju, rekao je, među ostalim tvrdeći da u tom okviru nema nikakvih ustavnih ni zakonskih poremećaja.

Što se tiče samog dokumenta zastupnik naglašava da odbacuje sva ona mišljenja koja ovaj prevažni financijski dokument žele pokazati u katastrofalnom, pogubnom svjetlu za razvoj hrvatskoga gospodarstva i za budući standard građana. Poglavitito se treba usprotiviti onim politikantskim stanovištima da će se ovim ozbiljno narušiti standard građana, najosjetljivih socijalnih kategorija društva. Uz to, svi ulazni parametri pri potpisivanju ovog dokumenta, bilo makroekonomski, bilo čisto ekonomski, zadani su u prethodnom razdoblju i u tom smislu se spominje rad bivše Vlade.

A ti ulazni parametri ne mogu se zaobići ni u ovoj raspravi, pa tako ni probijen državni proračun od 1,6 milijuna kuna od bivše Vlade bez prethodnog odobrenja Sabora, odobravanje jamstava Vlade RH za najrazličitije kapitalne investicije i, nažalost, propale gospodarske projekte, neracionalno zaduživanje i trošenje i u sektoru javne potrošnje itd. Sva ta pitanja u ukupnosti predstavljala su, nažalost, osnovne parametre koji su uvjetovali ovakvo potpisivanje, rekao je. A što se tiče samih ciljeva iz ovog Memoranduma, zar oni nisu, pitao je, ponovno uvođenje reda u javne financije ili smanjenje deficita na tekućem računu platne bilance i smanjenje inozemnog duga.

U petminutnoj raspravi u ime Kluba zastupnika SDP-a **Slavko Linić** rekao je da je ovaj Klub htio ovom raspravom pokazati da nije protiv suradnje s MMF-om, dapače, za suradnju je. Samo je htio izraziti nezadovoljstvo zbog nepoštivanja odluke Sabora iz 2002. godine i odgovorno iznijeti, kao najjača oporbena stranka, svoje primjedbe na Memorandum.

Luka Bebić u ime Kluba zastupnika HDZ-a najprije je naveo da velik dio stranaka u Hrvatskom saboru nije bio zainteresiran za ovu raspravu i čim su njihovi predstavnici rekli što su imali, neki su dramalizirali, napustili su sabornicu. Pet

elemenata jamstvene kartice se ostvaruju a paralelno s tim rješavat će se i financijski kaos i dugovi kako bi hrvatska država stabilizirala svoje financije ali ne zaustavljajući svoje glavne razvoje programe. HDZ podržava svoju Vladu, dat će i dalje punu potporu njenim programima uključujući i sve ono što nije baš za pozdraviti i ne raduju nas ograničenja koja dobivamo od MMF-a ili bilo koga sa strane, ali smo dio Europe, kandidati za EU i moramo uravnotežiti naše financije.

Zatim je riječ dobio ministar financija Ivan Šuker te čestitao na zajedni-

čkoj izdržljivosti i zahvalio na raspravi. Ponovio je da ako se želi ostvariti cilj, a misli da se oko njega svi slažu, ulazak u EU, da treba puno više sloge jer sudbina naše države i blagostanje hrvatskoga čovjeka treba biti ispred osobnih političkih i stranačkih interesa

Rasprava je zatim bila zaključena.

Sukladno prijedlogu Odbora za financije i državni proračun Hrvatski je sabor (prihvaćajući taj prijedlog, sa 74 glasa "za", jedan "suzdržan" i 35 "protiv") donio zaključak kojim

se prima na znanje Memorandum o ekonomskoj i financijskoj politici i novom Stand by aranžmanu Republike Hrvatske s MMF-om.

Potrebnu većinu glasova (36 "za", jedan "suzdržan", 72 "protiv") nije dobio prijedlog Kluba zastupnika SDP-a da se donese zaključak da Vlada RH nije izvršila zaključak Hrvatskoga sabora od 20. ožujka 2002. godine a vezano uz odnose Republike Hrvatske i Međunarodnoga monetarnog fonda.

J.Š.; M.Ko; Đ.K.

GODIŠNJE IZVJEŠĆE O RADU DRŽAVNIH ODVJETNIŠTAVA U 2003. GODINI

Reforma pravosuđa počela davati rezultate

* Pojačani rad državnih odvjetništava, preraspodjela predmeta, praćenje rada nižih odvjetništava dali rezultate

Ovo izvješće – pregled rada 58 općinskih i 19 županijskih državnih odvjetništava te USKOK-a i Državnog odvjetništva Republike Hrvatske sabor je prihvatio je na 10. sjednici, nakon opsežne rasprave. U njoj se čulo kako je lani kriminalitet porastao za 3 posto, ali da statistički pokazatelji i ono što se doista dogodilo u 2003. pokazuju kako nema razloga za zabrinutost. Naime, usporedni prikazi sa susjednim državama pokazuju kako je Hrvatska po zastupljenosti kriminaliteta "daleko ispod". Rečeno je također kako je reforma pravosuđa, posljednjih nekoliko godina pokazala rezultate. Za USKOK je rečeno da ipak postiže bolje rezultate te da bi uz zakonske poboljšice i bolju ekipiranost mogao postići svrhu osnivanja.

U raspravi su se, s jedne strane, čule (ipak većinske) tvrdnje kako je izvješće uzorno, dok su s druge strane i Izvješću (nešto manje) i Državnom odvjetniku (više) upućene kritike, a i bilo izraženo nezadovoljstvo zbog stanja kriminaliteta.

Zabrinjavajućom je, primjerice, očinjena činjenica da su nakon imovinskih delikata, najbrojnija kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina, kao i da su uz kaznena djela zlorabe opojnih droga, ta kaznena djela u zadnjih pet godina u najvećem porastu u odnosu na druge vrste kriminaliteta.

U radnim tijelima čulo se i mišljenje kako je u procesuiranju kaznenih djela protiv čovječnosti mira, a i u radu Državnog odvjetništva, pa i pra-

vosuđa u cjelini, bilo ozbiljnih propusta koji su narušili kredibilitet hrvatskog pravosuđa (presude u odsutnosti okrivljenih, bez valjanih dokaza, a u nekim slučajevima više kao plod političkih uvjerenja). Što je u međunarodnim tijelima izazvalo, kako je naglašeno, sumnju u sposobnost hrvatskog pravosuđa da objektivno procesuirat takva kaznena djela.

Poseban interes u raspravi izazvalo je pitanje zaduženosti države zbog tužbi prema njoj zbog neispunjenih obveza. Problem je osjetljive naravi kako zbog visokog iznosa financijskih obveza koje mogu nastati za državni proračun, tako i zbog činjenice da su u pitanju egzistencijalni problemi velikog broja građana i povreda jednog od temeljnih ljudskih prava – prava na rad, rečeno je.

Uvodno još izdvajamo sljedeće ocjene, primjedbe i upite: tvrdnja o Hrvatskoj kao zemlji najniže stope kriminaliteta statistički je točna, ali osjećaj građana (u kojih nesigurnost raste) ne odgovara statistici; je li podatak o 3-postotnom porastu kriminaliteta rezultat stvarno manje razine kriminala nego u susjednim zemljama ili je to rezultat manje razine prijava?; prijedbivo je potrebno obvezati državne organe da sklapaju nagodbe svugdje gdje postoji opravdana sumnja da će država spor izgubiti; očito se ne namjerava procesuirati čitav niz protuzakonitih i kažnjivih djela teže

Lani je kriminalitet porastao za 3 posto, ali i statistički pokazatelji i ono što se doista dogodilo u 2003. pokazuju da nema razloga za zabrinutost, a i usporedbe sa susjednim državama pokazuju kako je Hrvatska po zastupljenosti kriminaliteta "daleko ispod".

naravi; prethodna i ova Vlada htjele su promijeniti stanje i učinjen je određen napredak u svezi s kaznenom politikom kod ratnih zločina, ali evidentna je nekonzistentnost; u Državnom odvjetništvu ima pojedina koji ne rade u skladu sa zakonom i, na neki način, opstruiraju progon onih koji čine kaznena djela na štetu djeteta; prijave često nedopustivo dugo čame u nečijim ladicama (opravdano ili neopravdano); nerijetko se pojedinci u medijima neprimjerenom pribijaju na stup srama da bi se poslije pokazalo kako kaznenog djela nema; čuđenje u poslovnih ljudi izaziva tumačenje Državnog odvjetnika kako jedinice lokalne samouprave ne mogu biti krajnji korisnici zemljišta u gospodarskim zonama; zastrašujuće je da su od ukupno 33.419 predmeta prema Zakonu o denacionalizaciji (od toga iz ranijih godina 29.666) u 2003. godini riješena tek 1492; pojedinci i

političke skupine u različitim institucijama (Parlamentu, Vladi, gradskim poglavarstvima, Uredu Predsjednika Republike) koriste državu kao neku vrstu privatnog vlasništva; sazrelo je vrijeme da Državno odvjetništvo upravlja od samog početka postupkom, da se dio redarstvene vlasti stavi pod njegovu kapu.

O IZVJEŠĆU

Porast kriminaliteta

Uvodno evo, najkraće, prikaz izlaganja državnog odvjetnika RH, **Mladena Bajića**.

Lani je kriminalitet porastao za 3 posto, ali i statistika i ono što se doista dogodilo u 2003. pokazuju da nema razloga za zabrinutost. I usporedbe sa susjednim državama pokazuju kako je Hrvatska po zastupljenosti kriminaliteta "daleko ispod". U Hrvatskoj je na 100 tisuća stanovnika 1987 kaznenih djela, a u Sloveniji (koja ima sličan Kazneni zakon i postupovne odredbe čak 3869 kaznenih djela.

Poznatih i nepoznatih počinitelja prijavljeno je ukupno više od 92 tisuće (nešto više nego 2002), od toga su 55,7 posto poznati počinitelji i 44,3 posto nepoznati. Zabrinjava, napomenuo je Bajić, to što je svake godine sve više nepoznatih počinitelja i na Policiji je, Inspekcijским službama i Državnom odvjetništvu da taj trend zaustave.

Najzastupljenija imovinska kaznena djela

Najviše je imovinskih kaznenih djela (33 posto). Slijede kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina pa djela zloporabe opojnih droga (oko 9 posto manje nego lani). U staganciji su, što je jako važno, kaznena djela protiv života i tijela.

Kad je riječ o maloljetnicima najviše je imovinskih kaznenih djela (oko 61 posto) pa slijedi droga (21 posto).

Državno odvjetništvo je u radu imalo oko 70 tisuća osoba, što iz ranijih razdo-

blja što novoprimljenih i većina toga je riješeno (55 tisuća prijava). Neriješeno je (u fazama provjere su u policiji,

USKOK ipak postiže bolje rezultate, a uz zakonske poboljšice i bolju ekipiranost mogao bi postići svrhu osnivanja. Broj osuđujućih presuda je velik, premda se to koji put u javnosti tako ne percipira.

inspekcijским službama i sl.) oko 15 tisuća prijava. U samim odvjetništvima je ostalo svega 1265 neriješenih kaznenih prijava ili 1,9 posto ukupnih prijava.

Europska ažurnost

Državni odvjetnik je izvijestio zastupnike da je, kad je riječ o ažurnosti, postignut europski standard rješavanja kaznenih predmeta. Nije riječ samo o malom broju neriješenih prijava već i o tome što su rokovi – uključujući i vrijeme u kojem su se prijave nalazile na radu kod drugih organa – skraćeni na ispod četiri mjeseca odnosno, za ovu godinu, na tri mjeseca.

U 2003. odbačeno je 35,6 posto kaznenih prijava što se, upozorio je Mladen Bajić, mora staviti u korelaciju s povećanjem broja podnesenih prijava kako bi se mogao izvesti pravi zaključak.

Neposredno je optuženo 55 posto osoba, i znatno je smanjen broj istražnih zahtjeva (u 2002. godini gotovo 18 posto, a lani svega 8 posto). Ovo drugo – zahvaljujući, uz ostalo, promjeni Zakona o kaznenom postupku, a i trendovima da državna odvjetništva zajedno s policijom preuzimaju sve veći broj izvida i provjera osnovanosti kaznenih prijava kako bi se što manje opterećivali sudovi.

Kad je riječ o broju odbačenih kaznenih prijava, nastoje se što više primjenjivati razlozi oportuniteta kao zakon-

ska osnova (vrlo često kod maloljetnika i bagatelnih kaznenih djela).

Reforma pravosuđa daje rezultate

Lani je doneseno 27,4 posto presuda više nego u 2002, što pokazuje – naglasio je Bajić – da reforma pravosuđa ipak daje rezultate. Situacija je dobra, pa i odlična i kad je riječ o vrstama presuda. Bilo je 87,6 posto osuđujućih, 7 posto oslobađajućih (taj bi broj bio i znatno manji da nije bilo revizije kaznenih predmeta ratnih zločina) i 5,4 posto odbijajućih.

Nastavljajući o kaznenim sankcijama, državni odvjetnik je zastupnike izvijestio da je u 2003. bilo 10,9 posto osuđujućih bezuvjetnih kazni (nastavlja se trend pada, što ne treba zabrinjavati jer se time približavamo europskim standardima), 65,8 posto uvjetnih te 18 posto novčanih.

Riječ je o uzornom izvješću koje, korištenom metodologijom izrade, predstavlja cjelovit i transparentan pregled rada državnih odvjetništava i može biti koristan svim subjektima koji se bave kaznenim zakonodavstvom.

Protiv svake osme presude državna odvjetništva su se žalila, od toga u 50 posto slučajeva zbog odluke o kazni – izvijestio je zastupnike Bajić, napomenuvši da bi u nekim područjima žalbi trebalo biti i više (radi izjednačavanja kaznene politike). Ocjenjujući kaznenu politiku on je još: rekao kako bez obzira na zakonske promjene kaznena politika ostaje otprilike jednaka; zatim da su zadnjih godina posebno interesantni alternativni načini rješavanja predmeta – da i državno odvjetništvo na određeni način, u jednoj fazi postupka, može biti, na određeni način, sudac (u čak 27 posto slučajeva kaznene naloge sudovi prihvaćaju bez prigovora).

Kod maloljetnika se nastavlja višegodišnji trend pada broja podnesenih kaznenih prijava (u 2002. godini 16 posto, a 6 posto u 2003). Značajno je i to da su delikti nasilja već duže na stalnoj razini te da se ne radi o teškim deliktima nasilja nego o blažim oblicima.

USKOK ipak postiže sve bolje rezultate

Iz dijela izvješća o USKOK-u, državni odvjetnik je izvijestio zastupnike sljedeće: da Ured ipak postiže bolje rezultate i da bi uz zakonske poboljšice i bolju ekipiranost mogao postići svrhu osnivanja; da je to tijelo lani imalo 470 prijava u radu (veći dio zbog organiziranog kriminala, preostalo zbog korupcije), da se 56,1 odnosi na kaznena djela organiziranog kriminaliteta ili djela u vezi s tim (za koje je prijavljeno 229 osoba), a 28,5 posto na koruptivna kaznena djela (većinom ulična korupcija, čime Državno odvjetništvo nije zadovoljno, ali procesuiranih zbog korupcije ima i iz redova državnih dužnosnika, sudaca, odvjetnika); da su gotovo sve presude u svezi s primanjem mita osuđujuće; da su sudovi postupajući po optužnicama iz USKOK-a donijeli 41 presudu (37 osuđujućih); da je za kaznena djela iz nadležnosti Ureda doneseno 65 posto zatvorskih kazni.

Mladen Bajić je s tim u svezi još rekao kako je broj prijavljenih zbog organiziranog kriminaliteta manji, prije svega zbog odluke Vrhovnog suda koje ne dopuštaju stjecaj između kaznenog djela članka 333 (koji govori o zločinačkim organizacijama, odnosno grupama), i kvalificiranih oblika različitih kaznenih djela koji ulaze u tu sferu (primjerice, o zloporabi opojnih droga, dilanje i sl.)

Izvijestio je još zastupnike da Državno odvjetništvo inicira izmjenu Zakona o USKOK-u kako bi se ta djela vratila u nadležnost USKOK-a radi boljeg suprotstavljanja, zajedno s Policijom, organiziranom kriminalu.

Za organizirani kriminal je optužena 21 osoba, 17 je osuđujućih presuda, tri oslobađajuće i jedna odbijajuća. Statistički pokazatelji, naglasio je Mladen

Bajić, pokazuju da je USKOK ipak pravilno radio svoja optuženja i da je broj osuđujućih presuda velik, premda se to koji put u javnosti tako ne percipira.

Preskočivši osvrt na pojedina djela kriminaliteta (jer bi za to trebalo mnogo više vremena), državni odvjetnik je samo upozorio da je jako povećan broj kaznenih djela prijetnje iz članka 129. Kaznenog zakona (koji čini 87 posto svih kaznenih djela).

Konstatacija glavnoga državnog odvjetnika kako je 2003. kriminalitet u porastu za 3 posto treba biti promatrana u korelaciji s prosječnim brojem kaznenih prijava na sto tisuća stanovnika. Hrvatska u odnosu na susjedne zemlje primjerice Mađarsku, ima za polovicu manje kaznenih djela a gotovo jednu četvrtinu manje od Austrije.

Posebno se zadržavši na kaznenim djelima protiv čovječnosti, mira i ratnim zločinima, Mladen Bajić je izvijestio zastupnike da je od 1991. do kraja 2003. za ratne zločine prijavljeno 4721 osoba (prvenstveno 1995. i 1996). Prošle je godine zbog toga prijavljeno svega 96 osoba. Sudovi su lani donijeli 26 osuđujućih te 13 oslobađajućih presuda (relativno velik broj) u odnosu na ta djela.

Budući da je uočeno kako su, posebno u prvim godinama Domovinskog rata državna odvjetništva išla preširoko u optuženja za ratne zločine, a radi se o blažim oblicima kaznenih djela, u posljednje dvije godine napravljena je revizija tih starih predmeta ili ranih optuženja, istraga i slično. Dobrim dijelom se odustalo od znatnog broja optuženja odnosno osoba protiv kojih je pokrenuta istraga.

S tim u svezi je državni odvjetnik Bajić dao uputu svim državnim odvjetnicima kako više ne može biti suđenja u odsutnosti. Razlog: od takvih suđenja,

kako reče, ne može biti ništa, dovodi se u pitanje objektivnost suđenja i okrivljenik nema mogućnost podastrijeti dokaze u svoju korist, a i prema zakonu, svi ti postupci moraju se ponoviti (troše se sredstva te zauzimaju sudski termini). I Međunarodna zajednica je u tom dijelu istakla brojne prigovore, dometnuo je državni odvjetnik.

Iz Izvješća je zatim naveo podatke o drogi: kaznena djela zloporabe droge u padu su za 9,2 posto (objašnjenje – to je posljedica izmjena Kaznenog zakona koji nije stupio na snagu, a prema kojem je najblaži oblik kaznenog djela prebačen u prekršajnu sferu); gotovo 73 posto svih kaznenih prijava ove vrste odnosi se na najblaže oblike toga djela – posjedovanje opojnih droga; čak 94 posto su osuđujuće presude (najlakše ih je dokazivati).

U uvodnom izlaganju državni odvjetnik je zatim izdvojio: kod kaznenih djela gospodarskog kriminaliteta je čak 44 posto odbačaja (prvenstveno prijevera) i to stoga što pravni subjekti pokušavaju kroz kaznenu sferu izvršiti pritisak jedan na drugoga radi naplate dugovanja; doneseno je 1413 presuda (82 posto osuđujućih).

Lani je bilo nešto više kaznenih djela protiv službene dužnosti ali ih je čak 82 posto odbačeno. Nema dužnosnika, kako je rekao Bajić, koji nije bar pet puta godišnje prijavljen ali je većina prijava neargumentirana i služi samo za međusobne obračune. Krivima su proglašene 573 osobe. Doneseno je 400 osuđujućih te 128 oslobađajućih i odbijajućih presuda.

Mladen Bajić je upozorio - iako su Kaznenim i Zakonom o kaznenom postupku predviđena izvanredna i rješena zaštite braka i obitelji i mladeži nisu doneseni provedbeni propisi koji omogućuju da ti zakoni zažive dokraja. Ustvrdi, potom, da je spajanje Državnog odvjetništva i bivšeg Javnog pravobraniteljstva postiglo je cilj i svrhu, on je rekao da je strahovito porastao broj predmeta na kojima rade građansko-upravni odjeli državnih odvjetništava. Lani je zaprimljeno 11.633 nova predmeta (41 posto više). Ukupno je u radu više 23,4 posto predmeta.

Državna odvjetništva imala su 38.000 parničnih predmeta, u 17 posto su državni odvjetnici tužitelji, a u 82 posto je tužena država koju zastupaju. Ukupna vrijednost parničnih predmeta je bila nešto veća od 11 mlrd kuna (2 mlrd 519 kuna tamo gdje tuže državna odvjetništva, a 8,6 mlrd tamo gdje je tužena država). Najveći broj sporova u slučaju kad je tužitelj država je radi naplate dugova, a kad je tužena država riječ je o radnim sporovima, koji predstavljaju čak 54,7 posto parnica. Tu država može reagirati sklapanjem nagodbi (kada se ocijeni da su tužitelji u pravu) i time bi se olakšao rad sudova, rekao je Bajić. Zaključno je državni odvjetnik još izvijestio zastupnike kako je slična situacija i kod ovršnih predmeta te da je dobiveno 51 posto parnica, 8 posto je izgubljeno, dok je 37 posto sporova riješeno povlačenjem tužbenih zahtjeva.

RADNA TIJELA

Odbor za pravosuđe predložio je da se Izvješće prihvati. Glavni državni odvjetnik RH je prije otvaranja rasprave izvijestio članove toga radnog tijela da je Državno odvjetništvo skinulo oznaku tajnosi s Izvješća. Članovi Odbora izrazili su jednoglasnu potporu Izvješću o radu državnih odvjetništava u 2003. godini. Njihova je ocjena da je riječ o uzornom izvješću, koje korištenom metodologijom izrade predstavlja cjelovit i transparentan pregled rada državnih odvjetništava i može biti koristan svim subjektima koji se bave kaznenim zakonodavstvom ili na drugi način izučavaju ovo područje.

Ukazano je da konstatacija glavnog državnog odvjetnika kako je u 2003. kriminalitet u porastu za 3 posto treba biti promatrana u korelaciji s prosječnim brojem kaznenih prijava na sto tisuća stanovnika. Hrvatska u odnosu na susjedne zemlje primjerice Mađarsku, ima za polovicu manje kaznenih djela a gotovo jednu četvrtinu manje od Austrije. Prikazani porast kriminaliteta mora, također, biti stavljen u korelaciju s brojem i postotkom odbačaja prijava zbog nedostatka osnovane sumnje. Prema tom

podatku, jedna trećina prijava se odbacuje pa je zbog toga pravo stanje kriminaliteta – naglašeno je u Odboru - da on stagnira. Drugo je pitanje - njegova struktura tj. porast teških oblika nasilja. U pogledu određenog nezadovoljstva državnog odvjetništva visokim postotkom uvjetnih osuda (65,8 posto od 87,6 posto osuđujućih presuda), istaknuto je da se time Hrvatska uklapa u europski trend reduciranja bezuvjetnih kazni zatvora kada se svrha kazneno-pravnih sankcija može postići i uvjetnim osudama. Da je to tako kod nas svjedoči podatak o potpuno zanemarivom broju i postotku ukinutih uvjetnih osuda.

Zabrinjava činjenica da su nakon imovinskih delikata, najbrojnija kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina, kao i da su uz kaznena djela zloporabe opojnih droga, u najvećem porastu.

Posebno se ukazuje na povoljnu ažurnost u radu državnih odvjetništava jer su prosječno vrijeme od primitka prijave do donošenja odluke državnog odvjetništva skratili na ispod četiri mjeseca, a broj neriješenih prijava manji je od priljeva u deset dana. Kad je riječ o odbačaju kaznenih prijava, naglašeno je da bi se za bolji i efikasniji rad trebala provoditi kontinuirana naobrazba po svim segmentima podnositelja prijava, posebice kada se radi o kaznenim djelima s područja gospodarskog kriminaliteta. Također je izraženo mišljenje da bi Državna revizija po izvršenim revizorskim nalazima trebala podnositi kaznene prijave protiv počinitelja kaznenih djela izravno, umjesto da dostavlja državnim odvjetništvima gomile materijala koje državni odvjetnici dodatno analiziraju. S tim u vezi istaknuto je da bi Hrvatski sabor kod usvajanja revizorskih izvješća svojim zaključkom trebao obvezati revizore na podnošenje kaznenih prijava, umjesto

na dostavu izvješća revizije državnom odvjetništvu.

Preporučeno je da se poduzme sve kako bi se u radu državnih odvjetništava izbjegao senzacionalizam u kaznenim predmetima za koje postoji osnovana sumnja da je počinjeno kazneno djelo, te da se odvjetništva u postupanju trebaju pridržavati odredaba Kaznenog zakona kojima se propisuju koji se podaci i kada mogu iznositi. Isto tako, naglašeno je da treba biti oprezan kod izražavanja zadovoljstva ili nezadovoljstva sudskim presudama, njihovom visinom, iz razloga što su za njihovu ocjenu presudni sudovi, a ponekad postoji disproporcija očekivanja javnosti i sudskom odlukom utvrđene odgovornosti.

Istaknuto je da ovo izvješće pokazuje kako je reforma pravosuđa u Hrvatskoj počela davati rezultate, te da treba raditi na daljnjoj afirmaciji svih segmenata koji sudjeluju u kaznenim postupcima. U tom pravcu potrebno je izbjeći prebacivanje odgovornosti posebice kada se radi o odbačaju kaznene prijave, te unaprijediti odnos policije i državnih odvjetništava. Uočena je porast zaprimljenih zahtjeva za davanjem pravnih mišljenja (ukupno 3222 zahtjeva) što je 75,3 posto više nego u 2002. godini. Članovi Odbora svjesni su koliko to opterećuje ionako opterećena državna odvjetništva, stoga je postavljeno pitanje mogućeg rasterećenja državnih odvjetništava.

Istaknuto je, nadalje, da je nedostatak Izvješća to što njime nije obuhvaćen i rad Državnoodvjetničkog vijeća koje je svojim radom, posebno na imenovanjima zamjenika državnih odvjetnika, vođenju stegovnih postupaka i razrješavanja zamjenika državnih odvjetnika te obavljanjem drugih poslova, zasigurno pridonijelo ukupnoj afirmaciji državnih odvjetništava. Članovi Odbora zatražili su dodatna pojašnjenja glavnoga državnog odvjetnika u vezi s utuženjem Republike Hrvatske u radnim sporovima i stečajnim postupcima, te mogućnosti zaključenja nagodbe kako bi se uštedjela znatna sredstva pripadajućih kamata i troškova parničnog postupka.

Ocjena je članova Odbora da je pojačani rad državnih odvjetništava, prera-

spodjela predmeta, praćenje rada nižih odvjetništava dala rezultate sadržane u Izvješću, stoga, podupiru nastojanja glavnog državnog odvjetnika da je za ažuran i efikasan rad odvjetništava potrebno osigurati kadrovske, prostorne, informatičke i druge uvjete rada.

Odbor za ljudska prava i prava nacionalnih manjina predložio je Parlamentu da prihvati Izvješće, razmotrivši ga osobito u dijelu koji se odnosi na pitanja iz njegova djelokruga. U raspravi je zabrinjavajućom ocijenjena činjenica da su nakon imovinskih delikata, najbrojnija kaznena djela protiv slobode i prava čovjeka i građanina, kao i da su uz kaznena djela zloporabe opojnih droga, takva kaznena djela u zadnjih pet godina u najvećem porastu u odnosu na druge vrste kriminaliteta. Činjenica da je broj takvih kaznenih djela 2003. godine u odnosu na 2002. godinu porastao za 20,9 posto, svakako traži detaljniju analizu. Na to upozorava i podatak naveden u Izvješću, prema kojem je izrazito visok porast broja prijave za kazneno djelo prijetnje iz čl. 129. stavci 1. i 2. Kaznenog zakona (KZ) za koja djela se progon poduzima po prijedlogu. Naime, prema Izvješću, u ovoj vrsti kaznenih djela, kazneno djelo prijetnje daleko je najbrojnije i s 4321 prijavljenom osobom čini 87 posto svih kaznenih djela iz ovog područja. Također je istaknuto da zavrjeđuje pozornost i podatak da je u ovoj skupini kaznenih djela velik broj odbačaja kaznenih prijava, čak 54,7 posto, i to zbog odustanka oštećenika od prijedloga za progon za kazneno djelo prijetnje. Sve to, kako je istaknuto u raspravi, u široj javnosti stvara osjećaj nesigurnosti i pobuđuje sumnju u sposobnost za to nadležnih državnih tijela da osiguraju osobnu i imovinsku sigurnost građana, kao i da im omogućе ostvarivanje njihovih prava i sloboda zajamčenih Ustavom i zakonima Republike Hrvatske. Predstavnik Državnog odvjetništva Republike Hrvatske prihvatio je prijedlog Odbora da Državno odvjetništvo do kraja ove godine pripremi i Odboru dostavi detaljniju analizu ove vrste kriminaliteta, koja bi poslužila kao podloga za moguću tematsku sjednicu Odbora.

U svezi s vezi s dijelom Izvješća koje se odnosi na kaznena djela protiv čovječnosti i mira, te na ratne zločine, u raspravi je iznijeto mišljenje da je u procesuiranju takvih kaznenih djela, kako u radu državnog odvjetništva tako i pravosuđa u cjelini bilo ozbiljnih propusta koji su narušili kredibilitet hrvatskog pravosuđa. Pred međunarodnim tijelima sve je to, kako je istaknuto, izazvalo sumnju u sposobnost hrvatskog pravosuđa da objektivno procesuiraju takva kaznena djela. Dosta je presuda donijeto u odsutnosti okrivljenih, bez valjanih dokaza, a u nekim slučajevima presude su više bile plod političkih uvjerenja nego stvarnih dokaza protiv okrivljenih. Kao ilustracija postupanja domaćeg pravosuđa u takvim postupcima, ukazano je i na podatke navedene u samom Izvješću prema kojima je u protekloj godini za kazneno djelo ratnog zločina protiv 100 osoba podniet istražni zahtjev. Po dovršenoj istrazi u odnosu na 56 osoba istraga je obustavljena, dok je protiv 57 osoba podignuta optužnica. Sudovi su donijeli 26 osuđujućih presuda, dok je u odnosu na 13 osoba donesena negativna presuda (oslobađajuća i odbijajuća). Pri tome, kako je rečeno, valja imati u vidu da se radi o teškim kaznenim djelima za koja je po zakonu obavezan pritvor, iz čega bi se mogao izvesti zaključak da je značajan broj ljudi bio lišen slobode, odnosno izložen kršenju temeljnih ljudskih prava, a sve uslijed propusta pravosuđa. Doda li se tome veliki broj međunarodnih tjeratica, kao i to da se osumnjičeni nalaze na više međusobno neusklađenih evidencija koje se vode kod nekoliko državnih tijela, onda to stvara široko rasprostranjenu sumnju u objektivnost pravosuđa i uvjerenje kod velikog broja ljudi da u takvim uvjetima nije moguće ostvariti pravo na pravično suđenje kao jedno od temeljnih ljudskih prava. Izravna posljedica takvoga stanja je i opadanje interesa za povratak izbjeglica zbog straha od neutemeljenog kaznenog progona.

Izraženo je i neslaganje sa stavom Državnog odvjetništva u vezi s provođenjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o područjima posebne državne

skrbi, a prema kojem je korisnik dužan iseliti iz objekta tek pošto mu se osigura jedan od oblika stambenog zbrinjavanja ili privremeni smještaj. O tome su u raspravi iznijeta suprotstavljena mišljenja. Po jednom se smatra da je takav stav Državnog odvjetništva u suprotnosti s temeljnim načelima zakonitosti, odnosno da pravo vlasništva mora imati prioritet pred pravom posjedovanja. Nasuprot tome, u raspravi je izraženo i mišljenje da je stav Državnog odvjetništva u danim okolnostima opravdan jer se u ovom slučaju radi o posjednicima koji su prognanici i kojima je također uskraćeno pravo raspolaganja njihovom imovinom, a još uvijek nisu stambeno zbrinuti.

U raspravi je izraženo zadovoljstvo podatkom da je broj kaznenih djela protiv vrijednosti zaštićenih međunarodnim pravom u stagnaciji, a u nekim slučajevima i u opadanju, posebno kada su u pitanju kaznena djela rasne i druge diskriminacije iz članka 174. KZ-a, za koja je, kako se navodi u Izvješću, prijavljeno svega 5 osoba, od čega je državno odvjetništvo 4 prijave odbilo.

Kad je u pitanju kaznenopravna zaštita djece i maloljetnika, u raspravi je posebno ukazano na problem kaznenih djela nasilničkog ponašanja u obitelji iz članka 215a KZ-a, te na nedostatak specijaliziranih ustanova i provedbenih propisa, uslijed čega pojedine odredbe zakona nije moguće provesti (članak 175. Zakona o kaznenom postupku, te članak 9. Zakona o zaštiti od nasilja u obitelji, kojim je predviđena zaštitna mjera obveznog psihosocijalnog tretmana). Također je ukazano da bi Državno odvjetništvo pri izradi izvješća i statističkih prikaza trebalo imati u vidu odredbe Zakona o ravnopravnosti spolova koji je donesen sredinom 2003.

Ocijenjeno je, nadalje, da je posebno osjetljivo pitanje velikog broja predmeta u Državnom odvjetništvu koji se odnose na radne sporove. U okviru toga posebno je značajna činjenica da je u velikom broju takvih sporova tužena Republika Hrvatska, odnosno ministarstva i druga državna tijela. Vrijednost takvih sporova, kako se navodi u Izvješću,

iznosi čak 8.594.966.000,00 kn. Radi se o sporovima u kojima su obveze prema tužiteljima stvorene zakonom ili drugim propisom, pa se tužbe podnose prema državi zbog neispunjenja zakonskih obveza. Ovaj problem osjetljiv je kako zbog visokog iznosa financijskih obveza koje mogu nastati za državni proračun, tako i zbog činjenice da su u pitanju egzistencijalni problemi velikog broja građana i povreda jednog od temeljnih ljudskih prava – prava na rad. Smatra se stoga da ovo pitanje zaslužuje posebnu raspravu.

Podržani su zahtjevi Državnog odvjetništva da se, u cilju poboljšanja učinkovitosti ove institucije, trebaju osigurati odgovarajući smještajni i tehnički uvjeti te stalna edukacija državnoodvjetničkih dužnosnika.

RASPRAVA

Bolje inkriminirati i sankcionirati gospodarski kriminalitet

U ime Kluba zastupnika SDP-a, **Ingrid Antičević-Marinović** je najprije prigovorila što se o tako važnoj temi raspravlja poslije 17 sati, a zatim ustvrdila da Izvješće ima značajke znanstvenog istraživanja te da njegov sadržaj pokazuje kako je reforma pravosuđa, posljednjih nekoliko godina (prvenstveno zahvaljujući tadašnjoj zakonodavnoj vlasti), pokazala rezultate. Podatak o apsolutno anuliranim svim zaostacima veliko je ohrabrenje i pokazuje da država niti društvo ne smiju kapitulirati pred kriminalitetom.

Za dobre rezultate ključni su po njevoj ocjeni: novela Zakona o kaznenom postupku, rješavanje kadrovskih problema i zaoštavanje odgovornosti. Kako reče, pravosuđe se maklo od austrougarskog inkvizitorskog modela (kojeg se u istrazi još nismo riješili) i moguće je slučaj riješiti meritornom odlukom. Najviše rezultata dala je mogućnost izdavanja kaznenih naloga.

Ingrid Antičević-Marinović je zatim ukazala na potrebu bolje inkriminacije

i strožeg sankcioniranja gospodarskog kriminaliteta; skrenula pozornost na upozorenje iz Izvješća o velikom broju odbačaja i predmeta u istrazi; rekla da su do donošenja Zakona o kazneno-pravnoj odgovornosti pravnih osoba čitave kriminalne skupine vješto znale sakriti iza pravne osobe; ustvrdila da je udjela u pozitivnim kretanjima imao i Zakon o zaštiti svjedoka; podsjetila da je za bivše koalicijske vlasti bio donesen i kvalitetan Zakon o primjeni Statuta Međunarodnog suda za kaznena djela protiv međunarodnog ratnog i humanitarnog prava (autor zastupnik profesor Ivo Josipović); izjavila kako su dnevni listovi cijele Europe u dnevnim listovima izvijestili kako je Hrvatska uspješno završila kazneno-pravnu reformu, ali da će biti kobno stane li se sada na tome.

U procesuiranju kaznenih djela protiv čovječnosti mira, kako u radu Državnog odvjetništva tako i pravosuđa u cjelini, bilo je ozbiljnih propusta koji su narušili kredibilitet hrvatskog pravosuđa (presude u odsutnosti okrivljenih, bez valjanih dokaza, a u nekim slučajevima i više kao plod političkih uvjerenja). Pred međunarodnim tijelima sve je to izazvalo sumnju u sposobnost hrvatskog pravosuđa da objektivno procesuirat takva kaznena djela.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: zabrinjava da je država i dalje veliki parničar; zabrinjava odgovor Ministarstva kako nema sredstava za kadrovsku popunu u Državnom odvjetništvu; bilo bi pogubno da se ne vodi računa o edukaciji, o najmlađima i o vježbenicima.

Odgovarajući na primjedbu o vremenu početka rasprave, predsjedavajući **Luka Bebić**, potpredsjednik Hrvatskog sabora je izvijestio zastupnicu da je rasprava

toга jutра započela s isto tako važnom točkom (koja se odužila) - o obrambenoj situaciji.

Uzorno izvješće

Josip Vresk je, u ime Kluba zastupnika HSS-a, izjavio da je Izvješće uzorno te da je njime prvi put dat sveobuhvatan prikaz svih podataka. Ustvrdio je zatim kako je ipak teško sistematizirano sagledati tri izvješća koja se podnose Parlamentu: ovo - u kojem se primjenjuje metodologija počinitelja, MUP-a koji primjenjuje metodologiju kaznenih djela, te ono sudova, s metodologijom predmeta, te da bi ubuduće trebalo o tome voditi računa.

Posebnu raspravu zaslužuje pitanje tužbi prema državi zbog neispunjenih obveza. Problem je osjetljive naravi, kako zbog visokog iznosa financijskih obveza koje mogu nastati za državni proračun tako i zbog činjenice da su u pitanju egzistencijalni problemi velikog broja građana, te povreda jednog od temeljnih ljudskih prava – na rad.

Zastupnik je zatim pohvalio brzinu rješavanja predmeta i broj oslobođajućih odnosno odbijajućih presuda. Ustvrdio je zatim kako nije dobro u ovakvom izvješću procjenjivati broj uvjetnih osuda jer je to dio kaznene politike sudbene vlasti koju mora ujednačavati Vrhovni sud. Uslijedile su ove primjedbe: zabrinjava neravnomjerna opterećenost državnih odvjetništava; nema podataka koliko je bilo lažnih kaznenih prijava (u pravosudnim se krugovima čuje kako se u posljednje vrijeme kaznena prijava koristi kao redovni pravni lijek u parničnim postupcima (na taj se način opstruirati sam parnični postupak); ima li uopće osuđujućih presuda u kaznenom postupku za ta djela (a trebalo bi to stro-

go kažnjavati - dio odbačenih prijava bi zasigurno potpao pod to djelo).

Tu su, nadalje: pitanje zašto se u parničnim postupcima (najviše radni sporovi) više ne sklapaju nagodbe kad se vidi da će se spor, evidentno, izgubiti; tvrdnja kako stanje ne zadovoljava kad je riječ o sređenju zemljišnih knjiga i da bi se tu Državno odvjetništvo moralo više angažirati; upit zašto glavni državni revizor sam ne podnosi kaznene prijave već ih prosljeđuje Državnom odvjetništvu (je li riječ o lošem zakonskom rješenju ili želji državne revizorice); napomena kako bi trebalo donijeti nov zakon o kaznenom postupku - ovaj nije dobar jer omogućuje dugotrajne postupke (podatak da je istraga vođena u svega 8 posto slučajeva nije sam po sebi dovoljan, stvar je daleko kompleksnija).

Broj prijava za mito zapanjujuće mali

Stav Kluba zastupnika HNS/PGS-a obrazložio je **Nikola Vuljanić**. Izvješće je metodološki dobro pripremljeno i sveobuhvatno, rekao je pa upozorio kako podatak o 3-postotnom porastu kriminaliteta treba razmotriti s drugog aspekta - je li to rezultat stvarno manje razine kriminala nego u susjednim zemljama ili je to rezultat manje razine prijave. Slijedio je upit - jesu li u 1,9 posto neriješenih prijava uključene one od anonimnih izvora (na kojima stoji bilješka da nije ustanovljeno dovoljno činjenica koje bi jamčile uspješan završetak postupka).

Zastupnik je pohvalio "gotovo nevjerojatnu ažurnost", uz upozorenje da bi Državno odvjetništvo ako mu u deset dana ne dođu nove prijave praktički ostalo bez posla. I rok rješavanja predmeta u toj instituciji značajno odudara od situacije u pravosudnom sustavu, dometnuo je.

Osvrnuvši se na visok postotak odbačaja predmeta rekao je, uz zahtjev da o tome više kaže Državni odvjetnik, kako to može značiti da netko u prethodnom postupku nije ozbiljno obavio svoj posao ili da odvjetništvo vrlo ozbiljno obavlja posao poštujući slovo i duh zakona.

U nastavku izlaganja slijedile su ovi upiti, zahtjevi i ocjene: koje su od sudskih odluka o obustavi stvarno zastare i zašto ih je još tako mnogo; zašto se odvjetništvo rijetko žali (nedostaje li mu možda dovoljno vremena, novca i ljudi); očito da će se posjedovanje lakših droga morati prebaciti među prekršaje, a posjedovanje teških droga jače sankcionirati; kakav je odnos riješenih i neriješenih slučajeva gospodarskog kriminaliteta; detaljnije analizirati zbog čega se smanjuje broj djela gospodarskog kriminaliteta (kako reče, iz medija, a i iz razgovora sa susjedima ne stječe se utisak da ih je manje); broj prijava za mito je zapanjujuće mali u odnosu na mjesto Hrvatske na rang listi zemalja ugroženih mitom.

Izvješće ima značajke znanstvenog istraživanja i njegov sadržaj pokazuje kako je reforma pravosuđa, posljednjih nekoliko godina (prvenstveno zahvaljujući tadašnjoj zakonodavnoj vlasti), dala rezultate.

Iz izlaganja predstavnika Kluba zastupnika HNS/PGS-a još izdvajamo: prijeko je potrebno obvezati državne organe da sklapaju nagodbe svugdje gdje postoji opravdana sumnja da će država spor izgubiti; nije logično da državni revizor ne može podnijeti krivičnu prijavu; čudna je ocjena kako nepravilnostima koje je utvrdila Državna revizija nije izravno oštećena imovina Republike već Hrvatski fond za privatizaciju zašto se stečajni postupci pokreću prekasno kad postoji zakonska obveza pokretanja u zakonskom roku.

Državno odvjetništvo učinkovito samo prema građanima

U ime Kluba zastupnika HSP-a, **Miroslav Rožić** je ustvrdio kako je iz Izvješća vidljivo da je Državno odvjetništvo

izuzetno učinkovito samo prema običnim građanima te u slučaju beznačajnih kaznenih djela, u kojima je postupak dokazivanja vrlo jednostavan. Čim je postupak složeniji ili se ne radi o jednostavnom kaznenom djelu ono nije sposobno uspješno ispunjavati svoje poslove i zadatke, naglasio je zastupnik.

Najbolji primjer je (slabo) postupanje te institucije po obavljanim revizijama pretvorbe i privatizacije te izvješćima proračunskih korisnika, rekao je zastupnik.

Očito se - naglasio je predstavnik HSP-a - ne namjerava procesuirati čitav niz protuzakonitih i kažnjivih djela teže naravi, primjerice: pretvaranje neosnovanih potraživanja nekih banaka u uloge društava (u milijunskim iznosima); prodaja neprocijenjenih nekretnina i upis nekretnina u zemljišne knjige bez ikakve pravne osnove; sklapanje štetnih ugovora, raskidanje ugovora od nadležnih tijela s povlaštenim kupcima koji su preuzeli dionice, upropastili poduzeće a da nisu platili ni deseti dio vrijednosti kupljenih dionica.

On je, nadalje, ustvrdio kako Državno odvjetništvo pokušava zaobići građansko-pravni aspekt revizijskih izvješća navodeći da navedenim neravilnostima nije izravno oštećena imovina RH već Hrvatski fond za privatizaciju ili dioničari određenog trgovačkog društva (pa nema osnove za pravne radnje) te upitao što je Državno odvjetništvo poduzelo kad se neprocijenjena imovina bivših poduzeća proda i još ishodi upis u zemljišne knjige.

Ocjenu kako Državno odvjetništvo u potpunosti ne izvršava svoju ulogu već da je često u službi dnevno-političkih interesa Miroslav Rožić je potkrijepio ukazivanjem na podatke iz dijela izvješća (građansko-pravni sporovi kojima je Hrvatska tužena u 17.503 predmeta zbog povrede prava u javnim službama). Državno odvjetništvo, rekao je, na izvjestan način štiti počinitelje kaznenih djela i strukture vlasti na štetu građana i RH. Razvidno je da ono shvaća svoju dvostruku i neprimjerenu ulogu pa više puta naglašava kako treba urediti to pitanje, dometnuo je, uz upit zašto

Državno odvjetništvo kazneno ne progoni osobe koje su izvršile povredu tih prava oštetivši ne samo javne djelatnike već i Republiku Hrvatsku za desetak milijardi kuna (očito, kaže, zastupa interese nekih prolaznih dužnosnika). A efikasno se provodi kazneni postupak protiv onih koji, kako reče, s poluispravnog fiće stave registarsku tablicu na neregistriranu peglicu da bi otišle u susjedno selo ili su, slučajno, nenamjerno, sudionici saobraćajnih nezgoda.

Učinjen naporedak, ali ima nekonzistentnosti u suđenjima zbog ratnih zločina

Dr. sc. **Milorad Pupovac** je, u ime Kluba zastupnika SDSS-a, podržao Izvješće uz ocjenu da je solidno, a zatim iznio njihove primjedbe. Ponajprije, tu je upozorenje kako je tvrdnja o Hrvatskoj kao zemlji najniže stope kriminaliteta statistički točna, ali da osjećaj građana, u kojih nesigurnost raste, ne odgovara statistici. Rekavši kako je razgovarao o tome s jednim uglednim odvjetnikom, ustvrdio je kako Državno odvjetništvo nije samo po sebi dovoljno i ne može učiniti ono što ne učine drugi mehanizmi države. Primjerice, policija ni nakon šestomjesečne pratnje sitnih uličnih dilera ne pronade ništa što bi moglo upućivati na raširenu dilersku aktivnost pa ne dođe do onih koji su prava opasnost i koji na tome zarađuju. Slično je, napomenuo je zastupnik i kod krivičnih djela ubojstava, razbojstava i slično.

Osvrnuvši se na broj neriješenih slučajeva u sudovima (više od milijun) s najčešćim obrazloženjem kako nema dovoljno ljudi da to odrade, on je upozorio kako Hrvatska ima sedam puta više sudaca nego Francuska (sa 70 milijuna stanovnika), te da prednjači brojem sudaca i pred Njemačkom i Nizozemskom.

Osvrnuvši se na dio Izvješća o ratnim zločinima, predstavnik Kluba zastupnika SDSS-a je pozdravio nastojanja Državnog odvjetništva i Vlade, ali i naglasio kako treba učiniti još mnogo toga. Treba osuditi sve koje treba i u tom pogledu surađivati sa svim zemljama i subjektima koji mogu pomoći, što - naglasio je

- u proteklom razdoblju nije bila praksa. Prethodna i ova Vlada po njegovim su riječima htjele promijeniti stanje i učinjen je određeni napredak, ali je evidentna nekonzistentnost.

Primjerice, prema dopisu (iz 1997) bivšeg ministra pravosuđa Šeparovića na dvama županijskim sudovima smještenim u Osijeku kaznenim postupkom ili suđenjem za ratne zločine na području hrvatskog Podunavlja bilo je obuhvaćeno 150 osoba (za godinu dana brojka je promijenjena i bila manja od te). A prema ovom izvještaju broj obuhvaćenih postupcima za ratne zločine je za područje Županijskog suda u Osijeku 780, a vukovarskog 489.

Nakon upita kako se to dogodilo, Pupovac je izjavio kako je pitanje unutarnje kredibilitnosti Hrvatske i kredibilitnosti njenog pravosuđa te unutarnjeg postupanja u "našim rukama". Potom je ustvrdio kako bi u slučaju rješavanja nekih drugih slučajeva pitanje jednog čovjeka koji se često spominje u javnosti i od strane međunarodnih posjetilaca te foruma bilo manje bitno.

Primjerima je objasnio na što misli. Vjera Solar iz Siska od 1991. čeka da se riješi pitanje ubojstva njezine kćeri. Ili, drugi primjer - Ivanka Savić, Srpkinja, nepravomoćno je osuđena u Vukovaru. Bila je u srpskom zarobljeništvu zajedno sa 120-160 drugih ljudi i po razmjeni je optužena za prokazivanje osobe čiji se identitet, napomenuo je Pupovac, ne zna, a i kojega nema na popisu nestalih. Tu je i slučaj iz Zadra - 1991. u školu "Velimir Škorpik" privedene su iz obližnjih sela (izvan područja obuhvaćenih ratom), osobe srpske nacionalnosti - dvije su ubijene na licu mjesta a jedna je umrla od posljedica teškog ranjavanja. Počinila je to osoba koja je u školu ušla, prema izvještaju policije, naoružana uz dozvolu vojne policije i Zbora narodne garde.

To je pitanje kredibilitnosti hrvatskog pravosuđa i opće sigurnosti ljudi, bez obzira na nacionalnu pripadnost - zaključio je Milorad Pupovac.

Ispravljajući Pupovca, **Petar Mlinarić (HDZ)** je rekao kako za Podunavlje, za ratne zločine u Vukovaru, još nije

osuđen nitko, tek nekoliko sitnih kriminalaca. Pita se, dometnuo je, tko je ubio 2500 ljudi u Vukovaru (samo zadnja tri dana i poslije rata 600 osoba). Ljudi su nestajali preko noći, Ivanka Savić je prokazivala i svoje susjede i branitelje, one koje je samo vidjela na ulici a i one koji su je hranili.

Zabrinutosti zbog duga države

U ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Dražen Bošnjaković** je rekao kako podaci iz Izvješća (statistički dobro obrađeni i s prijedlozima rješenja) daju nadu da će mnoge stvari u pravosuđu biti uspješno i korektno riješene. I izvješća međunarodnih tijela govore da se stvari popravljaju. Uistinu za pohvalu je podatak o samo 1,8 posto neriješenih predmeta. To jest, priznao je zastupnik posljedica izmjena, u prošlom mandatu, Kaznenog i zakona o kaznenom postupku, ali i drugačije organizacije rada u toj instituciji u zadnje dvije godine.

Teško sistematizirano sagledati tri izvješća: ovo - u kojem se primjenjuje metodologija počinitelja, MUP-a koji primjenjuje metodologiju kaznenih djela, te ono sudova, s metodologijom predmeta, pa bi ubuduće trebalo o tome povesti računa.

Unatoč svemu razloga za zadovoljstvo, po ocjeni ovog kluba, ipak nema. Iz parničnog dijela Izvješća se vidi koliko je zaduženost Republike Hrvatske (tužena u 32.000 slučajeva). Dodaju li se vrijednosti potraživanja kamate Republika Hrvatska duguje više od 12 milijardi kuna, što je najporaznija činjenica Izvješća. Doista zabrinjava da je samo u 2003. pristiglo više od 16 tisuća novih predmeta kojima je Hrvatska tužena za 2 mlrd i 600 tisuća kuna.

Da bi se sklopila nagodba potreban je novac – komentar je ovog zastupnika povodom Vreskovog prijedloga o potre-

bi veće samostalnosti državnog odvjetnika na tom planu. S druge strane, država će teško naplatiti potraživanja od 2,5 milijardi jer su tuženici nelikvidni.

Trebalo bi jasno navesti za koja se kaznena djela tko tereti

Damir Kajin je, u ime Kluba zastupnika IDS-a, najprije izrazio nevjericu u to da Istarska županija (koja je prva po intelektualnom kapitalu, po izvozu, po broju stanovnika, pokrivenosti uvoz-izvoz, s najmanjom zaposlenošću i BDP-om nešto manjim od Zagreba) predvodi brojem kaznenih djela na 100 tisuća stanovnika. Prema Izvješću, hrvatski je prosjek 1977 kaznenih djela, a istarski 4067. Ne slaže se da je to posljedica tranzitnog kriminala ili velike koncentracije ljudi u sezoni. Da bi se moglo više reći o tim brojkama trebalo bi jasno navesti za koja se kaznena djela nekog tereti (primjerice, u Slavonskom Brodu svako toliko netko izgubi glavu, a na začelju su). To bi značilo gdje se radi, gdje je sustav koliko-toliko stabilan, postoje problemi, tamo gdje je sve blokirano problema nema – rekao je Kajin.

Zastupnik je, nadalje, interesantnim nazvao podatak kako kod mladih ima više imovinskih delikata nego onih vezanih uz drogu.

Osvrnuvši se na djelovanje USKOK-a, rekao je kako bi bilo dobro da se i u Parlamentu progovori o najeksponiranijim slučajevima, primjerice slučaju Granić, koji je završio potpunim debaklom, što je dovelo i do nepovjerenja u neke institucije.

Kad je riječ o kaznenim djelima protiv čovječnosti (1440 optužnica, 579 osuđujućih presuda) fali element nacionalnosti, ustvrdio je zastupnik, objasnivši da bi se time izbjegle kritike kako se sudi samo Srbima. Rat se vodio u Hrvatskoj i dogodila se pobuna, ali pri nekim stranim forumima ne prolazi načelo kako se ne može počiniti zločin u obrani zemlje, naglasio je.

Povodom spominjanja u Izvješću ratnog zločina iz 2. svjetskog rata, predstavnik IDS-a je izrazio bojazan da bi

se moglo ići u pravcu izjednačavanja krivnje partizanskih i ustaških djela. To bi bila povijesna neistina – naglasio je, dometnuvši kako je dobro što se prestalo prijetiti nekim sudionicima NOB-a kaznenim progonom.

Na podatke o padu gospodarskog kriminaliteta zastupnik Kajin je reagirao sljedećim komentarom - procesi revizije pretvorbe su okončani, sve je beatificirano, tko se čega dočepao – dočepao se, tobožnje revizije pokazivanje je mačka u vreći.

Je li podatak o 3-postotnom porastu kriminaliteta rezultat stvarno niže razine kriminala ili je to rezultat manje razine prijave?

Iz ovog izlaganja još izdvajamo sljedeće primjedbe, ocjene i upit: (povodom presuda policajcima koji su uspješno dokazati da su bili oštećeni protivno kolektivnom ugovoru) da je to netko učinio na lokalnoj razini loše bi se proveo, na državnoj nikome ništa; 115 tisuća građana RH koji imaju novac u Ljubljanskoj banci kao da je zaboravljeno ("a istina je da su bezočno pokradeni od te banke ili države, svjedno"); kako slovenski državljani kojima je terorističkim aktom srušena kuća u Gospiću, a nisu bili učesnici pobune, sve vrijeme su živjeli u Sloveniji mogu doći na listu obnove?

Mr. sc. **Mato Arlović**, potpredsjednik Hrvatskog sabora, upozorio je Kajina da nije u redu vrijeđati drugu državu. Ljubljanska banka je pravna osoba s potpunom pravnom odgovornošću, ali se ne može proglasiti i nju i državu lopovom.

Ispravljajući Kajina **Emil Tomljanović** je rekao da u Izvješću ne stoji podatak o 4000 kaznenih djela nego kaznenih prijava, dok je **Ivan Jarnjak** rekao kako nije točna Kajinova tvrdnja da zaštite u državi nema tko radi. Upravo obratno, broj kaznenih prijava treba sagledati kao zaštitu onoga tko radi.

Ovime je završen prvi dan (14. listopada 2004) rasprave o toj temi.

Državno odvjetništvo radi mnogo kvalitetnije, ali ne i pojedinci u njemu

U nastavku rasprave, 15. listopada, najprije je izlagala **Milanka Opačić**, koja je rekla da Državno odvjetništvo očito radi mnogo kvalitetnije, a zatim se zadržala na dijelu Izvješća o kazno-pravnoj zaštiti djece i maloljetnika. Ukazala je s tim u svezi najprije na upozorenje kako neka ministarstva još nisu donijela provedbene propise, posebice kad je u pitanju psihosocijalni tretman zlostavljača, kako bi se i na taj način pomoglo otklanjanju nasilničkog ponašanja u obitelji odnosno izbjeglo njegovo ponavljanje.

Zastupnica je još upozorila kako je riječ o vrlo teško dokazivim slučajevima te da je malo ljudi educirano o zlostavljanju djeteta. Primjerice, među sudskim vještacima samo je jedan ginekolog educiran u inozemstvu za vještačenje u slučaju seksualnog zlostavljanja djece.

Obraćajući se Državnom odvjetniku RH, ona je izjavila kako je teško biti na čelu jednog odvjetništva u kojem još ima pojedinaca koji ne rade u skladu sa zakonom i, na neki način, opstruiraju progon onih koji čine kaznena djela na štetu djeteta. Riječ je o Božici Cvjetko koja je u više navrata, kaže, pokazala da svoj posao u Državnom odvjetništvu obavlja vrlo nesavjesno. Tvrdnje je potkrijepila primjerima o kojima je, napomenula je, bila izviještena javnost, ali gospođa Cvjetko nikad nije demantirala novinarske tvrdnje – samo je prijetila kaznenim prijavama.

Milanka Opačić je navela slučajeve slučaja u kojima je Božica Cvjetko zaustavila postupak: slučaj zlostavljanja trogodišnje djevojčice od vlastitog oca u Zadru (o čemu je svjedočio i županijski državni odvjetnik, začuđen tim postupanjem); slučaj višestrukog zlostavljanja dvoje djece od oba roditelja (intervenirala je usmeno i svojom odlukom odbacila vještaka predloženog od županijskoga državnog odvjetništva). Tu je i treći slučaj - zlostavljanja djece

u Caritasovom domu za smještaj djece u Brezovici od dijela djelatnika. Nadzorom Ministarstva rada i socijalne skrbi potvrđen je najveći dio navoda iz prijave, ministar je podnio kaznenu prijavu, a ravnateljica Caritasa u intervjuu jednom dnevnom listu priznala navode iz prijave. Pod pritiskom "određenih krugova" intervju nije objavljen, ali je dostupan Državnom odvjetništvu.

Prijeko je potrebno obvezati državne organe da sklapaju nagodbe svugdje gdje postoji opravdana sumnja da će država spor izgubiti.

Milanka Opačić se još založila za to da se Zakonom o sudovima za mladež predvidi da se zlostavljana djeca ispituju prije svih drugih i to što je moguće prije – kad imaju potrebu progovoriti, a ne nakon godinu, dvije ili tri, kad je pritisak javnosti već toliki da ne žele reći ništa.

Iz njena izlaganja još izdvajamo upit koliko je kazneno gonjeno onih koji su znali za zlostavljanje djeteta, a nisu ga prijavili, i riječi defektologa iz Splita, koji je kao dijete bio zlostavljan - kako mu je najteže bilo to što su svi vidjeli da je pretučen a nitko nije pomogao.

Kadrovski i financijski problemi

Najvećim dijelom zadovoljan radom Državnog odvjetništva, **Miroslav Korenika (SDP)** je najprije upozorio na kadrovske i financijske probleme te institucije te one u odnosima sa sudovima. Upozorio je zatim na dugotrajnost postupka unutar institucije, izvijestivši zastupnike o sumnji skupine građana Varaždina da prijave često nedopustivo dugo čame u nečijim ladicama (opravdano ili neopravdano).

Rekavši kako bi trebalo olakšati kontakte zainteresiranima s Državnim odvjetništvom (da se dobije potrebna informacija), iznio je jedan primjer neučin-

kovitog rješavanja predmeta koji polako ide prema zastari. Radi se, objasnio je, o poljoprivrednom zemljištu koje je naglo ušlo u građevinsku zonu. Obavljena je nezakonita zamjena s poduzećem tada još u državnom vlasništvu. Grad Varaždin je pritom oštećen, što je utvrđeno na temelju kaznene prijave. Ona je, međutim, nakon više od dvije godine odbačena i sada se predmet, kako reče, kiseli na sudu (a i odvjetnik se dovoljno ne anagažira).

Zastupnik je spomenuo i drugi varaždinski slučaj - štetišta kreditne zadruge Cekin. Država, po riječima Korenike, nije na vrijeme preko Narodne banke poduzela sve što je mogla, a iz Državnog odvjetništva nema odgovora po kaznenoj prijavi.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: upozorenje kako se u toj instituciji na nižim razinama različito odlučuje o istome postupanju (negdje se nešto proglašuje kaznenim djelom, drugdje ne) i s tim u svezi zahtjev za pojačanom koordinacijom.

Kadrovski problemi na planu progona kaznenih djela gospodarskog kriminaliteta

Dr. sc. **Ivo Josipović (neovisni)** je rekao kako je ovo izvješće jedno od najtemeljitijih, da Državno odvjetništvo unatrag dvije godine pokazuje napredak u radu te da bitno odudara od općih trendova u društvu. Ocjenju da je to jedno od državnih tijela koja prednjače u reformi pravosuđa i društva u cjelini, zastupnik je ipak dopunio upozorenjem kako je iz prakse vidljivo da na planu progona određenih vrsta kaznenih djela (prvenstveno gospodarskog kriminaliteta) ima kadrovskih problema. Pravnici, kako reče, nerijetko nemaju dovoljno ekonomskih znanja da bi se upustili u procjenu onoga što se događalo u gospodarstvu i na planu organiziranog kriminaliteta, gdje čini se - ni društvo nije našlo odgovor.

Josipović je, zatim, ustvrdio kako uspješnost kod optuženja nije tako visoka kako proizlazi iz podataka i da se

to može uočiti kad se sagleda kakav je rezultat prijavljivanja od početka istražnih radnji do kraja. Državno bi odvjetništvo selektivnije trebalo odustajati gdje nema dovoljno elemenata, rekao je, ali i apelirao na veću odlučnost u progonu onoga što je nedvojbeno kazneno djelo. Skrenuo je pozornost zastupnicima i na razvlačenje u slučaju nekih istraga (slično je i kod sudova), jer se čeka da prestane interes javnosti.

Zastupnik je, nadalje, upozorio kako se pojedince, nerijetko, u medijima neprimjereno pribija na stup srama da bi se poslije pokazalo kako kaznenog djela nema. Nanesena im je nenadoknadiva šteta, upozorio je, uz sugestiju da se efikasnije koristi odredba Zakona o kaznenom postupku prema kojoj se podaci o osumnjičenicima mogu iznijeti u javnost samo uz suglasnost državnog odvjetnika.

Državno odvjetništvo izuzetno je učinkovito samo prema običnim građanima te u slučaju beznačajnih kaznenih djela, u kojima je postupak dokazivanja vrlo jednostavan. Čim je postupak složeniji ili se ne radi o jednostavnom kaznenom djelu ono nije sposobno uspješno ispunjavati svoje poslove i zadatke.

Komentirajući ocjenu iz rasprave u Odboru za pravosuđe kako se u Hrvatskoj slijedi europski trend (malo je pritvora i malo zatvorenika), dr. Josipović je ustvrdio kako interpretacija podataka ne mora biti uvijek jednoznačna. Teza kako demokratska društva manje zatvaraju a nedemokratska više zaista stoji, ali kod tranzicijskih zemalja ima i nekih anomalija od tog načela. Primjerice, po načelu stope pritvorenih na 100 tisuća stanovnika najveća demokracija bila bi na Kosovu ili u Srbiji i Crnoj Gori, a zapravo je riječ o tome da ne funkcionira država - da kazneni progon nije na potrebnoj razini. Treba dakle vidjeti nije

li situacija u Hrvatskoj rezultat dijelom neefikasnosti kaznenih postupaka.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: pohvalu reviziji kaznenih djela ratnih zločina kojom je utvrđeno da mnogo postupaka nije bilo motivirano samo pravnim razlozima; tvrdnju kako je Državno odvjetništvo u zadnje vrijeme (kao rezultat i cijeloga jednog pozitivnog razvoja u Republici) prihvatilo načelo da je zločin zločin i da ga treba progoniti bez obzira na to tko je počinitelj; napomenu kako neki predmeti u pravosuđu ne služe Hrvatskoj na čast.

Nameće se pitanje opravdanosti postojanja USKOK-a

I **Niko Rebić (HDZ)** je rekao da je Izvješće solidno i cjelovito. Osvrnuo se zatim na pravna mišljenja koja se traže od Državnog odvjetništva, od toga trećina na zahtjev bivšeg ureda za upravljanje državnom imovinom (posebice radi tumačenja Zakona o poljoprivrednom zemljištu i Zakona o šumama). Rekao je s tim u svezi kako čuđenje u poslovnih ljudi izaziva tumačenje Državnog odvjetnika da jedinice lokalne samouprave ne mogu biti krajnji korisnici zemljišta u gospodarskim zonama, pa čak ni onima koje su imale detaljnije urbanističke planove i građevinske dozvole (a da bi dobile građevinsku dozvolu te su zone morale imati suglasnost Hrvatskih šuma). Posljedice takvog tumačenja su katastrofalne, potpuno se zaustavila gradnja i zakočio svaki razvoj te gradnja pogona u gospodarskim zonama. Unatoč naporima jedinica lokalne samouprave da se to mišljenje korigira već godinu dana nema pomaka, rekao je zastupnik, uz upit od koga Hrvatske šume štite zemljište kad je, primjerice, u pitanju Splitsko-dalmatinska županija (sve su gospodarske zone na golom kamenjaru, bez šume). Iz ovog izlaganja još izdvajamo upite: kako se moglo dopustiti da se Hrvatske šume u jeku rata (1991-1993) uknjiže na sva općinska zemljišta, pašnjake pa i šume u vlasništvu jedinica lokalne samouprave; kako se misle ostvariti ambiciozni planovi o sadnji 50 milijuna sadnica vino-

ve loze i maslina ako se takvim tumačenjem štiti vlasništvo Hrvatskih šuma; zašto Državna revizija uopće dostavlja Državnom odvjetništvu izvješća ako po njima ne kani raditi.

Komentirajući dio Izvješća o USKOK-u, zastupnik je rekao kako se s obzirom na skromne rezultate nameće pitanje opravdanosti postojanja i rada Ureda ("tresla se brda rodio se miš"). Podsjetivši zastupnike na brojna spektakularna uhićenja pred TV kamerama, rekao je kako su neke optužnice očito bile podizane u političke svrhe te da se s tim u svezi nameće upit - jesu li možda ostali neprocesuirani neki miljenici vlasti.

Zastupnik je još izjavio kako su u samom vrhu Državnog odvjetništva nužne kadrovske promjene jer je riječ o instituciji koja svojim pravnim tumačenjem gotovo godinu dana paralizira razvoj gospodarstva u zonama.

Ispravljajući Rebića, **Željko Ledinski** je rekao kako nisu Hrvatske šume vlasnik zemljišta, već Republika Hrvatska.

Emil Tomljanović (HDZ) je imao potrebu naglasiti, s obzirom na prethodni tijek rasprave, kako je Državno odvjetništvo, prema Ustavu i Zakonu, samostalno i neovisno pravosuđno tijelo, ali i izuzetno važan segment hrvatskog pravosuđa koji se nikada ne smije promatrati odvojeno od cjeline jer to može rezultirati iskrivljenom slikom i gubi se smisao cjelina pravosuđnog sustava. Osobno zastupnik ne vidi razloga za hvalospjeve i ocjene da je riječ o znanstvenom radu odnosno izvješću kakvo još nije viđeno.

Zastupnik je, nadalje, rekao kako broj podnesenih kaznenih prijava ne može biti uporište niti osnovni kriterij za sliku o stanju kriminaliteta (naprotiv, daje iskrivljenu sliku). Pravo stanje i kretanje kriminaliteta je, po tvrdnji zastupnika, odnos između broja pravomoćnih optužnih akata u odnosu na broj pravomoćnih presuda.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo upozorenje kako stalni rast broja odbačaja ukazuje na manjkavost podnesenih prijava, ali i na činjenicu da je društvo, a nerijetko i državne institucije, izloženo različitim utjecajima, ponekad i pritisci-

ma (političkim, ali i centara medijske i financijske moći).

U sedam godina riješeno je tek 30 posto zahtjeva u prvom stupnju (denacionalizacija)

Zadovoljan Izvješćem jer omogućuje kvalitetnu raspravu, **Nikola Mak (neovisni)** je svoju pažnju usmjerio prema dijelu Izvješća o povratu imovine odnosno provedbi Zakona o denacionalizaciji. Državno odvjetništvo, prema njegovoj ocjeni, zadržava, nakon prvostupanskih rješenja, konačna rješenja, iako je u pravilu u velikom broju slučajeva sve vrlo jasno. Podaci iz Izvješća otkrivaju, rekao je, zastrašujuću pojavu da su od ukupno 33.419 predmeta (od toga iz ranijih godina 29.666) u 2003. riješena 1492. Postavlja se, dometnuo je, pitanje tko tu koga štiti i brani, jer statistički gledano neki će predmeti (upisani s 31. 12. 2003. u protokole) biti riješeni tek za 22 godine, a u 2004. je već stigao pozamašan broj predmeta. Državnom odvjetniku je zastupnik Mak rekao s tim u svezi kako institucija mora imati na umu, kod ulaganja prigovora, da su građani sastavni dio države te da je riječ o starim ljudima (ostarili su već i njihovi nasljednici) kojima je oduzimanjem imovine 45, 48. ili 50. godine učinjena nepravda. U sedam godina riješeno je tek 30 posto zahtjeva u prvom stupnju – upozorio je zastupnik.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo: upozorenje kako su Hrvatske šume u određenom smislu monopolna (dobro organizirana) organizacija tako da se privatni vlasnici kojima se vraća imovina nemaju kome obratiti za vještačenje iako je vlasnički odnos (katastarski, gruntovno) potpuno jasan.

Premalo o korupciji

U ime Kluba HSP-a dr. sc. **Slaven Letica (neovisni)** je izjavio kako je u Izvješću i u radu Državnog odvjetništva premala pažnja (tek stranica) pridana rak-rani društva – koruptivnim kaznenim djelima. Zbog zloupotre-

be obavljanja dužnosti državne vlasti prijavljeno je tek 5 osoba, za primarne mita i korupciju svega 65 osoba, a u svezi sa stečajnim postupcima – gdje je najveća korupcija – tek jedan sudac Županijskog suda, jedan stečajni sudac te zamjenik Općinskog državnog odvjetništva.

Letica je izvijestio zastupnike da je Klub zastupnika HSP-a pripremio izvješće o korupciji, sukobu interesa i "zarobljavanju" hrvatske države, iz kojega proizlazi da pojedinci i političke skupine u različitim institucijama (Parlamentu, Vladi, gradskim poglavarstvima, Uredu Predsjednika Republike koriste državu kao neku vrstu privatnog vlasništva.

Prema istraživanju Svjetske banke Hrvatska je po zarobljavanju (korupciji) među tranzicijskim zemljama negdje na petom, negdje na četvrtom, a negdje na trećem mjestu.

Zastupnik je još izrazio zadovoljstvo zbog usmene obavijesti od Državnog odvjetništva kako se postupa u svezi s dokumentima koji nesporno predstavljaju zločine zarobljavanja države, a zbog kojih je on (Letica) uputio predsjedniku Vlade i ministru financija prijave. Riječ je o dva ugovora s kojima su, kako reče, bili povezani bivši ministar Radimir Čačić i osoblje Hrvatskih cesta.

U ime Kluba zastupnika HDZ-a, **Dražen Bošnjaković (HDZ)** je pohvalio organizaciju i rad Državnog odvjetništva – po neriješenim prijavama iznad europskog prosjeka. Ustvrdio je zatim kako bi s obzirom na složen postupak otkrivanja i progona kaznenih djela gospodarskog kriminaliteta trebalo za Državno odvjetništvo osigurati i vještace, pa i centar koji bi bio na dispoziciji toj instituciji i svim državnim tijelima.

Iz izlaganja još izdvajamo: zabrinjavaju podaci o broju tužbi protiv Republike Hrvatske (do 2003. godine oko 5 milijardi kuna potraživanja, a u 2003. godini 2,6 milijarde, i to bez kamata i troškova); zahtijevati od Vlade da zaustavi taj trend; možda bi bilo dobro čak ići sa zasebnim izvješćem o tome.

Poraditi na daljnoj reformi kaznenog prava

U ime Kluba zastupnika SDP-a, **Ingrid Antičević-Marinović** je rekla kako je postignuta apsolutna ažurnost otkad je na čelu Državnog odvjetništva Mladen Bajić, svidjelo se to, kako reče, nekome ili ne. U svezi s nerazmjerom prijava i odbačenih prijava, na što je ukazano u raspravi, trebalo bi poraditi na daljnoj reformi kaznenog postupnog prava (taj je posao već započeo), rekla je zastupnica.

Iz čijeg izlaganja još izdvajamo: sazrelo je vrijeme da Državno odvjetništvo upravlja od samog početka postupkom, da se dio redarstvene (izvršne) vlasti stavi pod njegovu kapu te da Državno odvjetništvo nastupa pred sudom onda kad je apsolutno sigurno da će ishod biti povoljan za račun države, odnosno da je sigurno u ono što i tvrdi, da bi se stalo nakraj tolikim utuženjima države ministarstva bi se morala zakonito ponašati; hvalevrijedan je zaključak Odbora za pravosuđe o potrebi osiguranja sredstava za što uspješniji rad Državnog odvjetništva.

Sljedeće godine – poseban odjel za nadzor nižih državnih odvjetništava

Iz izlaganja Državnog odvjetnika, **Mladena Bajića** izdvajamo: mora se imati na umu da je Državno odvjetništvo samo jedna karika u lancu državne represije; institucija je podekipirana (nedostaje 20 posto kadrova); ljudi iz Državnog odvjetništva bježe u sudove ili u privatne odvjetnike, gdje im je mnogo lakše i lakše rješavaju obiteljske probleme; sljedeće godine formirat će se poseban odjel za nadzor (nižih) državnih odvjetništava.

GLASOVANJE

Zastupnici su glasovanjem prihvatili Izvješće o radu državnih odvjetništava sa 103 glasa "za", 2 "suzdržano" i 3 "protiv".

J.R.

IZVJEŠĆE O RADU ODBORA ZA PREDSTAVKE I PRITUŽBE ZA 2003. GODINU

Dodatno ubrzati reformu pravosuđa i državne uprave

Zastupnici Hrvatskog sabora su, nakon kraće rasprave, prihvatili Izvješće o radu Odbora za predstavke i pritužbe za 2003. godinu. Naime, prema Poslovniku to radno tijelo je dužno jednom godišnje izvijestiti Sabor o uočenim nepravilnostima kršenja zakonskih propisa i prava građana u postupku pred državnom upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti. Pored toga ukazuje Saboru na štetne pojave od šireg značenja i predlaže poduzimanje potrebnih mjera za njihovo otklanjanje te predlaže putem ovlaštenih tijela ispitivanje osnovanosti predstavki, pritužbi i prijedloga, a sukladno tome potrebitost poduzimanja zakonom osnovanih mjera.

Tijekom prošle godine Odbor za predstavke i pritužbe zaprimio je 1020 predstavki i pritužbi pisanog sadržaja. U odnosu na 2002. taj se broj nešto smanjio, posebice u svezi s povratom imovine, ali je glede socijalne skrbi, mirovinskog osiguranja i sudskih postupaka broj predstavki ostao isti.

Tijekom prošle godine Odbor je zaprimio 1020 predstavki i pritužbi pisanog sadržaja, obavljeno je oko 600 telefonskih razgovora i primljeno na razgovor 480 građana. U odnosu na 2002. godinu nešto se smanjio broj zaprimljenih predstavki i pritužbi građana posebice u svezi s povratom imovine, ali se primjećuje da je glede socijalne skrbi, mirovin-

skog osiguranja i sudskih postupaka broj predstavki ostao isti te da su postupci u tim predmetima trajali dugo, posebice sudski.

O IZVJEŠĆU

Uvodno se obrativši zastupnicima potpredsjednik Odbora **Ivan Drmić** rekao je da je uloga Odbora pružanje određene pravne pomoći građanima u ostvarivanju njihovih zajamčenih prava. U jednu ruku Odbor je korektiv i ima mogućnost kontrole rada određenih državnih i drugih tijela i institucija na koje građani imaju određene pritužbe. Veliki broj zaprimljenih predstavki odnosno pritužbi umirovljenika i korisnika socijalne skrbi odnosi se na njihov težak materijalni položaj, posebice kada su u pitanju njihovi egzistencijalni problem (male mirovine, loša imovinska situacija), probleme djelatnika MUP-a koji su stavljeni na raspolaganje te s tim u svezi materijalne probleme njihovih obitelji, dugotrajnost sudskih i upravnih postupaka kao i nemogućnost izvršenja pravomoćnih i ovršnih sudskih odluka, vlasničko-pravne odnose u svezi s povratom imovine, slučajeve ostvarivanja prava hrvatskih branitelja, nemogućnost otkupa stanova nositelja stanarskih prava vezanih uz Ljubljansku banku, a napose na problematiku povrata nacionaliziranih i konfisciranih objekata te bespravne gradnje. Također je očito da je dio pristiglih pritužbi neosnovan. Pritužbe na rad određenih tijela jasno pokazuju da u radu nadležnih institucija ipak nešto ne štima te da se u skoroj budućnosti time treba pozabaviti izvršna vlast u Republici Hrvatskoj. Govoreći o strukturi predstavki naglasio je da i dalje domi-

niraju predstavke u oblasti stambeno-komunalnih poslova, imovinsko-pravne, one koje sadrže socijalno-zdravstvenu problematiku, pritužbe na rad sudova i lokalne samouprave te one vezane uz rad i radne odnose.

RASPRAVA

Nakon uvodnog izlaganja stajališta klubova zastupnika iznijeli su njihovi glasnogovornici.

Izvješće je kvalitetno napravljeno i ukazuje na vrlo važne stvari bitne za pravnu sigurnost građana, funkcioniranje pravne države i rad tijela državne uprave kao i sudbene vlasti, rekao je **Pero Kovačević** u ime Kluba zastupnika HSP-a. Dobro je da Sabor ima jedno ovakvo radno tijelo. Zastupnik je zabrinut za funkcioniranje pravne države i za to da su doneseni dobri i kvalitetni zakoni koji su normativno i sadržajno riješili sva bitna pitanja, ali se ne provode. Stoga se u ime Kluba založio za provođenje jedne tematske rasprave o funkcioniranju pravne države, pravne sigurnosti građana i zaštite njihovih prava, a napose o provedbi zakonskih propisa.

Miroslav Korenika, glasnogovornik Kluba zastupnika SDP-a, ugodno je iznenađen načinom na koji Odbor radi i nadom s kojom građani dolaze u to radno tijelo Sabora, i s nadom s kojom ljudi dolaze u Odbor, ali ga zabrinjava neučinkovitost pravne države. Pritužbe i predstavke građana odnose se i na sporost sudskih postupaka, pa tako ima nekih koji i po desetak i više godina vode sudske sporove. Stoga ima samo riječi pohvale za dobru praksu da se napokon počelo s dodjeljivanjem odštete onima kojima se neopravdano

dugo sudi. S druge strane boli spoznaja, kaže, da prošla Vlada i koalicijska većina, kao i aktualna Vlada još nije uspjela pokrenuti reformu pravosuđa. Posebno zabrinjava često puta šutnja administracije pa se postavlja pitanje što mogu učiniti Hrvatski sabor i Vlada RH da toga ne bude, odnosno da se kazne oni koji neoprostivo dugo ne daju potrebne dokumente građanima. Klub će podržati Izvješće Odbora, a u zaključcima valja vidjeti kako Sabor može pridonijeti da se dodatno ubrza reforma pravosuđa i državne uprave.

Za **Irenu Ahel (HDZ)** rad Odbora je veoma značajan jer ukazuje na uočene nepravilnosti prilikom primjene zakonskih propisa i prava građana u postupku pred državnim upravom i tijelima koja imaju javne ovlasti. Iz Izvješća je vidljivo da se Odboru obraća veliki broj zainteresiranih pa tako i umirovljenika koji traže pomoć pri rješavanju svojih egzistencijalnih problema. Sve to upućuje na činjenicu da toj problematici treba posvetiti više pažnje. Dugotrajnost sudskih procesa i upravnih postupaka često su predmet predstavki građana pa im Odbor pokušava pomoći u ubrzanju

tih procesa. I iz vlasničko-pravnih odnosa kao i povrata imovine također pristiže veliki broj predstavki pa iz svega proizlazi da vlast u proteklom razdoblju nije učinila dovoljno na poboljšavanju rada sudova i sređivanju zemljišnih knjiga, a napose na uređenju rada gruntovnice. Predstavke građana nerijetko su vezane i uz bespravnu gradnju pa se zastupnica nada da će novi Zakon o gradnji znatno pridonijeti uvođenju reda na tom području. Zastupnica je podržala Izvješće.

U strukturi predstavki i dalje dominiraju predstavke u oblasti stambeno-komunalnih poslova, imovinsko-pravne, predstavke sa socijalno-zdravstvenom problematikom, pritužbe na rad sudova i lokalne samouprave te one vezane uz rad i radne odnose.

Posljednja sudionica rasprave bila je **Božica Šolić (HDZ)**. Primijetila je da se najveći broj pritužbi odnosi na

nekoliko područja. Iz strukture pristiglih primjedbi vidljivi su problemi u funkcioniranju pojedinih dijelova državne uprave i lokalne samouprave te pravosudnih tijela. To se prije svega odnosi na nepravovremenost u rješavanju zahtjeva građana posebno u području imovinsko-pravnih odnosa, stambeno-komunalnih poslova, socijalno-zdravstvene zaštite, rada sudova i lokalne samouprave u području radnih odnosa, ali u Izvješću nisu dani podaci o postupanju državnih tijela nakon što su im pritužbe prosljeđene. Zastupnica je mišljenja da Izvješće treba prihvatiti, ali drži da je potrebno da tijela državne vlasti utvrde razloge neažurnog rješavanja zahtjeva građana u proteklom razdoblju te poduzmu mjere prema onima koji nisu odgovorno i ažurno postupali prema građanima, odnosno prema poreznim obveznicima koji ih plaćaju za taj posao.

Na kraju su glasovanjem (98 glasova "za", 1 "suzdržanim" i 1 "protiv") zastupnici Hrvatskoga sabora prihvatili Izvješće o radu Odbora za predstavke i pritužbe za 2003. godinu.

J.Š.

IZVJEŠĆE O RADU VIJEĆA ZA REGULACIJU ENERGETSKIH DJELATNOSTI I ZAPAŽANJIMA KOJA SU OD ZNAČAJA ZA RAZVOJ ENERGETSKOG TRŽIŠTA I JAVNIH USLUGA

Malo učinjeno na području obnovljivih izvora

Prihvativši ovo izvješće – koje mu je Vijeće obvezno podnijeti najmanje jednom godišnje, Hrvatski sabor je obvezao Vijeće da Izvješće dopuni detaljnim financijskim izvješćem za 2003. i Parlamentu ga dostavi u roku 60 dana. Izvješće je prethodno bez primjedbi podržano u Odboru za gospodarstvo, razvoj i obnovu.

O IZVJEŠĆU

Evo, najkraće, što je o Izvješću zastupnicima rekao predsjednik Vijeća, dr.sc. **Mičo Klepo**.

Izvijestio ih je, najprije, da se privodi kraju složen posao izdavanja dozvola za obavljanje energetske djelatnosti, započet sredinom prošle godine, kada je zapri-

mljeno više stotina tisuća dokumenata. U Izvješću je dat prikaz spornih slučajeva, nejasnih po važećim propisima, a koje se ponajviše odnose na rad privatnih osoba. U 2003. se odlučivalo i u svezi s tarifnim sustavima donesenim 2002, kada su se pokazale sve manjkavosti tih dokumenata koji nisu do kraja razjasnili odnose, a na neki način su i ograničavali daljnji razvoj

tržišta te procese restrukturiranja energetskih subjekata i postupanje Vijeća (koje u nekim situacijama nije bilo u mogućnosti braniti interese industrije (poduzeća), a niti kupaca. Nužna je stoga što hitnija dorada tih dokumenata.

Vijeće se također bavilo rješavanjem sporova - u prvoj fazi, dok nisu ustrojena povjerenstva pri svakom energetskom subjektu (temeljem Zakona o zaštiti potrošača). Sada odgovornost i posao Vijeće dijeli s povjerenstvima, rekao je Klepo, naglasivši kako – dakako – nastoje braniti obje strane.

Privodi se kraju složen posao izdavanja dozvola za obavljanje energetskih djelatnosti, započet sredinom prošle godine, kada je zaprimljeno više stotina tisuća dokumenata.

U 2003. nije do kraja priveden posao raščlanjivanja odnosa po tarifnom sustavu niti instaliranja subjekata koji bi bili oslonac za uvođenje tržišta (pitanje monopola – prijenosa i distribucije električne energije te transporta plina (usuglašene su, ipak, trase sa subjektom i dobivene sve relevantne informacije) i nafte.

S obzirom na to da je to bila prva godina rada Vijeća, ono se nosilo s problemima nedostatka ili nepotpune struke, nepotpuno definiranih nadležnosti te financijskih odnosa.

Vijeće je, nadalje: sudjelovalo u izradi podzakonskih dokumenata; imalo kontakte na međunarodnoj razini; uspjelo definirati naknade za korištenje prijenosne distribucijske mreže ostavljajući ostatak da pokriva sve druge djelatnosti (što je energetske subjekte dovelo u situaciju da ne mogu konzumirati pravo participiranja na tržištu). To se pitanje, naglasio je predsjednik Vijeća, mora razriješiti hitno.

Kad je riječ o organizaciji plinskog sektora on je, među ostalim: rekao da je organizacija u značajnoj mjeri prilagođena direktivama EU, ali da postoji mono-

pol na primarnoj strani – INA pokriva i zastupa distributere, koji su tek nedavno izašli iz okrilja komunalnog zakona pa se otvara ogroman prostor neriješenim pitanjima (pitanja naknade priključaka, tarifnih sustava) pa bi trebalo sve poduzeti kako bi se izbjegle nesagledive posljedice.

Govoreći o problematici nafte i naftnih derivata, Mićo Klepo je rekao da se ovaj sektor u značajnoj mjeri može ocijeniti pozitivno. Tu se ukazuje problem uključivanja u regionalna tržišta. Vijeće, kako je naglasio, duboko stoji na stajalištu da to treba definirati što prije i potpunije kako bi postupanje bilo čisto, transparentno i u korist svih subjekata i potrošača.

U svezi s toplinskom energijom predsjednik Vijeća je podsjetio kako je u tijeku donošenje odgovarajućeg zakona te ustvrdio kako bi što prije trebalo donijeti ne samo to i podzakonske akte već što prije i tarifni sustav kako bi bilo što manje sporenja kod uređenja tog sektora (da se ne ponove ranije greške).

RASPRAVA

Dopuniti financijskim izvješćem

Nakon uvodnog izlaganja predsjednika Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti dr. sc. **Miće Klepe**, dr. sc. **Krešimir Ćosić** je, uz zahtjev za dopunu razmatranog dokumenta kvalitetnim i detaljnim financijskim izvješćem u ime Kluba zastupnika Hrvatske demokratske zajednice (kvalitetno, ali nepotpuno) Izvješće podržao rekavši kako je otvaranje energetskih tržišta te reforma elektroenergetskog sektora jedan od najsloženijih zadataka s kojima se suočio energetske sektor. Da zadatak nije jednostavan pokazuju i problemi mnogo razvijenijih država po tom pitanju, a hrvatski energetske sektor ima tek nešto više od dvije godine iskustva u uvođenju tržišnih odnosa u tom sektoru. Treba imati na umu, naglasio je zastupnik, kako je ovaj sektor nužna pretpostavka za razvoj gospodarstva i druš-

tva u cjelini. Nakon prijedloga da se razmotri potreba kadrovske ekipiranja i organizacijskog restrukturiranja Vijeća, zastupnik je obrazložio razloge zbog kojih ovaj klub zahtijeva dopunu Izvješća financijskim izvješćem, upozorivši, među ostalim, da nije razvidno kolika su sredstva temeljem naplata jednokratnih pristojbi, a i iz 0,7 posto ukupnoga godišnjeg prihoda energetskih subjekata (HEP, INA) iz prethodne godine (s obzirom na to da je, očito, riječ o veoma značajnim sredstvima itekako je važno znati kako se troše i distribuiraju. Treći je upit Kluba – kako se financira Fond za zaštitu okoliša i energetske učinkovitosti.

Zamjerka u svezi s obnovljivim izvorima energije

Zlatko Tomčić podržao je Izvješće u ime Kluba zastupnika HSS-a uz napomenu kako visoko cijene to što je Vijeće napisalo u Izvješću, a i što je učinilo u datim okolnostima u 2003. godini (prije svega zbog izgrađene svijesti o tome da je energetska djelatnost u najširem smislu ključna determinanta razvoja). Zastupnik je zatim pohvalio ocjenu iz Izvješća kako je veoma važno bolje korištenje toplinske energije u industrijskim postrojenjima trebalo dopuniti zakonskom regulativom.

Nije sasvim priveden kraju posao raščlanjivanja odnosa po tarifnom sustavu niti instaliranja subjekata koji bi bili oslonac za uvođenje tržišta.

Usljedila je lagana zamjerka u svezi s pitanjem obnovljivim izvorima energije. Vijeće bi jasnije trebalo prekinuti tendencioznu raspravu o tome što su čisti izvori i što je zelena električna energija. Trebalo je naglasiti, rekao je, kako su sve hrvatske hidroelektrane dobile certifikat o 100 postotnoj proizvodnji čiste, odnosno zelene energije.

U nastavku izlaganja Tomčić je govorio o udruživanju Hrvatske u regionalno tržište energije u jugoistočnoj Europi. Bilo bi dobro da su u Izvješću dobiveni nešto detaljniji, stručniji i jasniji stavovi koje je Vijeće zastupalo u ime Republike Hrvatske na međunarodnim skupovima u 2003. na temu regionalnog tržišta. To je bitno jer to nije samostalna uloga Vijeća već o tome moraju ponešto znati i Hrvatski sabor i hrvatska javnost.

Ustvrdivši kako ova priča još nije završena, predstavnik Kluba zastupnika HSS-a je ukazao na činjenicu kako unatoč zakonodavnom okviru još nije prorađeno tržište, primjerice, električne energije, iako je Hrvatska elektroprivreda osnovala Hrvatski neovisni operator sustava i tržišta za vođenje energetskog sustava i organizaciju tržišta električne energije. S tim u svezi, dometnuo je, postavlja se pitanje neovisnosti tog operatora s obzirom na to da je, kako je naglasilo i Vijeće, osnovan sredstvima HEP-a te da je sva oprema u njemu. Zakonom jest garantirano da kupci električne energije koji troše više od 40 gigavata mogu birati opskrbljivača, ali te mogućnosti, zapravo, nema. S tim u svezi je, naglasio je zastupnik i bojazan stručnih krugova da bi Hrvatska bez takvog iskustva na domicilnim tržištima mogla upasti u silne teškoće na većem regionalnom tržištu. Stoga je, naglasio je Tomčić, prije nego potreban iscrpan stručan stav o tom pitanju kako bi Parlament mogao zauzeti jasan stav po pitanju regionalnog energetskog udruživanja – barem kad je riječ o električnoj energiji. Zastupnik je još spomenuo s tim u svezi problem neusklađenog energetskog korištenja rijeke Drave. To što nije postignut sporazum omogućuje slovenskoj strani da upravlja lancem hidroelektrana na način koji joj najviše odgovara.

Vijeće ne definira već samo provodi politiku

Predsjednik Vijeća za regulaciju energetskih djelatnosti, **Mičo Klepo** je, odgovarajući na upozorenja, najprije ustvrdio kako Vijeće ne definira politiku već samo može provoditi onu koju dobi-

je od Parlamenta, Vlade i ministarstva gospodarstva te poduzetništva. U Vijeću očekuju s tim u svezi značajnije ovlasti.

U organizaciji Hrvatske elektroprivrede je sporan status operatora sustava, koji je dominantno tehničke prirode, ali je, nažalost, zaskočio drugu stranu, operatora i ustroj tržišta.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo napomenu kako je Vijeće pripravno sve znanje i ekspertni dio staviti u funkciju oko formiranja tržišta i energetske zajednice.

Njegov je predsjednik još izvijestio Parlament kako je financijsko izvješće temeljem formalnih obveza podneseno Vladi te da nije problem podnijeti ga i Parlamentu i to da bude potpuno transparentno, jer je čist rad Vijeća njegova najbolja obrana.

Kvalitetno izvješće

U ime Kluba zastupnika nacionalnih manjina, **Zdenka Čuhnil** je Izvješće ocijenila kvalitetnim, uz upozorenje kako je Hrvatska najmanje učinila na području obnovljivih izvora energije (ne samo električne). Zastupnica je podsjetila na obveze prema ugovoru iz Kiota, ukazala na to koliko košta liberalizacija tržišta energijom (sustavno poskupljenje naftnih derivata – što ojačava važnost spomenutih izvora energije, te s tim u svezi skrenula zastupnicima pažnju na to da gotovo ništa nije učinjeno po pitanju korištenja sunčane energije i vjetra (izuzetak Pag) te geotermalnih izvora, a ni biodizela. Što znači, dometnula je, kako će ga Hrvatska morati uvoziti, a ima stotine tisuća neobrađenog zemljišta i baca se 20 posto šumske mase.

Zastupnica je još ukazala na nedostatak provedbenih propisa i akata za obnovljive izvore i zaštitu okoliša, naglasivši kako je potrebno poduzeti sve potrebne administrativne, zakonodavne i financijske mjere s tim u svezi.

Nema jedinstvenog rješenja

U ime Kluba zastupnika SDP-a Izvješće je podržao **Josip Leko**, podsjetivši kako je Vijeće osnovano u okviru reforme energetskog sustava započete u srpnju 2000, jedne od većih za prethodne Vlade.

Nakon što se osvrnuo na reforme na tom planu u Europskoj uniji zastupnik je rekao kako izgradnja modela otvorenoga hrvatskog energetskog tržišta treba kroz energetske i ostale zakone i propise dati rješenje za: sigurnost i stabilnost sustava i njegov daljnji razvoj, pitanje javne usluge, a i za specifičnost zbog velikog tržišta i zemljopisnog oblika i razvedenosti Hrvatske te, posebno odnos s potrošačima. Nema jedinstvenog rješenja – naglasio je Leko, s obzirom na to da se u zajedničko energetsko tržište Europske unije svaka zemlja uključuje sa svojih pozicija. Važnija je stoga dobra i temeljita priprema od dinamike, posebno od brzine pod svaku cijenu.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: reforma energetskog sustava mogla bi, zbog njegove uloge, dobro poslužiti za transformaciju ostalih podsustava gospodarskog i društvenog razvoja; Vijeće je unatoč neuskustvu u kratkom roku ovladalo poslovima i tu je, kao i u razvoju energetskog sektora, Hrvatska ispred ostalih zemalja u regiji.

Za pohvalu

Da je Izvješće za pohvalu i da ga prihvaćaju, rekao je **Jakša Marasović**, u ime Kluba zastupnika HNS-a i PGS-a. Prigovor su imali, uz zahtjev za dopunu, samo na dio Izvješća o izgradnji proizvodnih objekata i stanja elektroenergetskog sustava i tržišta električne energije. Još su upozorili da bi trebalo načiniti analizu – što bi trebalo graditi u Hrvatskoj.

Iz njegova izlaganja još izdvajamo sljedeće ocjene: problema s električnom energijom nema zahvaljujući stanju u gospodarstvu; u hidropotencijalu Hrvatske postoji još oko 3 milijarde kilovata koji se mogu izgraditi, s čime će se ova ili druga vlast morati uhvatiti ukoštac; Hrvatska će morati prihvatiti da razmišlja o sustavu vrijednosti a način na koji je to napravljeno u civiliziranom svijetu; nužno je ulaganje u stari energetski distribucijski sustav.

Usljedilo je novo izjašnjavanje predsjednika Vijeća, **Miće Klepe**, koji je, među ostalim, rekao: da je Vijeće sve podzakonske akte i dokumente iz svoje nadležno-

sti donijelo u propisanim rokovima; da je izgradnja objekata presudni element, ali da informacija da treba graditi mora doći do operatera, a oni su još unutar HEP-a (nije lako opredijeliti se i dati nekome drugom da upravlja imovinom, sustavom); da Vijeće, u osnovi, može pokrenuti proceduru samo kad dobije signal od operatora sustava, a oni nisu danas u punoj funkciji; da je potrebna deblokada, a onda se automatski nameće pitanje sigurnosti i stabilnosti (to je top tema u Europi).

Kod skidanja svih barijera i granica nekome se to mora adresirati, napomenuo je predsjednik Vijeća, dometnuvši da se u pravilu adresira na Parlament i Vladu odnosno stručna tijela.

Važna uloga Vijeća

Ivica Pančić (SDP) je rekao kako je jedan od temeljnih ciljeva otvara-

nja energetskeg tržišta da svi dobavljači energije dobiju jednake, transparentne i nediskriminirajuće uvjete opskrbe kupaca, a kupci da dobiju pravo odabira dobavljača. Iz toga proizlazi važna uloga Vijeća kao čimbenika reguliranja odnosa na području energetike te zaštite potrošača.

Zastupnik je još: pohvalio napor što ga je Vijeće uložilo u uređivanje energetskeg sektora (napose na području izdavanja dozvola te zaštite potrošača energije); ocijenio da su postignuta i određena tehnička unapređenja (otud veća pouzdanost energetske strukture i sigurnosti opskrbe energijom), a i vidljivo je veća informiranost energetskeg subjekata i kupaca o promjenama na energetskeg tržištima te o mogućnostima koje pružaju tržišni odnosi i regulacija energetskeg djelatnosti.

Iz ovog izlaganja još izdvajamo: potrošači najviše prigovora imaju u svezi s ostvarivanjem prava u odnosima s energetskeg subjektima koji imaju monopol u obavljanju djelatnosti isporuke električne energije, toplinske energije i plina.

I tu je zaključna ocjena – podržavanjem Izvješća daje se snažna poruka o opredijeljenosti Parlamenta da podupire i nadzire rad Vijeća kao neovisnog regulatora u energetskeg sektoru, što je bitan preduvjet za uspješnu reformu tog sektora na putu Hrvatske u Europsku uniju.

Miće Klepo zahvalio je u ime Vijeća na pohvalama Vijeću koje su, s obzirom na to da je riječ o instituciji u nastanku, izuzetno poticajne i dobrodošle.

Izvješće je prihvaćeno, većinom glasova, (94 "za"; 6 "suzdržanih").

J.R.

Politička osuda iredentizma

U tijeku rasprave o planu obrane (14. listopada) javilo se nekoliko zastupnika u vezi s intervjuima potpredsjednika Vlade Italije, Finija. Govoreći o Izvješću o ostvarenju Plana obrane Republike Hrvatske i provedbi obrambenih priprema, za riječ se u ime Kluba zastupnika HSP-a javio zastupnik mr.sc. Miroslav Rožić. Prethodno je uvodno precizirao da se zapravo javlja u ime tri kluba, jer će govoriti i u ime Kluba zastupnika SDP-a i HSS-a. Podsjetio je zatim, da su sukladno odredbama Poslovnika, prikupili 1/3 potpisa zastupnika kako bi se u dnevni red uvrstilo i Izvješće Vlade Republike Hrvatske o poduzetim mjerama i aktivnostima u svezi s izjavom potpredsjednika talijanske Vlade, a kojom je izražena pretenzija prema dijelovima hrvatskeg državnog teritorija. Predsjedavajući je citirao odredbe članka 204., stavka 3. Poslovnika, prema kojima se uređuje dopuna dnevnog reda tijekom sjednice, a zatim

je u ime Kluba zastupnika HDZ-a zastupnik Luka Bebić zatražio kratku stanku, kako bi se raspravilo o podnjetom prijedlogu. Zastupnik Damir Kajin (IDS) predložio je da se spoje ove dvije točke dnevnog reda, te sugerirao nešto dužu stanku. Kratak prekid zatražio je u ime Kluba zastupnika HSLS-a, DC-a i zastupnik Frano Piplović.

U nastavku rada Sabora, stajališta Kluba zastupnika HDZ-a iznio je zastupnik Bebić. Naglasio je da neće glasovati za ovaj prijedlog, budući da su se oko njega već očitovali predsjednik Hrvatskeg sabora, ministar vanjskih poslova, kao i njegov zamjenik. O rečenoj se izjavi odredio i predsjednik Vlade, te Odbor za vanjsku politiku Hrvatskeg sabora. Usput, ovo je tijelo zaključilo da treba dati potporu Hrvatskoj vladi i izjavama koje su tražile da se pričeka nekoliko dana kako bi se pratio razvoj situacije. Nema razloga da se ova točka uvrsti u dnevni red, jer su se svi relevantni čim-

benici odredili o ovom ekscesu, a ako se okolnosti promijene, ponovno će se razmotriti eventualni prijedlozi.

Zastupnik Rožić prijavio se zbog ispravka netočnog navoda, podsjećajući da je 51 zastupnik tražio Izvješće Vlade o poduzetim mjerama i aktivnostima. Smatra istovremeno da su se predsjednik Sabora i predsjednik Vlade oprečno odredili prema navedenom incidentu. Podnijeti prijedlog je na liniji onoga što je predsjednik Sabora naveo za talijansku iredentu, dok je predsjednik Vlade govorio nešto posve drugo. Zastupnik Frano Piplović također je sugerirao da se ova točka ne stavlja na dnevni red, ističući da treba pokazati povjerenje prema izvršnoj vlasti, a osim toga time se pomalo zagrijava negativna atmosfera u društvu. Zastupnik Rožić javio se zbog ispravka netočnog navoda podsjećajući na ustavne ovlasti i međusobne prerogative Hrvatskeg sabora i Vlade Republike Hrvatske.

Predsjedavajući je istaknuo da je u skladu s već navedenim odredbama

Poslovnika, dužan predložiti dopunu dnevnog reda kada to tijekom sjednice pismeno zatraži jedna trećina broja zastupnika. Dao je na glasovanje prijedlog o ovoj dopuni dnevnog reda, te sukladno iznijetom prijedlogu pozvao da se obavi pojedinačno glasanje. Pozvao je pomoćnicu tajnice, gospođu **Jadranku Blažević** da abecednim redom, prozove zastupnike kako

bi se obavilo pojedinačno glasanje. Ujedno je opomenuo zastupnika **Jene Adama (neovisni)**, koji se javio za riječ navodeći: "Protiv sam svakog radikalizma". Zastupnik Rožić prosvjedovao je što se uz njihovu inicijativu veže termin "radikalizma", tražeći intervenciju predsjedavajućega, koji je napomenuo zastupnike na suzdržavanje od nepotrebnih reakcija.

Gospođa **Jadranka Blažević** zatim je pojedinačno pozvala zastupnike Hrvatskog sabora da se očituju o iznijetom prijedlogu dopune dnevnog reda, te nakon brojanja konstatirala rezultate; jedan "suzdržan", 53 "za uvrštenje" i 62 "protiv uvrštenja" ove točke. Dakle, dopuna dnevnog reda u skladu s navedenim rezultatom glasanja nije izvršena.

V. Ž.

IZVJEŠĆE O OSTVARENJU PLANA OBRANE REPUBLIKE HRVATSKE I PROVEDBI OBRAMBENIH PRIPREMA; PRIJEDLOG GODIŠNJEG IZVJEŠĆA O SPREMNOSTI OBRAMBENOG SUSTAVA, PROVOĐENJU KADROVSKE POLITIKE I UKUPNOM STANJU U ORUŽANIM SNAGAMA REPUBLIKE HRVATSKE

Provedba zadataka iz područja obrane i nacionalne sigurnosti

Većinom glasova zastupnici Hrvatskog sabora prihvatili su podnijeta izvješća koja je podnijela Vlada Republike Hrvatske, a koja se odnose na ostvarenje Plana obrane Republike Hrvatske. U materijalima se na transparentan način ukazuje na objektivne slabosti i propuste oko realizacije ovog važnog dokumenta, ali se naglašava da time niti u jednom pogledu nije došlo do narušavanja strateških zadataka iz područja obrane i nacionalne sigurnosti. Ukazuje se ne samo na vremensku i tehničku dotrajalost pojedinih dijelova vojne opreme, već i na potrebu donošenja zakonske regulative. Zastupnici su se kritički osvrnuli na uočene slabosti, ali ukazivali i na pozitivno naslijeđe iz Domovinskog rata. Tada su zapravo i stvorene Oružane snage Republike Hrvatske, koje su premda slabije u naoružanju i tehnici, ostvarile pobjedu u Domovinskom ratu. Gotovo svi sudi-

onici u raspravi zatražili su da se prilikom slijedećeg donošenja Državnog proračuna isprave nedostaci kojima je razlog nedostatak sredstava, te donesu potrebni planovi obrane Republike Hrvatske u slučaju terorizma, velikih katastrofa i nesreća.

O IZVJEŠĆU

Izvješće o ostvarenju Plana obrane podnijela je Vlada Republike Hrvatske, navodeći da model obrambenih priprema konceptualno i normativno uređen 1993., i noveliran 1997., godine, do danas nije zaživio. Na nižim razinama obrambenog planiranja postoji volja i spremnost stručnih osoba da u skladu sa svojim nadležnostima provedu organizacijske i planske poslove, međutim, nedostaju dokumenti više razine obrambenog planiranja. Tijekom Domovinskog rata stvorena je stručna infrastruktura za poslove

obrambenih priprema na različitim razinama, međutim, iz razumljivih razloga prednost se davala vojnoj obrani. Završetkom Domovinskog rata nije se promijenio odnos prema civilnoj komponenti obrane, odnosno obrambenim priprema tako da su one i dalje uglavnom marginalizirane.

Stanje obrambenih priprema 2003. godine u trenutku započinjanja mandata nove Vlade uglavnom odlikuje razvoj samo vojne komponente obrane i nedovoljavajući odnos prema pitanjima civilne obrane. Ujedno je karakteristično i nedovoljno provođenje konceptualnih i zakonskih rješenja, kao i nedovoljno prepoznavanje promjena prirode ugroza u suvremenim uvjetima. Upozoreno je i na neorganizirano i neusklađeno plansko reagiranje nositelja obrambenih priprema na pojedine vrste ugroza, posebno ako bi se radilo o većoj kriznoj ili izvanrednoj situaciji. Nije donijet Plan obrane

Republike Hrvatske kao temeljni plan-ski dokument na osnovi kojega svi ostali nositelji obrambenih priprema (vojne i civilne obrane), planiraju i usklađuju vlastito djelovanje u ostvarivanju ciljeva obrane. Samim time nije donesen dio Plana obrane - Procjena opasnosti i Plan djelovanja Republike Hrvatske u slučaju katastrofa ili mogućih akcidenata s oružjem za masovno uništavanje. Ovdje se radi o međunarodnoj obvezi koja nije izvršena. Uz to, javljaju se i kadrovski problemi na svim razinama organiziranja i provođenja obrambenih priprema zbog nedostatka stručnog i profesionalnog osoblja.

O podnijetom Izvješću uvodno je izlaganje podnio ministar obrane Republike Hrvatske, **Berislav Rončević**. Na početku izlaganja podsjetio je zastupnike Hrvatskog sabora na izradu ovog važnog dokumenta, dodajući da do donošenja Zakona o obrani, u travnju 2002. nije postojala zakonska obveza podnošenja izvješća. I nakon donošenja rečenog Zakona, Izvješće pod ovim nazivom nije prezentirano Hrvatskom saboru na njegovoj plenarnoj sjednici. Napomenuo je da se podnijeto Izvješće sastoji od osam cjelina, te dao temeljne podatke vezane uz plan obrane Republike Hrvatske. Sigurnosno okruženje i uvjeti u kojima su djelovale Oružane snage RH karakterizira politička i gospodarska nestabilnost u zemljama regije. Time se ujedno stvaraju netradicionalne ugroze nacionalne sigurnosti kao što su; organizirani kriminal, terorizam, nezakonit promet droga, oružja i ljudi. Ovakvo stanje, u kojima nijedna od država iz okruženja ne predstavlja izravnu sigurnosnu prijetnju, obilježavat će i nadalje bližu budućnost regije. Posebno je aktualna prijetnja globalnog terorizma, jer se njegovi nositelji mogu povezati s regionalnim radikalnim grupama i nositeljima organiziranog kriminala. Stanje borbene spremnosti Oružanih snaga RH osigurava ispunjenje uloge i zadaće strategijskih dokumenata iz područja obrane i nacionalne sigurnosti, unatoč materijalnim, financijskim i kadrovskim ograničenjima, naglasio je ministar Rončević.

Težište zadaće Oružanih snaga prenosi se na preustroj i osposobljavanje postrojbi za borbene i mirnodopske situacije. Uslijed smanjenja obrambenog proračuna na temelju preporuke tijela NATO-a, započeo je proces reorganizacije pričuvnog sastava, ukidanje 17 pričuvnih postrojbi tipa B, odnosno oko 70 tisuća pričuvnika. Trend zahtjeva civilnog služenja vojnog roka u neprekidnom je porastu i to predstavlja određenu prepreku mobilizacijskoj popuni. Zbog ograničenih proračunskih sredstava, ne intervenira se u značajnijem opsegu u modernizaciju i razvoj logističkog sustava. Zapovjedništvo i postrojbe suočeni su s problemom zastarjelosti, neujednačenosti i sporog obnavljanja postojeće borbene tehnike, tako da je u prosjeku tenk star oko 35 godina. Ujedno i Hrvatsko ratno zrakoplovstvo i protuzračna obrana imaju problema oko redovitog održavanja i remonta sredstava, jer se najveći dio resursa za remont, potroši za potrebe protupožarne sezone i medicinskog prevoženja civila. Međutim, značajni rezultati postignuti su u obuci i osposobljavanju pojedina i snaga za mirovne operacije. Do sada je u potpunosti odrađen partnerski cilj voda vojne policije, a obavljena je i četvrta rotacija mirovne misije u Afganistanu.

Stanje na području obrambenih priprema nije na zadovoljavajućoj razini. Vezano uz opremanje i modernizaciju Oružanih snaga, može se reći da u većini dijelovi sredstva i opreme nisu kompatibilni s NATO standardima, upozorio je ministar Rončević. U situaciji ograničenih financijskih mogućnosti za opremanje novim sredstvima, nužno je osmisliti projekte koji će osigurati modernizaciju kada se za to steknu financijski uvjeti. Opremanje se odvija dinamikom koja ne osigurava njihovu odgovarajuću i pravovremenu modernizaciju, ali ipak, mnogi se projekti uspješno realiziraju u ovoj godini. Podsjetio je zatim na proces nabave radarskih sustava za motrenje EPS 117. kao i radara Peregrin, navodeći i očekivanje da će proizvođač tijekom 2004. godine ukloniti uočene nedostatke. Izvršeno je također i opremanje

pripadnika vojne policije za mirovnu misiju u Afganistanu, kao i opremanje dva ratna broda potrebnom suvremenom komunikacijskom opremom.

Znanstvenoistraživačka djelatnost potpori sustavu obrambenog planiranja u Ministarstvu obrane, odvija se kroz Institut za istraživanje i razvoj obrambenih snaga. U okviru svoje nadležnosti tijekom 2003. godine, Institut je proveo 14 znanstvenoistraživačkih i razvojnih projekata, od kojih je 7 realizirano, a ostalih 7 je u tijeku. Iznio je zatim strukturu i iznose financijske potpore na koju može računati Ministarstvo obrane, ističući da će se i dalje provoditi program izdvajanja osoblja i smanjivanja troškova za plaće. Time bi se osigurala sredstva za opremanje i modernizaciju vojske. Iznio je zatim i normativni učinak oko uređenja područja obrane u protekloj godini, te istaknuo da je započeo i posao oko usklađivanja propisa iz područja obrane s europskim zakonodavstvom. Sažeto je zatim dao i pregled poslova koji se provode oko suradnje s drugim tijelima državne uprave, te stvaranja uvjeta oko primjerenije provedbe mjera civilne obrane.

Upozorio je zatim, da neodgovarajuće stanje na području obrambenih priprema, predstavlja problem i za sigurnosno- obrambeni sustav u cjelini, te je potrebno stvoriti uvjete za kvalitetniju provedbu obrambenih priprema. Ohrabruje što su na mnogim područjima učinjeni brojni pomaci, a u skladu sa strateškim interesom Republike Hrvatske. To se odnosi na očuvanje nacionalne suverenosti, teritorijalnog integriteta i priključenja NATO savezu, zaključio je ministar Rončević, ocjenjujući ujedno da sva razmišljanja i zajednički napori vode prema tom zacrtanom putu.

RADNA TIJELA

Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost razmotrio je podnijeta izvješća i saslušao uvodno izlaganje ministra obrane **Berislava Rončevića**. Predstavnik Vlade Republike Hrvatske zaključno je naglasio kako je cilj provedbe obrambenih priprema u Republi-

ci Hrvatskoj stvoriti oslonac za žurno, planski usklađeno i fleksibilno, te napose učinkovito podupiranje djelovanja Republike Hrvatske u različitim oblicima ugrožavanja nacionalne sigurnosti u raznim kriznim ili izvanrednim situacijama u miru, te neposrednoj ratnoj ugroženosti i ratnom stanju. Nakon provedene rasprave, Odbor je jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključaka kojim se; prihvaća Izvješće o ostvarenju Plana obrane Republike Hrvatske i provedbi obrambenih priprema, te Prijedlog godišnjeg Izvješća o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

RASPRAVA

U ime Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, govorio je zastupnik **Ivan Jarnjak**, predsjednik ovog saborskog radnog tijela. Citirao je i analizirao najvažnije dijelove Izvješća, ističući da je nakon okončane rasprave Odbor jednoglasno predložio Hrvatskom saboru donošenje zaključaka kojim se prihvaća podnijeto Izvješće o ostvarenju plana obrane, kao i prijedlog Godišnjeg izvješća o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u Oružanim snagama Republike Hrvatske.

Ključno je pitanje preustroja

U nastavku rasprave govorio je zastupnik **Ante Markov**, iznijevši stavove i razmišljanja Kluba zastupnika HSS-a.

On je prokomentirao medijske analize i komentare oko podnijetog Izvješća o Planu obrane Republike Hrvatske. Smatra da ocjene koje su iznijete tom prilikom o stanju u Oružanim snagama, nisu primjerene. Međutim, to je ujedno i prilika da vidimo što se događa, te da se napokon otvori rasprava o stanju u Oružanim snagama i razini spremnosti obrane. Međutim, kada izostanu pravodobne reakcije, može se stvoriti slika o jednoj neozbiljnosti koja ima dublje implikacije i u kojoj se zrcali odgovornost svih

onih koji su zaduženi da štite Ustav Republike Hrvatske.

Iz podnijetog Izvješća, ključnim smatra pitanje preustroja, koje se ne smije dovoditi u pitanje jednim podcijenjenim pristupom kroz tiskovine. Ne smije se dozvoliti niti da Ministarstvo obrane zbog uočenih slabosti postane meta svih onih koji na ovaj ili onaj način još uvijek žele o Hrvatskoj drukčije raspravljati. Podnijeti materijal potvrđuje da stanje u Oružanim snagama nije dobro, a preustroj nije u potpunosti ispunio temeljne funkcije. Program zbrinjavanja u većini je slučajeva uspio, ali je nastradala efikasnost oružanog sustava, koji je izložen i dodatnim rizicima koji opterećuju suvremeni svijet. Iznio je zatim podatke o iznosima sredstava koja se ulažu u Oružane snage, ukazujući na potrebu ravnoteže, upozoravajući da se ne smiju ugrožavati temeljne odrednice i zadaci Oružanih snaga Republike Hrvatske.

Upozorio je zatim i na sve opasnosti koje prijete našem društvu od krijumčarenja roba i ljudi, te terorizma. Podvukao je i potrebu da se primjereno zaštititi i provede ekološko – ribolovna zona, upozoravajući da se u tom kontekstu nameće i potreba razvoja hrvatske ratne mornarice. Jasno je da je i u ovom segmentu stanje loše, tehnička sredstva i resursi su dotrajali, pa izostaje i primjereno pružanje logističke pomoći što škodi sustavu integralne obrane na moru. Međutim, upravo HRM treba razvijati svoje resurse i predstavljati kostur i oslonac buduće Obalne straže, konstatirao je zastupnik Markov.

Treba otvoriti raspravu o stanju u Oružanim snagama.

Zatim je govorio i o Izvješću Plana obrane Republike Hrvatske, ističući da imamo samo plan mjera pripravnosti iz 1991. godine. U ovom je momentu potrebno donijeti Plan obrane, s jednim civilnim karakterom, koji ujedno treba imati preventivno djelovanje za sve mogućnosti u slučaju elementarne nepogode, kao i u slučaju drugih zbivanja koja se mogu

dogoditi u suvremenom svijetu. Planom obrane trebaju se ujedno nabrojiti i svi načini aktiviranja subjekata i sudionika, ali i nadležnosti koje će biti prisutne ukoliko bi došlo do aktiviranja tih mjera. Dobro je što se ovaj materijal našao na raspravi u Hrvatskom saboru, koji mora donijeti mjere da se postojeće stanje popravi. Podsjetio je da obrana zemlje pripada temeljnim zadaćama Oružanih snaga, koje moraju voditi računa i o svim previranjima u svijetu, čija se vojna i sigurnosna situacija vrlo brzo mijenja.

Klub zastupnika HSS-a podržat će ova dva izvješća, očekujući ujedno i vrlo jasna stajališta ministra u pogledu svih ovih natpisa koji se mogu pročitati, a oslonjena su na Izvješća. Istovremeno očekujemo i od Vlade Republike Hrvatske da izradi cjeloviti program, ne samo preustroja Oružanih snaga, nego i izradu Plana obrane koji bi trebao definirati sve uočene nedostatke.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Pero Kovačević (HSP)**. Smatra da sam posao oko preustroja još zapravo nije ni započet, jer se do sada radilo samo o smanjenju broja pripadnika Oružanih snaga. Da bi se napravio preustroj, potrebno je donijeti Plan obrane, Plan uporabe Oružanih snaga, kao i dugoročni Plan razvoja Oružanih snaga. Ujedno je čestitao ministru na hrabrom podnošenju Izvješća, što tvori preduvjet da sutra ne ostane bez portfelja.

Hrvatska nije izložena mogućnostima izravne agresije

Ponovno se za riječ javio ministar **Rončević** podsjetivši da je Ministarstvo obrane posredstvom svoje Službe za odnose s javnošću, reagiralo na neutemeljene javne natpise iznoseći točne i vjerodostojne podatke. Osim toga, razgovori s predstavnicima medija planirani su nakon podnošenja Izvješća zastupnicima Sabora. Podsjetio je da se Izvješće odnosi na stanje zatečeno 2003. godine, a tekući učinjeni poslovi bit će obznanjeni u slijedećem izvješću. Preustroj je započeo i u mandatu bivše Vlade, jer su svi svjesni potrebe da dobi-

jemo modernu i efikasnu oružanu silu. Ove se aktivnosti provode kroz nekoliko faza, imajući na umu i naše ambicije prema NATO savezu. Osim toga, na razini Vlade donesena je i odluka o budućim mirovnim misijama i zadaćama Hrvatskih Oružanih snaga. Temeljna i osnovna zadaća odnosi se na obranu suvereniteta i teritorijalnog integriteta Republike Hrvatske. Ministarstvo obrane svoju mornaricu vidi u jednoj izmijenjenoj ulozi, sukladno nadolazećim sigurnosnim rizicima, budući da svi relevantni pokazatelji ukazuju da Hrvatska nije dugoročno izložena mogućnosti izravne oružane agresije. Mora se zato okrenuti novim zadaćama, a jedna od njih je i zaštita hrvatskih interesa na Jadranu. Mornarica svojim resursima i ukupnim potencijalom izvršava svoje dnevne zadaće, i apsolutno je netočna informacija da niti jedna letjelica ili brod ne ostvaruje svoju funkciju.

Hrvatska ratna mornarica treba zaštititi sve vitalne interese Republike Hrvatske u Jadranskom moru.

Treba voditi računa i o ranije donesenim odlukama o rashodovanju i stavljanju izvan upotrebe nepotrebnog dijela borbenih sredstava, a tek će u Izvješću za 2004. godinu biti prezentirani i podaci o poduzetim mjerama, zaključio je ministar Rončević.

Zastarjelost pojedinih struktura vojne tehnike

U ime Kluba zastupnika HDZ-a govori zastupnik dr.sc. **Krešimir Ćosić**. On je podsjetio da je nositelj ovog dokumenta Inspektorat obrane Republike Hrvatske, u suradnji s ustrojstvenim jedinicama Ministarstva obrane i Oružanih snaga. Zato ovaj dokument ima visoku razinu objektivnosti, nezavisnosti i utemeljenosti, pa ga treba prihvatiti sa svim njegovim činjenicama i konstatacijama. I on je odao priznanje resor-

nom ministru što je s realnim činjenicama upoznao Hrvatski sabor, kao i cjelokupnu javnost, ustrajavajući na njegovoj transparentnosti. Međutim, tu se ujedno javljaju i pitanja vezana uz sigurnost upozorio je zastupnik, nizajući zatim podatke o svim institucijama sustava koje su primile Izvješće u sličnoj formi. Ocijenio je da podnijetom dokumentu ipak manjka jedna vrsta kvalitetnije i odgovornije recenzije. Kada se govori o pristupanju u članstvo NATO saveza što predstavlja i hrvatski strateški cilj, ne bi trebalo govoriti o rizicima koji se odnose na sam pristup. Krajnji rezultat može biti umanjena sposobnost obrambenog sustava Republike Hrvatske za samostalnu obranu. Priključenje NATO-u podrazumijeva i odustajanje od nekih oblika organizacije Oružanih snaga, čiju funkciju preuzima ovaj savez, a koji su nužni kod samostalne obrane zemlje. Dalje, kada se govori o sigurnosnim pitanjima, nema razloga za spominjanje Makedonije u kontekstu nestabilnosti ili o jačanju organiziranog kriminala i sponzoriranim skupinama potencijalnih terorista u Srbiji, odnosno Bosni i Hercegovini. Precizirao je zatim pojedine konstatacije iz podnijetog Izvješća, te podsjetio na probleme koji su zatekli stvaranje Oružanih snaga na početku rata 1991. godine. I u takvim situacijama korištena je nedovoljna tehnika, ali rezultati su na najbolji mogući način afirmirali vojnike, dočasnike i časnike Hrvatske vojske. Zato ne treba iznenađivati podatak o zastarjelosti pojedinih struktura vojne tehnike, a i pojedini sustavi iz područja zračne obrane, zbog svoje cijene u ovom nam trenutku nisu dostupni.

Podsjetio je zatim na strukturu i značajke naše ratne industrije i tehnologije koja mora računati na objektivna ograničenja. Ispravnost borbene tehnike, uključujući zrakoplovstvo i mornaricu, nije zadovoljavajuća i to zbog ograničenog životnog vijeka i starijih tehnologija pojedinih vrsta oružja i oruđa, upozorio je zastupnik Ćosić. Ocijenio je da treba razlikovati realne i ostvarive ciljeve, koji ne mogu tvoriti skup i plan želja. U kratkim je potezima zatim elabori-

rao stanje pojedinih rodova Oružanih snaga, navodeći poslove oko opremanja i razvoja kod radarskih sustava, protuoklopnih sredstava, izviđačkih i borbenih zrakoplova, te mogućnosti oko modernizacije mornarice. Podsjetio je zatim i na vlastita iskustva i rezultate prilikom bavljenja obrambenim pitanjima Republike Hrvatske, u raznim zapovjednim pozicijama. Upozorio je ujedno da planovi modernizacije trebaju biti realni i u skladu s gospodarskim mogućnostima, te zaključno konstatirao da Klub zastupnika HDZ-a podupire Izvješće o ostvarenju Plana obrane Republike Hrvatske, budući da samo objektivna slika omogućuje promjenu tog stanja nabolje.

Zatim je riječ ponovno dobio zastupnik **Pero Kovačević (HSP)** koji se javio zbog ispravka netočno navoda. Netočno je da 1991. godine nismo imali ništa, jer je pokojni predsjednik Tuđman donio Plan mjera pripravnosti Republike Hrvatske i plan osvajanja vojarni. Smatra ujedno da su navedeni rizici pristupanja Hrvatske NATO savezu ispravno uneseni, jer se moraju znati rizici od pretjerane specijalizacije. Predsjedavajući je zatim upozorio da se u prvom slučaju radilo o ispravku, a zatim o iznošenju drugog mišljenja, te riječ dao zastupniku **Jozi Radošu**, koji je iznio stavove i razmišljanja Kluba zastupnika LIBRE.

Pojedini podaci u Izvješću nisu aktualni

Pozdravio je iznošenje točnih podataka i ocjena, premda u nekim slučajevima zvuče negativno. Međutim, o vojsci treba govoriti na temelju argumenata i zato pozdravlja ovakav pristup. Napomenu je zatim da je i Inspektorat dio Ministarstva obrane, pa nije nezavisan od Vlade Republike Hrvatske. Podsjetio je ujedno i na raniji "stari model", kada su u vojsci govorili o lošem stanju, dodajući da će usprkos tome u potpunosti ispuniti sve zadaće. Danas je drugačija situacija, pa i u tom pogledu treba pozdraviti ovo Izvješće, nakon kojega bi trebale uslijediti i odgovarajuće protumjere. Upozorio je zatim da se

radi o podacima koji nisu aktualni, jer analiziraju situaciju iz 2003. godine, a nepotrebno se ponavljaju i ranije citirane odredbe o strategiji obrane i strategiji nacionalne sigurnosti. Iznose se i neke problematične ocjene i konstatacije o "ostacima starih političkih struktura". Ako je to tako, trebalo bi precizirati ovakvu konstataciju. Trebalo bi ujedno krajnje oprezno pisati uvodne političke dijelove, upozorio je zastupnik Radoš navodeći na problematične konstatacije i prilikom govora o procesu demokratizacije, političke stabilnosti, gospodarskih problema i pitanja izbjeglica. U svakom slučaju, treba se čuvati ovakvih nejasnih formulacija, o tome da sigurnosni rizik predstavljaju ostaci starih političkih struktura. Ispravio je i precizirao pojedine statističke podatke koji se navode u Izvješću, upozoravajući na pojedine sekvence iz sustava reformi u Oružanim snagama i davanja otpremnina. Drži da bi bilo dobro da ministar ili državni tajnik u potpunosti pojasne ove podatke. Korigirao je zatim i podatke vezane uz broj zahtjeva za civilnim služenjem vojnog roka, te upozorio na slabosti koje se u Oružanim snagama javljaju zbog ponovnog porasta bolovanja. To nije dobro, iako je to boljka cijelog društva, međutim, sustav Oružanih snaga trebao bi najmanje bolovati. Govorio je zatim i o problemima oko perspektive borbene tehnike, upozoravajući da usprkos postojećim zakonskim pretpostavkama nije donesen dugoročni plan razvoja Oružanih snaga. Ukoliko nije donesen ovaj temeljni dokument, teško je pristupiti daljnjoj reformi i strateškom razvoju Oružanih snaga Republike Hrvatske. Treba znati koje će se komponente i rodovi razvijati, jer se zbog financijskih razloga moraju znati prioritete oko kompletnih sustava.

Govoreći o ukupnom ustroju, ocijenio je da je on previše teritorijalan, nije dinamičan i da postoji preveliki broj zapovjedništava, odnosno broj časnika i dočasnika u odnosu na vojnike. Broj časnika je 5.700, dočasnika 8.500, a vojnika samo 6.500 pa to ne može biti model na kojemu se razvija jedna profesionalna vojska.

Usprotivio se zatim senzacionalističkom pristupu i pisanju pojedinih medija, upozoravajući na nepovoljnu strukturu unutar trošenja vojnog proračuna. Smatra da će se ove nepovoljne tendencije i dalje nastaviti, pa bi o izvješćima ubuduće trebalo pravovremeno raspravljati na temelju aktualnih ocjena i podataka. Zbog navedenih slabosti Klub zastupnika LIBRE ne može dati pozitivnu ocjenu ovom Izvješću, zaključio je zastupnik **Jozo Radoš**.

Potrebno je istražiti razloge ponovnog porasta bolovanja u Oružanim snagama.

Ponovno je riječ zatražio ministar **Berislav Rončević**, ocjenjujući da je Izvješće aktualno, jer prikazuje stanje iz 2003. godine. Objasnio je zatim razloge oscilacija povodom bolovanja u Oružanim snagama, te podsjetio da je u tijeku izrada strategijskog pregleda obrane. U ovom se dokumentu utvrđuje trenutno stanje, buduće mirovne misije i zadatke. Utvrdili smo i elemente borbenih snaga s kojima bi trebali obaviti buduće misije, a radi se i na strukturiranju snaga i optimalnom načinu rukovođenja i zapovijedanja. Paralelno se radi i financijska verifikacija ovog modela, jer se nastoji dobiti sustav koji je primjeren hrvatskom proračunu. Odnos vojnika, dočasnika i časnika zatečen je iz 2003. godini, a kako se budu usvajale nove tehnologije, ići će se u korist časnika i dočasnika koji će rukovati ovim skupim sredstvima. Iznio je zatim podatke oko strukture proračuna izdvojenog za potrebe Oružanih snaga, te napomenuo da se svi transparentni podaci mogu provjeriti i u Ministarstvu obrane.

Za ispravak se javio zastupnik Jozo Radoš. Upozorio je da Izvješće ipak nije aktualno, jer se pojedini parametri brzo mijenjaju. Apsolutno su točne i konstatacije o brojčanim odnosima vojnika, dočasnika i časnika koji su propisani ustrojem. Prema tome taj odnos ne može biti drugačiji ni u 2004. godini, jer se nije donijela nova knjiga ustroja. Pre-

cizirao je naposljetku i financijske pokazatelje oko materijalnih izdataka.

Oružane snage RH nastale su 1991. godine

U ime Kluba zastupnika HSP-a govorio je zastupnik **Anto Đapić**. Ocijenio je da su podnijete činjenice iz Izvješća po prvi put cjelovite i na aktualan način govore o stanju u Oružanim snagama. Ujedno se prvi put može slobodno i otvoreno razgovarati o stanju u Oružanim snagama Republike Hrvatske. Zadoljni smo što je HSP pokrenuo inicijativu koja je rezultirala poznatim Saborским zaključkom o potrebi podnošenja Izvješća u oružanim snagama, naglasio je zastupnik. Ovim se pristupom ide u demistifikaciju Ministarstva obrane i prihvaća se potreba o transparentnom pristupu kojim se ujedno ne narušava nacionalna sigurnost. Pozdravio je i odluku Vlade Republike Hrvatske, koja je omogućila vođenje javne rasprave budući da je prethodno skinula oznaku tajnosti. Očito da stanje u obrambenom sustavu nije onakvo kakvo bismo željeli. Podsjetio je zatim na kronologiju nastanka i razvoja hrvatskih oružanih snaga, zadržavajući se na situaciji 1991. i 1995. godine, koja je bila prekretnica i početak stvaranja pobjedničke vojske visokorazvijenog organizacijskog, kadrovske i tehničkog sklada.

Tada je hrvatska vojska bilo visoko vrednovana i u narodu, a aktualna istraživanja upućivala su da se od svih komponenti sustava, najviše vjerovalo upravo vojsci. Međutim, nakon blistavih pobjeda, nije do kraja uspjela transformacija ratne u mirnodopsku vojsku. Upozorio je zatim i na vođenje specijalnog rata protiv Hrvatske vojske, koji traje od njenog osnivanja 1991. godine, a pojedine strukture i mediji pod posebnim povećalom prate pojedina zbivanja unutar vojnih redova. Osvrnuo se zatim i na slučaj umirovljenih generala s početka 2000. godine, napominjući da su mogli još dosta pridonijeti izgradnji i kompetentnosti Hrvatske vojske. Zapitao se zatim i o tome tko je odgovoran za takvo stanje, ukazujući na ustavnu hijerarhiju oko

Oružanih snaga. Napomenuo je zatim da se 1997. godine upozoravalo da će radikalno smanjenje sredstava dovesti do situacija kako hrvatska vojska neće moći ispunjavati svoju ustavnu obvezu niti nastaviti tradiciju one vojske koja je 1995. godine oduševila čitav objektivni svijet. O takvom je raspoloženju svjedočilo i visoko uvažavanje ministra Gojka Šuška, koji je dobio veliko priznanje pred časnicima i vojnicima američke vojske. Prema tome, ne možemo pobjeći od ocjene da politika nije htjela ili znala utvrditi jasnu strategiju što hoćemo s vojskom, nakon završetka vojnih operacija. Danas nije jasno kakav obrambeni sustav mi trebamo i hoćemo, jer se sve svodi na priču o prilagodbi NATO standardima. Osim toga, treba dodati i činjenicu da u posljednje vrijeme brojna istraživanja govore o padu interesa hrvatske javnosti za ulazak u NATO savez. Činjenica je da do danas još uvijek nemamo izradene temeljne dokumente potrebne za određivanje strategije obrambenog sustava Hrvatske, kao ni Plan obrane. Dakle, odgovornost leži na onim strukturama koje su ustavno obvezane da brinu o navedenim potrebama, ali i na onima koji su imenovani ili su plaćeni da naprave ovaj posao. Pa ne treba osigurati ogroman novac za izrađivanje dokumentacije i određivanje strategije, upozorio je zastupnik Đapić. Za to je potrebna prvenstveno politička volja, kao i kompetentnost onih koji za te poslove primaju plaću.

Nakon blistavih pobjeda u Domovinskom ratu, nije do kraja uspjela transformacija iz ratne u mirnodopsku vojsku.

Konstatirao je ujedno da rezultat ove rasprave mora biti i davanje poticaja svima koji su odgovorni da kvalitetno obave svoj posao. Smatra da su poslovi dodatno otežani, jer se ne provodi kvalitetna reforma i preustroj, već raspuštanje i smanjenje pripadnika Hrvatske vojske. Situacija nije dobra, jer raspo-

lašemo s informacijama da je i ovakvo izvješće zapravo "umiveno i ispeglano", a realna situacija u vojsci još je složenija i kompleksnija.

Zato je prijedlog našeg Kluba, da odgovorni za stanje žurno obave svoju dužnost, odrede strategiju i samu viziju kakvu vojsku u perspektivi uopće želimo. Vrlo se malo govori o hrvatskim vojnicima koji je zapravo stvarali ovu vojsku, a koji se sada u životnoj dobi od 32 godine, definiraju kao neperspektivni. Objasnio je zatim koje bi vrline trebale popunjavati i činiti vojnu doktrinu Hrvatske vojske, izdvajajući one vrijednosti koje su stečene za vrijeme Domovinskog rata. Ove vrijednosti nisu međutim sistematizirane niti unesene u dokumente, pa bi i to trebala biti zadaća mjerodavnih službi u Ministarstvu obrane.

Na kraju je napomenuo da će poduprijeti oba izvješća, te k znanju primiti razinu stanja u Oružanim snagama Republike Hrvatske, premda to ne znači da se podupire stanje kakvo se kroz Izvješće nazire. Očekujemo snažnije reakcije, a kada se bude donosio Državni proračun, trebalo bi biti jasno što se ustvari želi od Hrvatske vojske i koliko joj novca treba, zaključio je zastupnik Đapić.

Hrvatska je ranjiva na moguće ekološke katastrofe

U ime Kluba zastupnika IDS-a govorio je zastupnik **Damir Kajin**. I on je procijenio da podnijeti dokumenti donose realnu situaciju i da ništa ne skrivaju od javnosti. Stanje se ne može ocijeniti dramatičnim, ali je svakako ozbiljno jer je ispravna tek trećina brodovlja i letjelica. Tenkovi su u prosjeku stari 35 godina, a zalihe streljiva, mina, raketa i drugih ubojitih sredstava na donjoj su granici pouzdanosti. Činjenica je da Hrvatskoj ne prijete nikakva oružana ugroza jer su političke prilike stabilne, a očekujemo da će Hrvatska najvjerojatnije 2006. godine ući u NATO savez. Međutim, izuzetno je važno da Hrvatska ima planski dokument u slučaju da ju zatekne moguća katastrofa ili akcident, pogotovo jer na to upućuju i preuzete međunarodne obveze. Prokomentirao je zatim trenutnu situaciju Hrvatske u odnosu na njene susjede, a kao najrealniju opasnost naveo je mogućnost havarije tankera. Dovoljno je da se to dogodi jednom brodu, pa je uništena cjelokupna turistička budućnost zemlje. Zbog ovakvih je mogućnosti potrebna što hitnija izrada plana, tim više jer se izgleda nismo u stanju nositi ni sa znatno manjim izazovima poput cvjetanja mora ili velike suše.

Hrvatska ide prema svojim strateškim ciljevima i ulasku u NATO savez.

Hrvatska nema unutarnje neriješene probleme, poput Srbije koja ima problem sa Kosovom, ali je ranjiva na ekološke katastrofe, poremećaje proizvodnje, nestabilne međunarodne tokove, zajmove, terorizam i pomanjkanje pouzdanih izvora energije. Hrvatska ima problema i sa otplatom pristiglih rata kredita i objektivno ih ne može rješavati bez suradnje s MMF-om. Ocijenio je da će Hrvatska ulaskom u NATO, osigurati bijeg sa Zapadnog Balkana, ali to ne znači da će presahnuti veza i suradnja sa susjednim zemljama, da će se uvoditi vize i nastaviti svadati sa susjedima. Smatra da se ključni problem Oružanih snaga odnosi na potrebu preustroja ili smanjivanje pripadnika vojske. Upozorio je da se istovremeno bilježi smanjivanje ulaganja u vojsku zbog drugih prioriteta. Potrebno je vratiti dug umirovljenicima, sanirati i vraćati međunarodne obveze, graditi ceste, bolnice i umirovljeničke domove. Veliki dio od 4,1 milijarde kuna proračuna namijenjenih Ministarstvu obrane troši se na plaće, pa nije čudo što mornarica i zrakoplovstvo imaju problema sa održavanjem svoje tehnike. Međutim, treba imati na umu da se dio zaposlenika odlučuje na uzimanje otpremnina pa se i na taj način smanjuje broj pripadnika sastava Oružanih snaga. Treba istovremeno paziti da se respektira volja lokalnog stanovništva prilikom postavljanja radarskih sustava, napomenuo je zastupnik Kajin, spominjući

probleme oko instaliranja ove tehnike na vrhu Učke. Smatra da trebamo biti ponosni na ulogu hrvatskih pripadnika mirovnih snaga koji pod okriljem UN-a, uspješno djeluju u Afganistanu. Nekretnine koje se ne koriste trebalo bi vratiti lokalnoj samoupravi zbog gospodarskih programa ili ustupiti umirovljeničkom fondu. Podržao je ujedno mogućnost ukidanja vojnog roka i postupnu profesionalizaciju vojske, te napomenuo da će glasovati za prihvaćanje podnijetih izvješća. Na kraju je ocijenio da će sve reforme i potezi na tom putu biti povezani s financijskim mogućnostima koje nisu sjajne.

Zastupnik **Pero Kovačević** javio se zbog ispravka netočnog navoda. Netočnim smatra da nekretnine treba darovati općinama i gradovima, jer treba otvoriti mogućnost njihovog iznajmljivanja kako bi se punio Državni proračun. Osim toga, treba razlikovati obrambeni sustav i vojsku. Baš zbog djelovanja u slučaju terorističkih napada ili elementarnih nepogoda mora postojati i jaka Civilna obrana i svi navedeni planovi kako bi se moglo djelovati. I zastupnica **Ruža Tomašić (HSP)** ispravila je iznijetu procjenu da Hrvatska više nije ugrožena, i da neće biti rata. Podsjetila je na recentne izjave predsjedničkog kandidata Tomislava Nikolića, prilikom kampanje u susjednoj Srbiji i Crnoj Gori.

Bez politizacije i međusobnog optuživanja

U ime Kluba zastupnika SDP-a govorila je zastupnica **Željka Antunović**. Zadovoljna je s dosadašnjim vođenjem rasprave jer su izostale inače uobičajene scene politizacije i međusobnog stranačkog optuživanja. Upozorila je da se pri razmatranju problema i traženju izlaza, ne smiju zapostaviti ljudi koji su u postojećem sustavu. Njihovim angažiranjem i dobrim vođenjem, korištenjem njihovih znanja i iskustava, Republika Hrvatska može razriješiti najveći broj nedostataka i problema iznijetih u predmetnim izvješćima. SDP prihvaća podnesena izvješća, nadajući se da će predstavljati dobar temelj za donošenje potrebnih

strateških i političkih odluka. Bez ovih poteza neće biti nastavka reformi Oružanih snaga, ali ništa se neće moći riješiti "preko noći". Sigurnost i obrana zemlje, predstavljaju vitalne nacionalne interese i zato zagovaramo objektivni pristup, postizanje konsenzusa i izbjegavanje politikantskih sukobljavanja. Procesi reforme u obrambeno-sigurnosnom sustavu, započeti su prije nekoliko godina i provode se etapno, a mi zagovaramo da se u uvjetima ograničenih resursa postignu maksimalni pozitivni pomaci. Potrebno je pronaći snage za donošenje ključnih dokumenata i odluka, a Sabor bi trebao postaviti vremenske rokove u kojima bi Ministarstvo obrane i drugi resori provodili i poštovali ove poslove.

Sadašnje stanje u Oružanim snagama posljedica je brojnih objektivnih, ali i subjektivnih slabosti ne samo vojne, već i političke komponente društva. Potrebno je nastaviti proces depolitizacije vojske, te biti pravedan prema ljudima prilikom vođenju reformskih zahvata u Oružanim snagama. Tada će biti manje nezadovoljstva, a problemi će se moći razriješiti u kraćim vremenskim rokovima. Osim toga, moramo voditi računa da će svi eventualni dobri planovi pasti u vodu ukoliko se ne osiguraju potrebna novčana sredstva. Važno je makar zadržati sadašnji minimum od 2,2 % bruto društvenog proizvoda u okvirima Državnog proračuna, ali već preliminarni razgovori oko budućeg proračuna nagovješćuju da će biti teško realizirati i ovaj minimum, napomenula je zastupnica Antunović.

Ulaganja u Oružane snage imaju pored sigurnosnog i obrambenog značaja i izravan gospodarski pozitivan utjecaj, pa ga treba promatrati kao ukupan razvoj Republike Hrvatske. Izrazila je optimizam oko realizacije ovih planova u budućnosti, opominjući ujedno da se ne smije kasniti s poslovima oko reformiranja postojećeg sustava, imajući na umu jasne političke odluke i prioritete. Zahvalila je ujedno svima onima koji su dali svoj doprinos u stvaranju Oružanih snaga, te nastavili istim žarom i zalaganjem na provođenju reformskih poteza. MORH i Oružane snage ne smiju ostati

sami prilikom rješavanja svojih problema, a SDP će nastaviti pružati pozitivan doprinos pri rješavanju svih pitanja u ovom sustavu, zaključila je zastupnica Antunović.

Prije stanke ponovno je govorio ministar obrane **Berislav Rončević**, želeći se osvrnuti i na neke navode koji su izneseni tijekom rasprave. Precizirao je dijelove oko financijskog poslovanja, održavanja i modernizacije Oružanih snaga, ujedno ispravljajući pojedine navode koje je iznio zastupnik Radoš. Podsjetio je i na naglaske koji su se čuli na stručnim sastancima oko pitanja civilne obrane. Tom su prilikom svoj doprinos dali i predstavnici tijela državne uprave, središnjih tijela vlasti i drugih nadležnih institucija, kao i znanstveni autoriteti koji se bave problematikom nacionalne sigurnosti. Izrazio je i očekivanja da će se pred zastupnicima uskoro naći zakonski prijedlog o civilnoj obrani. Složio se s konstatacijom zastupnice Antunović, da su ljudi osnova svih poteza koji se odnose na modernizaciju Oružanih snaga. Podsjetio je zatim i na povećane stavke za usavršavanje hrvatskih časnika i dočasnika, najavljujući da će se na ovim programima i dalje raditi. U transformaciji i modernizaciji Oružanih snaga nema kratkoročnih rješenja, a uz Europsku uniju, ulazak u NATO savez predstavlja strateški plan Republike Hrvatske, zaključio je ministar Rončević. Izrazio je ujedno nadu da će se prilikom planiranja novih proračunskih stavki voditi računa o potrebama Ministarstva obrane i okončanju započetih reformskih programa.

Nakon stanke prvi je u ime Kluba zastupnika HSLS-a, DC-a govorio zastupnik **Franjo Piplović**, te uvodno dao podršku procesu reforme obrambenog sustava Republike Hrvatske. Podnijeto izvješće na hrabar način i bez ikakvog "lakiranja" daje realnu sliku svih problema s kojima se suočavamo u Hrvatskoj vojsci. Prisjetio se pojedinih ratnih sekvenci iz 1991. godine u Slavoniji, te zamjerio da pojedini novinski natpisi svojim tonom i kritikama, gotovo "navijaju" protiv Hrvatske vojske. Podsjetio je zatim na teške okolnosti u

kojima se stvarala vojska, a bez obzira na poteškoće i pomanjkanje tehničkih sredstava njen je cilj ispunjen – stvaranje i obrana države. Sada se teži integracijama i ulasku u NATO savez, a rečeni procesi neće biti jednostavni ni lagani. Mi smo u Domovinskom ratu pokazali da je iznad svega važno srce i dobra organizacija, a moderno oružje i njegova kvaliteta tek su kasnije došli do izražaja, naglasio je zastupnik.

Klub zastupnika HSLS-a, DC-a daje podršku podnesenim izvješćima, jer se Hrvatska vojska trenutno nalazi u procesu reforme i na putu prema konačnom cilju - ulasku u sustav NATO saveza.

Zastupnik **Pero Kovačević (HSP)** pozdravio je riješenost i hrabrost Vlade i ministra obrane da podnijetim izvješćima objektivno i realno predstave stanje u Oružanim snagama. Takva je istina potrebna, da bi se moglo stvoriti učinkoviti obrambeni sustav, te da bi se stvorile vojne snage "po mjeri" Republike Hrvatske. Međutim, nismo zadovoljni trenutnim stanjem i slabostima u kojima se nalaze Oružane snage, kao ni stanjem oko obrambenih priprema zemlje. Potrebno je donijeti Plan obrane, Plan uporabe Oružanih snaga, kao i dugoročni Plan razvoja i djelovanja u slučaju katastrofa. Vlada je trebala napraviti program aktivnosti na ovim planovima, jer se tek u tom slučaju može govoriti o etapama preostroja Oružanih snaga. Za sada možemo govoriti o smanjenju Oružanih snaga, a svim daljim potezima treba prethoditi donošenju navedenih dokumenata.

U nastavku izlaganja upozorio je i na opasnosti koje prijete od mogućih prirodnih katastrofa i elementarnih nepogoda, te na potrebu urednog obnavljanja pričuva u robnim zalihama. Podsjetio je da su se 1991. godine organizirano i pedantno čuvale, spašavale i obnavljale zalihe usprkos teškim ratnim okolnostima. Ocijenio je zatim da će ulaskom u NATO savez trebati odgovoriti i na očekivanja da se naši vojnici upute u pojedina krizna žarišta. Istovremeno će se iz fokusa interesa izgubiti zrakoplovstvo i mornarica, koji nisu zanimljivi ovom savezu. Treba biti spreman i na povećanje

nje rizika od terorističkih aktivnosti, jer će i naša zemlja biti izložena subverzivnom i terorističkom djelovanju, kao i svim nadolazećim rizicima. Nema pravog odgovora na terorizam, a neuvjerljivo djeluju i izjave Predsjednika države da smo i mi članica Antiterorističke koalicije. Teško se može govoriti o tome dok istovremeno nismo riješili i uredili obrambeni sustav u državi. Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost trebao bi biti spona između Hrvatskog sabora i Vlade Republike Hrvatske, te pratiti što se sve na tom polju poduzima i ostvaruje. Potrebno je zaoštriti i odgovornost za preuzete poslove od Predsjednika države, koji je Vrhovni zapovjednik Oružanih snaga, a odgovornost mora preuzeti i bivša Vlada. Ocijenio je da nije napravljeno dovoljno poslova oko preostroja, a protjerano je i 12 generala koji su znali raditi svoj posao. Nikakav preustroj nije moguć dok se ne donesu svi potrebni dokumenti, a završno je konstatirao da od Vlade očekuje poduzimanje žurnih mjera kako bi se uklonili navedeni propusti.

Za ispravak netočnog navoda javio se zastupnik **Branimir Pasecky (HDZ)**. On naime, smatra, da se Hrvatska u ovom trenutku može zaštititi od terorizma, jer nadležna ministarstva imaju načina i sredstava za suprotstavljanje ovim opasnostima. Zastupnik Pero Kovačević napomenuo je da je došlo do povrede Poslovnika u njegovom članku 209. Precizirao je svoje navode, te ponovio da nam nedostaju ključni dokumenti za odgovor u slučaju navedenih opasnosti.

Domovinski rat potvrdio je da su najvažniji elementi dobra organizacija i srčanost u borbi, a ne samo tehnička nadmoć.

Predsjedavajući je upozorio da se ovdje nikako ne radi o povredi Poslovnika, te objasnio značenje navedenog članka Poslovnika i u kojim se uvjetima on može koristiti. Za ispravak netočnog

navoda javio se i zastupnik **Krešimir Ćosić**. Naveo je da je zastupnik Kovačević iznio čitav niz netočnih navoda, a zbog kratkoće vremena izdvojio konstataciju da NATO savez nije zainteresiran za Hrvatsku mornaricu i zrakoplovstvo. Repliku je zatražio zastupnik **Šime Lučin (SDP)**. Htio je zapravo naglasiti da se izvršni planovi mogu realizirati, tek ukoliko postoji i potreban novac. Replicirao je na navod da je za zatečeno stanje kriva bivša Vlada i sadašnji Vrhovni zapovjednik Oružanih snaga. Najodgovorniji je zapravo Hrvatski sabor, koji određuje količinu novca koji će se dati za potrebe vojske. Zastupnik Kovačević zatražio je da mu se omogući odgovor na repliku, te potvrdio ranije navode oko sustava odgovornosti za ovakvo stanje. Zastupnik **Damir Kajin** replicirao je pak na one navode iz izlaganja zastupnika Kovačevića, koji se odnose na ocjenu odgovornosti Vrhovnog zapovjednika. Podsjetio ga je da novac za vojsku zapravo određuje Vlada, te podsjetio na utroške i stanje vojne opreme unutar zadnje stavke namijenjene za Oružane snage. Ponovno je odgovarao zastupnik Kovačević, te podsjetio da prema članku 99. Predsjednik odgovara za Oružane snage kao njihov vrhovni zapovjednik. Osim toga, nisu doneseni ni svi već navedeni planovi potrebni za obranu zemlje.

Obranu tvori vojna i civilna komponenta

Zastupnik **Zvonimir Puljić (HDZ)** podsjetio je da prema Zakonu o obrani, Vlada podnosi godišnje Izvješće Hrvatskom saboru o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u Oružanim snagama. Podnijeti dokumenti u ovom Izvješću čine jednu cjelinu i najbolje ih je raspravljati istovremeno, jer civilna i vojna komponenta predstavljaju cjelovit i komplementaran obrambeni sustav. Po prirodi stvari treba računati na razne scenarije eskalacije sukoba, te prelijevanja u nekom obliku i na teritorij Republike Hrvatske. Treba istovremeno biti pripravan u takvom slučaju na primje-

renu obrambenu reakciju, kako bi se suzbile ili umanjile štetne posljedice. Vjerojatnost otvorene agresije ocjenjuje se kao vrlo mala, ali se zato računa na netradicionalne i nevojne oblike ugrožavanja. Radi se o terorizmu, organiziranom kriminalu i sličnim aktivnostima, pa se mora pristupiti zajedničkom djelovanju u kreiranju mira i političke stabilnosti. U skladu s planiranim članstvom u NATO savezu provodi se i preustroj unutar Oružanih snaga, vodeći računa i o budućim komplementarnim vrijednostima sustava. Podnijeta izvješća otvoreno i bez ublažavanja govore i o nedostacima u obrambenom sustavu, a takav pristup dokazuje odlučnost da se nedostaci uklone ili bar ubrzo smanje u predstojećem razdoblju. Zato ovo Izvješće treba podržati, zaključio je zastupnik Puljić, kao i napore koje treba uložiti da slijedeći izvještaj bude pozitivniji i s manje razloga za kritičke, odnosno samokritičke ocjene.

Potrebno je utvrditi Plan obrane u slučaju kriznih stanja, ekoloških incidenata ili terorističkih napada.

Zastupnik **Željko Krapljan (HDZ)** osvrnuo se na dijelove Izvješća kojima se sugerira izrada novih podzakonskih propisa kojima će se urediti područje obrambenih priprema, pojednostaviti metodologija obrambenog planiranja i racionalizirati potrebni postupci. Potrebno je osim toga pristupiti i izradi Plana obrane Republike Hrvatske koji mora biti usuglašen na svim razinama, a dužni smo poduzeti i sve potrebne aktivnosti kako bi se ostvarile sve potrebne obrambene pripreme. Ukoliko se to ne učini, u slučaju krizne situacije doći će do samoorganiziranja, moguće stihije i smanjenja učinkovitih ponašanja i djelovanja. Podsjetio je zatim da se hrvatski narod krajem 90-tih godina uspješno samoorganizirao, te uspio utvrditi obranu, a 1995. i osloboditi zauzete dijelove zemlje. Međutim, sadašnje vri-

jeme nalaže nam da sve situacije moraju biti riješene zakonskim i podzakonskim aktima, a kao kandidat za ulazak u NATO savez moramo provoditi i suvremene reformske zahvate na strategijskom, normativnom, organizacijskom i operativno-planskom području. Republika Hrvatska kao cjelina mora ojačati svoje moguće prevencije upravljanja u slučaju kriznih situacija.

Osvrnuo se zatim i na pojedine segmente podnietog Izvješća, te govorio o procesu izdvajanja osoblja. Iznio je statističke pokazatelje o ovom procesu, te podsjetio da se u mirnodopskom periodu težište usmjerava na pružanje potpore civilnom stanovništvu u gašenju velikih požara, zaštiti i spašavanju. Hrvatska vojska dala je zapažen prilog borbi protiv ljetnih požara u Dalmaciji, te prilikom poplava na Sisačkom području. Jasan nam je kontekst i razlozi zbog čega imamo staru vojnu tehniku, ali unatoč brojnim poteškoćama, materijalnim, financijskim i kadrovskim ograničenjima Oružane snage osiguravaju i ispunjavaju svoju ulogu iz područja obrane i nacionalne sigurnosti zemlje. Sve značajne zadaće uz profesionalni odnos pripadnika Oružanih snaga, realiziraju se prema usvojenoj operativnoj proceduri i u normalnim okolnostima. Provedbom preustroja i ostalih planskih zadataka, stvaraju se uvjeti za nastavak daljnjih reformi Oružanih snaga u cilju ubrzanog približavanja punopravnom članstvu u NATO savezu. Spremnost Oružanih snaga prvenstveno se temelji na njenim pripadnicima koji ulažu maksimalne napore kako bi se održali na primjerenom razini, zaključio je zastupnik Krapljan.

Pravodobna zaštita Jadranskog mora

Zastupnik dr.sc. **Slaven Letica (neovisni)** ocijenio je da ga ovo pitanje kao predsjedničkog kandidata itekako zanima i ima posebnu težinu. Predložio je ujedno da se u budućim izvješćima koriste moderne istraživačke metode koje daju bolji uvid u stanje sigurnosti i probleme obrane Republike Hrvatske. Pod-

sjetio je zatim na nešto raniji neuspjeli obilazak jedinica Hrvatske ratne mornarice u Vojarni "Sveti Nikola" u Splitu. Tada je zajedno sa zastupnikom **Tončijem Tadićem** dobio telefonsko odobrenje od nadležnog ministra za obilazak vojarnice, kako bi kompletirao saznanja ozbiljnog predsjedničkog kandidata o stanju u vojsci. Uspjeli su obaviti najveći dio razgovora i bili sjajno primljeni od najviših časnika Hrvatske ratne mornarice. Međutim, zbog nepoznatih je razloga došlo do prekida ovog sastanka, istaknuo je zastupnik Letica.

Zatim se osvrnuo i na dijelove podnietog Izvješća, ocjenjujući da mu prije svega nedostaje geostrategijska prosudba eksperata unutar Ministarstva obrane. Primjerice, nema nijedne riječi o nazočnosti okupatorske slovenske vojske na Svetoj Geri, i to 15 godina nakon formiranja samostalne hrvatske države. Ima puno informacija o zapuštenosti i zastarjelosti vojne tehnike. Međutim, svi se trebamo prisjetiti situacije koju smo zatekli 1991. godine, kada nije bilo nikakve tehnike ni oružja za obranu od nastupajuće agresije. Ovom izvješću nedostaju pozitivna znanstvena istraživanja, sustavno praćenje osjećanja patriotskog ponosa i spremnost opće populacije za obranu zemlje, a slična istraživanja provode i susjedne zemlje.

Posvetio se zatim analizama o obrani hrvatskog mora koje se planira provesti u tri naoružana sustava. Očito je da Hrvatska ima visokokvalificirani časnicički mornarički kadar, pa bi bilo šteta da prvi put u posljednjih 100 godina ostanemo bez podmornice. Ovo je oružje vrlo uspješan instrument u zaštiti hrvatskog Jadrana. Govorio je i o mogućnostima za korištenje velikih potencijala Hrvatske vojske koji se sastoje u lokacijama, prostorima i objektima, pa bi trebalo napraviti jednu ozbiljnu analizu njihovih vrijednosti. Ocijenio je da ova imovina vrijedi između pet i šest milijardi EUR-a, pa treba voditi računa da se sačuva ova supstanca. Ne bi se trebale omogućiti situacije da se ova vrijedna imovina prepusti organima lokalne vlasti, a posredno privatnicima i stranim bankama. Na kraju je najavio svoju

podršku i daljnju suradnju, očekujući da se slični nesporazumi više neće događati.

Dobro funkcionira ročni sastav HV-a

I zastupnik **Vlado Jukić (HSP)** je iznenađen otvorenim sadržajem Izvješća, ne toliko samim detaljima, već jednom općom negativnom slikom stanja u Oružanim snagama. Dokazuje se ujedno potreba koja nas je motivirala da tražimo podnošenje ovog Izvješća, a slični su se razgovori vodili i na nadležnim saborskim radnim tijelima. Prije nekoliko godina Odbor za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost raspravljao je o sličnoj problematici, ali je izdao kompromisnu formulaciju prilikom izvješćivanja javnosti. Od tada je prošlo nekoliko godina, ali je situacija još lošija, a mnogi problemi mogli su biti riješeni i bez velikih novčanih sredstava. Za donošenje Plana obrane ne trebaju neki veliki novci, ali treba se potruditi u ispunjavanju preuzetih zakonskih obveza. Slična je situacija i s podzakonskim aktima, na čije se donošenje čeka već nekoliko godina. Očito je da ne postoji politička volja ili je riječ o nekakvim posebnim razlozima koji su doveli do ovakvog stanja. Zastupnici HSP-a su kontinuirano upozoravali na ovakvu poziciju, ali to je bilo kao da se obraćamo gluha. Nedonošenje dokumenata potrebnih za funkcioniranje obrambenog sustava, proteklo je bez potrebnih objašnjenja, upozorio je zastupnik Jukić. Ocijenio je da će donošenje predstojećeg proračuna biti prilika da se otklone pojedini nedostaci, te da se hrvatski građani koji plaćaju velika sredstva uvjere kako obrana i obrambeni sustav Republike Hrvatske zadovoljavajuće funkcionira. Govorio je zatim i o preustroju pripadnika Oružanih snaga, te uputio na informacije koje govore o tome da je veći broj pripadnika vojske raspoređen na mjesta za koja nemaju ni minimalno iskustvo, a često niti potrebnu stručnu spremu. To se dogodilo jer je veliki broj pripadnika snaga specijalističkih znanja otišao u mirovinu, a nisu ih zamijenili ljudi

s potrebnim znanjima i iskustvima. Za pohvalu je što ročni sustav funkcionira na zadovoljavajući način, a to znači da se obavlja potrebna obuka. Kada se govori o ispravnosti borbene tehnike kod pripadnika kopnene vojske, brojka ispravnosti od 85% djeluje donekle preoptimistično. Većina ratne tehnike iskorištena je u Domovinskom ratu i teško je pretpostaviti da je njezin faktor ispravnosti navedenih 85%.

Za donošenje Plana obrane ne trebaju velika sredstva, već ispunjenje preuzetih zakonskih obveza.

Upozorio je zatim na sve rizike koji prijete zbog slabe borbene gotovosti ratnog zrakoplovstva, te podsjetio na aferu curenja informacija na Odboru za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost u prošlom sazivu Hrvatskog sabora. Tada je javnost saznala da je u Hrvatskom zrakoplovstvu ispravan i spreman za borbeno djelovanje samo jedan avion. Zastupnik Jukić podsjetio je i na vlastito ratno iskustvo koje je stjecao u opkoljenom Osijeku i Slavoniji. Tada su se vojnici pitali hoće li doživjeti da vide borbeni zrakoplov ili bar helikopter s hrvatskim oznakama, kako bi znali da država ima sredstava kojima može braniti vlastito nebo. Ne bi mu, kao ni njegovim suborcima bilo drago, da se u budućnosti ova uloga prepusti nekome drugom, a očito je da netko misli kako je to dobro rješenje za obrambeni sustav Republike Hrvatske. Zapitao je zatim kolika je ispravnost borbenih helikoptera, jer ih godina ma nitko nije vidio da lete. Ocijenio je zatim da je u najtežem stanju Hrvatska ratna mornarica, a iznesene formulacije o nemogućnosti izvršenja borbenih akcija nisu trebale ni naći mjesto u Izvješću. To drugim riječima znači da HRM nije u stanju izvršiti bilo kakvu borbenu akciju, pa bi ove postrojbe prve trebale računati na pomoć prilikom pisanja slijedećeg Državnog proračuna.

Zastupnik **Jozo Radoš** uputio je repliku, ocjenjujući da nije potrebno postojeca skromna sredstva trošiti na ročnu vojsku i to onda hvaliti. Ovaj dio vojske nije u vitalnoj funkciji hrvatske obrane niti u hrvatskim aktivnostima prema NATO-u i međunarodnim mirovnim misijama. Neaktivna je i pričuvna koja nema izgleda sudjelovanja u bilo čemu slijedećih desetak godina. Zastupnik **Vlado Jukić** odgovorio je na repliku, ocjenjujući da je ovakvoj slici Izvješća pridonio i zastupnik Radoš u kratkotrajnom periodu dok je obnašao dužnost ministra obrane. Zastupnik Radoš dignuo je pločicu upozoravajući na povredu Poslovnika, prosvjedujući da je osobno uvrijeđen izlaganjem zastupnika Jukića. Napomenuo je da nije kratko vrijeme bio ministar, a to izvješće nikako ne može biti slika i prilika njegovog rada. Zatražio je izricanje opomene za zastupnika Jukića.

Predsjedavajući međutim nije prihvatio ocjenu da je riječ o povredi poslovnčkih odredbi, te ocijenio da je riječ o vrijednosnoj procjeni. Nekomu reći da je dalekovidan ili kratkovidan u pogledu nekih političkih poteza nije nikakva uvreda, nego jedna politička kvalifikacija. Zbog zlorabe Poslovnika izrekao je opomenu zastupniku Radošu.

Što se može poduzeti u slučaju incidentnih situacija?

Zastupnik **Zvonimir Mršić (SDP)** istaknuo je da se podnijetim dokumentima dobiva uvid u situaciju oko nacionalne sigurnosti i zaštiti teritorijalnog integriteta. Upozorio je na lapidarnost podnijetih materijala, uspoređujući ih s vrlo preciznim i opsežnim materijalima i pristupom prema problemima monetarne suverenosti, a koje je Vlada Republike Hrvatske pokrenula prema MMF-u. U tom se dokumentu Vlada precizno obvezala čak i oko detalja poput nabave softwara, i informatizacije nadležnih ministarstava. Za razliku od toga, ovdje smo dobili dva sastavka koji bi trebali govoriti o stanju obrambenih priprema i obrambenog sustava. Zapitao je zatim što bi se hipotetički dogodilo sa zastupnicima u slučaju izvanrednog stanja u

Republici Hrvatskoj. Što bi ovaj Sabor činio i djelovao u vrijeme izvanrednih prilika i neposredne ratne opasnosti. Ne zadovoljava ga, kaže, sama konstatacija da za 2003. godinu nisu postojali planovi obrane niti mogući potezi Oružanih snaga. Pravo je pitanje što se može učiniti danas i sutra u slučaju ovakvih situacija, a ovih odgovora nema ni u jednom od podnijetih dokumenata. Zabrinjavajuće je da autori ovih dopisa ne percipiraju što je doista obrambeni sustav, a Oružane snage predstavljaju tek jednu od komponenti u obrambenom sustavu Republike Hrvatske. Drugu komponentu tvori civilna obrana, a neke druge zemlje koje su članice NATO-a imaju i gospodarsku obranu. U podnijetom Izvješću nema riječi o spremnosti civilnog sektora u slučaju ugroze koja može biti i velika prirodna katastrofa. Obrambeni sustav nije potreban samo u ratu, jer pored svog teritorija mora zaštititi stanovništvo i materijalna dobra od djelovanja političkih i drugih društvenih podsustava, neposrednih ratnih opasnosti, ali i velikih katastrofa i havarija. Zapitao je ujedno zašto se nije nastavila preobrazba od teritorijalnog ustroja na operativne postrojbe.

Ulaskom u NATO savez, Hrvatska će dodatno ojačati svoju sigurnost.

Hrvatski sabor mora davati smjernice, raspravljati o provođenju i nadzirati kako se te smjernice izvršavaju, upozorio je zastupnik Mršić. Tek kada se Vlada bude odnosila prema Saboru približno kao prema MMF-u, moći ćemo konkretno govoriti o tome i jasno poručiti građanima kakvo je stanje u Hrvatskoj vojsci.

Za ispravak netočnog navoda javio se **Josip Đakić (HDZ)**. Podsjetio ga je da na prvoj stranici Izvješća o ostvarenju planova obrane Republike Hrvatske i provedbi obrambenih priprema, jasno i nedvosmisleno stoje podaci vezani uz pitanje civilne obrane. Upozoravajući na povredu Poslovnika, ponovno je

govorio zastupnik Mršić. Podsjetio je da nije govorio o citiranom dokumentu, već o dokumentu "Spremnost obrambenog sustava", gdje se doista ne spominje civilni sektor. Sukladno članku 209. nije ispravljen njegov netočan navod.

Zastupnik **Tomislav Čuljak (HDZ)** ocijenio je da su podnijeta izvješća pokazatelj stvarnog i realnog stanja Oružanih snaga, a situacija ne traje od jučer već se nadovezuje na sve ono što je prethodilo ovakvom stanju, od Domovinskog rata. Podaci govore da resorni ministar i Vlada iznose realno stanje, a skidanjem službene tajne ujedno se demistificira ovo područje. Stanje prikazano tijekom 2003. godine nije dobro, ali ne treba davati katastrofične ocjene, to više, jer trebamo imati na umu podatak, da je naša vojska nastajala tijekom Domovinskog rata, praktički iz ničega. Usprkos objektivnim poteškoćama i nedostacima, uspjeli smo ostvariti sjajne pobjede u Domovinskom ratu. Dobro je ujedno da Izvješća nisu politički obojena, jer nam je svima stalo do zaštite nacionalnih interesa i jačanja borbene spremnosti Oružanih snaga. Napomenuo je da je potrebno provesti cjelovite reforme i jačati borbenu spremnost Oružanih snaga kako bi se Hrvatska vojska transformirala u manju, ali dobro obučenu i pokretljivu silu koja bi bila kompatibilna NATO postrojbama. Podržat će ovo Izvješće, očekujući da će i Hrvatski sabor dati svoj doprinos navedenoj transformaciji vojske.

Zatim je riječ dobio zastupnik **Vladimir Pleško (HDZ)**. Uvodno je čestitao autorima Izvješća na hrabrosti i spremnosti da se uhvate u koštac sa svim problemima koji postoje u obrambenim snagama Republike Hrvatske. I on je podsjetio da je Hrvatska vojska na početku Domovinskog rata bila skromno opremljena. Ipak, te okolnosti nisu predstavljale prepreku da se uspješno obrani od agresije. Ovo Izvješće predstavlja dobar pregled postojećeg stanja, te predstavlja okvir za naše prijedloge i vizije oko ustrojstva Oružanih snaga. Međutim, trebamo imati na umu da se prikazano stanje i navedene slabosti mogu ublažiti pravednom raspodjelom

sredstava iz predstojećih Državnih proračuna. Govoreći o ljudskim resursima i potrebama, ocijenio je da nadležno ministarstvo vodi računa o zapošljavanju školovanih osoba i znanstvenika, koji kroz primjerene programe mogu pomoći bržem razvoju Oružanih snaga i njihovoj većoj efikasnosti. Treba ujedno voditi računa i o racionalnoj potrošnji, a osobitu pažnju treba posvetiti standardizaciji različitih kalibara, kako se velika sredstva ne bi trošila na troškove održavanja. I on je ocijenio da putem ročnog sastava treba održavati i njegovati vrijednosti iz prvih godina ustrojstva Oružanih snaga. Ujedno treba zadržati visoku vojnu spremnost i gotovost Hrvatske vojske, ali pod uvjetom da se promijeni Zakon o služenju u Hrvatskoj vojsci. Ujedno treba osigurati neškodljivo uništavanje onih bojnih sredstava koja se više ne mogu koristiti, a predstavljaju opasnost vojsci i okolici prilikom skladištenja. Također smatra da civilno služenje vojnog roka nije u potpunosti ono što bi Hrvatska trebala. Posljednjih nekoliko godina ovo služenje obavljalo se u humanitarnim udrugama i u zdravstvu, a manje je služilo kao potencijal u obrambenim prilikama. I zastupnik **Pleško** ocijenio je da prilikom donošenja slijedećeg Proračuna treba voditi računa o potrebama Oružanih snaga.

Potrebno je donijeti i podzakonske akte o obrani

Zastupnik **Marijan Bekavac (HDZ)** ukazao je na transparentnost podnijetih materijala kojima se bez kompleksa prikazuje stanje u Oružanim snagama, zajedno s pozitivnim i negativnim stranama. U Izvješću o ostvarenju Plana obrane Republike Hrvatske i provedbe obrambenih priprema za razdoblje u 2003. godini, vidljivo je da problematika obrambenih priprema nije zaživjela na sustavan način. Na temelju odluke iz Zakona o obrani, nije donesena odluka o metodologiji izrade planova obrane, kao ni podzakonski akti koji su nužni za izradu Plana obrane svih nositelja obrambenih priprema. Smatra da bi u slijedećem izvješću većina ovih akata

trebala biti donesena, pa će se tek onda imati bolji uvid u navedenu problematiku. I on se osvrnuo na Plan mjera pripravnosti iz 1991. godine, ističući da i danas moramo poduzeti sve mjere kako bi se pripremili za eventualnu ugrozu glede suvereniteta Republike Hrvatske.

Upozorio je zatim, da u susjedstvu još uvijek imamo pojava nestabilnosti, a ulazak u NATO savez dodatno će ojačati sigurnost i zaštitu Republike Hrvatske. Hrvatska ubrzano provodi reformske zahvate na strategijskom, normativnom, organizacijskom i operativno-planskom području, i time stvara uvjete za kvalitetniju provedbu obrambenih priprema. Hrvatska ujedno mora ojačati svoje mogućnosti i prevencije u upravljanju mogućim krizama, ne samo u miru već i u stanju neposredne ugroženosti i ratnom stanju.

Vlada Republike Hrvatske treba odgovoriti na sve moguće rizike i izazove koji se mogu pojaviti u budućnosti.

Osim regulative bit će potrebno poduzeti napore da se popravi i ojača stanje u Oružanim snagama, obavi dodatno opremanje i provodi stručno usavršavanje potrebnih kadrova. Osobito je potrebno dodatno školovanje ljudstva, kako bi se eventualni rizici što spremnije dočekali, zaključio je zastupnik dajući istovremeno podršku podnjetom izvješću i samoj Vladi koja je uputila predmetni tekst.

Zastupnik **Josip Đakić (HDZ)** ocijenio je da rečeno Izvješće predstavlja dokument koji će biti cilj i vodilja svim zaposlenicima Ministarstva obrane, Glavnog stožera kao i ostalih tijela državne vlasti. Iz navedenih podataka izvire i saznanje da uočeni i evidentirani nedostaci iz tko zna kojih razloga nisu rješavani. Riječ je o financijskim ograničenjima, ali u pojedinim slučajevima radi se i o sustavnom zanemarivanju preuzetih obveza i poslova. I on je upozorio na slabosti zbog nedonošenja potrebnih zakonskih akata koji su nužan preduvjet

za izradu planova obrane svih nositelja obrambenih priprema. Hrvatska Vlada i Sabor također moraju imati stručne kadrove i izvršiti potrebne pripreme, a postojeći kadrovi trebaju usmjeriti i preraspodjeliti sve konkretne zadatke oko poslova za obranu zemlje. Svoj posao nisu napravili ni uredi za obranu, koji imaju sve potrebne uvjete da zajedno s nadležnim ministarstvom izrade planove obrane.

I zastupnik Đakić inzistirao je na komplementarnosti vojne i civilne sastavnice u obrani zemlje, podsjećajući na korisna iskustva iz Domovinskog rata. Bez civilnih struktura vojna sila ne predstavlja zasebnu snagu, jer treba osigurati logistiku, smještaj, vozila za transport, kao i sve ostale segmente koji su prijeko potrebni u obrani. Upozorio je da nije donesen Plan obrane Republike Hrvatske, koji predstavlja temeljni planski dokument, na osnovi kojega i svi ostali nositelji obrambenih priprema planiraju i usklađuju vlastito djelovanje. Samim time, nije donesen ni dio plana koji se odnosi na procjenu opasnosti i plan djelovanja Republike Hrvatske u slučaju katastrofe i mogućih akidenata s oružjem za masovno uništenje. To je ujedno bila i međunarodna obveza koja nije ispoštovana.

Upozorio je i na obveze u slučaju privatizacije pravnih subjekata, a osobito u slučaju preuzimanja obveza koje se tiču transportnih sredstava. U uredbama Vlade Republike Hrvatske, u unutarnjem ustrojstvu ministarstava i državnih upravnih organizacija, nisu jasno prepoznati poslovi obrambenih priprema. Treba, međutim, tražiti konstruktivna rješenja i potrebne uštede, a Ministarstvo obrane, pretvoriti u što snažnije državno tijelo. Upozorio je zatim i na neke konkretne mjere štednje koje se odnose na velike potrošače goriva, koje treba otpisati iz Hrvatske vojske. Smatra da ne treba podecenjivati vojna svojstva tenka T 55 kojim se usprkos starosti uspješno branila Hrvatska u Domovinskom ratu. Upozorio je zatim na potrebu cjelokupnog sagledavanja podnjetih dokumenata, osvrćući se na konstatacije koje se odnose na rizike unutar susje-

dnih zemalja. Sigurnosne procjene redovito se čine, a Hrvatskoj danas ne prijete neposredna ratna opasnost, izuzev već poznatih konstatacija iz verbalnog arsenala Srpske radikalne stranke. Na kraju se založio uz usklađivanje svih potrebnih ciljeva vezanih za obrambene zadatke, jer kvalitetnije definiranje treba biti jedan od važnijih ciljeva reforme obrambenog sustava. Smatra da su na podnesenom Izvješću već signirani ciljevi i težnje, kao i svi poslovi koji dolaze po daljnjem slijedu.

Hrvatska mora voditi brigu o potencijalnim opasnostima

Zastupnik mr.sc. **Ivan Bagarić (HDZ)** u kratkom je izlaganju podsjetio na kronologiju povijesnih zbivanja u posljednjih petnaestak godina, koji su započeli padom Berlinskog zida. Svijet u međuvremenu nije postao onakvim kakvoga smo željeli, a pojedini problemi još su više eskalirali. Javljuju se problemi između razvijenog sjevera i siromašnog juga, problemi ekološkog zagađenja, oružja za masovno uništavanje, te sukobi oko raspodjele prirodnih bogatstava. Sve ove prijetnje posredno se odražavaju i na Republiku Hrvatsku, koja mora brinuti o potencijalnim opasnostima, te osigurati mir, sigurnost i teritorijalni integritet zemlje. Uz oružanu silu, svakako treba jačati zdravstvo kao važan segment, te transport, telekomunikacije, informacije, energetiku i iznad svega političku volju u udruženoj obrani zemlje. Ukoliko izuzmemo ratne opasnosti, trebamo voditi računa o zaštiti u slučaju prirodnih katastrofa te tehnoloških i bioloških incidenata. Moramo djelovati preventivno, te uz smanjenje rizika prije katastrofe učiniti i potrebne napore oko rehabilitacije neželjenog događaja.

Hrvatska Vlada treba imati plansku aktivnost i odgovor na navedene izazove, a sva nadležna ministarstva trebaju biti instrumenti za obranu od mogućih rizika i opasnosti. Treba se i ovom prilikom sjetiti svih naših građana koji su branili ovu zemlju i dali velike žrtve. Također ne treba zaboraviti dragovolj-

ce izvan Hrvatske, a osobito Hrvate iz Bosne i Hercegovine koji su dali svoj doprinos u obrani zemlje. Tom je prilikom spomenuo i nedavno preminulog **Andriju Bartolića**, predsjednika HVIDRE Splitsko-dalmatinske županije koji je dao život boreći se za vrijedne ciljeve ne samo u ratu, već i nakon njegovog okončanja.

Ponovno je govorio zastupnik **Pero Kovačević (HSP)** koji se u zaključnih pet minuta obratio zastupnicima. Smatra žalostnim da još uvijek nemamo dugoročnog plana razvitka Oružanih snaga kao ni Plana djelovanja u slučaju akcidenata, velikih elementarnih nepogoda i svega ostalog. Pokojni predsjednik Tuđman donio je Plan mjera pripravnosti 1991. godine, imajući na umu tadašnju složenu situaciju uoči same agresije. Podsjetio je na te dane, kao i na značajnu ulogu tadašnjeg ministra obrane **Luke Bebića**, te na vlastiti učinak kao predsjednika radne skupine. Tada je ustrojen obrambeni sustav koji je funkcionirao i na temelju kojega je dobiven posljednji rat. Sada, u 2004. godini mi nemamo nikakvog Plana obrane, a pobjednička vojska iz Domovinskog rata dovedena je na sadašnje grane. Zahvalan je Vladi što je realno prikazala ovo stanje, koje se treba popravljati zbog ostvarivanja ustavne uloge Oružanih snaga. Ovdje prije svega misli na potrebu odgovarajućih poteza preko Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, a od Vlade očekuje donošenje mjera žurnih aktivnosti kojima bi se ispravili uočeni nedostaci i slabosti u Oružanim snagama. Spomenuo je zatim iskustva Njemačke koja je prodala i iznajmila dio nekretnina, te osigurala sredstva potrebna za preustroj svoje vojske. Ne treba se osvrutati samo na Državni proračun, jer postoje vrijedne nekretnine koje trebaju iskoristiti. Upozorio je zatim i na slabosti praktičnog poklanjanja ovih objekata lokalnoj upravi i samoupravi, koja s druge strane rigorozno naplaćuje svaki utrošak vojarni putem ovrha. Zatim je upozorio da je krajnje vrijeme postave radarskih sustava, koji su kupljeni 1999. godine za 94 milijuna

USA dolara, a koji su važni za zaštitu Jadrana.

Na kraju izlaganja konstatirao je da svatko treba preuzeti svoj dio odgovornosti, očekujući da Vlada uskoro izade s potrebnim zakonskim rješenjima. Moraju se donijeti potrebni dokumenti kako bi se odgovarajuće reagiralo u slučaju bili kakvih incidenata.

U ime Kluba zastupnika LIBRE završne je ocjene dao i zastupnik **Jozo Radoš**. On je pojasnio pojedine segmente vezane uz sredstva koja su ove godine namijenjena za financijske i ostale rashode unutar Oružanih snaga. Zbog navedenih iznosa pretpostavio je da će stanje tehnike ove godine zapravo biti jednako, ili čak lošije u odnosu na prethodno razdoblje, jer su odvojena manja financijska sredstva. Međutim, najveći problem ne krije se u niskoj razini održavanja tehnike, jer zemlja nije u neposrednoj ratnoj ugrozi. Najveći problem on uočava oko poslova završetka prve faze reforme, koja se odnosi na broj djelatnika u vojsci. Navodeći statističke podatke o broju djelatnika na početku ove godine u odnosu na kasnije razdoblje, postavio je pitanje o tome je li došlo do zastoja u provođenju prve faze. Slijedeća faza ne može započeti bez donošenja dugoročnog Plana razvoja Oružanih snaga. Kada Ministarstvo obrane planira predložiti Hrvatskoj Vladi dugoročni Plan, i kada će ovaj dokument biti usvojen u Saboru, upitao je na kraju svog izlaganja zastupnik Radoš.

U svom odgovoru ministar obrane, **Berislav Rončević** podsjetio je da Plan obrane predstavlja temeljni akt na kojem počivaju i svi ostali dokumenti i podzakonski akti. Podsjetio je zatim da će se unutar Ministarstva obrane do 31. prosinca napraviti okvir strategijskog pregleda obrane, kao priprema za zaključenje trećeg ciklusa akcijskog plana za članstvo koje se očekuje u travnju 2005. godine. Ovi se poslovi obavljaju u sklopu reforme preustroja i NATO ambicija prilagodbe naših Oružanih snaga. Nalazi koje dobivamo ukazuju da smo postigli vidan napredak i kao dio zemalja potpisnica "Jadranske

povelje". Osim toga, nije zapostavljena niti jedna od postojećih grana u okviru Oružanih snaga, samo je eskadri la borbenih zrakoplova prepolovljena, jer objektivno nema potrebe održavati postojeće stanje u tom segmentu. Ukazao je zatim i na potrebe racionalizacije voznog parka, ponavljajući da će veliki potrošači energenata biti ubrzo otpisani, a planira se i nabavka oklopnog vozila za pješništvo. Ponovio je zatim i temeljne podatke oko uspostave radarskog sustava, napominjući da će koristiti imati i hrvatske zračne luke, odnosno turistička djelatnost. Navodeći podatke o nekretninama u vlasništvu MORH-a, ministar je spomenuo 577 nekretnina, a dio elaborata o ovom segmentu prosljeđen je Središnjem državnom uredu za upravljanje državnom imovinom. Stav je Vlade da se ocijeni kvaliteta svakog programa, s time da se prvenstvo daje programima koji nude mogućnost novog zapošljavanja u Hrvatskoj. Ukoliko se darovane nekretnine ne privedu rečenoj namjeni, oduzimaju se i vraćaju u državno vlasništvo.

Na kraju izlaganja zahvalio je zastupnicima na sudjelovanju, te pohvalio sam ton rasprave oko Izvješća. Ponovio je da su podaci realno prikazani, bez ikakvih kalkulacija i politiziranja. Uvjeren je ujedno da će ovaj obrambeni i sigurnosni sustav biti transformiran na način koji će Republiku Hrvatsku uvesti u NATO savez.

Predsjedavajući je zaključio raspravu, a u nastavku rada pozvao zastupnike na glasovanje. Sukladno prijedlogu Odbora za unutarnju politiku i nacionalnu sigurnost, dao je na glasovanje zaključak kojim se prihvaća Izvješće o ostvarenju Plana obrane Republike Hrvatske i provedbi obrambenih priprema. Prihvaća se i Godišnje izvješće o spremnosti obrambenog sustava, provođenju kadrovske politike i ukupnom stanju u Oružanim snagama Republike Hrvatske. Nakon brojanja glasova utvrdio je da je sa 100 glasova "za", 7 "suzdržanih" i 4 "protiv" donesen predloženi zaključak.

V.Ž.

PRIJEDLOG ODLUKE O IMENOVANJU IZASLANSTVA U PARLAMENTARNI ODBOR ZA STABILIZACIJU I PRIDRUŽIVANJE

Za predsjednika je imenovan **Gordan Jandroković**, za potpredsjednike dr.sc. **Krešimir Ćosić** i mr.sc. **Neven Mimica**.

Članovi su: **Frano Matušić, Mario Zubović, Kajo Bučan, Danira Bilić, Ingrid Antičević-Marinović, Antun**

Vujić, Ivan Čehok, Vesna Pusić, Miroslav Rožić, Ante Markov, Valter Drandić i Milorad Pupovac.

Zamjenici članova su: **Drago Prgo-met, dr.sc. Ivana Sućec-Trakoštanec, Karmela Caparin, Petar Selem, dr.sc. Marko Turić, dr.med. Ivanka Roksan-**

dić, Marija Lugarić, Ljubo Jurčić, Mato Crkvenac, Zlatko Kramarić, Nikola Vuljanić, Ruža Tomašić, Božidar Pankretić, Jozo Radoš i Jene Adam.

M. Mi.

PRIJEDLOG ODLUKE O RAZRJEŠENJU I IMENOVANJU PREDSJEDNIKA I ČLANOVA ODBORA ZA DODJELU NAGRADE "FAUST VRANČIĆ"

Leo Budin razriješen je dužnosti predsjednika Odbora za dodjelu nagrade "Faust Vrančić". **Mladen Franc, Marin Hraste, Zvonimir Jakobović, Ivan**

Tudić i Branko Žezlina, razriješeni su dužnosti članova Odbora.

Imenovan je predsjednik **Leo Budin, dr.sc. te članovi Igor Čatić, dr.sc.**

Tomislav Horvat, Marin Hraste, dr.sc. Zvonimir Jakobović, mr.sc. Ante Markotić.

M. Mi.

PRIJEDLOG ODLUKE O RAZRJEŠENJU I IMENOVANJU ČLANOVA POVJERENSTVA ZA ODLUČIVANJE O SUKOBU INTERESA

Predsjednik Odbora za izbor i imenovanja i upravne poslove **Branimir Glavaš** podsjetio je na situaciju vezano uz razrješenje i imenovanje članova Povjerenstva za odlučivanje o sukobu interesa, od prije pola godine kada se parlamentarne stranke nisu mogle usuglasiti oko imenovanja članova Povjerenstva.

Budući da Povjerenstvo ne može funkcionirati na ovaj način predlaže se ponovno odlučivanje o izboru članova Povjerenstva. Odbor za izbor i imenovanja prihvatio je ostavku **Željka Horvatića**, upućenu 7. listopada 2004. godine, te predlaže **Milana Ramljaka**.

Nikola Mak (neovisni), imenovan je prema prijedlogu Hrvatske demokratske zajednice za člana Povjerenstva.

Raspravljano je i o pismu **Petra Marija Radelja**, razriješenog člana Povjerenstva, Ustavnom sudu, točnije njegovom predsjedniku **Petru Klariću**.

Za povredu Poslovnika javila se dr.sc. **Vesna Pusić, (HNS)**, rekavši kako je predsjednik Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove povrijedio članak 91. Poslovnika kojim je regulirana nadležnost Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove.

Predsjednik **Sabora**, ne slaže se s ocjenom zastupnice da se radi o povredi Poslovnika, članka 91.

Nenad Stazić (SDP) iznio je da je netočna tvrdnja Branimira Glavaša da je HDZ najodgovornija stranka u Hrvatskom saboru.

Antun Kapraljević (HNS) objasnio je, kao obnašatelj dužnosti predsjednika Povjerenstva, kronologiju slučaja te tvrdi da je za ostavke članova Povjerenstva saznao sasvim slučajno. Također je naveo da je od Ustavnog suda RH dobio dopis u kojem stoji da je Petar Radelj prekršio svoje ovlasti.

Inzistirao je na provođenju zakona, rokova te da se donese Pravilnik o radu Povjerenstva.

Zaključio je da članovi i on kao obnašatelj dužnosti predsjednika Povjerenstva nisu bili u svom radu neovisni te da je inzistirao na javnosti rada. Komentirao je imenovanje novih članova Povjerenstva kao isključivo HDZ-ovog te podnio ostavku na mjesto člana Povjerenstva.

Gordana Sobol (SDP), smatra da je odigrana velika farsa u režiji vladajuće stranke jer smatra da je HDZ odlučio smi-

jeniti neke članove Povjerenstva ukazavši na nepravilnosti u imenovanju novih članova Povjerenstva i kršenju Poslovnika Hrvatskoga sabora.

Pero Kovačević je u ime Kluba zastupnika HSP-a ukazavši da je Povjerenstvo trebalo podnijeti izvještaj Hrvatskom saboru o svom radu u prvih šest mjeseci te se osvrnuo na smjenu Petra Marija Radelja i govorio je o neimenovanju člana Povjerenstva iz redova HSP-a. Klub zastupnika HSP-a napustio je sabornicu.

Josip Vresk je u ime Kluba zastupnika HSS-a iznio sadržaj dopisa Ustavnog suda od 4. listopada 2004. godine upućenom Povjerenstvu za sukob interesa u obnašanju javnih dužnosti. Komentirao je i ostavku Željka Horvatića na mjesto člana Povjerenstva. Zaključio je da Klub zastupnika HSS-a neće sudjelovati u odlučivanju o Povjerenstvu.

Prijedlog Kluba zastupnika HDZ-a izglasan je sa 73 glasova "za" i 9 "suzdržanih" te je odluka donesena u predloženom obliku.

M. Mi.

Izbiri-imenovanja-razrješenja

Branimir Glavaš je u ime Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove obrazložio i slijedeće prijedloge Odbora.

- Mr.sc. **Damir Novotny** razriješen je, na osobni zahtjev, dužnosti člana Savjeta Agencije za nadzor mirovinskih fondova i osiguranja.

- **Željko Ledinski** izabran je za člana Odbora za pravosuđe, Odbora za useljeništvu, te Odbora za predstavke i pritužbe.

- Dr.sc. **Mato Bartolucci** imenovan je za predsjednika Odbora za državne nagrade športa, a za članove Odbora imenovani su **Franjo Bučar, Danira Bilić, Perica Bukić, Ante Kostelić, Lino Červar, Antun Vrdoljak, Edo Peci, Mile Dumančić i Damir Vrbanović.**

- **Gordana Sobol (SDP)**, ponovila je odbijeni prijedlog s održane sjednice Odbora za izbor, imenovanja i upravne poslove da se članicom Odbora

za državne nagrade športa imenuje **Biserka Perman (SDP)**, vrhunska rukometašica. Također se protivi imenovanju članova iz jedne političke stranke.

Također je predložila **Ratka Kovačica**, predsjednika Hrvatskog športskog saveza invalida, istaknutog sudionika paraolimpijskih igara za člana Odbora.

J.R.; M.Mi.

ODGOVORI NA ZASTUPNIČKA PITANJA

ODGOJ I OBRAZOVANJE

Javni poziv za akciju "Nagradimo odličaše"

Zastupnik u Hrvatskome saboru, **Zdenko Antešić (SDP)**, postavio je zastupničko pitanje:

"Zašto nije proveden javni natječaj za odabir ponuđača i zašto se opet posao namješta na potpuno netransparentan način, odnosno možete li reći koja je konkretno tvrtka dobila posao?"

Na navedeno zastupničko pitanje, **Vlada Republike Hrvatske** daje slijedeći odgovor:

"Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa objavilo je 8. lipnja 2004. godine, na pres-konferenciji za predstavnike medija i na web stranici Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa, poziv svim zainteresiranim tvrtkama da, u okviru akcije "Nagradimo odličaše", dostave svoje prijedloge za nagrađivanje odličnih učenika. Javni poziv bio je upućen svima koji prepoznaju vrijednost naprednih

učenika i studenata i spremni su nagraditi njihov trud te zamišljen tako da zainteresirane tvrtke samostalno osmisle akcije i Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa u određenom roku dostave svoje planove i programe.

Radi provedbe navedene akcije, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa nije raspisivalo natječaj za podnošenje ponuda u smislu Zakona o javnoj nabavi ("Narodne novine", br. 117/2001. i 197/2003), nije usmjeravalo način provođenja akcije, niti određivalo njen sadržaj, te na bilo koji način financijski sudjelovalo u provedbi navedene akcije. Stoga, nisu postojale pretpostavke za provedbu postupka javne nabave sukladno sa Zakonom o javnoj nabavi. Jedina uloga Ministarstva u provedbi navedene akcije bila je potpora programima i prijedlozima zainteresiranih tvrtki formiranjem baze podataka odličnih učenika u Republici Hrvatskoj.

Među tvrtkama koje su se odazvale pozivu Ministarstva, najcjelovitiji i najpovoljniji prijedlog za nagrađivanje odličnih učenika, i to ponudom računal-

ne opreme, računalnih programa i edukacije odličnih učenika, dala je tvrtka KING ICT d.o.o., za proizvodnju računala i trgovinu, Slunjska 32, Zagreb, registrirana pri Trgovačkom sudu u Zagrebu.

Spomenuta tvrtka investirala je vlastite financijske, materijalne i ljudske potencijale u otvaranje portala www.odlikasi.hr; ishodila je od svojih dobavljača povoljne cijene za računalnu opremu, ponudila je besplatan komercijalni softver uključen u cijenu konfiguracije Office XP, Encarta, antivirusnu zaštitu PCCillin, 3 mjeseca besplatnog interneta svakom odličašu, bez obzira na kupnju računala, E-mail [ime.prezime\(5\)odlikas.hr](mailto:ime.prezime(5)odlikas.hr), izrazito nisku cijenu za OS Windows XP, osigurala jeftinu dostavu računala na adresu stanovanja, omogućila mrežu servisa i podrške koja pokriva cijeli teritorij Republike Hrvatske.

Ostale tvrtke koje su se obratile Ministarstvu znanosti, obrazovanja i športa u vezi s akcijom "Nagradimo odličaše", u razdoblju od 17. lipnja do 8. srpnja 2004. godine, bilo upitima u vezi s provedbom

akcije, bilo dostavom svojih prijedloga, bile su:

1. Tendo d.o.o. Dubrovnik, koja je dostavila ponudu
2. Eurotrede d.o.o., Rovinj
3. Bajting Computer Shop d.o.o., Split
4. IBIS d.o.o., Virje
5. Links d.o.o., Zagreb
6. Alpha-M računala, Varaždin
7. King ICT d.o.o., Zagreb
8. Microline d.o.o., Zagreb, koja je dostavila orijentacijsku ponudu iza roka
9. Srećko Dinjar, Križevci (diler HGSPOT-a)
10. Autronic d.o.o., Zagreb
11. Dark d.o.o., Novska
12. Pin computers d.o.o., Našice
13. Computer-Software d.o.o., Čakovec
14. Rubidium d.o.o., Split
15. Informatika Simple
16. Senso d.o.o., Zagreb.

Cijene i popusti za računalnu opremu, besplatan komercijalni softver uključen u cijenu konfiguracije Office XP, Encarta, antivirusnu zaštitu PCCillin, kao i ostale navedene pogodnosti, takvi su da se u slobodnoj prodaji ne mogu naći povoljnije ponude opreme sa sličnom kvalitetom i opremljenošću. Za realnu usporedbu cijena, potrebno je bilo ocijeniti kvalitetu komponenti koje ulaze u konfiguraciju računala, uključeni softverski paket, te ostale pogodnosti, kao što je dostupnost podrške i servisa, i slično - stoji na kraju opširnog odgovora.

NACIONALNE MANJINE

U pripremi programi za obrazovanje Roma

Zastupnik u Hrvatskome saboru, **Dra-
gutin Lesar (HNS)**, postavio je zastupničko pitanje:

"Kako Vlada kani provoditi Nacionalni program za Rome u ovoj godini, ako znamo da je za njegovu provedbu potrebno oko 25.000.000,00 kuna godišnje, a u Državnom proračunu Republike Hrvatske za 2004. godinu, osigurano je svega 1.500.000,00 kuna?"

Na navedeno zastupničko pitanje **Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti** daje sljedeći odgovor:

"Osim Nacionalnog programa za Rome, Republika Hrvatska je, zajedno sa još 8 europskih zemalja, pristupila Programu desetljeće za Rome (2005. - 2015.), kojeg su pokrenuli Svjetska banka i Institut "Otvoreno društvo", te se u tom smislu dovršava Akcijski plan za četiri ključna područja: obrazovanje, zdravlje, stanovanje i zapošljavanje. Svjetska banka osniva posebni fond za obrazovanje Roma. Republika Hrvatska će iz spomenutog fonda također moći koristiti sredstva za unaprjeđenje obrazovanja Roma.

Za provedbu Nacionalnog programa za Rome, odnosno za ostvarivanje svih mjera propisanih Programom, okvirno

je predviđen iznos od oko 19.000.000,00 kuna, na temelju procjena. U Državnom proračunu za 2004. godinu osigurano je nešto više od 2.000.000,00 kuna, a ostatak sredstava koja će biti potrebna za provođenje Nacionalnog programa za Rome, po potrebi će se osigurati iz Tekuće rezerve.

Do pojave odvojenih razreda u Medicinurju došlo je pretežito zbog toga što romska djeca nisu dovoljno znala hrvatski jezik, te zbog socijalno i materijalno depriviranih sredina iz kojih dolaze, a koje im ne pružaju mogućnosti da ispune propisane uvjete (dob, tjelesne i duševne sposobnosti, i dr.). Kako bi se prevladalo takvo stanje, Nacionalnim programom za Rome predviđen je obuhvat sve romske djece predškolskim odgojem i obrazovanjem, čime bi se stvorili uvjeti da romska djeca, ravnopravno sa svom ostalom, ulaze u redovni školski sustav. Već sada se u Medimurskoj županiji, a i u ostalim dijelovima Republike Hrvatske, provode programi predškolskog odgoja i obrazovanja (od tri do devet mjeseci) pretežito pri školama. Također i neke romske udruge provode razne oblike predškolskih programa. Svi ti oblici predškolskog odgoja, koji su za sve Rome besplatni, pridonose boljoj pripremi romske djece za školu, čime se otklanjaju i eventualni razlozi za odvojenim razredima. Cilj je postizavanje jednakih mogućnosti za svu djecu, te njihovo ravnopravno uključivanje u sve odgojno-obrazovne ustanove.

M. M.

**izvješća
HRVATSKOGA
SABORA**

**GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK:
dr. Željko Sabol**

OSNIVAČ I IZDAVAČ: Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
 REDAKCIJA: Mirjana Kozar, Marija Krakić (zamjenica glavnog i odgovornog urednika), Đurda Krmpotić, Marta Micek, Mirjana Milić, Jasna Rodić, Jasenka Šarlija, Sanja Šurina i Vjekoslav Žugaj
 GRAFIČKI UREDNIK: Branislav Tanasijin
 RAČUNALNA OBRADA: Ivo Rada
 TAJNICA REDAKCIJE: Gordana Petrović
 ADRESA REDAKCIJE: 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6,

tel: 01/4569-722
 fax: 01/6303-018
 Web: <http://www.sabor.hr>
 E-mail: sabor@sabor.hr

POŠTARINA: plaćena u pošti 10000 Zagreb
 PRETPLATA NA ŽIRO-RAČUN BR: 2390001-1100016162
 Hrvatski sabor, 10000 Zagreb, Trg sv. Marka 6
 TISAK: Tiskara Hrvatskoga sabora